

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH (ESKİÇAĞ TARİHİ)
ANABİLİM DALI

HİTİT RİTÜELLERİ ÜZERİNE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
Banu GÜÇERDEM

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Sedat ERKUT

ANKARA , 2007

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH (ESKİÇAĞ TARİHİ)
ANABİLİM DALI

HİTİT RİTÜELLERİ ÜZERİNE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. Sedat ERKUT

Tez Jürisi Üyeleri

Adı Soyadı

İmzası

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Tez Sınav Tarihi:

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	ix
TRANSKRİPSİYON VE DİĞER YERLERDE KULLANILAN İŞARETLER	xvi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	3
1.1. HİTİTLERDE RİTÜEL KAVRAMI.....	3
1.2. HİTİT RİTÜELLERİNDE BÜYÜ VE BÜYÜ YÖNTEMLERİ.....	4
1.3. HİTİTLERDE DOĞUM.....	14
1.3.1. Hititler'de Doğum Uygulamaları	16
1.3.2. Dölleme - Hamilelik:	17
1.3.3. Hitit Doğum Ritüellerinde Geçen Luwice Değerler:	26
1.3.4. Doğumdan Sonraki Ritüel İşlemleri ve Doğuma Yönelik Tutumlar :	27
1.3.5. Loğusalık ve Tıbbi Yaklaşımlar:.....	45
2. BÖLÜM	49
2.1. DOĞUM RİTÜELLERİNİN GEÇTİĞİ METİN YERLERİNİN TRANSKRİPSİYON VE TERCÜMESİ:.....	49
2.2. TUNNAWIYA RİTÜELİ.....	49
2.2.1. Ritüelin Kökeni:	50
2.2.2. Ritüelin içeriği:	51
2.2.3. Ritüelin Amacı:.....	53
2.2.4. Ritüeldeki Görevliler:	54
2.2.5. Ritüelde Kullanılan Malzemeler:	56
2.2.6. Tunnawi Ritüelinin Metin Yerleri:	59
2.2.7. Ritüelde Yapılan Majik İşlemler:	74

2.2.8. Ritüelde Kullanılan Malzemelerin Ortadan Kaldırılması:	78
2.2.9. Ritüelde Adı Geçen Tanrılar Hakkında:	78
2.3. PAPANİKRI RİTÜELİ.....	79
2.3.1. Ritüelin kökeni:	80
2.3.2. Ritüelin içeriği:	80
2.3. 3. Ritüelin Amacı:	81
2.3.4. Ritüeldeki Görevliler:	82
2.3.5. Ritüelde Kullanılan Malzemeler:	85
2.3. 6. Papanikri ritüeline ait metin yerleri:	89
2.3.7. Papanikri ritüelinde yapılan majik işlemler:.....	111
2.3. 8. Papanikri Ritüelinde Kullanılan Malzemelerin Ortadan Kaldırılması:	113
2.3.9. Papanikri Ritüelinde Adı Geçen Tanrılar Hakkında:	113
2.4. DOĞUMLA İLGİLİ DİĞER METİN YERLERİ	117
KUB VIII 35	117
KUB XXX 29 (CTH 430.1).....	119
KBo XVII 61 (CTH 430.3.B).....	122
KUB XXXIII 67 (CTH 333.A).....	129
KUB XVII 28 II 1-32 (CTH 730)	137
KUB IX 22 (CTH 477.1.A)	138
KBo XVII 68 (CTH 477.4.B)	149
KBo XV II 65(CTH 489.A).....	151
KUB XLIV 4+KBo XIII 241 (CTH 520).....	172
KUB XII 62 Öy.10'- Ay.6(CTH 478)	177
KUB XXX 30	179
KBo VIII 130(CTH 470)	182
KBo XXVII 67.....	184
KBo XXIV 5.....	187

Bo 2469	189
3. HİTİTLERDE DOĞUMLA İLGİLİ KEHANETLER.....	190
3.1. Kehanet İle İlgili Metinlerde Geçen Tanrılar Ve Şahıslar Hakkında:	195
Bo 5033=KUB XXVI 88	197
KBo VI 25 +KBo XIII 35	198
Öy. II.....	198
KBo XIII 34	201
AnAr 10753 II.=CTH 540	208
Bo 5306	209
KUB VIII 42	210
KUB VIII 28 Öy.14-16.....	211
KBo VIII 44.....	212
KBo II 35	213
Bo 1488.....	216
KUB XXXIV 19	218
KUB VIII 83	221
KBo XIII 13	223
KUB XXIX 12 III? 6'-10'	228
KUB XXXIV 18	228
KUB XXXIV 18	231
KBo XIII 31	233
KBo VI 23.....	239
KBo XIII 29	240
Bo 7961	241

SONUÇ	244
ÖZET.....	250
ABSTRACT.....	252
BİBLİYOGRAFYA.....	253
DOĞUM İLE İLGİLİ METİNLERİN KATALOG NUMARALARI.....	264

ÖNSÖZ

Doğum ya da doğurma, dış dünyadaki yeni bir yaşamın başlangıcını gösteren ve annenin gebeliğinin doğum sancılarıyla son bulması durumu olup, gebelik ise; bir tek hücrenin insan şekline dönüştüğü dokuz aylık bir dönümdür. Kuşkusuz bu, yalnızca günümüzdeki çalışmaları incelemekle ya da tıp eğitimi almakla sınırlandırılmaz. Varoluşumuzun nedeni ve başlangıcı olan bu olay; Hitit toplumunun en güzel edebi metinlerinden başlayıp doğum ritüelleri adıyla tarihe, yerini en eski doğumla ilgili kaynaklar olarak geçmiştir.

Bu bağlamda, yüksek lisans öğrenimimin sonuna geldiğim bu aşamada, bitirme tezi olarak kendime Eskiçağ tarihi biliminin en gizemli ve insanoğlunun üremesini törenler aracılığıyla anlatan Hitit doğum ritüelleri üzerine yapılan çalışmalar konusunda yoğunlaşmaya karar verdim. Bu nedenlerden bu konuda yapılmış ve çevrilmiş olan çalışmaların azlığını da dikkate alarak; Hititlerdeki doğum ritüelleri konusunda çalışmayı esas almayı sayın danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Sedat Erkut ile kararlaştırdık.

Bu eserlerden ilki Garry Beckman'ın "Hititlerde Doğum Ritüelleri" adlı eseridir. Ne var ki; bu eser pek çok doğum metnlerinin yayınlandığı, iç içe geçmiş Hititçe metinlerin transkripsiyon ve tercümesinden oluştuğundan, karmaşık ve dili ağır bir haldedir. Bilindiği gibi, Garry Beckman doğum ritüelleri hakkında çalışırken bunları yazıtlar olarak incelemiş ve bölümlere ayırmıştır.

Ne var ki, bütün yazıtları tekrar yorumlamak ya da yeniden kelime analizine gitmenin zaman kaybı olduğunu düşündüğümünden, yaptığım çalışmada bunlardan Papanikri ve Tunnawi ritüeli ile diğer çevirmiş olduğum doğumla ilgili metinlere yer vermiş bulunuyorum. Ancak şunu da belirtmem gerekir ki; ele almış olduğum ritüellerin içerikleri arasında herhangi bir bütünlük olmadığından, bunları yazarken, her ritüeli bölümler halinde ve kendi çerçevesinde anlatmayı doğru buldum. Bunun nedeni ise; anlaşılabilirliği kolaylaştırmak dışında, doğum ritüellerinin bir bütünden çok tek tek incelenmesinin daha doğru olacağına dair olan inancımın kaynaklanıyor olmasıydı. Ancak, ayrı bir şekilde incelemeler sonucunda az da olsa ortak bazı noktalara ulaşmayı düşündüm. Bunlardan başka, Babil ve Hitit toplumlarındaki kehanet ile ilgili doğum metinlerini inceledim ve Riemschneider'ın 1970 yılında yayınladığı kitabında anlatılan anormal doğumlarla ilgili metin yerlerinin de tercüme ve transkripsiyonlarını çalışmamı ekledim. Böylece bu tezi okuyacak olanları da kendi haline bırakıp yorum yapması ve karşılaştırması için rahat bir ortam bırakmış da oldum.

Bu tez içerisinde doğumla ilgili olarak mitolojik ve kanun metinlerini, tarihi metinlerden örnekleri, kehanet ve büyü ile alakalı çalışmaları ve Hititlerin bunları nasıl kendi geleneklerine göre aktardıklarını bulabilirsiniz.

Bunlar dışında, Hititçe metinlerden çeviri yapmaya çalışırken düşündüğüm ve istediğim bir şey de, kitapların dil, üslup ve tekniği açısından mümkün olduğunca aslına bağlı kalmasına özen göstermem ve Türkçeye de uygun olması gerekliliğiydi. Bu bağlamda herhangi bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet vermemek için zaman zaman parantez içerisine başka Türkçe karşılıklarını da ilave ettim.

Ne var ki, içinde sayısız teknik materyal barındıran eski bir ulusun ölü dilini öğrenmek, onu kendi dilinde çevirebilmek gerçekten üstün bir çaba gerektirir.

Bu çalışmam sayesinde, henüz işin çok başında olduğumu anladım. Gelecekteki sosyal ya da olası akademik yaşamım süresince, bu tür bir deneyimin, nedeli önemli ve yardımcı olabileceğinin de farkındayım.

Sevgili hocam Sedat ERKUT'un da dediği gibi ; bilime olan katkısı dışında, herkesin ve benim, birşeyler öğrenmemi ve bu çalışmayı olabildiğince ciddiye almamı sağlayıp, eleştirileri ve yorumlarıyla beni daima aydınlatıp, bir çalışmanın nasıl olması gerektiğini anlamamı göstermesi bakımından bu çalışma, bana güzel bir örnek oldu.

Bu nedenlerden ödevi hazırlamam sırasında yaptığı her türlü bilimsel, akademik yardımlarıyla bana destek olan bölümümüzün değerli öğretim üyesi Yrd. Doç.Dr. Sedat ERKUT'a en başta teşekkürlerimi sunmak isterim. Çalışmam sırasındaki fikirleriyle ve daima bana yol gösterip, pes ettiğim anlarda cesaret etmemi sağladı. Bunun yanı sıra, manevi desteğini ve tecrübelerini benimle paylaşan Prof. Dr. Aygül Süel'e, manevi ve maddi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve her zaman yanımda olacaklarını bildiğim aileme de teşekkür etmek isterim.

Kehanet metinlerinin Akadça kısımlarında tercümeyle yardımda bulunan ve tez hakkında önerilerde bulunan Sumeroloji bölümünün değerli öğretim üyesi Doç.Dr.İrfan Albayrak'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Düzenlemelerde yardımcı olan sevgili dostum Vural KÖKSAL'a, Araştırma görevlisi arkadaşım Hakan EROL'a, makalelerini benimle paylaşan Murat ÖNÜR'e ve son olarak desteğini esirgemeyen Volkan BİÇER'e teşekkür etmek isterim.

Sonsuz sabrınız ve bana karşı her zaman ne olursa olsun hep sabırlı ve olabildiğince iyi olduğunuz için, çalışmamda destek veren herkese içtenlikle teşekkürler...

Banu Güçerdem

Kasım 2007

KISALTMALAR

I – Bibliyografya Kısaltması

- ABoT*** Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri, İstanbul, 1948
- AfO*** Archiv für Orientforschung
- Ahw*** W. von Soden, Akkadisches Handwörterbuch unter Benutzung des lexikalischen Nachlasses von Bruno Meissner. Wiesbaden, 3 Bände: I 1965, 2. Aufl. 1985; II 1972; III 1981.
- Anotolia Anadolu/*** Anatolia. Journal of the Institute for Research in Near Eastern and Mediterranean Civilizations of the Faculty of Letters of the University of Ankara. Ankara 1956 ff.
- ANES*** Ancient Near Eastern Studies.
- ANET*** Ancient Near Eastern Religious Texts, Relating to the Old Testament, J.B.Pritchard, (ed.), Princeton, New Jersey, 1955.
- AnSt*** Anatolian Studies. Journal of the British Insititue of Archaeology at Ankara.
- AOAT*** Alter Orient und Altes Testament. Kevelar/Neukirchen-Vluyn 1968ff.
- AoF*** Altorientalische Forschungen. Berlin 1974 vd.
- AOS*** American Oriental Studies
- Atti Acc Tosc*** Atti dell’Akademia Toscana die Scienze e Lettere “La Colombaria”. Fienze.
- AÜDTCFD*** Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi

- AÜDTCFTAD*** Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Dergisi
- Belleten*** Belleten .Revue publiée par la Société d'histoire turque-Ankara
- Bildbeschreibungen*** C. G. von Brandenstein, Hethitische Götter nach
Bildbeschreibungen in Keilschrifttexten (MVAeG 46, 2), Leipzig
1943.
- BiOr*** Bibliotheca Orientalis, Leiden
- BoTU*** E.Forrer, Die Boghazköi-Texte in Umschrift (WVDOG 41/42)
Leipzig 1922-26.
- Bo*** Unveröffentlichte Texte aus Boğazköy; zitiert nach den
Museumsnummern.
- CAD*** The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University
of Chicago. Chicago – Glückstadt 1956 vd.
- CGr*** E.H.Sturtevant, Comparative Grammar of the Hittite Language ,
1.Aufl.Philadelphia 1930.
- CHD*** The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University
of Chicago. Chicago 1980 ff.
- CHs*** Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler.Herausgegeben von
V.Haas, M.Salvani et al.Roma 1984 ff.
- CT*** Cuneiform Texts from Babylonian Tablets in the British
Museum - London 1896 ff.
- CTH*** E. Laroche, Catalogue des Textes Hittites, Paris 1971.
- DLL*** E.Laroche, Dictionnaire de la langue louvite.Paris 1959.
- Fs S.Alp*** Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honor of
Sedat Alp, H.Otten et al (eds.), Ankara 1992

- FS Sommer*** Festschrift Sommer
- Fs H.Otten*** Festschrift Heinrich Otten, E.Neu-Ch.Rüster (eds.), Wiesbaden 1973.
- Fs H.G.Güterbock***Kaniššuwara. A Tribute to Hans G.Güterbock on his seventy-fifth Birthday, H.A.Hoffner-G.M.Beckman (eds.), Chicago, 1986.
- HdO*** A.Kammenhuber, Hethitisch, Palaisch, Luwisch und Hieroglyphenluwisch.Hanbuch der Orientalistik, 1.Abt. , II.Bd., 1.und 2.Abschn . , Lfg. 2 (Altkleinasiatische Sprachen, s.119-357), Leiden 1969.
- HDW*** J. Tischler, Hethitisch – Deutsches Wörterverzeichnis, 1982, Innsbruck.
- HED*** J.Puhvel, Hittite Etymological Dictionary .Vols.1, 2 (=Trends in Linguistics, Dokumentation 1).Berlin-New York-Amsterdam 1984.
- HEG*** J.Tischler, Hethitisches Etymologisches Glossar.Mit Beiträgen von G.Neumann.Teil I (a-k) .Innsbruck 1983 (=Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft, Band 20).
- HG*** J.Friedrich, Die hethitischen Gesetze.Transkription,Übersetzung, sprachliche Erlä
- Hethitica*** Hethitica.Travaux édités par Guy Jucquois (Travaux de la faculté de philosophie et lettres de l'université catholique de Louvain.Section de philologie et histoire orientale).Louvain.

- HW–HW²*** J.Friedrich-A.Kammenhuber, Hethitisches Wörterbuch.Zweite, völlig neubearbeitete Auflage auf der Grundlage der edierten hethitischen Texte.Heidelberg , 1966-1975 ff.
- HZL*** E. Neu – C. Rüster, Hethitisches Zeichenlexikon, (StBoT Beiheft 2), 1989, Wiesbaden.
- IBoT*** İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Boğazköy Tabletleri
- IM*** Istanbuler Mitteilungen
- JAOS*** Journal of the American Oriental Society. Baltimore, Maryland 1851 ff.
- JANER*** Journal of the ancient near eastern religion.
- JBL*** Journal of Biblical Literature.
- JCS*** Journal of Cuneiform Studies. New Haven 1947 ff.
- JNES*** Journal of Near Eastern Studies. Chicago 1942 ff.
- KBo*** Keilschrifttexte aus Boghazköi, Leipzig / Berlin 1916 vd.
- KIF*** F.Sommer –H.Ehelolf, Kleinasiatische Forschungen I, Weimar.
- KUB*** Keilschrifturkunden aus Boghazköi, Berlin, 1921 vd.
- MA*** E.Laroche, Textes mythologiques hittites en transcription.Première Partie: Mythologie anatolienne. RHA XXIII, fasc.77, 1965.
- MAOG*** Mitteilungen der Altorientalischen Gesellschaft, Leipzig.
- Mestieri*** F.Pecchioli Daddi, Mestieri, professioni e dignità nell ‘Anatolia ittita (=Incunabula Graeca LXXIX).Roma 1982.
- MIO*** Mitteilungen des Instituts für Orientforschung, Berlin, 1953 vd.

- MVAeG*** Mitteilungen der Vorderasiatischen (1922'den itibaren)
Vorderasiatisch—Aegyptischen Gesellschaft, Leipzig, 1896-1944.
- NF*** Neue Folge.
- OLZ*** Orientalistische Literaturzeitung, Leipzig, 1898 ff.
- Orientalia*** Orientalia. Commentarii de rebus Assyro-Babylonicis etc.
Roma 1920-1931.
- Or NS*** Orientalia. Nova Series. Roma 1931 ff.
- RA*** Revue d'Assyriologie et d'Archéologie orientale. Paris 1886 ff.
- Rech(erches)*** E.Laroche, Recherches sur les noms des hittites. RHA VII
fasc.46. Paris 1946–1947.
- RGTC 6*** G.F. del Monte-J.Tischler, Die Orts-und Gewässernamen der
hethitischen Texte. Répertoire Géographique des Textes
Cunéiformes, Band 6 (=Beihefte zum Tübinger Atlas des
Vorderen Orients, Reihe B [Geisteswissenschaften] Nr.7/6).
Wiesbaden 1978.
- RAI*** Rencontre Assyriologique Internationale.
- RHA*** Revue Hittite et Asianique, Paris, 1930 vd.
- RIA*** Reallexikon der Assyriologie und Vorderasiatischen Archaologie.
Berlin.
- SMEA*** Studi Micenei Ed Egeo-Anatolici. Roma 1966 ff.
- StBoT*** Studien zu den Boğazköy-Texten, Wiesbaden. 1965 ff.
- SV*** J.Friedrich, Staatsverträge des Hatti-Reiches in hethitischer
Sprache 1–2 (MVAeG 31, 1 u.34,1). Leipzig 1926 u.1930.
- TAD*** Tarih Araştırmaları Dergisi

- T.T.K.Y*** Türk Tarih Kurumları Yayınları
- THeth*** Texte der Hethiter.Herausgegeben von
A.Kammenhuber.Heidelberg 1971 ff.
- VBoT*** Verstreute Boghazköi-Texte.Herausgegeben von
A.Goetze.Marburg 1930.
- WVDOG*** Wiissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient
Gesellschaft.
- YOS*** Yale Oriental Series, Babylonian Texts. New Haven.
- ZA*** Zeitschrift für Assyriologie und verwandte Gebiete-
Vorderasiatische Archäologie, Berlin, 1887 vd.

II. Diğer Kısaltmalar

Bkz	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
d.n	dipnot
Et al.	Ve diğerleri
ff.	devamı var
h.	Hititçe
Instr.	Instrumental
idem.	Aynı yazar
krş.	Karşılaştırınız.
Rs.	Arka yüz
S.	Sayı
s.	Sayfa
Sum.	Sümerce
vd.	ve devamı
vol.	Volume
Vs.	Ön yüz

TRANSKRİPSİYON VE DİĞER YERLERDE KULLANILAN İŞARETLER

- [] Tabletın söz konusu kısmının kırık olduğunu gösterir.
- [()] Yuvarlak parantez içerisindeki bölümün, metnin dublikatı ya da paralelinden tamamlandığını belirtir.
- [x] Kırık metin yerlerinde sayısı hesaplanamayan işaretler yerine kullanılır.
- [...] Kırık metin yerlerinde sayısı yaklaşık olarak hesaplanabilen işaretler için kullanılır.
- () Tercümenin daha iyi anlaşılabilmesi için yapılan ilaveleri gösterir.
- + Direkt “join”lenen kısımları göstermeye yarar.
- (+) İndirekt “join”leri gösterir.
- < > Metinleri yazan kâtiplerin unutmış oldukları işaretleri içine alır.
- ? Tercümenin şüpheli olduğunu gösterir.
- ?? Söz konusu tercümenin çok şüpheli olduğunu belirtir.
- ! Kendisinden önce gelmiş olan işaretin, metnin söz konusu kısmında uygunsuzluğuna işaret eder.
- _____ Tabletın paragraf ayırımında olduğunu gösterir.
- X Metinlerde okunamayan işaret ya da işaretlerin yerine kullanılır.
- x +1 Tabletın ilk satırlarında görülür ve tabletin baş kısmının eksik olduğunu, numaralamanın bu satırdan itibaren başladığını belirtir.
- Sümerce birden fazla işaretlerden oluşan kelimelerde işaretlerin arasına yerleştirilir.
- _ Hititçe ve Akadça kelimeleri oluşturan işaretlerin arasına konur.
- (...) Tarihi belli olmayan yayınlar için yayın tarihi yerine yazılır.

GİRİŞ

Birkaç yıl boyunca, benim diğer ilgili alanım ve Yüksek lisans dönemi araştırmalarım boyunca, hem araştırma konum olan ritüellere bağlılığı, hem de ritüellerin sınıflandırmasına yönelik genel bir çalışmanın azlığı nedeniyle, Hititlere ait ritüel metinlerini inceledik. Bunların arasından doğum ritüellerinin, büyü ve tıpla arasındaki derin bağlantıları da göz önünde tutarak, Hitit çağı Anadolu'sunun etkileşim halinde olduğu diğer medeniyetlerden (Sümer, Babil, Mısır, Hurri vb.), ritüeller aracılığıyla, büyüden yararlanarak, nasıl etkilendiğini de göstermesi açısından bu çalışma, ritüel metinlerine dair bilgiler önemli bir yer oluşturacaktı.

Öncelikle Hititlerde ritüel ve doğumun tanımlanmasına ve Hititçe doğumla ilgili kelimelere yönelik kısa bir giriş ve daha sonra Hititlerde ritüel kavramının açıklamasını yapmayı ve büyü ile ilgili bilgiler verdikten sonra, bu çalışmayı bölümlere ayırmayı uygun bulduk.

Birinci bölüm, Hititlerdeki ritüel-büyü ve doğum uygulamalarının nasıl olduğunu anlatan tarihi, mitolojik, legal, dua, büyü ve kehanet metinlerinden örneklerden oluşmakta ve bunların Hititlerdeki önemine ve büyü tekniklerinden oluşmaktadır.

İkinci bölüm, Hitit doğum ritüellerinden Tunnawi ve Papanikri metinlerinin çalışmasına ve bunlar içinde anlatılan büyü tekniklerini, ritüellerin kökeni, amacı, kullanılan malzemelerin tasnifi, ve ritüel görevlileriyle metinlerde geçen tanrılar hakkındaki bilgiler ile Beckman'ın çalıştığı doğum metinlerini kapsamaktadır. Tezimizde dikkati çekmesi gerektiğini düşündüğüm bir husus Papanikri ve Tunnawi ritüellerinin ayrı bölümlerini çalışmış olan G.Beckman ve

A.Goetze 'nin çalışmalarından sentez yaparak konuları işleme amacı gütmemdir.Böylece metinlerde bütünlük yakalamayı düşündüm.

Üçüncü bölüm ise, Hititler ile Babil'lilerin doğumları arasındaki etkileşimini ve farklılıklarını kehanet aracılığıyla anlatan, anormal doğumlarla ilgili kehanet metinlerinin transkripsiyon ve tercümlerinden oluşmaktadır.Bu bölümü diğerlerinden ayırdığı kısım , doğumdan önce kehanet amaçlı olması ve doğum unsurunu kehanete paralel olarak işlemesi nedeniyle diğer doğum metinlerinden ayırdım.

Tezimizin sınırlarını aşması nedeniyle, tanrılar, ritüel şahısları ve malzemeleri ile gramere ait bilgilere yer verilmemiş olup, gerektiği yerlerde kısaca bu konulara değinmeyi doğru bulduk.

Sonuç bölümünde de, ritüeller arasındaki benzerlikleri kendi benzeriyle karşılaştırarak yorum yaptık ve bu sırada tekilden genele doğru giden bir yöntemi kullanarak elimizdeki verileri bir sonuca bağladık.

1. BÖLÜM

1.1. HİTİTLERDE RİTÜEL KAVRAMI

Hititler, Sümer dilinde EZEN olarak tanımlanan şenliklerle SISKUR denilen ritüelleri birbirinden ayırmıştır; şenlikler ‘tapınmak için düzenlenen toplu dini törenleri ve tanrılara sunuda bulunmayı’ , diğeri ise ‘bireyler için ve onlar tarafından özgül hastalıkları tanımlamak üzere sıkça ifade edilen büyü işlemleri anlatırdı.¹

T.Bryce ‘a göre²; ritüel terimi:genel olarak büyü işlemlerini anlatmasının dışında, özel bir sonuç elde etmek , bir şeyi anmak ve münferit bir etkinliği uzatmak için ortaya konan simgesel bir edim yada performansı kapsamakta olup şenliklerde gerçekleştirilen pek çok işlemler arasında; ellerin yıkanması, tanrılarının içilmesi³, ekmeğin parçalanması, törensel danslar-açıkca ritüel bir özellik taşıdığından ne

¹ Mc Mahon , *The Hittite State Cult of the Tutelary Deities* , Chicago. (1991:c.I s.2)

² T.Bryce, *Hititlerde Yaşam ve Toplum*, 2003, Ankara.

³ Bkz. Bu terim için, Melchert H.C., God- Drinking: A Syntactic Transformation in Hittite, *Journal of Indo-European Studies* 9, 245-254, 1981; Yoshida D., Zur Kultmusik beim “Trankopfer” (Gott NN *eku-* “trinken”) in Festen hattisch-hethitischer *Sonnengötter bei den Hethitern*, Schwurgötterliste hilfende Gottheit Feste, Heidelberg , 1996a.

olursa olsun, şenlik ve ritüel arasındaki ayırım çok kesin olmamakla birlikte , Hitit dünyasındaki ritüellerin çoğunluğu bireylerin gereksinimlerini karşılanmasına yöneliktir ve ritüel hangi nedenle yapılırsa yapılsın , temel özelliği , kendi içinde doğrudan pratik değeri olmayan bir eylem veya işlem bütünüyle belli bir sonuç alma çabasında olmasıdır.

Doğumla ilgili ritüellerde ise, bir ebe, bebeğin sağlıklı olarak dünyaya gelebilmesi için hem pratik doğum prosedürü hem de uygun doğum ritüelleri konusunda uzman olmalıdır. Bundan başka, hastalığı iyileştirmek, pratik tıbbi prosedürleri duruma uygun büyü, ritüel ve sihirler konusunda bilgili olmalıdır. Bu nedenle ritüellerde uzmanlık , büyü, şenlikler birbiriyle bağlantılı olduğundan doğumla ritüeller bir arada görülmektedir.

1.2. HİTİT RİTÜELLERİNDE BÜYÜ VE BÜYÜ YÖNTEMLERİ

Ritüel metinlerinde sıklıkla geçen büyü ayinlerine bakıldığında; II. Bin Anadolu dönemine tekabül eder ve o dönemde yaşayan insanların gündelik hayatında karşılaşılan uygulama tekniklerine ve deneyimlerine dayanmasından öteye gitmez. Orta Hitit döneminde birçok yeni büyüsel ritüel çıkmış ve bunların yazarları hem erkek hem de kadın olup, ritüellerin çoğunu genelde Luwi ve Hurilerin yaşadığı güneyden gelen göçmenler oluşturmuştur. Farklı nedenlerden dolayı Orta Hitit dönemi ile ondan sonraki dönemler arasında kalan büyü⁴ ile ilgili ritüeller birbirine benzer ve ayırt etmek zordur. Çünkü Hitit metinlerinde karşımıza çıkan büyü ritüellerinin yöneticileri ister erkek isterse kadın büyücü olsun yazarların biçimini

⁴ Büyü ile ilgili çalışmalar için; Gurney *Some Aspects of Hittite Religion* , Oxford, 1977:44 ff.; Ünal, "The Role of Magic in the Ancient Anatolian Religions According to the Cuneiform Texts from Boğazköy-Hattusa", *Essays on Anatolian Studies in the Second Millennium B.C.III.*, Wiesbaden, 1988, s.52ff; Haas "Magie und Zauberei" *Reallexikon der Assyriologie und vorderatischen Archaologie* 7, Berlin, New York ,1987-1990:23ff; *Geschichte der Hethitischen Religion*, Leiden, 1994a:876ff.

yansıtısa da genelde büyü ritüellerinin başlangıç cümleleri “eğer şöyle....şayet şöyle sorun olduysa, ben böyle yaparım..” şeklindeki anlatımlarla *başlar* ve büyücülerin yaptıkları ritüel etkinlikleri bir tarlanın olmadığı, bir pulluğun ulaşamadığı sıradışı yerlerde,şafak ile akşam alacakaranlığında gerçekleşirdi.⁵

Büyü (Hititçe deyişle *alwanzatar*⁶) tanrıları ve diğer doğüstü güçleri etkilemeye yönelik ,kararlaştırılmış , öğretilip, öğrenilebilen tekniklerle belirlenmiş kurallarla belirli bir hedefe nedensel yönelmiş etkiyi yani durumu değiştirme tekniği ve yeniden yaratma niyetiyle yapılan bir uygulama olup, bundan insanlar olduğu kadar tanrılar da yararlanırdı. Büyülenme ve büyüü çözmeye diğer adıyla bağlamak ve çözmek ise büyüü olduğuna inanılan ki genellikle bunlar kirli olduğuna inanılan maddelerin harekete geçirilmesinden oluşmaktaydı.

Mesela sağaltma ve arındırma ritüelleri, hilkati bozulmuş bir kişiyi, yapıyı, tarlayı ya da ülkeyi, onu kirleten kötü güçlerden arındıracak güce sahip iyi ⁷büyüyü (ak büyü) gerektirirken; kara büyü de onların düşmanlarına karşı üstünlük sağlamak amacıyla kullanılırdı. Bu nedenlerden olacak; büyücünün o andaki hedefiyle ilgili olarak bağlamak ve çözmek birbirinden farklı bir biçimde Hitit ritüellerinde ele alınmamıştır.

“Büyücü ipi sağa döndürdüyse, onu ben tekrar sağdan çözerim; ama o, onu sola döndürmüşse ben onu tekrar soldan çözerim.”

⁵ Bkz ayrıntılı bilgi için, V.Haas, *Geschichte der Hethitischen Religion, Leiden*, 1994, s.906vd, Ünal, *Hititler Devrinde Anadolu 2, İst, 2003*, s.112, Beckman,*Hittite Birth Rituals, StBoT 29, Wiesbaden, 1983*, s.108.

⁶ Söz konusu kelime ile ilgili bilgi için bkz. *HWb*, s.20 ve Din ve Büyü ayrımı hakkındaki tartışmalar için bkz. A.Ünal, ‘*The Role of Magic in the Ancient Religions According to the Cuneiform Texts from Boğazköy-Hattuşa*’, *Essays on Anatolian Studies in the Second Millenium B.C.*, H.I.H. Prince Takahito Mikasa (ed.), Wiesbaden , 52 vd.

⁷ Ak ve Kara büyü ile ilgili açıklamalar için bkz. A.Ünal, *Elementerleş, Anadolu’da Büyü ve İnanışlar* , *Yapı kredi yayınları*, 2003, s.112.

Büyü ritüelleri genellikle yaşlı kadın tarafından gerçekleştirilirdi. Yaşlı kadın, doktor, kâhin ya da auger (bir tür din adamı) gibi bu tür işlerle uğraşanlarla birlikte hareket ederlerdi. Bundan başka büyü ritüellerini gerçekleştirenlerin özel yetenekleri vardı ve sabitleme serbest bırakma amaçlarını bu yetenekleriyle yaparlarken; basit hareketlerle ve okunan büyülü sözler eşliğinde hastanın hayal gücüne baskı yaparak, onun üzerinde etki kurarak hastayı etkileyen kötülükleri de defederlerdi. Büyüler sırasında, bazı semboller, büyülü heykelcikler, kaplar kullanılırdı. Büyücü heykelcikleri bir kapla yer değiştirir, bunların hepsi yok edilir ve bunların (kötülüklerin) yok edilmesiyle şeytansı sözlerinde sahibinin ölümü anlamına gelirdi.

Büyü yapmanın bir yolu da tanrıları ritüel yapılacak olan yere getirmeye olur, bu da genellikle bir mit aracılığıyla yapılırdı. Mit, doğanın sabitlenmesini ve ardından kutsal şeylerle araya girilmesi sayesinde bırakılmasını anlatır. Hastanın serbest bırakılışı bir analogi ile gerçekleşir. Bu tür durumlarda ise en sık çağrılan tanrıça Kamruşepa'dır.⁸

Hititlerde kullanılan büyü metotlarına⁹ bakıldığında sempatik büyü, cathartic (bağırsak temizliği/duyguların boşalması) ritüellerinde gerçekleştirilen analogik

⁸ Ç.N: Kamruşepa; Sağlık tanrıçasıdır. Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995. Hitit bölgesi ve Luvilerde Kamruşepa; Hatti'nin kuzeyi ve Palalarda ise Katahzipuri ismiyle tanınan tanrıçaların aynı tanrıça olduğu, diğer bir ifadeyle Kamruşepa'nın Katahzipuri ile eş olduğu düşünülmektedir. Bu tanrıçanın göklerde ikamet ettiği bilinmektedir. Bazı Hitit menşeli metinlerde "Katahzipuri gökten baktı", Hititlerin yaptığı tercümelemlerde ise (*KUB XXVIII 4 II 15*, *KUB XVII 8 IV 1*) "Kamruşepa gökten baktı" ifadeleri geçmektedir (Kellerman, "Un Mythe Du FEU", *Hethitica VIII*, 1987:229-231).

Kamruşepa, ayrıca Kaybolan Tanrı Telipinu mitinde Telipinu geri döndükten sonra onun kızgınlığını engellemek amacıyla Hitit büyü metinlerinde insanların söylediği duaları söylerken görülmektedir. Kapelrud "The Interrelationship Between Religion and Magic in Hittite Religion" *NUMEN 6*, Oslo, 1959, s.37 vd.

⁹ Büyü ritüelleriyle ilgili pek çok farklı teknikler kullanılmıştır. Bu teknikler ve ritüellerdeki sınıflandırmalar için bkz. V.Haas, *Geshichte der Hethitischen Religion*, Leiden, 1994 ve yine V.Haas, *Magie und Zauberei RIA 7*, Berlin, New York, 1987-1990, s.244 vd.

metotlar, şeytani niyetlerin sonucu olarak değil, fiziksel bir pisletme (bulaştırma) olarak görülürdü.

Cathartic (duygulanım boşalması) ritüelleri büyüsel metinlerde baskındır. Mesela doğum, hastalık, veba, iktidarsızlık, kötü hasat, anlaşmazlık ve entrika, kanlı bir suçun, büyülenmenin, savaşta yenilginin sonuçları gibi büyüden kaynaklanan safsızlığın kelimenin tam anlamıyla yok edilmesini amaçlar. Kuzey geleneğine bakıldığında Fırtına tanrısının adamı konumu ve fonksiyonu nedeniyle en göze çarpan siyasettir. Bir rahip olmasının yanında cathartic ritüelleri gerçekleştirenlerdendir.

Hitit devletinde büyü ile ilgili uygulamalara ise, ilk olarak I.Hattuşili'nin saltanat döneminde rastlanmış olup, Hattuşili'nin eşi Haştayar'ın ¹⁰yaşlı kadınlarla (büyücü kadın) ilişki halinde olduğu görülür.

Kral Telipinu'nun kendi adıyla anılan fermanında ise, kötü niyetli büyü, tamamen yasaklanmış ve bu konuyla ilgili ağır cezalar uygulanmış, ne var ki II.Murşili'nin eşi yine büyü nedeniyle ölmüş ve büyü, III.Hattuşili ile Armatarhunda'nın yukarı ülke valiliği için yaptığı mücadele¹¹ sırasında yine politik amaçlı kullanılmıştır. Bu nedenlerden Orta Hitit döneminden kalan büyüsel metinlerin önemli bir kısmı kraliyet ailesindeki entrikalar ve suçlar ile alakalıdır. Yazılar ayrıca yabancılar tarafından kaynaklanan acil durumlara da çağrışımında bulunur. Bunun zamanın belirsiz politik durumunu yansıttığı varsayılır.¹²

¹⁰ Sommer-Falkenstein, *Die hethitische akkadische Bilingue des Hattusili I (Labarna II)*, München, 1938, s.16 vd.

¹¹ Bkz.Ünal, "Hattusili III: Hattusili bis zu seiner Thronbesteigung" (Band I-II), Heidelberg, 1974, s.96 vd.

¹² Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995.; Hutter 1991.

Yukarıda anlatılanlar dışında iki birbiri ile ilişkili fikir büyüsel ritüellerde kullanılırdı. Bunlardan birisi sabitleme (katadesis) ve serbest bırakma (apolysis)dir. Sabitleme; büyüden kaynaklanan safsızlığın bulaşması anlamına gelirken; insan açısından yapılan bir amaca yönelik yapılmış olan kara büyü söz konusudur. Ancak bu teknik yasaklanmıştır. Bu durumdan (sabitleşmeden) serbestliğe geçiş bir saflaşma töreniyle gerçekleşirdi.

Arındırma metodu ise sempatik büyü yoluyla sağlanırdı. Temizlemede kullanılan maddeler genelde bir nehirden nehre bağlı bir kanal veya en iyisi kutsal bir pınardan alınan sudur. Kizzuwatna'dan alınmış bir metinde, arınma suyu denilen yedi pınarın suyundan bahsedilir. Bazen suyla dolu geniş bir kalp bir geceliğine “yıldızların altında uyuması” ve böylelikle büyülü güçler kazanması için evin damına bırakılırdı. Hastanın üzerine su serpmek bu âdetin basitleştirilmiş bir versiyonuydu. Bu hareketlere duruma uygun büyülü sözcükler eşlik ederdi. Temizleme maddeleri ile hastanın cildi silinirdi. Saçların temizlenmesi için taranırdı ve böylece bulaşma başka nesnelere aktarılırdı, sonrasında bu nesnelere yok edilir ya da yakılırdı. Kimi zamanda gümüş kullanılırdı.¹³

Küçük Asya'nın sakinleri arasında ise çok eski ritüel parçalarına rastlarız. Bu ritüellerde dikenli çalılklardan oluşan bir kabı kullanırlardı. Dikenler kötü ruhu dışarıya bırakmak için içindi ve bazen ölü bir hayvanın ya da hatta bir insanın iki yarısı bu amaca hizmet ederdi.¹⁴

¹³ Gümüşün büyülü sözlere sahip özelliklere sahip olduğu kanısı Hurilerin gelişiyi birlikte Küçük Anadolu'ya yayılmıştır. Ve bkz. Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995.

¹⁴ Bkz. Masson, “Apropos d'un rituel hittite pour la lustration d'une armée”, *Revue de l'histoire des Religions*, 1950 , s.137-125 vd.

Ritüellerin bir parçasını oluşturan çoğu Anadolu mit bilinmese de doğanın sabitlenmesi ve serbest bırakılması ile ilişkili olup, gözden kaçan kaybolan tanrı mitleriyle bağlantılıdır.¹⁵ Bu mitlerin amacı, tanrıyı geri getirmek, yatıştırmak veya toplum ya da tek bir hasta için onun rızasını kazanmak amacıyla yapılan yakarış ritüelleri ile ilişkilidir.¹⁶

Bu kaybolan tanrı rollerinde genellikle Telipinu dikkat çeker. Onun dışında, Fırtına Tanrısı ve yeraltı dünyasını temsil eden Lelvani ve bazı tapınılan Kurşa nesnesini sayabiliriz. Kaybolan tanrı mitinde genellikle kızmış olan bir tanrı ayrılarak uzaklara bir yere gider. Yokluğunda her çeşit talihsizlikler, negatif fenomenler yaşanır. Bu fenomenler arasında; şöminede kütüklerin tutulması, minberde tanrıların tutulmasını sayabiliriz.¹⁷ Ancak ritüel ve mitlerde kaybolan tanrı mitinde karakteri ile sıkı sıkıya bağlı olduğunu görürüz. Töreni gerçekleştiren kişinin hayal gücü ve yaratıcılığı, doğaçtan söz söyleme konusunda yetenekli olması gerekir. Çünkü mitlerin özünde basit, sofistike (karmaşık) olmayan bir hikayeye dayalı olması gerekmektedir; diğer yabancı kaynaklı ritüellerden ayrılması için.¹⁸

Bir tanrıyı ortaya çıkarmak ve onun rızasını almak için bazen de uyandırma ritüelleri yapılır, bu törenler de mitolojik unsurlar yer alırdı. Ne var ki, burada söylenen sözler duaya benzerdi. Kizzuwatna'dan gelen bu törenlerde¹⁹ yine okuyucu rahipler tarafından icra edilmekteydi.

¹⁵ Kaybolan tanrı Telepinu için, Kellerman, (1986), s.115-125; Karauğuz, (2001), Goetze (1958)- s.87-91.

¹⁶ Güterbock 1961 a *Hittite Mythology, Mythologies of the Ancient World*, New York-Chicago, sf.143 f.

¹⁷ Ayrıca konuyla ilgili detaylı bilgiyi bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde bulabilirsiniz.

¹⁸ Bkz. Kaybolan tanrı mitosu. Kellerman, (1986), s.115-125; Karauğuz, (2001), Goetze (1958)- s.87-91.

¹⁹ Bu konuyla ilgili detaylı bilgi için.. Goetze' (1958), s.87-91; *CTH 483 ve ANET:351* ff

Bu törenler de, tanrılar, un, şarap zeytin yağı ve renkli şeritli bir yol üzerine çekilmeye çalışılır, ritüel sıklıkla bir gölün ya da pınarın kenarında bazen de arzu edilen tanrının geçtiği yolların bağlı olarak ayrıldığı yerde gerçekleşirdi. Kendine özgü olan bu törenlerde çoğu zaman yabancı terimler geçer, farklı ülke isimlerinden bahsedilerek oranın sakinlerine yönelik yapılırdı. Onlar dışındaki tüm insanlara düşman muamelesi davranılarak, coğrafi çevrenin de ne kadar önemli olduğunu gösterirdi.

Dış kökenli ritüellerinden birisi de Yerine Koyma ritüelleridir. Bu törenlerde, önceden kestirilen bir tehlike karşısında bir kâhin, birinin kötü talihe sahip o kişi yerine bir başkasını koyarak, tanrıları oraya yönlendirir. Bu tür bir ritüeller genellikle ülkenin kralı ya da önemli bir kişi için yapılırdı.

Mesela bir savaş esiri ve bir heykelcik, sırasıyla gök ve yeraltı tanrılarının yerine geçmesi nedeniyle seçilir ve esir kralın cübbesini giyerek onun yerine geçer. Sonra tahtı sanki bir soyguncu tarafından ele geçirilir gibi yapar ve saklanır. Ancak yedinci günde ölür .Bazen ise bu ritüellerde bir hayvan bir insanın yerine geçer.²⁰

Kümmel, bir taşıyıcının yerine geçen kişiden ayırt edilmesi gerektiğini söylemiş, hastanın günahının yükümlüsü yerine konarak, topluluktan ayrıldığını belirtmiştir. Anlaşılan o ki, taşıyıcı ve yerine geçen kişinin rolleri karışabiliyor ve ritüeli gerçekleştirenler de hata yapabiliyorlardı.

²⁰ Bkz.yerine koyma ile ilgili, Beckman, 'Ox ritual,' *Orientalia* 1990., (CTH 760.1, 2-3)

Taşıyıcı varlıklar insanlar olabileceği gibi aynı zamanda hayvanlar da olabilirdi.²¹ Bu uygulamalara Küçük Asya'da ve Eski Hitit dönemi ve erken dönemlerde de rastlanmaktadır.

Hitit büyü ritüellerinde sıklıkla geçen bir başka kavram da “günah keçisi” kavramıdır. Burada sözü edilen terim, Leviticus 16'da “günah keçisi” adıyla geçmiştir. Burada anlatılan pasajda, “Atonement Aaron” gününde iki keçi almayı öğütlemeye başlar. Keçilerden birisi lorda, günah için sunulur ama kura isabet edilen keçi Azazel için, kefaret olması anlamında canlı sunulur ve Azazel lord için kırlara bırakılır. Aaron iki keçinin kafasına iki elini koyarak, İsraililerin bütün günahlarını itiraf eder ve hazır olarak bekleyen bir adamın gözetimi altında kıra bırakır. Keçi günahların hepsini kendine taşırdı ve adam onu kırlara bırakırdı.”

Pek çok modern yorumcuya göre, Azazel, çölleri mekân etmiş bir cinin adıdır. T.H.Gaster, bu fikre, cine sunulan hayvanın tasvir edildiği “scapegoat ritüeli” bilinmediği görüşüyle, karşı çıkmıştır.²² Son yıllarda van Brock ve H.M.Kümmel tarafından bu konu tartışılmıştır.²³

Günah keçisi kavramında, transfer edilen sadece hastalık gerçeğindeki günahdır. Hititlerde günah keçisi kavramına ilk dikkati A.H.Sayce 1919 yılında, Expositon Times'taki tercümesiyle çekmiştir. Pasaj şöyledir:

“Bir ülkede insanlar ölüyorsa ve buna düşman bir tanrı neden oluyorsa şöyle davranırım: Bir koç getirirler, yeşil, mavi, kırmızı, siyah, beyaz yünleri dolarlar ve bunu koça bağlarlar. Yola sürdükleri düşmanı hedef alan bu koç şöyle konuşur:“ Bu felakete neden olan

²¹ *CTH 391*, ii 34 ff de anlatılan bir ritüelde taşıyıcı bir faredir. Goetze, (1955a), *ANET:348*.

²² Bkz. Gaster 1962, Van Brock 1959; Kümmel 1967 ve 1968.

²³ Van Brock 1959; Kümmel 1967 ve 1968.

hangi tanrı olursa olsun bak! O, tanrıyı yatıştırmak için bu koçu gönderiyoruz. Sürü kadar güçlü bu koçu al ve barışı sağla. Bu afeti yaratan tanrı, Hitit ülkesiyle barış içinde ol'' ve sonra koçu düşmana doğru sürerlerdi.²⁴Bu, Arzawa'dan Uhhamuwa'nın anlatımıydı.

Pulişa ritüelinde ise buna benzer bir tanım şöyle anlatılmıştır:

“Kral savaştan döndüğünde ve düşman ülkesinin dışında bir afet olduğunda bir boğa ve bir dişi koyun getirilir, boğanın kulakları küpelerle ve mavi, yeşil, kırmızı, siyah, beyaz yünlerle süslenir ve şöyle denir:

“Kralı, mavi, yeşil, kırmızı, siyah, beyaz yapan ne varsa düşman ülkesine geri dönmeli...” ve ayrıca şöyle der: “Bu afete sebep olan tanrı erkekse, ona süslenmiş bir boğa verdim, onunla yetin.” Bu boğa afeti düşman ülkesine geri çeksin ve aynısı eğer tanrı dişi ise, dişi koyunla yapılır.”²⁵

Buna benzer bir anlatımda Hapallalı Aşhella ritüelinde görülse de, salgını düşman ülkesine aktarması istenen canlı varlıklar arasında süslü bir kadın olup, söz konusu hastalığı taşıdığına dair bir kanıt yoktur ve diğer ritüellerden bu yanı ayırmaktadır.

“...kralın çadırının önüne süslenmiş bir kadın oturur. Sonra ordu komutanları ellerini koçlarınbü üzerlerine koyarlar...”²⁶

A.Ünal, Hititler'in, Anadolu'ya geldiklerinde büyü ve tıpla ilgili hiçbir ön bilgileri ve yargıları olmadığını, ancak yerli insanların kültürel etki alanı içine girdikten sonra batıl inançlara özel bir ilgi göstermeye başladıklarını, bu durumun en başta Hurriler olmak üzere yerli büyücülerin gözünden kaçmadığını ve akın akın Hattuşa'ya gelerek , bu yöntemleri yeni gelen efendilere pazarlamaya ve onlar için

²⁴ CTH 410, Goetze ANET 347, Szabo 1971, s.98.

²⁵ CTH 407 Kümmel 1967, 111 vd.

²⁶ Bkz.Dinçol, Belleten 1985.s.1-40.

uygulamaya koyulduklarını, Hititlerin bunları yazıya dökmesinden sonra Hattuşa'da küçümsenemeyecek bir bilgi birikimi oluştuğunu , ²⁷ büyüünün , zaten doğanın ruhunda olduğundan tıpla at başı gittiğini, bunu dışında yaşamın her anında olduğunu, söylemiştir.

Bu nedenlerden, Anadolu geleneğinden ortaya çıkmış olan bu büyü ritüelleri, Orta Hitit döneminde dış unsurlarında katkılarıyla gelişim göstermiş ve Küçük Asya ve Huriler başta olmak üzere dış ülkelerden aldıkları uygulamaları kendi teknikleriyle birleştirerek, kendi yerel gelenekleriyle birleştirmişler ve Hitit toplumunun dönemleri boyunca bu büyü tekniklerini fazla değişim göstermeden özellikle ritüellerde kullanmışlardır.

²⁷ A.Ünal, *Arkeoatlas dergisi*, S.3, Ankara, 2004, s.42.

1.3. HİTİTLERDE DOĞUM

Doğum, rahim adalesinin bir dizi istemsiz kasılmalarıyla başlayan ve bebeğin anne vücudunu terk etmesiyle sonlanan bir olaydır.

Hitit toplumuna baktığımızda ise doğum, nesillerin devam ettirebilmeleri için gerçekleştirdikleri ve bu gizemli olaya hayatın safhaları olarak baktıkları bir olgudur. Bu nedenlerden de Hititler, doğum, hayat, gelişme ve ölüm ile ilgili olayları gündelik yaşamlarının birer parçası haline getirmişler ve de metinlerine aktararak geçmişten günümüze kadar bizi aydınlatmışlardır.

Elimizdeki kaynaklara dayanarak Hitit dünyasında hayatın safhaları ile ilgili olarak ele alınan kelimeler²⁸ aşağıdaki gibidir:

akk-“ölmek”

annari-“sağlamlık, zindelik, dinçlik, yaşama gücü”

annitalwatar-“doğurabilme kabiliyeti, doğurganlık”

anšašwi-“ceset, leş”

arma-“gebelik, hamilelik”

armai-“hamile olmak”

armahh-“gebe bırakmak, döllemek”

armahhza-“gebe olmak”

armahhant-“hamile, gebe”

armahhatar-“gebe bırakılma, gebe bırakma, çiftleşme”

armant, *-armauwant*, *-arnuwant*-“hamile, gebe”

danduki-“fani, ölümlü”

²⁸ Bu kelimelerle ilgili detaylı bilgiler için bkz. J.Friedrich, *Hethitisches Wörterbuch*, Heidelberg 1952.

dandukiššar-“fanilik, ölümlülük”(Abstr.)

tandukišnaš DUMU-*aš* “insanoğlu, insan”

harnau-“doğum sandalyesi”

haš(š)-“doğum ağrılarıyla başlayıp fetüsün dışarı atılmasıyla sonuçlanan olay, doğum olayı, doğurmak”

haššatar-hanšatar-“üreme gücü, üreme”

haššatar-“rahim, dölyatağı”

haššanu-“dünyaya gelmek, doğurmak”

^{MUNUS} *hašmupalla*-“ebe”

huiš-/hueš-“yaşamak, hayatta kalmak”

huišu-“yaşayan, canlı”

huišwai-“yaşamak, hayatta olmak”

huišwatar-“hayat, yaşam”

^{TUG} *huwammaliia*-“yeni doğan çocuğu tutma bezi”

kupeššar-“doğumda kullanılan bir tür tabure, arkalıksız bir sandalye, doğum sandalyesi”

mešša-“olmak, gelişmek, büyümek”

*mii*a-“doğmuş olmak”

maia-“yatişkin”

miiahuwant-“yaşlı, ihtiyar”

miiahuwanta-“yaşlı olmak, yaşlanmak”

šarhuwant-“embriyo, döl yatağı, rahim”

šešd-“çoğaltmak, artmak, gelişmek, büyümek”

šumrai-“hamile olmak”

tarhuili-“güçlü, kuvvetli”

tarhuilatar-“güç, üreme gücü”

tiššalli-“üreme gücüne sahip?”

ušantari-“hamile, gebe”

ušantarahiša-“üreme gücü”(Abstr.)

usammi-“yaşlanmış”

uiua-“doğum sancısı sırasında bağırarak”

uiuiškatalla-“doğuran”

uizzapant-“yaşlı”

1.3.1. Hititler’de Doğum Uygulamaları

İlk aşamada, doğumla ilgili araştırmanın temelini oluşturacak Hitit yazılı materyali ilk olarak Beckman, 1983 yılında kritik ederek metinleri filolojik bir analizle yayınlamış ve konuyla ilgili 24 adet Hititçe doğum metnine yer vermiştir. Söz konusu bu derlemede, kehanet ile ilişkili metinlere yer verilmemiş olup bu ritüellerde dölleme hadisesine değinilmemiş, hamilelik döneminin evreleri, doğum ve doğumdan sonraki loğusalık evresinin belirli şekillerde işlendiği görülmüştür.

Hitit materyalinin tıbbi-bilimsel açıdan hamilelik ile ilişkili olarak yapılmış gözlem ve tanımlamalar dışında pek çok bakımdan eksik olduğu görülmektedir. Beckman, metinsel verilerin pek çok ritüel işlemi ve kurban seremonisinin hamileliğin belirli dönemlerine atfedilmesi gerektiğini ortaya koyduğunu ve bu durumun bir benzerinin çocuğun büyüme periyotları için de geçerli olduğunu ifade etmek gerektiğini belirtmiştir.

Bu nedenle hamilelik ve çocuk doğumu ile ilgili Hitit uygulamalarının birçoğunu değerlendirirken o çağın sıradan insanların günlük hayatlarındaki uygulamaları tam anlamıyla yansıtmamakla beraber, doğum ritüellerine bakıldığında birbirlerinden farklı yapılarda olduklarını, Hitit toplumundaki farklı halk grupları, değişik bölgeler ve çağlar boyunca değişim gösterdikleri de akılda tutulmalıdır.

Ritüellerin benzer bölümleri Hatti veya Hurri dilinde kaleme alınmış olduğu için pek çok hususun gizlenmiş olduğunu düşünmek mümkündür. Bu hususta başka metinlerde Hatti ve Hurri metinlerinin kaydedildiği görülmektedir. Dölleme ve hamilelik olaylarını konu alan, ağırlığını edebi metinlerin oluşturduğu başka metin türleri de bulunmaktadır.²⁹

Hitit başkentine başka yerlerden gelmiş olan tüm bu ritüel metinleri çoğu kez kriz zamanlarında kraliyet ailesine hizmet eden uygulayıcıların eline çabuk ulaşması için yıllar boyu yinelenmiş olmasına karşın bu tutarsız uygulamaların bir sonucu yoktur. Burada dikkatimizi çekmemiz gereken şey ise, doğum unsuru ele alındığında kraliyet ailesindeki hanımefendilerin üreme ile ilgili problemler hakkında fazla bilgiye sahip olmasıdır.

Oldukça dağınık bir görünümde mevcut olan Hitit metinleri sistematik olmamakla beraber Hitit doğum ritüellerinin şu aşamalardan oluştuğunu söylemek mümkündür. Hitit toplumunda doğum evreleri sırasıyla şöyledir:

1.3.2. Dölleme - Hamilelik:

²⁹ Christian Zinko 'Hethitische Geburtsrituale im Vergleich mit altindischen Ritualen' O Carruba - M. Giorgiery - C. Mora (a cura di) *Atti del II Congresso Internazionale di Hittitologia*, Pavia, 1995, sy.388- 400.

Doğum ve Hamilelik ritüellerinde dölleme eyleminden bahsedilmemiştir. Fakat bazı tarihi ve edebi nitelikli metinlerde bu konu ilişkili bir takım bilgilere yer verildiği görülmektedir. Bu metin belgelerinden biri Ulikummi mitosu³⁰, diğeri ise ; Hattuşili'nin özrü niteliğini taşıyan belgedir. Mitolojiye göre; Kumarbi³¹ kendisinin Tanrıların babası olarak kalması için, deniz tanrısına, elçisi İmpaluri tarafından haber gönderir. Deniz tanrısı onun için bir ziyafet verir. Bu arada Kumarbi'nin kayası Ulikummi doğar.³²

Hurri kökenli olan mitosun başlangıcı şu olayla başlar:

“Kumarbi aklını toparlar. Uğursuz bir günde kötü bir insan yetiştirir. O Teşup'a karşı kötülük planlar. O Teşup'a karşı bir asi çıkarır. Kumarbi aklındaki bilgeliği alır ve bir ip üzerindeki boncuklar gibi sıraya dizer. Kumarbi aklından önce bilgeliğini aldığında, o hemen tahtından kalktı. Eline bir asa aldı. Ayaklarına ayakkabı olarak hızlı rüzgârları koydu. O Urkiş şehrinden yola çıktı ve Soğuk Pınar'a vardı. Şimdi Soğuk Pınar'da büyük bir kaya bulunur: Onun boyu üç fersah ve genişliği... Ve yarım fersahdır. Onun vaginası ise... Fersahdır. Onu görünce aklı başından fırladı. Ve o kaya ile sevişti. Erkeklik organını onun içine bastırdı? On beş kez “oldu”.”

³⁰ Ulikummi şarkısı ya da mitosu anlatımıyla yer alan bu hikâyede, Kumarbi tahtan indirilince gökyüzündeki krallığı ele geçiren Teşup'u tahtan uzaklaştırmak için Kummia şehrinin yıkıcısı anlamına gelen Ulikummi'yi yaratır. Ulikummi bakılıp büyütülmesi için İrsirra Tanrılarına emanet edilmiştir. Tanrılara emanet edilen Ulikummi, denizde büyük bir hızla büyür ve gökyüzüne dek ulaşır. Yetmiş tanrı ile savaşan Ulikummi onlar yener. Teşup'u krallığı kendisine vermesi için zorlar. Ancak bu arada Tanrı EA'nın yardımıyla Upelluri'nin sağ omzunda duran Ulikummi'nin ayaklarının altı kesilir. Fırtına tanrısı muhtemelen yeneceği Ulikummi ile yeniden savaşa başlar.

³²Hurri kökenli Kumarbi destanı için bkz. H.G.Güterbock, Kumarbi Efsanesi, (çev.S.Alp), Ankara, 1945; H.G.Güterbock, Kumarbi.Mythen vom churritischen Kronos aus den hethitischen Fragmenten zusammengestellt, übersetzt und erklärt, İstanbuler Schriften 16,Zürich-New York, 1946;P.Meriggi, I miti di Kumarpı , il Kronos currico, Athenaeum 31, 1953, s.110 vd; E.Laroche, Textes mythologiques hittites en transcription 2.Mythologie d'origine étrangère, RHA 26/82 , 1968, s.39; Hoffner 1990 ,s.40 vd. ; Gurney , 1990, s.158 vd; Wilhelm, 1994, s. 59 vd.; Akurgal , 1993, s.108; J.Macqueen, Hititler ve Hitit Çağında Anadolu, (çev.Esra Davutoğlu), Ankara 2001, s.165 vd; A.Dinçol, 1982, s.104;Bryce, 2003, s.240 vd.

¹⁰ Bkz. Konuyla ilgili olarak G.Karauğuz, *Hitit Mitolojisi*, 2001, Bkz. Laroche, 1974b, s.62.

“... Gecenin ortasına geldiğinde... Geldi... O, taşa... Onlar ona doğum yaptırttı. Kumarbi'nin oğlu... Kaya.....kadınları onu doğurttu. Kader Tanrıçası ve Ana Tanrıçalar çocuğu kaldırdı. Ve Kumarbi'nin dizlerine onu yatırdı. Kumarbi o çocuğu eğlendirmeye başladı ve onu okşamaya başladı...”³³

Göksel krallıklar adına yapılan mücadelenin anlatıldığı Kumarbi destanında³⁴ ise, görünen başka bir gerçek daha vardır ki o da; baba-oğul arasındaki çetin mücadeledir. Şöyle ki; krallık tahtında oturan Alalu'nun oğlu olan Anu, onun krallığını ele geçirip, Alalu'yu yeraltına sürdükten sonra, Anu da oğlu Kumarbi tarafından kendisine yönelik bir mücadele içinde bulur ve bunu erkeklik organının ısırılması sonucunda intikam peşine düşmesi izler. Anu, daha sonra Kumarbi'nin içine akıttığı tohumlarının arasında onu babasının tahtından edecek olan oğlununda olacağı üç çocuğa gebe kaldığını bildirir.

Kumarbi, tohumların bir kısmını tükürse de diğer tohumları yediğinden kaderini değiştiremez ve bir zaman sonra üç çocuk doğurur. Bunlar, Fırtına tanrısı Teşup , Taşmişu ve Aranzah 'tır.

III. Hattuşili'nin “Özür” metninde ise; birincil dereceden bir veliaht olmadığından ESERTU³⁵- yani , kapatmadan olma bir kadının oğlu olan Urhi-Teşubu tahta oturttuğundan bahsedilirken; KUB XXVI 33 II 7-9'nolu metinde III. Arnuwanda'nın soyundan gelen başka resmi bir görevlinin, III. Arnuwanda'nın oğlunu bulmaya yönelik yaptığı girişim şöyle anlatılmıştır:

³⁴ Güterbock (1945)Kumarbi Efsanesi, TTK. Yay. Ç. S.ALP

³⁵ Bkz. yazılış ve anlamı için *HW*. Sayf.323.*EŞERTU*-kraliçeden sonra kralın hareminden gelen kapatmalara denir. Kraliçenin çocuğu olmadığı zamanlarda, bu kadının ilk oğlu tahta geçme hakkına sahiptir. *EŞERTU*- ancak hür doğmuş kadınlardan olmaktadır.

“Ve onun hiçbir dölü yoktu. Hamile bir kadını ben aradım, fakat ortada hamile bir kadın da yoktu.”

Yine söz konusu özürde, metni yazan kişi, tanrıçanın kendisini Hatti kralı yapmak şartıyla kendisine aşırı destek verdiğini, aslında sıradaki kralın o, olmadığını kendisinin ağzından aktarılmış olan “Babam Murşili biz dört kardeşe babalık yaptı- Halpaşulupi, Muwatalli, Hattuşili ve DINGIR^{MEŞ} -IR-i (Maššan(a)uzzi)³⁶ ve bir kız çocuğa... Ve ben bütün bunların en genciydim.” sözlerinden onun ilk prens olmadığını anlarız. Metnin devamında, Hattuşili rahip Pentipşarri’nin kızı olan Puduhepa ile “tanrıçasının emriyle”evlendiğini, Şausga tarafından karı koca sevgisine sahip olduklarını ve bu evliliğin tanrılar onayından geçtiğini ve bu nedenle iyi bir evlilik olduğunu görmekteyiz.

Yine aynı döneme denk gelen bir metin de Puduhepa tarafından yazılmıştır. Puduhepa , Hattuşili ile olan evliliğini iyi bir kader olduğunu “talihli evlilik” olarak şu sözlerle anlatır:

“ ve bu şeyleri yapan benim tanrım- Arinna’nın Güneş Tanrıçası, Fırtına Tanrısı, Hebat ve Şausga’nın yaptığı gibi beni kraliçe yaptı-benim tanrım beni senin kardeşinle evlilikte bir araya getirdi ve ben erkek ve kız çocuklar doğurdum. Bu yüzden Hatti halkı benim olağanüstü enerjimden bahseder. Erkek kardeşim de bunu kabul etsin. Ayrıca ben kraliyet sarayına girdiğim zaman sarayda bunun gibi prenlere rastladım. Onlar da benim yönetimim altında (benim elinde) doğurdular.”

Beckman, bu noktada Puduhepa’nın birçok çocukla kutsandığının anlaşıldığını söylemiştir. Puduhepa, kraliçe olduktan sonra bile sarayda yaşayan diğer kadınların anormal bir doğurganlık sergilediğini ifade etmek gerekir.

³⁶ Bkz. bu ismin yazılışı için HZZL s.93.

Metnin 63.satır ve devamında Puduhepa, Mısırlı bir mektup arkadaşına firavunun kendisine eş olarak alacağı kızının da aynı “olağanüstü enerjiye” sahip olacağına dair bir söz verdiği anlaşılmakta olduğunu söylemiştir.

Yukarıda anlattığımız iki belge dışında değerlendirilmesi gerektiğini düşündüğüm bir efsane de Puduhepa'nın olağanüstü enerjisine benzeyen bir enerjiye sahip olan ve bir doğumda 30 çocuk doğurabilen bir kraliçenin varlığının anlatıldığı “Kaneş Kraliçesi”³⁷ adlı öyküdür.

M.Ö. 16.yy.a tarihlenen efsane türüyle anlatılan eski Hitit çivi yazılı bir metin şu sözlerle başlar:

“Neşa kraliçesi tek bir yılda 30 erkek çocuk doğurdu. Nasıl da doğaüstü şeyler doğurdum! dedi. Kraliçe sepetleri yağ ile yalıtı. Oğullarını sepetlere koydu ve nehre bıraktı. Nehir bebekleri Zalpa ülkesine denize kadar taşıdı ama tanrılar oğulları denizden çıkardılar ve büyüttüler. Yıllar geçtikten sonra yine kraliçe doğurdu. Bu kez 30 kızı oldu. Kraliçe kızlarını kendi yetiştirdi. Bu sırada oğullar Neşa'ya doğru yola çıktılar. Tamarmara³⁸ denilen yerde konakladılar. Şimdiye değin nereye gittiyseniz, orada kadınlar yılda bir çocuk doğurur, bizi ise anamız bir batında doğurmuş” dediler. Kentin insanları ise, bizim Kaneş kraliçemiz de bir kez, bir batında 30 kız doğurdu, yine öyle doğurduğu erkekler ise kayboldu, dediler. Oğlanlar, bütün kalpleriyle daha ne arıyoruz, işte anamızı bulduk. Gelin! Neşa'ya gidelim, dediler. Neşa'ya vardıklarında, tanrılar, onları anaları onları tanımasın diye başka bir karat-ı koydu. O, kızlarını oğullarına bıraktı. İlk oğullar, kız kardeşlerini

³⁷ Kaneş kraliçesi için metin yerleri; G.Karauğuz'un *Hitit Mitolojisi*, 2001, kitabında şöyle verilmiştir: CTH 3,1, A.KBo XXII 2, B. KBo III 38=BoTU 13, C. KBo XXVI 126=HFAC 2, Çeviriler için; Otten 1972, 6-13; Hoffner 1990, 62-63; Ünal 1994, 805-807; Erkut 1998, 24; Ünal 1999, 274-275. Yorumlar için; Otten 1972, 14 vd. Otten 1974, 301-303; Gurney 1977, 7-8; Dieterle 1987, 169-200; Bayun 1994, 1-3; Beckman 1997, 572.

³⁸ Bkz. G.Karauğuz, *Hitit Mitolojisinde*, 2001, sf.199. Bu şehir KUB XXX 37 1-12'de Tanrı Şulinkatti ile ilişkili olarak geçmektedir. “Tamarmara şehri adamı Tarhini şöyle der: Tamarmara şehrinin tanrısı Şulinkatti'nin heykeli gümüşten yapılmıştır. Heykel bir adam gibidir. Ağaçtan bir aslan üzerinde durur. Sağ elinde gümüşten bir hançer tutar. Sol elinde bir insan başı tutar. Bunlar da gümüştedir. Bkz. Del Monte-Tischler 1978, 391-392.

tanımadılar ama sonuncu oğul dedi ki:“Kız kardeşlerimizi almayalım ve günah işlemeyelim!”ve onları almadılar.”

Yukarıda bahsettiğimiz Kaneş³⁹ kraliçesi efsanesinden anlaşılacağı gibi, çocukların denize atılarak, tanrılar tarafından büyütülmesi Önasya’da sevilen bir motif olarak görülür ve bu efsane bazı tarihsel ipuçlarına da kaynak olması açısından da ilgi çekicidir.⁴⁰ Çocukların ırmağa atılarak tanrılar tarafından büyütülmesine benzer hikâyeler, Akadlı Sargon ve Hz.Musa ile ilgili efsanelere benzer.

Dinçol, genellikle toplumsal köken bakımından geldikleri yüksek yere uygun görülmeyen yani soylu sınıftan olmayan yönetici ve önderlerle ilgili bu tür efsanelerin uydurularak esas soylularının gizlenmeye çalışılmakta ya da efsaneleşmiş kişilerin, tanrısal bir gücün koruyuculuğunda büyütülmüş gibi gösterildiğini söylemiştir. Dinçol’un ilk düşüncesine bu efsane için katılmıyorum. Çünkü Kaniş Kraliçesinin öyküsünde, tamamen onun doğurganlığından ve tanrıların çocukları büyütmesi süreci ile sonrasında gelişen olayları anlatması anlatılmakta olup, daha çok Dinçol’un diğer düşüncesi olan tanrısal bir gücün koruyuculuğunda büyütülmelerine ve hemen hemen bütün Hititçe metinlerde geçen “Tanrının sevgili kulu” ifadesine de dayanarak onlardaki tanrı inancının insanlardaki baskısı olduğuna katılıyorum.

Hamileliği konu alan bazı seremonilerin tanrılar için düzenlenen aylık ritüeller çerçevesinde ele alındığı dikkati çekmektedir. Bilindiği gibi; Hitit toplumunda

³⁹ Kaneş, Anadolu’daki Karumların merkezi olan bugünkü adıyla Kültepe olarak bilinen ve Kayseri ili sınırları içerisinde yer alan bir yerleşim beldesidir. Bu konuyla ilgili detaylı bilgiler için bkz. T.Özgüç, *Kültepe Kaniş/Neşa* 2005, İst, s.6 vd

⁴⁰ Dinçol, Kaniş kraliçesinin çocuklarını attığı ırmağın Kültepe yakınlarında bir kolu bulunan Kızılırmak olabileceğini, Kızılırmak’ın ise Bafra’da denize dökülebileceğini, aynı metinde Zalpa ya da Zalpuwa olarak geçen yerin Kızılırmak dolaylarında olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca bu belge yardımıyla da Kaneş-Neşa eşitliği kanıtlanmıştır.

tanrının gazabı nedeniyle bazı kötü olaylar olabiliyordu. Bu sebeple pek çok ritüel tanrıları adına yapılmaktaydı.

Bu metinler de mesela; bir kadının hamileliğin yedinci ayından itibaren belirli bir yemek rejimine tabi tutulduğu ve sosyal ilişkilerine bazı sınırlamalar getirildiğini gösteren bazı verilere de rastlanmıştır. Şöyle ki; bir kadın ailesinden ayrılabilir ya da cinsel ilişkiye girmekten kaçınabilirdi.

Bunların dışında farklı dönemlerde kurban seremonileri düzenlediği ve hamile kadının arındırılması ile ilişkili bazı işlemlerin gerçekleştirildiği de anlaşılmaktadır. Bazı ritüellerde doğum yapılacak mekân ve doğum sandalyesinin kötülüklerden arındırılmasına yönelik bir takım işlemlerin de gerçekleştirildiği görülmektedir.

Doğum yaptırmak için gereken malzemeler arasında iki tabure, üç minder veya iki ayak taburesi veya Hurri çevresi yazıtlarına göre doğum taburesi yani Hititçe metinlerde geçen tabiriyle *harnau*'dur. Doğum esnasında bu ayın malzemelerinden herhangi birine bir zarar gelecek olursa o kötüye alamet edilir ve yeterli zaman, imkân varsa doğum yeri bile değiştirilebilirdi.⁴¹

Ne var ki bunlara değinilirken, doğacak çocuğun erkek doğması için gerçekleştirilmiş herhangi bir ritüele ise rastlanmamıştır. Hititlerde çocuğun cinsiyetinin, ilk bakışta, hayati bir önem arz etmediğini söylemek mümkündür; Beckman tarafından 1983 yılında derlenen metinlerde de bu düşüncüyü doğrular nitelikte bazı ifadelere yer verilmiş olduğu görülmektedir. KBo XVII 65'te üç aylık bir oğlan çocuğu için belirli ritüel etkinliklerinin gerçekleştirildiğinden bahsedilirken,

⁴¹ Bkz. Konuyla ilgili olarak; bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Papanikri ritüeli ile ilgili kısımlara ve karşılaştırmalar için F.Sommer- H.Ehelolf (1924). *Das Hethitische Ritual des Papanikri von Komana* (KBo V I=Bo 2001), Leipzig.

KBo XVII 65 Ay. 38-40'da dört aylık bir kız çocuğu için yerine getirilen seremonilerin konu edildiği anlaşılmaktadır (benzer şekilde Öy. 27-36; ayrıca KBo XXVII 67 Ay. 1-12 'de bu durum şöyle aktarılır:

“Ve şayet bir kadın doğum yapmışsa ve yedinci gün geride kalırken, onlar bu yedinci günde yeni doğanın *mala*-kurbanını keserler. Ve şayet bir oğlan çocuğu doğmuşsa ve o hangi ayda doğmuşsa, birinci veya ikinci gün geride kalır kalmaz, onlar bu aydan itibaren hesaplarlar. Ve üçüncü aya girildiğinde, onlar erkek oğlanı *kunzigannahitle* arındırırlar. Çünkü kâhinler *kunzigannahiti* bilirler... Ve... İçin onlar kurban keserler.

Fakat şayet bir kız çocuğu doğmuşsa, o zaman onlar bu aydan itibaren sayarlar. Ve dördüncü aya girildiği vakit, onlar kız çocuğunu *kunzigannahitle* arındırırlar.”

“Ağlama büyüleri” doğuma yardımcı olmak için söylenirdi. Adını doğurma sırasında annenin karakteristik eyleminden alan ve tahminen onu doğum sancularından rahatlatmak için yapılan ağlamanın büyüleri sözlerinin sadece başlığı bilinmektedir.

“Rüzgâr büyüleri”, KBo XII 112 no.lu metindeki bir pasaj ve gerekse büyü metninin her defasında Hatti dilinde nakledildiği “Kan Büyüsü” doğum sürecini hızlandırmak için düzenlenen benzer bir takım seremonilerin gerçekleştirilmesinden ibaret törenler kapsamındadır. Rüzgâr büyüleri sözler ; doğum sırasında fiziksel açıdan bir zorluk çıktığı takdirde yardım sağlamak amacıyla yapılırken; ağlama büyüleri sözler de annenin yerine geçici bir dişi koyun getirilirdi. Bunların arasında doğum sırasında yapılan yardımlara bakıldığında yeni doğan bir bebeğin getirilen bir battaniyenin içine alındığını da görürüz.

Bunun dışında “doğum büyüleri”, “döl yatağı festivali”, Ana tanrıçalar için düzenlenen festivaller ile buna benzer kutlamaların gerçekleştirildiği nakledilmiştir.

Mevcut Hitit vesikalarında bu etkinliklerden bahsedilmiş olmasına karşın içerik ve akışlarına yönelik en ufak bir bilgiye yer verildiğine şu ana kadar rastlanmamıştır.⁴²

Bir kadının hamilelik devresine ilk girişi Ana Tanrıçalar onuruna gerçekleştirilen özel bir bayramla işaret edilirdi. Bazen aynı tanrılar adına hamilelik sırasında aylık ayinlerde düzenlenebilir, müstakbel anne adayına doğum süresi boyunca diyeti, cinsel ilişkileri konusunda öneriler (kısıtlamalar), hamilelik sırasında çeşitli zamanlarda sunulan adaklar, arındırmalar yapılırdı. Bir zaman geçtikten sonra doğum yapacak olan kadın, evinden, ailesinden ayrılrsa da genellikle doğum evde gerçekleşirdi. Doğuma az zaman kaldığında da gebenin sağlıklı ve iyi bir doğum yapabilmesi için bilge bir kişi çağrılır, bilgenin öngörüsüne göre, eğer kadının morali düzgün ise doğuma başlanır, değil ise iyileşmesi için adaklar adanırdı. Bu ilkel metotları son olarak kadının iyeliklerini, doğum aletlerini ve kadının kendisini doğuma hazırlamak için yapılan ayinler oluşturmaktaydı.

Beckman 1983 yılında yayımlanan kitabında bu ayinleri aşağıdaki gibi göstermiştir:

Ana-tanrıçalar adına düzenlenen “Doğum Bayramı” (K Yazıtı ve T Yazıtı), “Rahim Bayramı” (K Yazıtı ve Y Yazıtı), “Ağlama Bayramı” (Y Yazıtı) ve “Güvercin Bayramı” (Y Yazıtı)dır. Son üç bayram İŞTAR/Şauşga onuruna düzenlenir. Ne yazık ki, bunlar hakkında isimlerinden başka bir şey bilmiyoruz. Son

⁴² Bkz. Christian Zinko 'Hethitische Geburtsrituale im Vergleich mit altindischen Ritualen' O Carruba -M. Giorgiery - C. Mora (a cura di) *Atti del II Congresso Internazionale di Hittitologia*, Pavia, 1995, say. 388-400.

olarak, K Yazıtında, doğumun hemen ardından annenin ailesi veya çevresi arasındaki barış sürecini anlatıyor gibi görünüyor.⁴³

1.3.3. Hitit Doğum Ritüellerinde Geçen Luwice Değerler:

Luwice metinlerde ise doğumdan hemen sonra gerçekleştirilen etkinliklerin yer aldığı görülmektedir. Mesela bu amaçla yeni doğmuş olan çocuk, anneye verilerek onun göğsüne yatırılabilirdi. Bunun dışında herhangi bir biçimsel bozukluğun olmaması (KBo XVII 61 Ay. 9'-17'); Hititçe veya hastalıkları önlemek (KUB XXXV 88 II 12'-17'; Luwice) maksadıyla çocuğun esenliği için düzenlenmiş ritüellerin de söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Doğumdan hemen sonra resmi isim verme seremonisi gerçekleştirilir ve ardından çocuk, ebe tarafından babaya teslim edilirdi.

Hititçe ritüel metinlerini incelediğimizde Luwice kökenli sözcüklere rastlamamız da mümkündür. Özellikle Goetze tarafından sunulan Tunnawi ritüeline⁴⁴ baktığımız zaman belli amaçlarla düzenlenmiş olsa da söz konusu olan bu ritüelin genel bazı karakterlere sahip olduğunu görürüz. Şöyle ki;

“Bir kadının çocukları sürekli olarak ölüyorsa veya o devamlı olarak çocuk düşürüyorsa veya bir adamın veya bir kadının cinsel organı kötü bir büyüün sonucunda işlevini yitirmişse...” şeklindeki ifadelerle dayanan metnin ilerleyen bölümlerinde nehre hitap edildiğini görürüz: “Fakat sen, ey nehir kendini arınma, neslinin hayatı ve dölleme yerine koydun?”

Burada geçen sözcük dölleme anlamına gelen *uşantarahişa* ifadesi *uşantari-* “verimli” sıfatından geliştirilmiş Luwice kökenli soyut bir isim olup yazılı

²⁰ Sözü geçen bu metinleri Hitit doğum ritüellerine örnekler bölümünde bulabilirsiniz ve karşılaştırmalar için bkz. Beckman *Hittite Birth Rituals*, 1983, Wiesbaden.

⁴⁴ Bkz. Tunnawi ile ilgili *AfO* 23, 1970 str. 32–38; A. Goetze 1938, *AOS* 14 .

vesikalarda bu ifadeye nadir olarak rastlanmasına karşın Goetze'nin Tunnawi ritüelinde bu sözcük beş defa geçmiştir. Bu da Hititçe metinlerde Luwice kökenli sözcüklerin geçtiğini kanıtlamaktadır.

1.3.4. Doğumdan Sonraki Ritüel İşlemleri ve Doğuma Yönelik Tutumlar :

Doğumdan bir müddet sonra gerçekleştirilen ritüel işlemlerinin çoğunluğunda ise yeni doğan çocuğun sağlıklı ve uzun ömürlü bir hayat sürmesi, annesiyle beraber çocuğun dinsel açıdan arındırılmasına bağlı olduğu görülür. Bu nedenle önce çocuk ve anne kültürel açıdan arındırılırdı.

Söz konusu ritüelin erkek çocukların üçüncü, kız çocukların ise dördüncü ayında düzenlenen kunzigannahit⁴⁵ ritüeli arasında bazı paralellikler olduğu da dikkati çekmektedir.⁴⁶

KUB XXX 30'da erkek ve kız evlat vermesi için tanrı Hannahanna'ya (DINGIR. MAH) yapılmış bir yakarışın konu edildiği dikkati çekmektedir. Eldeki veriler yalnızca 'Balıkçı hikâyesi'nde (KUB XXIV 7 IV 45-49) eril zürriyetin özel olarak altının çizildiğini ortaya koymaktadır. Öyküde, çocuksuz bir ailenin sokağa terkedilmiş bir çocuğu bularak, onu evlat edinmesinin hikâyesi anlatılmaktadır. Bir balıkçı dolaşırken Güneş Tanrısının kendisine hediye olarak gönderdiğini düşündüğü bir çocuk bulur. Çocuğu yana alan balıkçı, onu evine getirerek, hanımına teslim eder ve ona yatak odasındaki yatağa çocukla birlikte uzanmasını ve güya bir çocuk doğurmuş gibi davranmasını ister. Halk, balıkçının eşinin bir oğlan doğurduğuna

⁴⁵ *Kunzigannahit* (Luv.) Abstr. = "Bir temizleme maddesi" (HDW: s.41)

⁴⁶ Bkz. Bu çalışmada , KBo XXVII 67 Ay. 1-12 ve KBo XVII 65 vd.; Beckman Wiesbaden, 1983.

inanır. Kent halkının kadının bir oğlan çocuğu doğurduğuna inandırılmak istenmesi burada eril zürriyetin tercih edilen bir durum olduğunu göstermektedir.⁴⁷

“Bu çocuğu al, yatak odasına git ve sanki uyuyormuş gibi yatağın üzerine uzan! Daha sonra bütün şehrin duyacağı şekilde bağır. Ve şöyle densin: ‘Balıkçının eşi bir oğlan doğurdu’. Ve bize bir ekmeğe, başka bir bira ve başka bir yağ getirilsin.”

Her ne kadar elimizdeki bazı kaynaklar , Hititlerin erkek ya da kız çocuğu doğurmuş olmanın hakkında tercih meselesi yapmış olsalar da bazen bu durumun tersinin de söz konusu olduğunu Šudul’lu Appu’nun öyküsünden biliyoruz.⁴⁸ Bu hikâyede oldukça zengin bir adam olan Appu’nun tek bir eksiği olduğundan bahsedilmektedir:“Çocuk”

Hikâyeye göre, Appu⁴⁹, Šudul’un⁵⁰ en sağlıklı ve en zengin adamlarından birisidir. Hazinesi arasında altın, gümüş ve lapuslazili olmasına rağmen çocuktan mahrum kaldığı için mutsuzdur. Metinde bu durumlar şöyle anlatılır:

“ O, hiçbir şeye ihtiyaç duymuyordu. Sadece bir şeye ihtiyacı vardı, bir kız ya da bir oğlan. Šudul’un yaşlılarıyla yemek yemek için oturmadan önce bunlardan biri kendi oğluna et ve

⁴⁷ Bkz. Christian Zinko 'Hethitische Geburtsrituale im Vergleich mit altindischen Ritualen' O Carruba - M. Giorgiery - C. Mora (a cura di) *Atti del II Congresso Internazionale di Hittitologia*, Pavia, 1995, say. 388-400.

⁴⁸ Appu öyküsü ile ilgili metin yerleri G.Karauğuz ‘un *Hitit Mitolojisi*, 2001 adlı kitabında şöyle verilmiştir. Konuyla ilgili detaylı bilgiler için bkz. CTH 360; 1. A. KUB XXIV 8+KUB XXXVI 60, B. KBo VII 18 + KUB XXXVI 59 +KBo XIX 101, C.KBo XXVI 84 +KBo 19 108, D. KBo XIX 106, E. KUB XLIII 70 a, F. KUB XLIII 70 b +KBo XIX 107 + Bo 7376, G.KBo XIX 102+KBo XXVI 85 +ABoT 48; 2.KBo XXVI 86, 3.KBo XIX 100, 4.KBo XXVI 87.Transkripsiyonlar için; Friedrich 1950, 214–225; Siegelová 1971, 4–17. Çeviri yerleri; Siegelová 1971, 4–13;Hoffner 1990,63–65;Daddi-Polvani 1990, 167–172;Ünal 1994, 848–851.Yorumlar için; Güterbock 1945, 70–71;Güterbock 1946 b, 119–120; Friedrich 1950, 242–246; Güterbock 1961 a, 154–155; von Schuler 1965, 158; De Vries 1967, 37–41; Siegelová 1971, 18–34;Hoffner 1975, 139–140;Grottanelli 1978, 49–57;Güterbock 1978, 240–241; Bernabé 1987, 217–228; Daddi-Polvani 1990, 163–167; Archi 1995, 2376;Beckman 1997,572.

⁴⁹ Laroche 1966, s.36.109

⁵⁰ Del Monte Tischler 1978, s.371.

ekmek verir ve birisi kendi oğluna içmesi için herhangi bir şey verir. Appu, ekmek verecek hiç kimseye sahip değildir.”(I 15–21) Açıkçası, Appu isyankârdır. Bundan başka karısının alaylarına maruz kalmaktadır.

“Ve onun bir şey dışında her şeyi tastamamdı: Onun oğlu ve kız evladı yoktu.” (KUB XXIV 8 + XXXVI 60 I 15—17).

Çocuksuzluk bir yana bir akşam vakti karısı Appu’nun özsaygısını zedeleyerek onun cinsellikteki başarısızlığını evdeki kölelere bile şikâyetlerde bulunmaya başlamış ve Appu’ya yakınmıştır.

“Beni asla doğru bir şekilde elde edemedin, şimdi beni doğru bir şekilde alacak mısın?”

Bu lafa ise Appu’nun cevabı hazırdır:

“ Sen, sıradan, alışılmış bir kadınsın. Hiç bir şey bilmiyorsun.”

Çocuksuzluk kaygılandırıyor, sanki bir şeytan gibi bu ırktan dışlanmak, bu büyük zenginlikten mahzun bırakılmak onu çıldırtıyordu. Kısaca çocuksuzluk, bir lanetlenmeydi ve bu durumun sosyal hayattaki korkusu gerçekte bu lanetin çözümü için meşgul edilmekte.

Güneş Tanrısının müdahalesiyle Appu, sonuçta karısını hamile bırakmayı başarır. Metin şöyle devam eder:

“ I. ay, II. ay, III. ay, IV. ay, V. ay, VI. ay, VII. ay, VIII. ay, IX. ay geçti ve X. ay geldi. Sonra Appu’nun karısı bir oğlan doğurdu, ebe oğlanı aldı ve Appu’nun dizlerine koydu. Appu, bu oğlanla çok memnun olmaya başladı ve oğlanı özel olarak eğitmeye başladı ve ona hoş bir isim verdi; “günahkâr”(iblis kişi)”

Babacan Tanrı olabildiğince oğlanın iyi olmasını dilemedi, fakat iyi olmasını dilemek yerine oğlanın adının günahkâr kişi olmasına izin verdi. Bundan sonra, II. kez Appu’nun karısı

hamile kaldı. 10. ay geldi ve kadın bir oğlan daha doğurdu. Ebe oğlanı aldı. Appu, oğlana “erdemli kişi” ismini verdi.

“ Bundan sonra erdemli kişi adıyla çağrılınsın. Babacan Tanrı, bu çocuk için iyi bir yol çizdi. Bundan böyle oğlanın isminin “erdemli kişi ”olmasına uygundur, dedi.”(III 7–22)

Appu’ya göre Güneş Tanrısının tesiriyle doğduğu için ^{LÚ}HUL-lu “kötü” (*idalus*), kendi dölünden olan diğer çocuğu NĪG. SI. SA “dürüst” (*handanza*) adını almıştır. Ne var ki; yine metinden edinilen genel izlenim de çocuğun cinsiyetinin çok da önemsenmediğini ortaya koymaktadır. Hititlerde Dumu-oğul, evlat, çocuk anlamlarında kullanıldığından metindeki deyimden cinsiyet hakkında yine net bir sonuç çıkmamaktadır.

KBo XVII 62 + 63 IV 13’—18’de Beckman’ın, 1983:251, “Post-parturition”⁵¹bölümünde işaret ettiği ise, kadının doğurganlığı ile ilişkili bir büyüünün konu edildiği dikkati çekmektedir. Aynı metinde erkek ve kız evlat edinmek için temenni eden ifadelere yer verilmiş olduğu da görülmektedir:

“Bir oğlan doğduğu vakit, ebe şöyle der: ‘Bak! Ben şimdi erkek çocuğun eşyalarını getirdim, fakat gelecek yıl bir kız çocuğun eşyalarını getireceğim!’

Bir kız çocuğu olduğu zaman, o şöyle der: ‘Şimdi ,bak! - ben bir kız çocuğunun eşyalarını getirdim, fakat gelecek yıl bir erkek çocuğun eşyalarını getireceğim!’

Hititlerin erkek çocuk sahibi olmaya yönelik genel bir eğilim sergilediğine işaret edebilecek kesin bir bulguya bugüne kadar rastlanmamış olsa da edebi nitelikli metinlerde halk arasında doğacak çocukların erkek evlat olması doğrultusunda genel bir isteğin söz konusu olduğunu gösteren bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu durum belki doğum ritüellerinde net bir şekilde dile getirilememiş

⁵¹ ÇN: sonraki (son doğurma) doğum demektir.

olabilir. Bunun nedenini ritüellerin tek tek bir konuya sahip değil, bütün halinde ele alınmasından kaynaklanmaktadır.,

Ancak memurlar tarafından kaleme alınmış, saraydan veya tapınaktan gönderildiği anlaşılan resmi nitelikli bazı vesikalarda söz konusu kanıyı destekler nitelikte ifadelere yer verilmiş olduğu görülmektedir. Bu noktada ayinin başarısının eril zürriyetin elde edilmesinden çok ritüel tutanağının vaktinde yerine getirilmesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumu kanıtlarcasına güzel bir örnek teşkil eden “Rüzgârın Büyüsü” adı verilen bir Hitit ayinidir (KUB XVII 28 II 7—8):

“O doğduğu zaman, hiç rüzgâr yoksa o şöyle büyü yapar.”

“Rüzgârın büyü” ile ilişkili olarak Starke 1990:372 tarafından yapılan “şayet o hiçbir rüzgâra sahip olmadıysa” tercümesinin aslından yola çıkılmak suretiyle “flatulenz’in” ortaya çıkmasından sonra büyü işleminden çok, çocuğun anne karnından çıkışını hızlandıran bir doğum rüzgârı büyüünün söz konusu olduğunu görürüz. Bu olay metinde şöyle akseder: (KBo XII 1 12 Ay.8’-13’)

“Onlar gitsinler! ... Onlar kırım tarpatarpa-bitkisini alsınlar! Ve tarlanınki gibi (yani *tarpatarpa*-bitkisi gibi) çocuk da annesinin içinde öyle dönsün!

“Onlar gitsinler! Onlar kömür tavalarını alsınlar. Ve kapı rezede nasıl dönüyorsa, çocuk da annesinin içinde öyle dönsün!”

Metinden anlaşılacağı gibi, çocuğun anne karnında dönmesinin sayesinde doğum olayının gerçekleşmesi için uygun bir durum almasından bahsedilmektedir.

Hitit ait metinler dikkatle incelendiğinde ;Hitit doğum ayinlerindeki mitolojik öğeler dışında tutulduğu zaman ,Hititlerdeki doğum uygulamalarının gerçek bir uygulama alanı olduğunu, Hititlerin doğum öncesi hazırlıkları ile doğum sürecini daha net ifadelerle betimlediklerini görürüz.

Mesela bu doğum öncesi hazırlıklar sırasında tabure, yastık, ayak taburesi ve (çocuğun doğduktan sonra sarıldığı) tutma bezi gibi eşyaların önceden hazırlığından bahsedilmektedir; KUB XXX 29 Öy. 1-7 ‘ye göre;

“Bir kadının sık nefes alıp verme zamanı geldiği vakit, ebe kadın şöyle der: İki tabure (ve) üç yastık. Bu taburenin üzerine bir yastık koyulur. Ve zemindeki taburelerin arasında bir yastık hazırlanır. Daha sonra çocuk doğduğu vakit, kadın yastığın üzerine oturtulur ve ebe eliyle yakalama bezini tutar.”

KUB XXXV 102 (+) 103 III 4-6 no.lu metinde konu edilen Luwi Ritüelinde doğumdan hemen sonra gerçekleştirilen işlemler şöyle anlatılmıştır: Buna göre; çocuğun ciğerlerindeki suyu boşaltarak, nefes alıp vermesini kolaylaştırmak amacıyla baş aşağı yukarı kaldırıldığı ve hemen sonrasında annenin kucağına verilmesinden söz edilmektedir

.“Bu çocuk baş aşağı tutularak yukarı kaldırılır. Daha sonra annenin göğsüne koyulur.”

Yukarda anlatılanlar dışında Hitit toplumunda insanoğlunun aktiviteleri doğadaki düzenle birlikte ele alındığını anlatan mitoslar da vardır.Bu bağlamda ele alınmış olan Kaybolan Tanrı Mitosun⁵², da ise; geçici doğallığını bir faniye veren

⁵²Kaybolan tanrı ile ilgili mitoslar için bkz. Hoffner, 1990, s.14 vd;Gurney 1990, 155 vd.; Bryce 2003, s.229 vd., A.Dinçol, 1982, s.100 vd. Telipinu,'nun kayboluşu mitosunun tercümesi üç farklı versiyonda olup Hoffner, 1990 s.14 vd. ve ayrıca A.Goetze, A Hittite Myth: *The Telepinus Myth*, ANET, J.Pritchard (ed.), Oxford , 1958, s.87 vd; H.G.Güterbock, *Gedanken über das Wesen des Gottes Telipinu*, Fs Friedrich, 1959, s. 207 vd; Haas, 1994, s.707 vd; G.Kellerman, *The Telipinu Myth Reconsidered*, Fs H.Güterbock II, Chicago , 1986, s.115 vd.; Gurney, 1990, s.153 vd; S.Hooke, *Ortadoğu Mitolojisi:*

önemli tanrıdan ve üremenin insanlara verilmiş bir zayıflığından bahsedilmektedir. Un ve buğday artık büyümemekte, sığırlar, koyunlar ve insanlar çoğalmamaktadır. Hatta kadınlar hamile olsa da doğuramazlar, ağaçlar kurumuştur, tomurcuklar ise filiz vermezler. Ülke de kuraklık, bereketsizlik ve uğursuzluk hâkimdir. Telipinu dönse de durum değişmez.⁵³ Metindeki incelikli sözlerle ülkenin durumu ve Telipinu eleştirilir gibidir.

“...Tanrı gitti ve mahsülü, hayvanların doğurganlığını, bereketi, büyümei de alıp götürdü... Bundan dolayı artık arpa ve buğday olgunlaşmıyor, sığırlar, koyunlar ve insanlar artık gebe kalmıyor... Otlaklar ve pınarlar kurudu, bu nedenle memlekette kıtlık patlak verdi. İnsanlar ve tanrılar açlıktan ölüyor.”

Sonra tanrılar bütün bunların kayıp olduğunu anladıklarından olmalı ortaya çıkarlar. Tanrıların habercileri bir arı ve bir kartal eşliğinde Telipinu'yu aramaya başlarlar ve sonunda öfkesini göstererek kızmış olan tanrıyı bulurlar.

Mezopotamya, Mısır, Filistin, Hitit, Musevi Hristiyan Mitosları, (çev.Aladdin Şenel), Ankara, 1995, s.118 vd; mitos hakkında genel bilgi ve mitosun farklı bir bakışla değerlendirmesi için bkz. Kapelrud, 1959, s.34'ten itibaren ve ayrıca bu metin yerleri ile ilgili detaylı bilgileri G.Karauğuz, *Hitit Mitolojisi*, 2001 adlı kitabında şöyle göstermiştir: CTH 324; 1.versiyon ;A.KUB XVII 10(+950/z +1030/u, B.KUB XXXIII 2= A I 16 , C. KUB XXXIII 1=A III 28 vd., D.KUB XXXIII 3=A IV 11 vd., E.KBo XXIV 84; 2.versiyon ;A.KUB XXXIII 4+IBoT III 141, B.KUB XXXII 5 ;II=A I 14 vd.,C.KUB XXXIII 6+7;III=B III, D.KUB XXXIII 8;III=A IV 6 vd.,3.versiyon;KUB XXXIII 9, B.KUB XXXIII 10=A II 7 vd., Fragmanlar; KUB XXXIII 12, KUB XXXIII 11, KUB XXXIII 14.Transkripsiyon yerleri için; Sayce 1930, 310-311;Otten 1942;Friedrich 1946, 53-55;Laroche 1965, 29-50 (89-100); Polvani 1992, 447;Rüster 1992, 475-481;Archi 1993 a, 405.Çeviri yerleri için; Sayce 1930, 303-310; Gaster 1930, 628; Goetze 1955, 126-128; Goetze 1957, 143-144;Gaster 1961, 297-315;Güterbock 1961a 143-146;Vieyra 1970, 529-537;Moore 1975, 18-39;Haas 1977, 81-109;Künhe 1978, 159-165;Diñcol 1982, 100-101;Bernabé 1987, 47-59; Hoffner 1990, 14-20; Daddi-Polvani 1990, 78-87; Archi 1993 a, 404; Haas 1994, 708-715;Ünal 1994, 815-821.Yorumlar için; Sayce 1930, 312-319;Gaster 1930, 629-633;Otten 1942;Kampman 1952, 410-411;Gurney 1954, 183-190; Goetze 1957, 143-144; Güterbock 1959, 207-211; Souček 1960, 6-7; Güterbock 1961a ,143-150;De Vries 1967, 5-7; Hoffner 1975, 136-137; Güterbock 1978, 243-246; Bendukidze 1973, 95-100; Mora 1979, 373-385; Girbal 1980, 69-70; Deighton 1982, 68, 71-73; Kellerman 1986, 115-123; Kellerman 1987, 113-114; Daddi-Polvani 1990, 71-78

⁵³ Telipinu'nun ayrılışından sonraki olayların anlatıldığı ve dönmesinin ülkedeki akışı değiştirmedeğini anlatan bu mitosu KUB XVIII 10 l 13-17'de ve bu çalışma içerisinde bulabilirsiniz.

Mit derece derece büyüsel bir ritüele dönüşür; Yaşlı Kadın⁵⁴ tanrıyı sakinleştirmek ve insanlarla arasını tekrar yapmak niyetiyle sempatik büyüün sözlerini ezberinden okur:

“Kalbinde yağını taşıyan bir zeytin gibi, kalbinde şarabı taşıyan bir üzüm gibi, sende tanrılığımı aynı şekilde kalbinde ve ruhunda temiz tutmalısın... Telipinu, öfkenin gitmesine izin ver, gazabın gitmesine izin ver... Ve aynı atık su borusundaki suyun asla geri akmayacağı gibi Telipinu'nun öfke, gazap ve kasveti de aynen geri gelmesin.”

Bir tören daha sona ererken, tanrılar ve insanlar artık uzlaşmış ve memnun edilmiş, sıkıntılar geride kalmıştır.

Bu durumdan anlaşılacağı gibi ülkedeki bereketsizlik ile dölleme arasında bağ kurulur. Başka şeye kızıp acısını üremeden alan tanrılara, ritüeller bu nedenle yapılmalıdır. Tanrı onlar için her şey demektir. Mesela bir askeri yeminde bu durumun önemi şöyle kendini gösterir.

Askerler, komutanlar kraliyet ailesine bağlılıkları için yemin ederler. Sonra “bira mayasının belası” ritüelini yerine getirmek için yerlerinden ayrılırlar ve daha sonra lanetten kurtulabilmek ve iradelerine sahip olmak için kötü durumlara engel olmaya çalışırlardı. Kral, kraliçe ve tüm kraliyet mensuplarına karşı iblis tarafından yaptırılmış yeminlere herkes karşı gelmelidir. Bu nedenlerden ortaya çıkan bu ritüelde Hititler'in en önemli düşmanlarından biri olan Kaşkallardan bile söz edilir.

⁵⁴ Hitit arşivlerindeki büyü ritüellerinde karşımıza çıkan bu terim için bkz. Daddi, 1982, s.581 vd; G.Erginöz, *Hititlerde Anatomi ve Tıp*, İst, 1999, s184;Frantz-Szabo,1995, s.2009;M.Darga, *Eski Anadolu'da kadın*, İst, 1984, s.78;Gurney, 1977, s.44, d.n.1; ve konuyla ilgili yorumlar için bkz. Gurney 1990, s.136 ve Frantz-Szabo, 1995, s.2009.

Arnuwanda ve Aşmunikal kraliyet çiftinin ayininde Kaşka halkı⁵⁵ tarafından ele geçirilen topraklardan bahsedilerek, Hitit kült merkezlerine düşman tarafından gerçekleştirilen saldırı hakkında ağıt yakılır.. Yeryüzü Güneş Tanrıçası'na yapılan bu yalvarma ritüelinde⁵⁶, tanrıçaya, dua okuyan kişinin akrabaları tarafından yapılan iftiralara kulak asmamasını öğütler ve burada daha çok kişisel bir konu vardır.Tanrıçanın mahiyetindeki tanrılara karşı da yöneltilmiştir. Dualarda diğer aracı tanrıların baş göstermesi de yeni dönemin ayırıcı özelliklerinden birisidir.⁵⁷ Ağıtın amacı ise, kutsal bir lütuf kazanarak Kaşka'ya karşı savaşta tanrılarında yardımını alarak üstünlük kazanmaktır

Metin de; tanrının beyan edilmiş yeminlerine izin verilir, kadınlara izin verilir, erkek ya da kadın doğurmalarına izin verilir. Eğer ki bu yeminlere kim karşı gelirse, sığır, koyun ve özellikle bunların kısır olanları bırakılır. Çünkü bunlar bırakılmazsa Tanrı'nın yeminleri başkalarının kalplerinden (rahimlerinden) bile çocuklarını söküp alabilir.⁵⁸

KUB XV 34'te ve KUB XXIX I a'da ise, tanrılar çağrılır, kraliyet ailesinin kutsanması için teşvik edilir, kral ve kraliçe için dua edilir ve ritüel kutsal yüreklerde kalbe söylenen şu sözlerle tamamlanır. “Şimdi artık erkek ve kız çocuklar 1.ve 2. kuşaklar için sayısız olacaktır ve kalp, bu benimle iyi der.”

⁵⁵ CTH 375, von Schuler 1965 a:152 ff. Düzenlemesi.

⁵⁶ Bkz. CTH 371, Friedrich 1957.

⁵⁷ Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995

⁵⁸ Metin yerleri için bkz.bu çalışmada, KBo 6 34 II 34–39 ve KBo VIII 35 II 24–22.

Hurri-Mezopotamya kaynaklı metinlerde ise iki farklı metin gruplarıyla karşılaşıyoruz. Rüzgâr tanrısı evlenerek bir erkek çocuk sahibi olur. Böylece o fakir bir adamın kızını karısı olarak erkek çocuk sahibi olmuştur.⁵⁹

Mitolojik metinler dışında doğumla ilgili olaylara tarihi metinlerde rastlamak da söz konusudur. Hitit krallarından biri olan Telipinu'nun kendi adıyla anılan fermanında⁶⁰ tahta çıkacak meşru bir varis tartışması yaşanmakta ve bu durumun önemine işaret edilen sözler söylenmektedir.

“Birinci dereceden bir prens, bir oğul, kral olsun! Şayet birinci dereceden bir prens yoksa o zaman ikincil dereceden her kim ise – o kral olsun! Fakat ortada herhangi bir prens, erkek döl yoksa o zaman birincil dereceden kız çocuğu her kim ise-ona bir koca alınsın ve o kral olsun!”

Hititlere ait mitolojik doğum metinleri dışında başka devletlerarasında geçen yazışmalar da bile doğumla ilgili konulara değinilmekte; hatta gerekirse çözüm yolları da istenmekteydi. Böyle metinlerden birinde geçen olaylar da yer almaktaydı. Bu bahsedilen durum II. Ramses ile III. Hattuşili arasında geçer.

Metinde Hattuşili ilerlemiş yaşına rağmen çocuk edinmek isteyen kız kardeşi Matanizi'nin gebe kalmamasından yakınmakta ve II. Ramses'ten Hatti'ye bir doktor ve şifa verici bitkiler gönderilmesi için çözüm yolları istemektedir. Mektup şöyledir:

“ erkek kardeşim yazmıştı ki bir kız kardeşi Matanizi hakkında: erkek kardeşim bir adam göndersin ki böylece onun için ilaçlar hazırlanabilsin, böylece o doğum yapabilsin.”

Bu mektuba Ramses'in cevabı ve tepkisi alaylı bir üslupla şöyle anlatılmıştır:

⁵⁹ KBo III 7 III 4–5 bkz. Ve ayrıca mitos için bkz. G.Karauğuz *Hitit Mitolojisi*, 2001.

⁶⁰ Bkz. Konuyla ilgili bilgi için Astour,(1989), Bin-Nun (1974), Carruba (1974), Easton (1981). Hoffner (1975) III. Hattushilish'in “Özür Yazısı” ile karşılaştırılabilir bir propaganda çalışmasını Fermanın anlamını çözen bir analizi olarak verir.

“Bak, Matanazi, erkek kardeşimin kız kardeşi-, kral, erkek kardeşin, onu bilir. Mektubunuzda onun elli yaşında olduğu söylenmiş. Hayır-elli değil! atmış yaşındaymış! Hayır-atmış yaşını tamamlamış kadın için ilaç hazırlamak mümkün değildir ki böylece çocuk doğurabilsin.”

Hitit doğumuyla ilgili olaylara mitoloji ve tarihi metinler dışında dua, fal, ritüel ve legal metinlerinde de rastlamamız mümkündür.

Dualar, Orta Hitit döneminde büyük ölçüde değişikliklere maruz kalmıştır.⁶¹ Önceleri bu kategori mütevazi bir biçimde temsil ediliyordu ve kral ailesinin kutsanmasını içeren büyüsel ritüeller sırasında okunan sözcüklere indirgenmişti. Bu kutsamalarla tartışılan dönemde de karşılaşılır ama birazcık daha gelişmiş formda, mesela Güneş Tanrıçası Arinna’ya yakarırken ki bu yakarış öncekileri aratmaz ama muhtemelen Anadolulu olmayan erkek bir Güneş’e yakılan ilahiden ödünç alınan yeni unsurlar içerir. Yani bu karanlık dünyaların tanrıçası (chthonic) melek gibi bir ruha kavuşturulmuştur ve erkek olanın karakteri ona verilmiştir. Dua, tanrıçanın bir rahibi tarafından kısa bir ritüel boyunca okunur ama artık eskisi gibi büyüsel değil kültüktür.⁶²

Beckman, dua metinlerinde, insanoğlunun mutlak suretle bir başkasının bakımına muhtaç olduğunu doğum ve çocukluk evresinin hemen başları ile ilişkili birtakım referanslara yer verildiğinin görüldüğünü söylemiştir. Bu duruma göre; sözü edilmiş olan vesikalarda kul ile tanrı arasında kurulan samimi ilişkiye dair bir vurgu yapıldığı anlaşılmıştır. Beckman’a göre; Kantuzili’nin duasının olduğu KUB XXX

⁶¹ Laroche 1964–1965; Houwink ten Cate 1969; Güterbock 1978; Lebrun 1980.

⁶² Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995

10 numaralı metin çok önemlidir. Çünkü kişisel duaların özellikleri prens Kantuzili'nin duasının en eski versiyonunda temsil edilmiştir.⁶³

Kantuzili bu metinde, kendisinin doğumundan beri tanrısının onun yanında olduğunu ve onu koruduğunu, tanrısının sevgili kulu olduğunu anlatan bu metin dua metinleri arasında edebi açıdan da güzel bir örnek sergiler. Yapısı Babil'e ait olup, kızgın bir tanrının yatıştırılması için söylenen sihirli sözlere dayanır ve Güneş'e yakılan bir çeşit ricaya yönelik ilahidir. Prens, hastalığından şikâyet etmekte ve tanrılarına bunun kızgınlığının gidermeleri için yakarmaktadır. Kullanılan ifade tarzı kendine özgü bir karakterde olsa da dışardan bir yerlerden alınan yeni bir tarza sadık kalındığı kesin olup; yapılan duada sitemlerle dolu konuşmalar da bulunmaktadır. Kantuzili duasında , tanısıyla şöyle konuşur:

“Ey tanrım hiç ben sana kötü bir söz söyledim mi ve hiç yeminimi bozdum mu? Tanrım için kutsal olan yeminimin doğru olmadığı şey neydi ki ben onu hiç yemedim ve bu nedenle vücudum kirli kaldı. Bir öküzü bir kalemden hiç ayırt etmedim, bir koyunu bir ağıldan hiç ayırt etmedim. Ekmek bulduğumda hiç kendi başıma yemedim, su bulduğumda hiç kendi başıma içmedim.”⁶⁴

Görünen o ki; prens kendisini tanrıya karşı dürüst olarak tanıtmış hatta kimi zamanda mecazlı bir sitemle “acaba dürüst olduğum için mi geldi tüm bunlar başıma” şeklinde bir tutum içerisinde duasını etmiştir. Burada edilen dua da tinsel standartlar sistemin bir parçası haline geldiğini gösterirken; duanın uygun bir ritüele

⁶³ CTH 373–374, Goetze, ANET:400 f ve Güterbock 1978:130 ff.

⁶⁴ Güterbock 1978: s.133.

eşlik edip etmediği bilinmez. Bu yazının sonraki bir düzenlemesinde ise mankind⁶⁵ biçiminde bir tapınmacının duası ile birlikte uzun bir ilahisel bölüme rastlarız.

Kantuzili'nin duası Hititlerin şu an tartışılan döneminde Babil ilahileri ve dualarını zaten edindiğini ve bu bilgileri kendi kompozisyonları içerisinde yaratıcı bir şekilde kullandıkları gerçeğini açığa vurur. Söz konusu biçimler ,muhtemelen Mezopotamya kültürü ve dinine ait diğer unsurlarla birlikte Anadolu'ya ulaşmışlardır ve Anadolu kültürünün bir parçası haline gelmişlerdir. Sonraki dönem duaları da Babil modeline bağlılığın birçok örneğini ve hatta onların yaratıcı bir biçimde şekil değiştirmiş hallerini sergiler. Özetlersek; Orta Hitit dönemi, basit takdislerden karmaşık ve bireyselleştirilmiş ifadeler kadar çoğunlukla dışardan gelen kalıplara dayalı olan dua biçimlerinin gözden kaçmayan bir gelişimine neden olmuştur.⁶⁶

Başka bir dua metninde III. Hattuşili'ye rastlarız. Arinna'nın Güneş Tanrıçası'nın oğlu, Fırtına Tanrısı'nın kutsal kült kenti olan Nerik için yaptığı harcamalara dikkati çeker ve hatta mecazlı bir şekilde kendini bir hemşireyle bile kıyaslayarak şöyle konuşur:

“Şayet bir kimse bir çocuğu baba ve annesi için yetiştirirse baba ve anne gerçekte ona hemşirelik ücreti vermez mi? Ben, senin sevgili oğlun, Nerik'in Fırtına Tanrısı'nın kentine bakmaya özen gösterdim. Şimdi Ey! Arinna'nın Güneş Tanrıçası, senin sevgili oğlun, Nerik'in Fırtına Tanrısı'nın kentinin hatırı için, benim ruhum, eşimin ruhu, çocuklarımın ve torunlarımın ruhu için her şey hayırlı olsun!”

⁶⁵ Bu kelimeyi âdemoğlu olarak çevirmeyi uygun buldum.

⁶⁶ Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995

Yukarıda sözünü ettiğimiz duruma benzer bir mecaz da Puduhepa'nın kendisinden ^{MUNUS} *harnauwaš*-“doğum sandalyesinin kadını” şeklindeki anlatımıdır.⁶⁷

Doğumla ilgili legal metinlere baktığımızda ise, Hitit yasalarında sadece, düşük yapmaya neden olmakla sonuçlanan durumlarda ödenmesi gereken cezaları içeren maddelere yer verilmiş olsa da, bu maddeler özgür bir insanla hür insanlar arasındaki ceza kapsamlarını göstermekten öteye gitmez. Özellikle Orta Hitit dönemine tekabül eden bu metinlerde sadece insanların doğumuyla ilgili değil, hayvanların doğum sırasında yaşadığı talihsizlikler de anlatılmaktadır.

Söz konusu bu durumlar , KBo VI 3'de; eğer özgür bir kadının on aylık çocuğunu düşürmesine sebep olunursa sorumlu tarafın on şekel gümüş vermesi gerekmekteydi. Eğer düşük kadının 5. ayında gerçekleşirse suçlu taraf 5 şekel öderdi. Köle bir kadın düşük yapmasına neden olan olayda ise hür bir kadın için ödenen cezanın yarısı sayılmalıydı. Bir inek düşük yaptığı zaman biçilen ceza bedeli 2 şekel, bir eşeğin düşük yapılmasına neden olunursa üç şekel bedel ödenmesi gerekirdi.⁶⁸

Ritüellerden söz etmeye devam ederken, fal metinlerini göz ardı etmememiz gerekmektedir. Çünkü ritüellerin temelini ayinler sırasında gerçekleştirilen fallar ve büyü metotları oluşturduğunu biliyoruz.

Bilindiği gibi fal açma ya da diğer adıyla kehanet, Hattuşa'da iyi geliştirilmiş ve defalarca da denenmiş bir bilim! sayılıyordu. Karaciğer ve bağırsak

⁶⁷Bkz. KUB XXI 27 öny.15 vd. ;ayrıca Beckman, *Hittite Birth Rituals*, 1983, Wiesbaden, s. 233 vd.

⁶⁸ Bu çalışmada, legal metinlerdeki bölümler ceza kapsamında olduğundan ve ritüellerle fazla ilgili olmadığından sadece kısaca değinilmiştir.

kehanetlerinde “tanrı aracısı (diviner), kuşların uçuşunu yorumlayan “kuş operatörü” ve KIN falı ile uzmanlaşmış olan “yaşlı kadın” kehanetlerin yorumlayanlar arasında yer almaktaydı.⁶⁹

Hitit toplumundaki doğum adetlerini; (doğum sırasında meydana gelen ve uğursuz sayılan birtakım olayları ortadan kaldırmak için tertip edilen) doğumla ilgili bazı ritüel metinlerinin yanı sıra, Akkadça’dan Hititçe’ye tercüme edilmiş olan doğum ominalarından öğrenmek de mümkündür.⁷⁰

Ne var ki, gelecekte olan olayları tabiata dayanarak öğrenmek sadece Hititler de olan bir uygulama değil, Babil ‘de de görülen bir gelenektir. Onların düşüncelerine göre, tanrılar eğer gerçekten isterlerse birtakım işaretler yoluyla onlara gelecekte bir mesaj yollayabilirdi. Bu işaret, kimi zaman doğumda yaşanan kötülük şeklinde kendini gösterir; kimi zaman da ikiz, üçüz doğumlarla da olurdu. Bu tanrıların insanlarına verdiği pro-aktif (önsezili) bakış açısı ve inanç sistemi özellikle doğum konusunda etkili olduğundan Babil’de yazılı olarak kaydedilerek *šumma izbu* serisi şeklinde toplanarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Boğazköy’de bulunan ve tamamı Mezopotamya kökenli oldukları anlaşılan *šumma izbu*⁷¹serisine ait bulunmuş olan kehanetle ilgili parçalara baktığımızda ise bunların daha çok Orta Babil çağına ait versiyonunu bize çağrıştırmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla, doğumla ilgili olan bu kehanet metinleri, Mezopotamya okul

⁶⁹ Detaylı bilgi için bkz. V.Haas (1994) Fal kayıtlarında hem diviner’lerin hem de yaşlı kadınların isimleri verilmemiştir. Hattuşili I ise kayıtlara göre yaşlı kadının etkinliklerinden şikâyetçi olduğunu kaydeder. Bu güçlü hoşnutsuzluktan bahsedilen metin için bkz. Bin-NUN 1975, 1-40 vd.

⁷⁰ G.Erginöz, *Hititlerde Anatomi ve Tıp,2001*, sf. 201

⁷¹ *šuma izbu* ile ilgili metin yerlerini tezin ilerleyen bölümlerinde bulabilirsiniz. Söz konusu bu metnin hem Akadça hem de Hititçe versiyonu StBoT 9 (1970) de Riemschneider tarafından yayınlanmıştır.

geleneği ile Hattuşa'da kaleme alınmış olan Akadça metinlerdir. Hattuşa'daki bu doğum ominaları sadece Akadça yazılmamış, bunların bir kısmı daha sonra Hititçe'ye tercüme edilmiştir. Boğazköy arşivlerinde ele geçen Babil menşeli Akadça kehanet metnlerinin hepsi değil, sadece Hititlerin kendi yapılarına uygun olanlar, Hititlerce kabul görmüş ve diğerleri ise Akadça asıllarından Hititçe'ye tercüme edilmekle beraber, uygulama alanına girmemiştir. Büyük bir kısmı Hurriler vasıtasıyla Babil'den Hititlere geçen ve ayrı bir dünya görüşünün ürünü olan bu kehanet türleri arasında hatalı doğumlarla ilgili ominaların yer aldığı da görülmektedir.⁷²

Yine bunlar dışında Boğazköy'de psikonomik nitelikli bir fala⁷³ ait küçük bir tablet parçası gün ışığına çıkarılmıştır. KUB XXXVII 189'daki bu tablette⁷⁴, annenin fiziksel görünümü ile ilişkili gözlemlere dayanarak henüz doğmamış bir çocuğun cinsiyet ve kaderiyle ilgili birtakım tahminlere yer verildiği görülmektedir.

Doğumla ilgili kehanetlerden bahseden KUB VIII 35'de ise, *iqqur ipus* serisinin bir parçası gibi⁷⁵ olup, *iqqur ipus* serisi Labat tarafından yayınlanmış kısmıyla benzer niteliklidir. Metinde, altıncı ayda gerçekleşen bir doğumun, hamilenin ve doğacak çocuğun sağlığını bozabilecek bir hastalık belirtisi olabileceğini, anne ve babanın çeşitli unsurların tehdidi haline gelebileceği ve çocuğun birkaç tehlike atlatacağının öngörüldüğü anlatılır. Ayrıca metnin

⁷² B.Dinçol *Hititlerde Fal ve Kehanet, Arkeoloji ve Sanat*, 1979:s.7-9.

⁷³ Psikonomik, kökeni psikolojiye dayanan demektir.

⁷⁴ CTH 537'de yayınlanmış olan bu parçanın 8-17 nolu satırları arasında kalan *enuma ana bit marşi aşipu illiku* serisinin kırkinci tabletine ait bir parçanın yani BM 92694 öny.36-45 'in kopyası niteliğindedir.

⁷⁵ Konuyla ilgili detaylı bilgiler için bkz.Beckman; HE II 2 49 ve AO 25. 2,1925, s.29-30.

10.satırında intercalary⁷⁶ adındaki bir ayda yapılacak doğumdan söz edilirken referansa da yer verilmesi dikkatimizi çeker.

Hitit ritüel metinlerinde uygulanan büyü ayinleri ise büyük ölçüde ikinci bin Anadolu köylüsünün gündelik hayatında sıkça karşılaşılan uygulama ve deneyimlere dayanmaktadır. Bundan dolayı alkali-taşıyan bitkiler ile mayalanma özelliği gösteren materyalden yararlanılarak sabun üretilen ayinlerle karşılaşırız. Bu noktada analogik büyü metinlerini içeren vesikalarda çiftlik hayvanlarının üremesine değinilmiş olduğuna ise şaşmamak gerekir. KUB VII ve kopyasında 29-36'da bu durum şöyle ifade edilmiştir:

“ve gözcü bir koç ve bir dişi koyunu tanrıların huzuruna çıkarır ve şöyle der: “koç dişi koyuna aştığında (yani bindiğinde) o (dişi koyun) hamile kalır, öyle ise bu kent ve ev kompleksi bir koç olsun ve o bozkırdaki karanlık toprağa aşsın. Ve karanlık toprak kan, pislik ve günaha gebe kalsın! Bu kent ve ev kompleksi de kötülük ve kan doğursun! Ve karanlık toprak çabucak... Tutsun.”

KUB XLIII 23 arka yüz 19'-22'de ise;

“ve bir tohum adet olduğu üzere nasıl bir domuz yavrusu taşırsa bağdaki her bir asma da tohum gibi birçok üzüm taşısın!”

Beckman, Hitit ritüel metinlerinde üreme eyleminin metaforik eylemlerle kesinlikle ilişkilendirilmediğinin görüldüğünü söylerken, bu amaçla yapılmış olan Kaybolan Tanrı ile ilişkili ritüel metinlerine dikkatimizi çekerek, bu ritüel metinlerinin amaçlarından birisinin de bütün evrenin doğurganlığının güvence altına

⁷⁶Burada geçen intercalary sözlük itibarıyla arta kalan gün anlamına gelip, burada sözü edilen ayın şubat olduğunu ve buradaki ifadeden özellikle şubatın son günlerinde yapılacak olan doğum olarak düşünmemizin sakınca olmadığını düşünüyorum.

alınmasını olduğunu belirtmiştir. Bu ritüellerden özellikle “Anna ritüelinin” verimsiz bir asma ağacına verimliliğini yeniden kazandırmak amacıyla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.⁷⁷

İnsan üremesini konu alan ritüeller çoğunlukla kraliyet çifti adına düzenlenir ve bu ritüel seremonileri sırasında tanrılardan nesillerinin devamı için çeşitli dileklerde bulunurlardı. Bu bağlamda ele alınmış olan ^{EZEN} *haššumas* “dölleme festivali” bir Hitit prensi adına düzenlenmiş olup, bu ritüel metni bir yetişkinin Hitit toplumunda üstlendiği üreme fonksiyonunun gündelik hayattaki önemine işaret etmektedir. Bu doğumla ilgili ritüel metinleri dışında Boğazköy arşivlerinde çıkan bir başka metin daha bulunmuştur. Bu metinde ise, üreme gücü olmayan bir adamın bir kadını arzulamadığı zamanlarda ne yapması gerektiğini anlatan (CTH 406)’da geçen “Paškuwatti ritüeli” dir.⁷⁸

Paškuwatti’de Paraşsa’da oturan Arzawalı kadın Pişşuwatti’nin, eğer bir adamın üreme gücü yoksa ve kadınlara karşı istek duymazsa sözleriyle başlayan bu metinde sembollere dayalı büyüye dayanan güzel bir ritüel metnidir.

Bu ritüel metninde, Akad kökenli büyülerin bilimsel bir amaçla kullanılmış olması imkansız gözükmektedir ve bu nedenlerden üreme güçlüğü çeken kimseler için ritüel düzenlendiğine dair düşünceler olasılıkları geçmez. Ritüel şöyle başlar:

Önce ayin için gereken malzemeler sağlanır. Malzemeler arasında belirli bir ölçüde su ve unla yapılmış 3 tatlı kurban ekmeği, incir, üzüm, tanrı yemeği mevcuttur. Tanrı yemeği, her şeyden bir parça, bir testi şarap ve lekesiz bir koyun

⁷⁷ Metin yeri için bkz. KUB XII 44 II 25 vd.

⁷⁸ Bkz. A.Dinçol (1982) c. I: s.93-94.

postundan ibarettir. Bunlar, diğerk bütün ayinlerde olduğu gibi kurban beyi adı verilen, ayin sahibine ait bir gömlek ya da bir başlığın üzerine konur; bir bakire bunları getirir. Kurban beyi onun arkasından yürür. Açık arazide bir yere gelinir. Kurban sahibi yıkanır. Sonra sazlardan bir kapı yapılır. Töreni yöneten yaşlı kadın, güçsüzlükten yakınan kurban beyinin eline bir ayna ve bir ip verir; adam saz örgüsü kapının altından geçirilir. Yaşlı kadın elinden ayna ve iğı alır, onların yerine bir yay ve oklar vererek şöyle der: “Bak! Senden kadınlığı aldım ve erkeklığı sana geri verdim. Kadın davranışını attın, şimdi erkek davranışını göster!” Bu işlem den sonra, hadım edilmiş bir adam getirilir; onun kadınlarla ilişki kuramadığı söylenerek, üreme gücünden yoksun olduğu, bir kadının yatak odasına gitse, üreteceğı tek şeyin gaita ve idrar olduğu belirtilir. Kurban sahibinin böyle olmaması için, tanrıça *Uliliyaşşı*'ye yalvarılır; ondan, bu adama da erkek ve kız çocuk sahibi olmasını sağlaması dilenir. Yeni yapılmış bir masa üzerine yukarda sayılı kurban malzemesi yerleştirilir; adam onlardan yer, üç kez de *Uliliyaşşı* için içer. Masanın önüne bir yatak sererler. Adam orda yatar ve rüyasında tanrıçayı görmesi ve onunla ilişki kurması istenir. Adam bu telkinle uykuya yatar; 3 gün içinde, tanrıçayla rüyasında sevişmesi gereklidir. (Dinçol:93–94)

Metnin son bölümleri kırık olduğundan ne olduğunu bilmesek de anlaşılacağı gibi, Hitit ritüellerinde sembollerle yapılan büyüler dışında psikolojik telkin ve istiareye yatılarak da hasta olan kişiler tedavi edilmekteydi.

1.3.5. Loğusalık ve Tıbbi Yaklaşımlar:

Doğumun hemen ardından başlayan ve altı hafta süren vücudun toparlanma süreci olan loğusalık; doğumdan sonraki 6 hafta (42 gün) sonunda gebeliğın

kadında yarattığı fizyolojik ve psikolojik değişimlerin gebelik öncesi haline dönmesidir.

Bilindiği gibi günümüzdeki gelenekler arasında çocuğa herhangi bir kötülük gelmemesi ya da başka bir deyişle cin basmaması için 40 gün içerisinde çocuğun kimseye gösterilmemesi geleneği vardır. Halk arasında hatta bu nedenlerden “loğusanın mezarı 40 gün açık kalır” sözü yaygın olarak kullanılır. Bu söz bir yerde gerçekleri yansıtmaktadır. Çünkü doğum ve loğusalık döneminde ortaya çıkan hastalıklar hayatı tehdit edici boyutlarda olabilir.

Hitit doğum ritüellerine ait metinlere bakıldığında ; loğusalık ile ilgili olan elimizdeki kaynaklar oldukça azdır. Doğum sonrası belirgin olarak fark edilebilen ilk değişim rahmin eski haline yani küçülmesi (involusyon) olayı mevcuttur. 40 gün içerisinde çocuğun cin, şeytan yani kötülüklerden uzak kalması durumu ise Hititler de durum farklı değildir.

Doğumun ardından yeni doğanın ruhunun kötülüklerden yani şeytandan uzaklaştırmak için çocuğa bahşedilen büyülü sözler oluşturmaktadır. Luwi doğum ritüellerinde de çocuğa iyi bir kaderin bağışlanması görülmektedir.

Bu zamanlarda annenin doğurganlığının devamını sağlamak ve yeni doğmuş olan çocuğa bir takım sorumluluklar yani cinsel roller içinde gerçekleştirilen törenler yaygındı ki bunlar çoğu zaman yeni doğmuş çocuğun kaderini de tayin etmesinde önemli rol alan yıkama tarafından oynanırdı⁷⁹

⁷⁹ Bkz. Konu ile ilgili Beckman, *Hittite Birth Rituals*, 1983, s.57

Doğumda kullanılmış olan aletler de yıkama sırasında önemliydi. Arındırma ayinlerinde dikkati çeken bir husus ise bazen çocuk dünyaya gelir gelmez değil, geldikten çok zaman geçtikten sonra da bu arındırma işlemlerinin yapılmasının söz konusu olmasıydı⁸⁰. Bazen bir bebek doğum sırasında ve doğumdan sonra ölebilirdi ki bu durumda mutlaka bir kötülük ve uğursuzluk etkisi aranırdı.

Yeni doğum yapmış olan loğusaya “taze ilaç yani *huišu wašši*”⁸¹ verilmesinden bahsedilse de bu ilacın içeriği henüz bilinmemektedir. Bu ilaç dışında sözü edilen bir merhem ise hazırlanıp yeni doğan bebeğin kulağının içine uygulandığından bahseden yazıtlar bulunmaktadır. Ancak arındırmalar da en çok sözü edilen ve kullanılan ilaç muhtemelen *kunzigannahit* adı verilen bir çeşit ilaç niteliğinde kabul edebileceğimiz maddeydi.

Bir Akadça yazı olan BAM 240 (=KAR 195) bir iki zoraki paragrafın dışında⁸² hamilelik ve doğumla bağlantılı gelişen bir dizi zorlukların tedavisine tıbbi yaklaşımların anlatıldığına da dikkat etmek gerekir. Örneğin, önyüz 29’:

DIŠ SAL Û.TU-*ma* SU-*ša bir-di* SI.A DÛR-*ša ma-kit* ^{G15}PA HA.LU. ÛB AŠ Ì EŠ AŠ KAŠ
NAG

“Bir kadın doğum yaparsa ve cildi kırmızılıklarla kaplanırsa ve makatı büzüşürse, bir meşe’ dalını al ve yağa batır. O, (bunu) biranın içinde içsin.”

⁸⁰ Bkz. Papanikri ritüeli., Sommer-Ehelolf, (1924) ve bu çalışmanın Papanikri ile ilgili bölümlerine ve ayrıca bkz. Beckman 1983, KBo V III vd.

⁸¹ Konuyla ilgili olarak Beckman, 1983, Wiesbaden, C yazıtına bkz.

⁸² Beckman, Hittite Birth Rituals. Bunlar önyüz 11’-15’ ve 61’-63’.

Alt gövdedeki kramplar, midedeki gaz, karın sancısı ve gebelik sorunları tartışılan diğer problemler arasındadır. Doğum ve problemlerini anlatan hiçbir yazının yaklaşımı Hitit başkentinkiyle ilişkili görünmüyor.⁸³

Bunlar dışında bir gelenekten söz edilir “I’ Esclave de ka Luneé geleneği”

⁸⁴Bu tablet bir dolu tıbbi talimatnameleri içeren plakalardan oluşmuştur lakin bazı mitolojik materyalleri de barındırdığı için bize Hitit tıbbı ve doğum hakkında pek de bir şey vermez.

⁸³ Beckman, Hittite Birth Rituals.

⁸⁴ ÇN: ayı esir etmek , tutsak ay demektir.

2. BÖLÜM

2.1. DOĞUM RİTÜELLERİNİN GEÇTİĞİ METİN YERLERİNİN TRANSKRİPSİYON VE TERCÜMESİ:

Doğum ritüellerine ait olan bu metinlerden bir kısmını, Garry Beckman'ın 1983 yılında derlemiş olduğu Hitit Birth Rituals adlı kitabından derledim. Ne var ki; Beckman, tüm doğum metinlerini kitabında yayınladığından, sadece daha önce anlattığım metin yerlerinden bazılarını seçtim. Bu çalışmamda Beckman'ın aksine metinlere başka bir numara vermememin nedeni ise; sadece metin yerlerinin kendi numaraları ve bazı metinlerin içeriklerine göre isim vermemdendir. Bundan başka Tunnawi ritüeliyle ilgili bir metni de Öküz ritüeliyle ⁸⁵karşılaştırılması gerektiğini düşündüğümden ve KBo XVII 61 numaralı metin ile benzerlikler gördüğümden koydum.

Doğum ile ilgili olayların aktarıldığı bu metinlerde özetlersek; bir çocuğun doğum sürecindeki gelişmelerin anlatılmasıyla başlar ve herhangi bir terslik durumunda kehanetlerde bulunulur, daha sonraki metinler de doğum hazırlıkları ve gerekli eşyalar ile tanrılara sunulması gereken adaklar söylenir, ağlamanın büyüsü ve rahim bayramları ile ana tanrıçalar için düzenlenen ritüellerle devam ederken her şeyin düzelmesiyle törenler sona erer.

Doğumla ilgili olayların anlatıldığı metinler şöyle başlar:

2.2. TUNNAWIYA RİTÜELİ

Tunnawi ritüelinin kapsadığı konular;

⁸⁵ G.Beckman, *Orientalia* 1990, *OX ritual* (CTH 760.I2-3)

2.2.1. Ritüelin Kökeni:

Tunnawiya söz konusu ritüeli kaleme alan kişi olup, Hitit literatüründe şimdiye kadar dört ritüelle karşımıza çıkmıştır. Bunlardan en çok bilineni, A. Goetze'nin de üzerinde çalışmış olduğu, KUB VII 53+ nolu ritüel metnidir. G.Beckmann Hitit doğum ritüeli ile ilgili çalışmasında KBo XVII 62–63 nolu metindeki Tunnawiya ismini son derece doğru biçimde rekonstrüke etmek suretiyle söz konusu ritüelin ne amaçla yapıldığını kesin olarak tespit edebilmiştir. KUB XXX 57–59 I Süt.5-7'deki kütüphane etiketine göre - ki metnin geri kalan kısmı ne yazık ki korunmamıştır - bu tablette Tunnawiyanın bir ritüeli konu edilmektedir. KBo XXI 6 (CTH 448. 1;760 I.1) - KBo XXI 1 - KUB IX 34 nolu vesikaların her üçünde de benzer tipte ifadelerle karşılaşılmıştır.⁸⁶

KBo XXI 1 I 1–2 : (Transkripsiyon için bkz.79–80)

" Hattuşa'nın bilge kadını, Tunnawiya şöyle dedi. Ben kral ve kraliçeyi topraktan aldıktan sonra ben bunu alırım."

Bütün Tunnawiya-ritüellerinin Luwi bölgesi yakınlarında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu yüzden metni kaleme alan kişinin Luwice kökenli bir isim taşıyor olmasına çok da şaşmamak gerekmektedir. Söz konusu metinde Luwice kökenli isim taşıyan başka kişilerin de ismi zikredilmektedir: *ahraman* (IX 34 I 22) , *ahra wahan* (IX 34 III) gibi.

Buna karşılık olarak; F. Starke ise XXXV 34 nolu bu tablet parçasının^{SAL} SU. GI/SUHUR. LAL ritüeline ait olduğunu ifade etmiştir.

⁸⁶ Bkz. XXXIV. Uluslar arası Assuriyoloji Kongresi, *Tunnawiya ritüeli çerçevesinde büyü ve din*, İstanbul 1987.

Beckman ise, Hutter'ın, Tunnawiya ritüelinin transkripsiyon ve tercümesinin yanlışlarla dolu olarak çevrildiğini belirtirken ritüelin yazım stilinin E. Laroche tarafından Orta Hitit çağına ait bir ritüel metni olduğunu belirtmiştir.⁸⁷

Bunların dışında metinde sadece Luwi bölgesinde rastlayabileceğimiz türden seremonilere de bu metinde yer verilmesi dikkat çekici bir özelliktir. Anlaşılan o ki; söz konusu olan ritüeller iki şekilde gerçekleştirilmekteydi: Kizzuwatna ve Luwi tradisyonu şeklinde.

2.2.2. Ritüelin içeriği:

E. Laroche, CTH 448 ve CTH 760.I.1no'lu metinlerle benzeştirilmiş olan Tunnawiya ritüelini Orta Hitit dönemine ait ritüel kompozisyonu içerisinde ele almış ve bu metnin Tunnawiya ismindeki bir görevliye atfedildiğini, beş veya daha fazla tabletlik⁸⁸ bir metnin bölümlerini oluşturan dini nitelikli birkaç etkinliği olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle birbirleriyle bağlantılı olduğuna inandığı “Öküz ritüeli” ile mutlaka karşılaştırılması gerektiğini söylemiştir.⁸⁹

⁸⁷ Bu çalışmada, metinlerin filolojik açıklamaları kapsamı dışında olduğundan ayrıntıya girmemeyi uygun buldum. Konuyla ilgili detaylı bilgi ve karşılaştırmalar için bkz. XXXIV. Uluslar arası Assuriyoloji Kongresi, *Tunnawiya ritüeli çerçevesinde büyü ve din*, İstanbul 1987; Manfred Hutter, *Behexung, Entsühnung und Heilug. Das Ritual der Tunnawiya für ein Königspaar aus mittelhethitischer Zeit* (KBo XXI 1 — KUB IX 34 — KBo XXI 6). Freiburg Scheweis, Universtätverlag, Göttingen, Vandenhoeck Ruprecht, 1988 (24 cm., 180 vd.)=Orbis Biblicus et Orientalis, Band 82. ISBN 3-7278-0580-3 (uv). 3 525 53712 3 (V&R). SF 48—. ;G. Beckman, *Bibliotheca Orientalis* XLVII N 1/2, Januari-1990.

⁸⁸ Tunnawiya ritüeli pek çok tablettten oluşur ve aralarında *taknaz* yani yerden çıkarma ritüellerinin anlatıldığı metinler mevcuttur. Yerden çıkarma ritüellerinide genellikle, özel bir şahsın, büyük olasılıkla kral veya kraliçenin, nedeni belirtilmeyen kirlilik yüzünden kara toprağa batmaları anlatılır Kendi adıyla Tunnawi olarak geçen yaşlı kadına, onları topraktan kurtarmak görevi verilmiştir diğer ritüellerde karşımıza çıkacak olan tanrılar için çukur kazma burada da görülmesi dikkat çekicidir.

Bu metinler için detaylı bilgileri, M.Hutter, 1987, İst; CTH 409 ve 448; KUB 55.45+Bo 39.16+KUB 12.20:11-18;P.Taracha , *More About the taknaz da Rituals, Hethitica X*, Louvain-La Neuve , 1990, s.173 vd;Collins 2002a, s.229.

⁸⁹ Bu çalışmada sözü edilen öküz ritüeli ve taknaz ritüelleri konu dışında olduğundan yer verilmemiştir. Öküz ritüeli yerine koyma ritüelleri arasında olup, günah keçisi kavramı vardır. Dil ve anlatım açısından Tunnawi'ye ve KBo XVII 61 numaralı doğum ritüeline benzese de doğumla ilgili bir bölüm olmadığından koymayı doğru bulmadım. *Ox ritüeli için bkz.Beckman Orientalia* 1990.

Burada sunulan metini, sempatik büyüünün sadece bir temsili örneği olarak adlandırılabiliriz.⁹⁰ İnanışa göre, insan hayatını kötü etkileri olan ve tehlikeye sokan kötü şeylerin ortadan kaldırılmalarını kendine konu edinir. İçlerinde öne geçen durum “temiz olmama” halidir. Burada tamamıyla ilk kez tercüme edilen metine⁹¹ göre temiz olmama üremeyi engellemektedir. Çocukların yokluğu, ölüm rahatlığını kişini soyundan gelenlerin onlara sunduğu kurbanlara bağlayan bir dönemde son derece acı verici olarak hissedilir.

Tunnawi ritüelinin konusu ya kazara edinilmiş ya da kasten yapılan kara büyü nedenli temiz olmama (*papratar*)⁹² yani kirlilik halidir.⁹³

Bunlar dışında metinde bu ritüelin “Yaşlı kadının kral ve kraliçeyi topraktan aldığı anda” gerçekleştirildiğine işaret edilirken; ritüelin esas içeriğinin ise ortaya atılmış “kara lekenin” (iftiranın)⁹⁴ olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasıyla bağlantılı olduğu anlaşılmaktadır.

⁹⁰ Şuan için sadece belirli sayıda Hitit ritüeli tercüme edilmiştir. F. Sommer ve Ehelolf, *Das Hethitische Ritual des Papanikri von Komana* (BoSt 10, 1924); J. Friedrich'ten *Aus dem Hethitischen Schriftum* 2 /AO 25, 2 1925) 9.ff.; E. H. Sturtevant, TAPA 58 5-31 (ef. Sturtevant-Beehtel, Chrest. 100ff.); Leonie Zuntz, *Un Testo Ittita di Scongiori (Atti del Reale Istituto Veneto di Science Lettere ed Arti, Tomo XCVI parte seconda, 1937)*; B. Schwartz, JAOS 58 334-53' bakınız.

⁹¹ 24-51nci satırlar RHA 1 147'de E. Forrer tarafından tercüme edilmişti, ancak sonuçları aşağıdaki yorumla bağdaşmamaktadır.

⁹² Bu terimin önemi hakkında Kulturg. 142'ye bakınız.

⁹³ Bedeni ve ruhi kirlilik, kara büyü, ölü ruhların huzursuz edilmesi, tanrıların ihmal edilmesi, kötü güçler (cinler) hastalık nedenleri arasında olup, kirlilik ile bunlar kastedilir.

⁹⁴ Kötü dil kavramı sadece Luwi bölgesi ile sınırlı olmamakla beraber bu tip ritüellerin ağırlık merkezini Luvi bölgesi oluşturmaktadır. Yine Luwice vesikalarda “kötü söz, kötü göz, kötü el” gibi kavramlara rastlanmaktadır. Kammenhuber, hazırlamış olduğu listede Luwi ritüellerindeki “kötü dil, lanet ve beddua” ile ilgili formülleri derlemiştir. IX 34 IV 13'de dedikodu kavramı ritüel içindeki bütün ailelerin Luwili olarak sayılması gerektiğini belirtmiştir.

Ancak buradaki kirlilik hijyenik anlamdaki bir pislik değil kara büyü neticesindeki kirliliktir. Ne var ki, Hititler de kirlenmiş olan kişinin elbiselerinin de temizlenmesi gerekliliği de mevcuttur.⁹⁵

Hititlere göre kirlililiğin kaynakları⁹⁶ arasında cinsi münasebetler, kan, aybaşı hali, dışkı, kirletilmiş bir nesneye farkında olmadan dokunma, yalan yere yemin etme, cinayet, kötü demonlar sayılabilir. Eğer kirlilik taşıyan nesnelere direkt temas edilir veya kirliliği ortadan kaldıracı ayinler ihmal edilirse kişide kirlenme durumu olmaktadır. Bu sebeple Hititler, kehanet ve fal soruları vasıtasıyla kirliliğe sebep olan kaynağı bulmaya çalışmışlardır.(Ünal 1990:188)

Bu seferki lanetin ya da başka bir deyişle kirliliğin⁹⁷ nedeni ise ; (bir kadının) canlı çocuk doğuramaması veya (her iki cins için) normal cinsel fonksiyonların kesintiye uğramasıdır.

2.2.3. Ritüelin Amacı:

Üro-genital organlarının işlevlerini yerine getirememesi sonucu oluşan iktidarsızlık ve kısırlık gibi ortaya çıkan rahatsızlık ve bunun akabinde kirlilik olarak addedilen bu durumdan kurtularak hastadaki üreme gücünü yerine getirmektir. Çünkü Hititlerin tanrılardan istedikleri arasında yani *tarh uliatar* -cinsel güce sahip olma arzusu vardı. Anlaşılan Hititler nesillerinin devamını üreme yoluyla idame ettirebileceklerini ve bunun ne denli önemli olduğunu o gün bile çok iyi biliyorlardı.⁹⁸

⁹⁵ Detaylı bilgi için bkz. A. Ünal, "Hitit Sarayındaki Entrikalar Hakkında Bir Fal Metni"

⁹⁶ Kirliliğin nedenleri için bkz. Goetze 1957 a, s.153, Güterbock 1949, s.98., Wilhelm, 1994, s.56., A.Dinçol, 1985, s.7

⁹⁷ Kirlilik ile başka bir ritüel metni için bkz. KUB XXIX 7 (CTH 480), çev. Goetze, Pritchard'da (1969:346).

⁹⁸ Cinsel rahatsızlıklar ve tedavi işlemleri için bkz. C.Burde, *Hethitische medizinische Texte*. (StBoT 19) Wiesbaden. 1974

2.2.4. Ritüeldeki Görevliler:

Yaşlı kadın⁹⁹ ve rahipler törende yer alırlar. Tedaviye hazırlanırken rahipler (“yaşlı kadın” diye çağırılır¹⁰⁰) çok detaylı düzenlemeler yapmak zorundadırlar. Gerekli malzemeler sağlanmış olmalıdır¹⁰¹. Rahipler kil ve çamuru figürler

⁹⁹ Bazı kaynaklara göre kocakarı olarak da geçen bu ritüel görevlileri için bkz. Beckman (1983 b:232-5;1993:37), Gurney (1977:44-5)terimin *hasnupallas* ‘ebe’kelimesiyle bağlantılı olduğunu düşünürken; Pringle (1933:134), Otten’ın ŞU .GI’nın *hasnupallas* kelimesiyle bağlantılı olduğunu söyleyerek zaman zaman bu iki kelimenin metinlerde birbirinin yerine geçtiğini söylemiştir.Bu konuyla ilgili ayrıca bkz. Daddi 1982, Darga 1984 .

¹⁰⁰ “Çadır” kullanımı bazı Babil arındırma törenlerindeki urigallu tarafından oynanan rolü anımsatır. Behren, *Briefe kultis hen Inhalts* 96fn.4; C. Frank, *Studien zur bab. Religion* 1. 8, 58f., 82 ff; M. Streek, *Assurbanipal* 648; E. Ebeling, *Tod und Leben*. Ve karşılaştırması içinde Akk. Maskana “tent” E. Ebeling, *Tod und Leben* 87’e bakınız.

¹⁰¹ A.Goetze Listede belirtilen ve ritüelde kullanılan materyalleri aşağıdaki gibi göstermiştir:

- §3: Kara koyun, §11.
Kara domuz, §12, karşılaştırma §27.
Kara köpek, §12, [karşılaştırma §27].
Kara elbiseler, §§10, 20f.
- §4: 9 tarak, §23f.
1 fırça (1), §25.
2 kara *TI-LA-DU*, §14.
6 küçük asfalt gereç, (bir daha bahsedilmemiş).
2 kara mangal, §16f.
8 kara çömlek, biri §22.
Diğer kaplar, §22?
- §5: 1 koyun, [§36].
1 lamba, [§36].
3 sıcak somun, §37.
1 peynir, §37.
1 lor, §37.
1 kavonoz bira, [§§ 37,38].
Don yağlı kek (ve) *memal*, §§36, 37?, §33?
1 şişe şarap, §38.
- §9: [2 kil figür], §13.
12 kil dil, §13.
2 kil öküz, §13.
2 kil *wawarkima*, §13.
Mavi ve kırmızı yün, §§10f., §17.
Bir yay, §13.
Bir kartal kaynağı, §13.
Kemik, (bir daha bahsedilmemiş).
allin, (bir daha bahsedilmemiş).
Bazı tohumlar, incir ve zinakki (bir daha bahsedilmemiş).
Kalp ve ciğer, §37, ve §38.
1 Balmumu figürü (ve) 1 parça don yağı, §15.

yapmak niyetinde olduklarından gün karardıktan sonra bu malzemeler, kil bir çukur ve bir ipten alınacaktır. Bu arada çadır¹⁰² inşa edilir ve gereken diğer malzemeler edinilir.¹⁰³

Metinde sırasıyla geçen görevliler arasında; oda hizmetçisi, kurban beyi ve büyücü kadın bulunmaktadır.

MUNUS ŠU. GI = MUNUS *hašauwa*- “Doğuran kadın” demektir. Bu deyim, ritüellerde kadınlar görevliler için kullanılan genel bir terim olup, bununla birlikte elimizdeki kaynaklardan yola çıkarak ebeliğin sınıfça düşük bir meslek olduğu ve Tunnawiya’ya atfedilen bu doğum ritüelinin olduğu metnin ritüelin kadının kariyerinin hemen başlangıçlarında gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği konusunda kesin bir yargıya ulaşmak mümkün olmamaktadır.¹⁰⁴

Büyücü kadınlar sihir, fal, kehanet ve yeminle ilgili metinlerde törenlerin yapıcıları, bu ayini dikte ettiren ve başta gelen yöneticiler olup, bunlar genellikle; kuşların uçuşuna, ciğerlere ve hayvanın iç organlarına bakarak da kehanet de bulunurlar, kral ve kraliçe onlara müracaat ettiğinde ise onlara gelecek hakkında bilgiler de verirlerdi. Bu nedenle metinlerin başlarında kötülükleri temizlemek için yapılan ayinler, açılan fallar ve kimi zaman da söylenen şiirsel tekerlemelerin de

§10: 1 inek (veya boğa), §34.

¹⁰² A.Goetze (1938) ; kilden bir figürü yapmanın ayrışık olarak anlatıldığını belirtmiştir.

¹⁰³ Šuhha-düz dam/çatı anlamında olup Sümerce karşılık değeri ^{GIŠ} ZA. LAM. GAR’dır. Çatıyla ilgili detaylı bilgi ve Hititçe karşılıkları için bkz. Y.Arıkan; “Hitit Çivi Yazılı Belgelerinde ‘šuhha-(düz) dam, çatı’ ve onun dinsel ve sosyal hayattaki yeri.” *A.Ü.DTCF dergisi* Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri yayın no:381 cilt: VI sayı:1 2002 Temmuz ve bu kelimeyle ilgili karşılaştırmalar için bkz. Rüster-Neu, 1989, no.366, s.360; Hitit şiirlerinde, pek çok defa kültürel aktivitelerin gerçekleştirildiği bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır (Ünal, 1994: s.212 vd.)

¹⁰⁴ Konuyla ilgili olarak StBoT 29, 232 vd. ve karşılaştırmalar için bkz. M. Hutter, *Behexung, Entsühnung und Heilung, Das Ritual der Tunnawiya für ein Königspaar aus mittelhethitischer Zeit.*, 1987.

geçmesi bizi şaşırtmaz. Söz konusu büyücülerin isimleri Hattice ve Hurrice metinlerde sıklıkla yerini almış ve Mezopotamya toplumlarında olduğu gibi Hitit toplumunda da hekim ya da büyücü sıfatını taşıdığı görülmüştür.

EN SISKUR. SISKUR: kurban beyi demektir. Ritüel metinlerinde sıklıkla kurban beyi tabiri geçer. Çünkü ritüeli yapması gereken görevlilerin başında yer alır. İkinci sınıf kült hizmetkârları arasındadır.¹⁰⁵

MUNUS SUHUR. LAL: Dini metinlerde sıklıkla rastlanan ve yüksek sınıftan bir kadını belirten bu rütbe, hizmetçi kadın ya da başka bir deyişle oda hizmetçisi anlamına gelmektedir.

Genellikle bu hanımlara “Saraylı Hierodul” anlamı verilmektedir. M. Darga, bunların Hitit kültüründe kutsal fahişe olup olmadıklarını kesin olarak bilinemeyeceğini söylemiş, bir ritüel metininde ihtiyar/büyücü kadın sıfatıyla anılan kadının yardımcısı rolünü üstlendiğini, bunların yüksek rahibe sınıfından olup kehanet, yeminle ilgili seremonilerde başrolü oynadığını belirtmiştir.¹⁰⁶

2.2.5. Ritüelde Kullanılan Malzemeler:

Listede belirtilen ve ritüelde kullanılan materyaller metindeki yer sıralamasıyla aşağıdaki gibidir:

Hayvanlar;

Siyah koyun: UDU GE₆

¹⁰⁵ Bkz. M.Darga, *Eski Anadolu'da Kadın*, 1984, sf.77 ve bu konuyla ilgili bilgileri bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde görebilirsiniz.

¹⁰⁶ MUNUS SUHUR. LAL ünvanını taşıyan en meşhur oda hizmetçisi ya da hierodul; M.Ö.15.yy'da yaşamış *kuwattalla* adındaki bu kadın, kral Arnuwanda ve Aşmunikal zamanında onların büyük lütfuna sahip olarak, evlatlarına iyi bir miras bırakmıştır. Bunların dışında söz konusu edilen belgenin üzerinde kral ve kraliçenin ortak mührü olması bakımından da önemli bir yer de bulunmaktadır. Detaylı bilgiler için bkz. M.Darga, *Eski Anadolu'da Kadın*. 1984, sf.79

Domuz yavrusu: ŠAH. TUR

Köpek yavrusu: UR. TUR

İnek: ^{GU4} ÁB

Boğa: GU₄ . MAH

Kuzu: SILÁ:

Bir kartal :TI₈ MUŠEN

Elbiseler;

Siyah elbiseler: TÚG. GÚ. É.À GE₆

Gömlek: GÚ. È.A GE₆

Başörtüsü:

Siyah başlıklı gece giysisi:

Ayakkabı:

Kemer: TAHAPŠU

Tarak: ^{GIŠ} GA. ZUM

Yün: SÍG.

Fırça

Kaplar¹⁰⁷;

2 kara TI-IA-DU,

6 küçük asfalt gereç,

^{GIŠ} šar-ra-aš

¹⁰⁷ Kaplar ile ilgili bilgiler için bkz. Y.Coşkun, 'Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları', AÜDTCFD, C.XXVII, S.3-4, Ankara 1969, s.3vd; Y.Coşkun, 'Boğazköy Metinlerinde Geçen Bazı Seçme Kap İsimleri, Ankara, 1979, s.91 vd.

NINDA. ZAB. MEŠ

Ú-NU-UT

2 kara mangal,

^{DUG} *pa-ah-hu-na-li*

8 kara çömlek : ^{DUG} UTÚL GE₆

^{DUG} *KU-KU-UB*

NAM-MA-AN-DU

DUG. A

^{DUG} *ha-ni-iš-ša-aš*

EME: dil

^{GIŠ} IG: Kapı¹⁰⁸

IM: Kil

IM. GİD. DA: kil tablet

1 lamba: ^{DUG} IZI.GAR

Ekmekler ve diğér ritüel malzemeleri:

Bir çeşit yağlı ekmek: NINDA. IÀ. E. DÉ. A

İnce ekmek: NINDA SIG

Peynir: GA. KIN. AG

^{GIŠ} GA. ZUM: Tarak

Ok: ^{GIŠ} GAG. Ú.TAG. GA

Çadır : ^{GIŠ} ZA. LAM. GAR

1 lor: *IM- SA*

1 kavanoz bira: *huppár* KAŠ

¹⁰⁸ Kapı sürgüsü ile ilgili ayrıca bkz. A.Ünal, "Hantitaşşu ritüeli," 1996, CTH 395.

1 şişe şarap: GEŠTIN

[2 kil figür],

12 kil dil: EME IM

2 kil öküz: GU₄ IM

2 kil *wawarkima*,

Mavi yün: ^{SÍG} ZA. GÍN

Kırmızı yün: SÍG. SA₅

Bir yay,

Kemik

allin.

Bazı tohumlar: NUMUN

İncir: ^{GIŠ} PÉŠ

zinakki

Kalp ^{UZUŠÀ}

Karaciğer: ^{UZU} NÍG. GIG

1 Balmumu figürü

1 parça don yağı: ^{UZU} ĬA

A.Goetze (1938) de, kilden bir figür yapmanın ayrışık olarak anlatıldığını söylemiştir.

2.2.6. Tunnawi Ritüelinin Metin ¹⁰⁹Yerleri:

Bo 2062 8(=KUB VII 53)+Bo 2589 (=KUB XII 58)

¹⁰⁹ Tunnawi ritüelleri transkripsiyon ve tercümesi için bkz. A.Goetze (1938), s.4-5 vd. sayfalar.

1 UM-MA^{MUNUS} Tu₄-un-na-ú-i^{MUNUS} ŠU. GI ma-a-an-kán an-tu-uh-haš[?] na-aš-šu
2 LÚ-LÌ na-aš-ma MUNUS-za pa-ap-ra-an-ni ku-e-da-ni-ik-ki an-da ti-an-za
3 na-aš-ma<-an>-za-an-kán ta-ma-iš ku-iš-ki pa-ap-ra-an-ni še-ir hal-zi-an har-zi
4 na-aš-ma-kán MUNUS-ni DUMU^{MEŠ}-ŠU ak-ki-iš-kán-zi na-as-ma-aš-ši-kán
5^{UZU} šar-hu-u-wa-an-da-ma ma-uš-ki-iz-zi na-aš-šu LÚ-ni na-aš-ma MUNUS-ni
6 pa-ap-ra-an-na-aš ud-da-na-an-za^{UZU} ÚR^{HLA}-A.ŠA ar-ha šar-ra-an

1 Tunnawili yaşlı kadın şöyle söyler: eğer (bir) insan ya
2 adam ya da kadın, herhangi bir şekilde kirlilik içerisine girmişse
3 Ya da başka bir kimse kirliliği onun üzerine çağırırsa
4 Ya da bir kadının çocukları sürekli ölüyorsa ya da
5 Çocuklar prematüre doğuyorlarsa ya da bir adam ya da kadının
6 kirliliğin bir sonucu olarak cinsel organları çalışmıyorsa(tamamen parçalanmışsa)

7 nu-za-kán a-pa-a-aš an-tu-uh-ša-aš pa-ap-ra-tar uš-ki-iz-zi nu-za a-pa-a-aš
8 an-tu-uh-ša-aš na-aš-šu LÚ-aš na-aš-ma MUNUS-za pa-ap-ra-an-na-aš SÍSKUR
9 ki-iš-ša-an ši-pa-an-ti ŠA ÍD-at-za SÍSKUR hal-zi-iš-ša-an-zi
10 nu ki-i SÍSKUR 1 EN-pí

7 ve o insan kirliliği görür ve o
8 insan, ister erkek ister kadın kirliliğin ritüelini
9 şöyle sunar ve ona nehirin (kurban) ritüeli
(diye) seslenirler.

10 Ve bu sadece bir ritüeldir.

11 *ma-a-an* LÚ-aš nu UDU ŠİR GE₆ *da-an-zi ma-a-an* MUNUS-za-ma nu UDU
GANA₆ GE₆

12 *da-an-zi* I ŠAH. TUR GE₆ I UR. TUR GE₆ nu *ma-a-an* LÚ-aš nu ŠAH. TUR
NITÁ

ma-a-an MUNUS-za-ma

13 *na-at* MUNUS-TI I-NU-TI TÚG. GÚ. É.À GE₆ I *iš-hi-ia-al* GE₆

14 I TÚG *ka-ri-ul-li* GE₆ I-NU-TI TÚG GAD. DAM GE₆ da-an-na-ri-iš

15 I-NU-TI^{KUŠ} E.ŠİR GE₆ I-NU-TI E.ÍB I-NU-TI E.ÍB TA-HAP-ŠI GE₆ MUNUS-za-
ma-kán

16 GEŠTUG^{HI. A.} -ŠU IŠ-TU SÍG GE₆ *e-hu-ra-da-a-iz-zi*

11 eğer o bir adam(sa) (ve) siyah bir koç alırlar; eğer o, bir kadın(sa)

(ve) siyah dişi bir koyun

12 alırlar . Küçük siyah bir domuz, küçük siyah bir köpek, eğer o, bir

adam(sa) erkek domuz, eğer bir kadın(sa) o, dişidir

13. Siyah bir gömlek, siyah bir baş bandı

14 Siyah başlıklı bir gece giysisi, süssüz vücudu örten siyah bir çift takım

15 Siyah ayakkabıların bir çifti, bir kemer ,siyah bir *TAHAPSU*

kemer. Ve kadın

16 Kulaklarını siyah yün ile doldurur.

17 *ma-a-an* LÚ-eš-ma nu I-NU-TI TÚG. GÚ.É.À GE₆ I-NU-TI TÚG GAD.DAM GE₆

18 [GEŠ]TUG^{HI A} -ŠU-ia-za-kán IŠ-TU SÍG GE₆ e-hu-ra-da-a-iz-zi 9 GIŠ
 19 [Š]A I ^{GIŠ} TÚG TUR-TÌ 1 ^{GIŠ} šar-ra-aš ŠA ^{GIŠ} TÚG TUR 2 TI-IA-DU GE₆
 9 NINDA. ZAB. MEŠ
 20 [x x T]U-ŠU 6 Ú-NU-UT GIR₄ TUR-TÌ GE₆ 2 ^{DUG} pa-ah-hu-na-li GE₆ 4 ^{DUG}
 UTÚL TUR GE₆
 21 [4 ^{DUG} UTÚL]GAL GE₆ 8 NA-AK-TA-MU-U GE₆ 3 ^{DUG} KU-KU-UB GE₆ 2 NAM-
 MA-AN-DU GE₆ 2 DUG. A GE₆

17 Eğer bir adam(sa) bu siyah bir gömlek(dir), vücudu örten siyah bir çift
 18 Ve onun kulaklarını siyah bir yün ile doldurur. Dokuz küçük tarak
 19 Şimşirden. Şimşirden küçük bir fırça, iki küçük siyah TIYADU, dokuz
 NINDA. ZAB. MES
 20 [xx] altı küçük, siyah asfalt alet. İki siyah mangal, Dört küçük siyah testi
 21 [dört(adet)] geniş(büyük) siyah [testiler], sekiz siyah kapak, iki siyah
 ibrik(testi), iki siyah su testisi(kabı)

22 I UDU I SILÁ 3 NINDA a-a-an ha-az-zi-la-aš 1 GA. KIN. AG 1 IM-SA I hu-u-
 up-pár KAŠ
 23 NINDA. IÀ. E.DÉ A me-ma-al I ^{DUG} ha-ni-iš-ša-aš GEŠTIN ši-pa-an-du-wa-an-
 zi
 24 m[a-a]h-ha-an-ma ki-i hu-u-ma-an ha-an-da-iz-zi nu-za ^{MUNUS} ŠU. GI ne-ku-uz
 me-hur

25 [2] NINDA SIG 1 ^{DUG} KU-KU-UB GEŠTIN NINDA. IÀ. E.DÉ. A *me-ma-al da-a-i na-at wa-ap-pu-ú-i*

26 *wa-ap-pu-u-wa-aš* ^DMAH-ni *wa-tar-na-ah-hu-u-wa-an-zi pa-iz-zi*

22 Bir koyun, bir kuzu. Üç sıcak ekmek ,bir peynir.

Bir kesilmiş lor. Bir bira (*huppar* kabında)

23 (biraz)yağlı ekmek (ve) yulaf lapası. Bir *hanissas* kabında şarabı libas yon yaparlar.

24 Bunların tümü tanzim edildiğinde (düzenlendiğinde) ve “yaşlı kadın” akşam karanlığında

25 [iki adet] ince ekmeği, bir şarabın kabını, yağlı ekmeği (ve) yulaf lapasını alır ve onları nehir kenarına

26 Nehrin Ana tanrıçasına onları götürür.

27 *na-aš ma-ah-ha-an wa-ap-pu-i a-ri nu* 1 NINDA SIG *wa-ap-pu-pu-wa-aš* ^DMAH *pár-ši-ia*

28 *na-at-ša-an wa-ap-pu-i da-a-i* NINDA. IÀ.E.DÉ.A *me-ma-al še-ir iš-hu-u-wa-i*

29 *nu* GEŠTIN *ši-pa-an-ti nu me-ma-i*

27 Ve o nehir kenarına vardığında ve bir ince ekmeği nehrin Ana tanrıçası için parçalar.

28 Ve onları nehrin üzerine koyar.Yağlı ekmeği (ve) yulaf lapasını ırmağın üzerine serper. (döker)

29 Ve (o) şarabı libas yon yapar ve şöyle söyler:

30 *wa-ap-pu-wa-aš*^DMAH-aš ka-a-ša EGIR-pa tu-uk ú-wa-nu-un nu-kán ka-a-aš
IM-aš

31 *ku-e-iz wa-ap-pu-wa-az da-an-za nu zi-ik wa-ap-pu-aš*^DMAH tu-e-el

32 ŠU-TI-KA da-a nu ku-u-un EN SISKUR a-pí-e-iz ša-pí-a-i na-an 12^{UZU} ÛR

33 *pár-ku-nu-ut nam-ma wa-ap-pu-aš* IM-an da-a-i nam-ma-aš ša-ku-ni-ia

34 *pa-iz-zi nu* I NINDA SIG *pár-ši-ia na-at ša-ku-ni-ia-aš pu-ru-ut da-a-i*

35 NIN[DA. IÀ. E.D]É.A *me-ma-al šu-uh-ha-i* GEŠTIN *ši-pa-an-ti nu me-ma-i*

30 " Nehrin ana tanrıçası , işte! tekrar sana geldim ve bu kilin

31 nehrinin kenarından alınmıştır ve sen nehrin Ana tanrıçası

32 Onu eline al ve bu kurban sahibini kil ile temizle ve vücudunun 12 parçasını

33 Arındır. Daha sonra nehrin kilini eline alır.Sonradan o bir kaynağa?

34 Gider. Ve ince (bir) ekmeği parçalar ve onu bir kaynaktan yanındaki çamura koyar.

35 Yağlı ekmeği ve yulaf lapasını döker, şarabı libas yon yapar ve şöyle söyler :

36 *zi-ik-kán ma-ah-ha-an ša-ku<-ni>-iš* GE₆ -az KI-az *pu-ru-ut* EGIR *ša-ra-a*

37 *ša-ku-ni-eš-ki-ši nu e-da-ni an-tu-uh-ši A-NA* EN SISKUR *IŠ-TU*^{UZU}ÛR^{HLA}-ŠU

38 *i-da-lu pa-ap-ra-tar ar-ha QA-TAM-MA mu-ta-a-i nam-ma ša-ku-ni-ia-aš*
39 IM-an da-a-i ku-e-it-ma-an-ma^{MUNUS} ŠU. GI ki-e da-aš-ki-iz-zi EGIR-an-ma-aš-
ša-an
40 ÍD-i pí-ra-an^{GIŠ}ZA. LAM. GAR^{HI. A} ŠA GI ka-ru-ú i-ia-an-ta i-ia-an-zi-ma
41 ku-wa-pí nu ku-wa-pí har-ša-u-wa-ar ma-ni-in-ku-wa-an NU. GÁL
42 [^{GIŠ} API]N Ú-UL a-ra-an-za^{GIŠ} ZA. LAM. GAR a-pí-ia i-ia-an-za

36" sen, karanlık dünyadan çamura sonradan
37 Sıçradığında, kurban beyinin bacaklarından böylece
38 kötü kirlilik uzağa aynı şekilde kovulsun!"Daha sonra
39 nehrin kilini alır(?) Ama “yaşlı kadın” bunları alır. Fakat onun arkasından
40 Nehrin yanında kamıştan bir çadır daha önceden yapılmıştır. Şimdi (nereye) yaparlar?
41 Oranın yakınlarında henüz ziraat yoktur.
42 (ve) [sab]anın henüz varmadığı çadır oraya yapılmıştır.

43 [nu^{MUNUS} ŠU.G]I wa-ap-pu-wa-aš IM-an ša-ku-ni-ia-aš-ša IM-an a-pí-ia pí-e-
da-i
44 [2 še-na-aš I]M 12 EME IM EGIR-an ha-lu-pa-an-te-eš 2 GU₄ IM 2 wa-wa-ar-
ki-ma-aš IM
45 [SÍG an-da-ra-aš]te-pu SÍG mi-i-li-iš te-pu nu šu-um-ma-an-za SÍG mi-i-ti-iš-ša
46 [an-da ta-ru-up-pa]-an-za Á.MUŠEN-aš pít-tar ha-aš-ta-i te-pu al-li-in te-pu
47 [x x x x x]x-iš-ša-x-ši-la-aš NUMUN-an^{GIŠ} MA te-pu zi-na-ak-ki-iš

48 [te-pu^{UZU} ŠÀ t]e-pu li-e-ši te-pu iš-ša-na-aš ŠAH. TUR ŠA^{NINDA} wa-ak-ki-šar
pár-ša-aš

49 [ŠA NINDA x-]har-na-an-da-aš pár-ša-aš ŠA^{NINDA} UKÚŠ pár-ša-aš I
še-na-aš GAB. LÁL

50 [I še]-na-aš^{UZU} IÀ. UDU na-at^{UZU} IÀ-ia-az an-da iš-hi-ia-an-te-eš

51 nu-uš-ša-an ki-i hu-u-ma-an^{GI} píd-da-ni-i kat-ta ha-an-da-iz-zi

43 [“ ve yaşlı kad]ın” nehrin kenarının kilini (ve) kaynağın kilini oraya getirir(?).

44 [iki (adet) k]il [figür], oniki kilden (yapılmış) bükük dil(?), iki (adet) kilden
(yapılmış) öküz, iki (adet) kilden *wawarkimas* nesnesi

45 [mavi (bir) yün?] , küçük miktar, kırmızı bir(?) yün, küçük bir miktar ve ip-
kırmızı(?) yün

46 [bükülmüştür.] bir kartal kanadını açar, küçük bir miktar
kemik, küçük bir miktar allin

47[x x xxx]x incir tohumları küçük bir miktar, *Zinakkis*

48 [küçük bir miktar. Kalp küç]ük bir miktar, karaciğer küçük bir miktar,
küçük bir domuz figürü Kahvaltılık ekmek? parçalanmış

49 [x-]harnan ekmeği, parçalanmış salatalık, ekmek parçalanmış,
balmumundan yapılmış bir figür

50 [bir]figür koyun kuyruk yağından (yapılmış) ve bunlar iç yağının içerisinde
sarmalanmış

51 Ve o bunların tümünü sazdan bir tepsinin üzerine düzenler.

52 1 GU₄. ÁB *u-ša-an-ta-ri-iš ma-a-an LÚ-aš-ma nu GU₄.MAH ha-an-da-i[z-zi]*
53 *ma-ah-ha-an-ma lu-uk-kit-ta nu EN SÍSKUR^{GIŠ} ZA. LAM. GAR ú-iz-zi*
54 *na-aš ma-ah-ha-an a-ri nu GE₆-TÌ wa-aš-še-iz-zi nam-ma^{MUNUS} ŠU[.GI^{SÍG} ZA.
GÌN]*
55 *SÍG SA₅ da-a-i na-at pár-la-a-iz-zi*
56 *tu-e-ik-ka₄-aš ša-ra-a pí-eš-še-iz-zi nam-ma I UDU GE₆ da-a-i na-an-ši-ša-an*
57 *še-ir e-ip-zi nu^{MUNUS} ŠU. GI še-ir ap-pa-an-na-aš hu-uk-ma-in hu-uk-zi*
58 *a-ri-ad-?-da-li-iš^D IM-an-za šar-ri ka-ši-i hu-e-hu-i-ia*
59 *tap-pa-aš-ša-it šar-ri ti-ia-mi hu-i-hu-i-ia 12*
60 *EGIR-an-da-ma-aš-ši-iš-ša-an ŠAH. TUR še-ir e-ip-zi nu ŠA ŠAH. TUR*
61 *hu-uk-ma-in hu-uk-zi EGIR-an-da-ma-aš-ši-ša-an UR. TUR še-ir*
62 *e-ip-zi nu ŠA UR. TUR hu-uk-ma-in hu-uk-zi*
63 *EGIR-an-da-ma-aš-ši-ša-an EME IM še-ir e-ip-zi nu ŠA EME*
64 *hu-uk-ma-in hu-uk-zi EGIR-an-da-ma-aš-ši-ša-an*

52 doğurgan bir inek, eğer o bir adam (kurban beyi ise) ve bir boğa tanzim e[der].

53 Ve gün ağardığı zaman kurban beyi çadıra gelir

54 Ve o vardığında ve siyah elbiselerini giyer. Sonradan yaşlı kadın [mavi yünü]

55 (ve) kırmızı yünü alır ve onları çözer.

56 O , (kurban beyinin) vücudunun üzerine (onu) atar. Bundan başka siyah bir koyunu alır ve onun

57 üzerine tutar ve yaşlı kadın bunun üzerine büyülü sözleri söyler:

58–59"

60 Daha sonradan o, küçük domuzu onun üzerine tutar ve küçük domuzun

61 büyülü sözlerini okur. Daha sonradan o, onun üzerine küçük köpeği

62 tutar ve küçük köpeğin muskasını okur.

63 Daha sonradan o, kilden dili onun üzerine tutar ve dilinin

64 büyülü sözlerini okur. Sonradan....

KBo XVII 62+63 (CTH 478)¹¹⁰

1 x x x [ki-e-iz]

2' ki-e-iz-zi-i[a

3' e-ša-ri da-g[a-a-an?

4' nu-uš-ša-an DUMU-aš kat-[ta ma-uš-zi ?

5' 2^{GIŠ} GİR. GUB^{HI.A} ŠI-IH-R[U-TI

6' nu A-NA MUNUS 1^{GIŠ} GİR. GUB ha[-an-te-iz-zi-ia-az ki-it-ta]

7' 1^{GIŠ} GİR. GUB-ma-aš-ši ap-pí-[iz-zi-ia-az ki-it-ta]

¹¹⁰ CTH 478 numaralı olan bu Tunnawi ritüeline ait ağlamanın büyüsi adlı metnin transkripsiyon ve tercümelerini karşılaştırmak için bkz. Beckman 1983, s.32-33;A.Goetze, 1938.

8' [nu-]za-kán^{MUNUS. MEŠ ŠÀ.ZU^{TIM}} e-š[a-an-ta-ri]

9' [k]u-it-ma-an-ma-az^{MUNUS-za} ú-i-[ú-i-iš-ki-iz-zi nu^{MUNUS} ŠÀ. ZU]

10' hu-uk-k[i-]iš-ki-iz-zi ŠI-PÁT ú-i-[ú-i-iš-ki-u-wa-aš]

11' ma-a-an-za^{MUNUS-za} ku-wa-pí ú-i-ú-i-i[š-ki-u-wa-an da-a-i nu^{MUNUS} ŠÀ. ZU]

12' hu-uk-ki-iš-k[i-]iz-zi IŠ-TU 1? TUP-PÍ-m[a

13' nu hu-uk-mi-ia-aš^{DUB^{HI. A-TIM}} ar-ha-i[a-an]

14' ^{MUNUS-za-ma-az} ku-wa-pí ú-i-ú-i-iš-ki-u-wa-an d[a-a-i]

15' DUMU-an pí-ra-an ka-ru-ú ha-an-da-a-an-zi D[UMU-aš-ma]

16' a-pí-e-da-ni ITU-mi a-pí-e-da-aš^{UD^{HI.A}}-aš mi-i[a!-ri]

17' na-an pí-ra-an ka-ru-ú ha-an-da-a-an har-kán-z[i]

18' [k]u-it-ma-an-ma-za [MUN]US-za nu-u-wa ú-i-ú-i-iš-ki-iz-z[i]

19' nu UDU. U ku-iš ha-an-da-a-an-za ma-a-an ar-ma-u-wa-a[n-za]

20' [ma]a-an ša-an-na-pí-li-iš na-an-kán É.ŠÀ-ni

21' an-da-an u-un-ni-ia-an-zi ma-ah-ha-an-ma-az^{MUNUS-za} ha-a-[ší]

22' DUMU-aš ma-uš-zi a-pu-u-un-ma-kán UDU. U A-NA^{MUNUS} A-[NA SAG. DU-ŠU²]

23' 3-ŠU wa-ah-nu-an-zi^{MUNUS} ŠÀ. ZU-ma-kán an-da [ki-iš-ša-an]

24' [me-m]i-iš-ki-iz-zi

25' [a-pu-]un^{1?}-wa-kán MUNUS-an ku-i-e-eš kat-ta[

26' [] x-an-za-an-kán ar-ha [

27 ' [na-a]t^{1?} MUNUS-an ar-ha tar-na-a[n-du]

28' [] x x x x SAG.D[U]

KBo XVII 62+63 (Ağlamanın Büyüsü)

1 [... Bir taraftan]

2' ve diğer taraftan[...]

3' oturur. toprak[tan(.....)]

4' ve onun üzerine çocuk [(doğar)?...]

5' iki (adet) tabureyi [getirirler.]

6' ve bir ayaklık(tabure) ön[ceden] (ilk sırada olan) kadının önüne koyulmuştur.]

7' diğer tabure onun arkasına [koyulmuştur]

8' [ve daha sonra] ebeler otu[rurlar]

9' kadın doğurmak için [bağırıyorken ve ebe]

10' sık sık büyümlü sözler söyler ‘ Ağlamanın Büyüsü’

11' aynı zamanda kadın, doğum için ağlamaya başlar, ve ebe]

12' sık sık büyümlü sözler söyler. Ama bir tabletten[...]

13' ve tabletlerin büyümlü sözleri ay[rılmıştır]

14' kadın doğum için ağlamaya başladığında (doğum sancısı başlayınca)

15' çocuk (için) onlar, (daha önceden) hazırlanmışlardır. Ve ço[cuk]

16' bu ay içinde, o günlerde [doğar]?

17' ve onun (annenin) önüne önceden hazırlarlar.

18' [ka]dın hala ağlıyorken (bağırıyorken)

19' ve dişi bir koyun hazırlanmıştır-(gebe) ya verimli

20' yâda değildir. Eğer iç odanın

21' içerisine götürürlerken kadın (gebe), do[ğur]maya başladığı zaman (ve)

22' çocuk düşer, sonra bu dişi koyunun (üzerine)kadının [başının? Üstüne]

23' üç defa çevirirler. Ve ebe bu sırada şöyle

24'[konu]şur:

25' [(b)u? kadını "ne " (hangi kötülükler?) [üzdü]

26' ...ondan uzağa

27'[ve onlar] kadını serbest bıraksın [lar!]"

28'[...].başını[...]

IV [] x TI-t[ar

2' ^{NA}₄ hé-kur ki-x [

3' *nu-wa ki-e-da-ni DUMU-li*²

4' ^{NA}₄ *hé-kur SAG. UŠ ga-x* [

5' *ku-it kat-ta-a*[*n*

6' *TI-an har-ten nu-w[a(-) h]ar-te*[*n*

7' *nu-wa-kán u-wa-a[t-te-]in* ^{NA}₄ *hé-kur [-wa-kán ma-ah-ha-an]*

8' *hu-wa-an-za hé-e[-uš-š]a pí-e-di Ú-UL n[i-ni-in-kán-zi]*

9' *ki-e-da-ša-wa k[u-i]t!?* *kat-ta-an mi-ya-ti nu-[uš-ši-kán TI-tar?]*

10' *i-da-a-la-u-wa-an-z[a] ud-da-na-an-za pí-e-di QA-TAM-M[A li-e]*

11' *ni-ni-ik-zi n[a-a]t QA-TAM-MA pa-ah-ha-aš-nu-an e-[eš-tu]*

12' *na-at uk-tu-u-ri TI-an e-eš-tu*

13' *nu ma-a-an DUMU. NI[TA k]u-wa-pí mi-ya-ri nu* ^{MUNUS} *SÀ. ZU k[i-iš-ša-an]*

14' *te-iz-zi ka-a[-ša-w]a ki-nu-un ŠA DUMU. NITA a-aš-šu-u ú-da[-ah-hu-un]*

15' *pa-ra-a-ma-wa M[U-an-]ni ŠA DUMU. MUNUS a-aš-šu-u ú-da-al-lu*

16' *ma-a-an DUMU. MU[NUS-ma] nu ki-iš-ša-an te-iz-zi ki-nu-u[n-wa]*

17' *ka-a-ša [ŠA DUMU. MUN]US a-aš-šu-u ú-da-ah-hu-un pa-ra-a-ma-[wa]*

18' *MU-an-ni [ŠA DUMU. NI]TA a-aš-šu-u ú-da-al-lu*

19' [DUB. N.KAM *ma-ah-ha-a*]n *MUNUS-za ha-a-ši Ú-UL QA-TI*

20' [A-WA-AT^fTu₄n]a-wi-ya ^{MUNUS} *SÀ. ZU*

21' [^{ME}]^{š?} *aš hu-u-ma-an-da-aš*

22' []

23' [-ş/t/a^{MUNUS} SÂ[.ZU^{TIM}

KBo XVII 62+63

IV [...] ya[şam...]

2' kutsal taş [...]

3' “ ve bu [çocuk?...]]

4 sonsuz kutsal taş [...]

5' onu aşağısına [...]

6' canlı tutun! Ve (onu) [...tu]tun[!

7' ” ve gel[in]! Kutsal taş] (gibi)

8 ‘ rüzgâr ve yağm[ur] oradan hiç [bitmesin] (son bulmasın)

9 Bu ev içinde o doğmuştu ve [onun yaşamı?]

10' kötü meselenin yeri de aynı şekil[de]

11' son bulsun v[e on]lar aynı şekilde korunmuş [ols]un!

12' ve onların yaşamı sonsuz olsun! “

13' “ ve eğer bir erkek çocuk doğarsa ve ebe söy[le]

14' söyler: " ba[k!] Şimdi bir erkek çocuğun iyiliklerini getir[dim.]

15' ama gelecek y[1]l da kesinlikle bir kız çocuğun iyiliklerini getireceğim!"

16' eğer bu bir kı[z] çocuk olursa ve Şöyle söyler: "Şimdi-

17' bak! –bir kız çocuğun iyiliğini getirdim. Ama gelecek

18' yılda [bir erkek çocuğun] iyiliklerini getireceğim!"

19' ["bir kadının doğum yaptığı zamanı" (anlatan) tablet n henüz bitmedi.

20' Ebe [*Tunawiya*'nın sözü]

21' [] tümü [...]

22' []

23'[] ebe[ler...]

2.2.7. Ritüelde Yapılan Majik İşlemler:

Tedavi işlemleri üç ana bölümden oluşmakta olup bunlarda ilk ikisi çeşitli purification- arındırma törenini kapsamaktadır. İkisi, ritüel çadırı içerisinde ve onun önünde yapılırken, ayinin son bölümü hastanın üreme yeteneğinin yeniden kazanmasıyla son bulmaktadır.

Rahipler kil ve çamuru figürler yaparlar ve günün ilk ışıkları ağardıktan sonra bu malzemeleri, kil bir çukur ve bir ipten almaya başladıklarında çadırı

inşa ederler ve bu sırada diğer gerekli malzemeleri de bu çadıra getirmek zorunda olduklarından önemli malzemeleri hazırlarlar.

Daha sonra söz konusu kurbanın sahibi kulaklarının içi siyah yünle doldurulmuş olarak şafakla beraber çadıra girip tören için hazırlanan özel siyah giysilerini giyer ki bu giysilerin üzeri de henüz işlenmemiş olan bir yünle çevrelenir. Böylece kişiye ait malzemelerle nesne arasında bağlantı da kurulmuş olur.

Tören esnasında söylenen büyülü sözler muhtemelen Luwicedir. Ne söylenildiği anlaşılmasa da töreni farklı bir atmosfer içerisine sokarak seremoninin amaca ulaşılmasını sağlar. Kara bir koyun önce kurban sahibinin üzerine doğru kaldırılır. Görünen o ki, Fırtına Tanrısının artık seremoniye katılması için başka bir engeli kalmamıştır.

Sonradan siyah bir domuz ile siyah bir köpek kurban sahibinin başının üzerine doğru kaldırılır. Muskadan bahsedilir, lakin okunmadan bu bölüm biter.

Kilden diller, kil figürler, kil wawarkimas ve kil öküz sırayla birbirini izleyen törenler içinde kurban sahibinin üzerine kaldırılır. Herhangi bir muska söz konusu değildir. Ayrıca hamur, bir ip ve bir (kartalın) kanadı sırasıyla kurban sahibinin üzerinde sallandırılır. Büyüler verilmemiştir.

İki *TIYADU* kurban sahibinin üzerine kaldırılır. Muska hastanın rahatsızlığının yok edilmesi ve hastayı derdinden kurtarmayı amaçlar. Bu amaca ulaşip ulaşmadığı törenin sonunda belli olacaktır.

Biri balmumu, diğeri koyun kuyruk yağından iki figür kurban sahibinin üzerine kaldırılır. Sonrasında bunlar yok edilir. Muska, hastaya büyü yapan

kişinin aynı şekilde yok edileceğini söyler. Ellerini yıkadıktan sonra gelen rahipler bir mangalın içindeki sıcak çakıl taşlarını kurban sahibinin ayaklarına tutarlar. İkinci bir el yıkamadan sonra bu sefer aynı şey birde çam kozalaklarıyla yapılır. Herhangi bir muska burada da söylenmez.

Bir zaman sonra yün çıkartılır. Muska verilmiştir. Verilmiş olan muskanın içeriği, karanlığı ve temiz olmamanın felç eden kötü etkilerinin uzaklaştırılması gerektiğini anlatır.

Bundan sonrada siyah kıyafetler ve kulaklarındaki dolgu da çıkarılır; böylece yine karanlık ve temiz olmama gitmiş olur. Önceden yaşanılmış olan karanlık olaylar ve kötülükler önceden sanki giyilmiş siyah giysilerdir ve daha sonra bu giysilerin çıkartılmasıyla kötülükler de gitmiş gibidir.

Gün ilerlerken siyah içi boş bir çömlek alındıktan sonra kurban sahibinin üzerine sallandırılır ve kırılır. Daha sonra diğer çömlekler ayağına yerleştirilir. Böylece bunların tüm kötülükleri uzaklaştırdıklarına inanılır. Lanetlenmiş olan çömleklerin de kırılmasıyla bir kötülük daha etkisini yitirmiştir.¹¹¹

Son olarak kurban sahibi banyo yapar. Rahiplerde bir figürü yıkarlar ve sonrasında hizmetçiler tararlar. Taramanın tüm kötülüğü götürdüğü farz edilir. Benzer bir ayin ise bir fırça kullanılarak da gerçekleştirilir.

¹¹¹ Bizdeki bir Türk inanişına göre insanlara zarar verdiği düşünülen ve insanı olumsuz etkileyen nazara başka bir deyişle göz değmesi de denir. Bu durumdan dua edilerek, mavi boncuk takılarak, hem kazara hem de bilerek kırılan eşyayla kötülüklerden arınılacağına inanılır. Nazarlıklar ve koruyucu işlevi olduğuna inanılan figürler hakkında bkzç V.Haas, 1987-1990, s.250vd.

Çadırın içindeki tören kullanılan malzemelerin yok edilmesini kapsar. Çünkü bunlar şimdi “temiz olmama” ile yüküdür Bir başka yerde de domuz yakılır.

Bu arada ikinci bir törenin gerçekleştirildiği bir ortam daha mevcuttur. Çadırın önüne iki farklı ağaçtan iki kapı dikilir ve bunlarda tıpkı giyside olduğu gibi yünle kaplanır.

Kurban sahibi çadırı terk ederek ilk kapıdan¹¹² geçer. Tüm kötü niteliklerin böylelikle arkada bırakıldığına inanılır. Bir somun arkaya atılır ve temiz olmamanın böylelikle somunun yapıldığı tahıla dönüşeceğine inanılır. Sanki arkaya atılan somun parçası geçmişe yaşanılanlara bir perde çekilir gibidir.

Başka bir törenle hasta ikinci kapıdan da geçer ama bu tören de diğerlerinin tekrarından öteye gitmez.

Şimdi kurban sahibinin kil çukurun maneviyatına ve Güneş tanrısına karşı temiz olduğu düşünülür!

Üçüncü ve son tören grubunda artık amaç kötü niteliklerin ortadan kaldırılmasından çok kurban sahibinin önceden kaybetmiş olduğu üreme yeteneğinin geri kazanılmasıdır. Bu nedenle iki tören daha yapılmalıdır. Bu amaçla kurban sahibi, öncelik olarak bir ineğin boynuzuna dokunur.

Bilindiği gibi üreme potansiyeline sahip hayvanların başında inek yer almaktadır. Hayvanın üreme yeteneği büyüsel olarak ona geçeceğine inanılır. İneğin doğurganlığıyla üreme arasındaki bağlantı da kurban sahibine böylece

¹¹² Bkz. Ritüellerde geçen kapı simgesi ile ilgili olarak A.Ünal, Hantitaşu ritüeli, CTH 395, 1996.

aktarılmış olacaktır. Bundan başka kurban sahibi, üzerinde meyveleri olan bir ağaca da dokunur ve böylece onun üreme yeteneğinin bir kısmını da edinmiş olur. Nasıl ki bir ağaç meyve verirse kurban sahibi de tohumlarını gelecek nesillere aktarabilecek olan fonksiyonlarını gerçekleştirebilecek güce erişecektir.

Törenin sonuna yaklaşılırken hastanın adakları kabul edilir ve yaşanmış olan bu felaketin bir daha başa gelmemesi için ders alındığına dair Güneş tanrısına ve kil çukuruna beraberindekilerle birlikte yakarı da bulunulur. Böylece kudretli Güneş tanrısının gönlü alınmış, tören sona ermiştir.

2.2.8. Ritüelde Kullanılan Malzemelerin Ortadan Kaldırılması:

Tören sırasında yararlanılan nesnelere bir kısmı ırmağa atılır, hayvanlar ateşe atılır ve yıkanır. Bütün bu olaylar tören esnasında olurken en son olarak vücudun 12 uzvu temizlenir. Karaciğer ve kalbi pişirirler ve nehrin ana tanrıçası^D Mah için şarap ve birayla libas yon yapıp üç kere içtikten sonra tüm eşyaları yukarı şehre götürürler. Yaşlı kadının söylediği sözleri Pikku yazarken seremonide biter.

2.2.9. Ritüelde Adı Geçen Tanrılar Hakkında:

Güneş Tanrıçası: Arinna'nın baş tanrıçasıdır. Bu tanrıça siyasal antlaşmalarda tanık olarak gösterilen Yemin Tanrıları listelerinde Göğün Güneş Tanrısı ile daima ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca Yazılıkaya'da baş tanrıça olarak görülen ve hiyeroglif lejantına göre Hurri tanrıçası Hepatu olan tanrıçanın Hitit ülkesindeki

karşılığının aşağıda görüleceği gibi Arinna'nın Güneş Tanrıçası olduğu bilinmektedir.

Çivi yazılı Boğazköy kaynaklarında adı en çok geçen tanrıça kuşkusuz Arinna kentinin Güneş tanrıçasıdır. Hemen hemen her tür metinde yer alan bu tanrıçanın kimliği hakkında pek az metin yerinden bilgi ediniyoruz. Arinna'nın Güneş Tanrıçası ile ilgili en güzel bilgiyi III. Hattuşili'nin eşi Puduhepa 'nın bir dua metni olan KUB XXI 27 1'den öğreniyoruz.¹¹³

S. Erkut, bu belge ile Arinna'nın güneş tanrıçası ile tanrıça Hepat'ın aynılığının ortaya konduğunu ve dini törenlerde birden fazla Arinna'nın güneş tanrıçası sembolünün kullanıldığını belirterek, bu tanrıçanın hem heykel hem de güneş kursu şeklinde temsil edildiğini söylemiştir.

^D MAH: Nehrin ana tanrıçası sıfatıyla metinde yerini almış önemli bir tanrıdır. Tunnawi ritüelinde sıklıkla bahsedilir ve törenin sonu ona yapılan libasyon ile son bulur. Şöyle ki;

“ O, ırmağın ana tanrısı için üç kere içer, ayrıca yukarı şehre götürür. Ve kirliliğin ritüelinin ve ırmağın ritüelini anlatan bu tableti, Tunnawiyi (ritüelini)yaşlı kadın söyledi. Pikku(bunu) yazdı.”

2.3. PAPANIKRİ RİTÜELİ

Papanikri ritüelinin kapsadığı konular;

¹¹³ S.Erkut, Hitit Çağının önemli kült kenti Arinna'nın yeri. S.Alp'e armağan Ankara 1992.Güneş Tanrıçası'nın geçtiği bu metin yerinin çevirisini bulabilirsiniz. Ayrıca bkz. R.Lebrun, *Hymnes et Prières Hittites*, 1980, s329 vd. krş. Aynı zamanda A.Goetze, *Kleinasien* ², 1957, s.137.

2.3.1. Ritüelin kökeni:

Büyü kavramı Hititlere, Anadolu'nun güneyinde ve güneydoğusunda Hurrice ve Luwice konuşulan bölgelerden, özellikle Kizzuwatna'dan girmiştir.¹¹⁴

Metinlerde tespit edilen şahıs isimlerinden anlaşıldığı üzere, Kizzuwatna' da elimize ulaşan birçok ritüel metinde kullanılan Hititçe olmayan kelimeler ve ifadelere göre bu ritüellerin Luwice ve Hurrice etkisinde oldukları anlaşılmaktadır.¹¹⁵

Papanikri ritüelinin kökenine baktığımız zaman hakikaten Hurrice etkisinde yer yer geçen pasajlara rastlarız. Özellikle de “Kummani ülkesinden patili rahip Papanikri...” deyişinden de anlaşıldığı gibi Papanikri ritüelinin Hurri kökeninden geldiğini söylememizin yanlış olamayacağı düşüncesinde olduğumu belirtmek isterim. O halde diyebiliriz ki; Papanikri ritüeli Hattuşa'da elimize geçmiş olmasına rağmen, Hatti ve Huri etkisinde kalmış Hitit kültürünün etkisinde değişim göstermiş, güzel bir ritüel metini olması açısından da önemli bir metin olma özelliğini taşımaktadır.

2.3.2. Ritüelin içeriği:

Bu metinden, Hitit kadınlarının doğumu gerçekleştirmek için gittikleri bir nevi doğum evinde doğum sandalyesine oturdukları ve doğum sırasında doğum aletlerinde (*harnau*) bir bozulma ya da kırılma olduğunda (bu durumun Hititler tarafından “lanet” olarak kabul edilmesi sebebiyle) doğum yapılan yerin değiştirildiği anlaşılmaktadır.¹¹⁶

¹¹⁴ A. Kammenhuber, *Kizzuwatna/Kilikien*, Die Arier im Vorderen Orient, Heidelberg 1968, s.102; A. Ünal, *BMECCJ 3* (1988) s.65; *Elemterefış, Anadolu'da Büyü ve İnanışlar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2003, s.19; M. Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsav 1995, s.107.

¹¹⁵ E.Reyhan, Hitit Büyü Ritüellerinin Uygulama Şekilleri Üzerine Bir İnceleme, A.Ü DTCF dergisi 2003, cilt 6, sayı:2, s.116

¹¹⁶ G. Erginöz, *Hititlerde Anatomi ve Tıp*, sf: 199, İstanbul, 1999

Papanikri ritüelinde doğum yaptırmak için gereken takım, iki tabure ve üç minder (A veya iki ayak taburesi veya Hurri çevresi yazılarına göre doğum taburesi (*harnau-/harauni-*).Doğum sırasında ritüel takımları hasar görürse bu kötüye alamet kabul edilir ve eğer zaman varsa doğum yeri değiştirilirdi. Buna ilaveten, anneyi doğumda kullanılan aletleri ve çocuğu arındırmak için ayetler de buluyoruz. Bu bağlamda çok önemli bir rol yıkama tarafından oynanırdı. Bu arındırma ayinleri çocuk dünyaya geldikten günler hatta aylar sonra gerçekleştirilebilirdi. Son olarak bir anne ve erkek çocuğu bir çeşit topluma giriş törenine 3. ayda girerken, bir anne ve kız çocuğu aynı törene dört ay sonunda girebilirdi.¹¹⁷

2.3. 3. Ritüelin Amacı:

Hititlere ait doğum ritüellerinden biri olan Papanikri' de doğum sandalyesine¹¹⁸ henüz oturmuş olan bir kadının doğum sırasında başına gelen talihsizlikler ya da başka bir deyimle lanetler anlatılır.

Hattuşa'da elimize geçen metnin ilk bölümünde, *harnau*-doğum sandalyesinin kırılması sonucunda doğum yapacak olan kadın başka bir yere gönderilir; çünkü artık o kadın kültik açıdan temiz değildir, tanrılar ona kirli olduğu için kızmıştır.

¹¹⁷ Bu konuyla ilgili detaylı bilgiler daha sonra verileceğinden sadece kısaca değinilmiştir.

¹¹⁸ Türklerde de doğum sandalyesinin kullanılmış olduğu bilinmektedir. Türk doğum sandalyesinin yapılış ve şekil olarak diğer toplumlarda kullanılanlardan farklı olduğu görülür. Bu sandalye, kol dayanacak yerleriyle beraber, adeta kanepeler şeklindeydi. Arkalıklarının genişliği 70–80 cm. olup (normal bir koltukta bu genişlik 40 cm'dir.)genellikle sedif kaplı olarak yapılıyordu. Rahat taşınan, rahat kapanan ve yer kaplamayan bir sandalye idi. İleri gelen Türk ailelerinin, birer doğum sandalyesi olduğu bilinmektedir. Durumları iyi olmayanlar ise, ebeinin doğum sandalyesinden istifade ediyorlardı.(Bossert1938:11–12); karşılaştırmalar için bkz. Arısan 1992:255

Büyük bir ihtimalle doğum yapacak olan kadın ve kadının eşi suç işlemişler; bu da doğum sırasında olası bir kızgınlığa ve kızgınlığın neticesinde de lanetlenmeye neden olmuştur. Tanrılar ise bu laneti doğum sandalyesinin kırılmasını handatar-ilahi adalet yani kendilerince tanınmış bir hak olduklarından görececek olmalı ki kadını ve eşini cezalandırmışlardır. Öyle ki; doğum işleminin başlayabilmesi için lanetlenmiş kadınla kırılan sandalyenin *šınapši*¹¹⁹-iç odaya götürülmesi zorunlu hale gelmiştir. Doğum sandalyesi ülke dışına götürülerek yeni bir sandalye yapılmalı, doğuracak olan kadının doğumu düzgün bir şekilde yapması sağlanmalıdır. Bu nedenle bir ritüelin yapılması ve hangi tanrının bu kadını lanetlediğinin bilinmesi ve öfkeli tanrının yatışması için ritüelin gerçekleşmesi artık zorunlu bir hale gelmiştir.

2.3.4. Ritüeldeki Görevliler:

Ritüeli icra edenlere bakıldığında; Kummanni ülkesinden Hattili bir rahip olan Papanikri ile ona yardımcı olan kurban beylerini görürüz. Papanikri ^{LÚ} *pa-ti-li* unvanına sahiptir ve tanrıyı kızdırmış olan bu lanetli kadına tanrı Alitapara adına bir kuşu yakarak kurban edecek ve kadından bu olayı çözümlemesi için fal yoluyla yardım istemesini dahi önerecektir. Ayrıca patili rahiplerine kurban beyleri dışında katra- tapınak kadınları da ritüel sırasında eşlik edeceklerdir.

¹¹⁹ *Šınapši* kelimesine Kizzuwatna orijinli ritüellerde ve Hurri edebiyatına ait dini terimler arasında rastlanmaktadır. Hurri orijinli olan bu kelime É ya da GIŞ determinatifleriyle birlikte kullanıldığı gibi, bu determinatifler olmaksızın da kullanılmıştır. *Šınapši* genel olarak “arınma evi” şeklinde tercüme edilir. Eldaki metinler vasıtasıyla (KBo V 2; KBo XVII 65; KUBXLIV 58vb.), birtakım arınma seremonileri ve doğum ayinlerinin *šınapši*'de yapıldığı anlaşılmaktadır.(Pieri 1982:3-5) ;*Šınapši*-mukaddes bir alan, kutsal bir mekân, tapınağın giriş kısmı (HW:193)Hititlerin komşusu olan Mezopotamya bölgesinde de, doğum yapacak olan kadın, diğer insanlardan izole edilmekteydi. Hatta bunu *BIT HARIŠTI* ve *BIT ALITE HARIŠTI* “tecritteki kadının evi ya da tecritteki hamile kadının evi” ifadelerinden anlamak da mümkündür. O halde Hititlere yakın çevreler de de, hamile kadının bir süre için toplumlara göre değişen tabular yüzünden toplumdaki uzaklaştırıldığını söylemek mümkündür.(Pieri 1982:10-11) ve ayrıca bkz. Pieri 1982:7.

A. *Patili* Rahibi: Papanikri ritüelinde önemli bir yere sahip olan ve bazen de hattili rahibi şekliyle metinlerde yer alan bu rahip sınıfı, kült metinlerinde önemli bir yere sahip olup, katra kadınlarıyla beraber ritüel işlemlerini yaparken ve çoğunlukla ritüeli yöneten kişi olarak görülür.

B. *Katra* Kadınları: İkinci sınıf bir kült hizmetkârlarından olan katra kadınları, tapınağın içinde yapılan kurban seremonisinden sonra ^{LÚ} SANGA-rahipleriyle ve kurban beyleriyle yer alırlar. Bazı metinlerde tanrıları överlerken karşımıza çıkan bu katra kadınları için M.Darga, bu kadınların şarkıcı ya da müzisyen olduklarının kesinlikle saptanamayacağını belirtmiş de olsa, Papanikri ritüelinin bir bölümünde harpa müzik aletini alarak tanrılar için söyledikleri görülmektedir.

Doğum ritüellerinde geçen diğer görevliler şunlardır:

^{LÚ} A.ZU: doğumla ilgili metinlerde sıklıkla geçen kişiler arasındadır. Hekimlerin en büyüğü, şef hekim anlamına gelir. Sümerce'deki hekim anlamına gelen ^{LÚ} A.ZU'nun Akadçadaki karşılığı ASU kelimesi “suyu¹²⁰ bilen kişi” anlamına gelmektedir.(Ünal 1980a:480-dp.19;Erdemir 1994:159)

¹²⁰ Su büyü ile ilgili tedavide önemli rol oynamaktadır. Suyun tedavideki önemi, Mezopotamyalıların kâinatla ilgili görüşlerinde, suyu bütün hayatın temelinde görmelerinden kaynaklanmaktadır.(Sayılı 1982:414) Sümer düşüncesine göre, kâinatın başlangıcında en önce bir ulu deniz vardı. Tüm kâinat, dünya düzlüğü üzerine kubbeleşmiş bir halde bu deniz üzerinde bulunuyordu. Yer ile gök birbirine birleşik durumdaydı. Daha sonra gök, dünyadan ayrıldı. Yer ile gök arasında dağılma ve yayılma özelliğine sahip olan ve rüzgâr, hava ve nefes manasına gelen LIL maddesi vardı. Ay, güneş, gezegenler ve yıldızlar da bu madde ile aynı yapıya ve ayrıca ışık gücüne sahipti. Bu gök cisimlerinin hepsi üstten ve alttan sınırsız bir denizle çevriliydiler. Bu deniz içinde tespit edilmiş olduklarından hareket edemiyorlardı. Bitkiler, hayvanlar ve insanlar ise gök ile yer ayrıldıktan sonra meydana gelmişlerdi.(Kramer 1990,63-64)

^{GIŠ}*huhupal* –saz, bayram ritüellerinde dans etmek ve şarkı söylemenin yanı sıra da çalmıştır. ¹²¹

Hititlere ait metinlerde doktor, hekim olarak da geçer. ^{LÚ} A.ZU'nun dışında bir de falcı, büyücü anlamına gelen ve tedavide başvurulan kişiler arasında olan ^{LÚ} AZU'da vardır. Hitit belgelerinden anlaşıldığı üzere, ^{LÚ} AZU ile ^{LÚ} A.ZU farklı iki kelime olup, ^{LÚ} A.ZU “hekim”, ^{LÚ} AZU ise “falcı, kâhin” manasına gelir ve Akadça karşılıkları bunu gösterir. ^{LÚ} A.ZU'nun Akadça karşılığı ASU, ^{LÚ} AZU'nun ise BĀRU'dur. Her ikisinin de Hititçedeki karşılığı bilinmemektedir. Fakat her iki kelimenin de Hititçede kullanılmış olması, Hitit hekimlerinin sadece büyü temelli tedavi kullanmadığını gösterir.

Hitit toplumunda tedaviyi büyü¹²² sadece ^{LÚ} AZU değil, ^{MUNUS} ŠU.GI ¹²³(haşşava değil), ^{LÚ} MUŠEN. DU ve ^{LÚ} IGI. MUŠEN (kâhin, falcı), ^{LÚ} HAL (büyücü hekim), ^{LÚ} SANGA, ^D NIN, ^{LU} ^D NIN, ^{MUNUS} E.DINGIR ^{LIM} ŠA ^D NN gibi bazı tanrıların rahip veya rahibeleri ve ^{MUNUS} ŠÀ. ZU “ebe” gibi daha pek çok meslek sahibi de kullanmıştır. Hititler devrinde, hekimlerin olduğu gibi, büyücülerin

¹²¹ H.Baltacıoğlu, 1995, Ankara Alacahöyük sfenikli kapıya ait müzisyen ve bir görevli kabartmasına ilişkin gözlemler ve bkz ayrıca ^{GIŠ}*arkammi-*, *huhupal* ve ^(URUDU)*galgalturi-* vurmali çalgıları için küçük bir orkestra oluşturmuşçasına üçü daima birlikte zikredilir diyen S. de Martino, ^{GIŠ}*arkammi-* ifadesine “davul” manası yüklerken, tamamen veya kısmen ağaçtan yapıldığını ^{GIŠ} determinatifinin bunu kanıtladığını belirtir. Müzik icra etmek ve şarkı söylemekle görevli olan ^{LÚ.MEŠ} GALA “Kült Şarkıcıları” ve ^{LÚ.MEŠALAN} ZU₉ gibi kişilerin dışında ^{LÚ.MEŠ}*arkam(m)iyala-* olarak adlandırılan belirli kült görevlilerinin de *arkam(m)i-*enstrümanının çalgıcısı olarak zikredildiklerine dikkat çeker. *huhupal* ifadesini ise “darbuka” veya “zimbel” olarak tercüme ederek, KUB XXV 37 I 20–45 no.lu metinde içki ile doldurulduğu ifade edilen ve kadeh olarak faydalandığı anlaşılan bir *huhupal* dan bahsedildiğine işaret eder. KBo VII 46 IV 4 ve KUB X 89 I 27 no.lu metinlerde metalden, KUB XII 5 IV 15 no.lu metinde ahşaptan ve IBoT IV 145 Vs. 3 no.lu metinde kil topraktan yapıldığı ifade edilen *galgalturi* için ise “çalpara” çevirisini yapmaktadır (de Martino, 1995: 2661 vd., 1997: 485 vd.; Krş. Baltacıoğlu, 1995a: 1 vd.; Güterbock, 1995: 57 vd.; Polvani 1988: 171 vd.; Yoshida, 1996: 239-252).

¹²² Burada sözü edilen ritüel görevlilerinden başka bazı tanrı çiftlerin de büyüyle bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu tanrı adları hakkında bilgi için bkz. Archi, 1990, s.123 vd; Puhvel, 1984, s.99 vd, Tischler, 1977, s.47;Laroche, 1947, s.45.

¹²³ Ölü kültü ayinlerinde ^{MUNUS} ŠU.GI diğer adıyla büyücü kadın olarak başta geçen bu kült görevlisi için karşılaştırmalar ve detaylı bilgiler için bkz. Darga 1974 :337 ve 1984:77 vd ;Kinal 1956:366.

eğitimleri hakkında da kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Fakat bunların mesleklerini babadan oğla şeklinde icra ettikleri düşünülmektedir.(Ünal 1988;65)Beckman (1990:630–631)’de Hititler de hekimler arasında bir hiyerarşinin mevcut olduğunu şu ünvanlara ¹²⁴dayanarak söylemiştir: UGULA ^{LÚ} A.ZU (yönetici hekim, hekimlerin idarecisi), GAL ^{LÚ. MEŠ} A.ZU (hekimlerin en büyüğü, şef hekim), ^{LÚ} A.ZU SAG (başhekim), ^{LÚ} A.ZU TUR KAB. ZU. ZU (yardımcı talebe, küçük hekim, asistan)

2.3.5. Ritüelde Kullanılan Malzemeler:

Ekmekler;

NINDA: ekmek; ekmek isimleri önüne gelen determinatif¹²⁵

NINDA. SIG: ince ekmek; düz bir ekmek, pide?¹²⁶

NINDA.KUR₄.RA: kurban ekmeği

NINDA.HAR^{???} / NINDA. MAR: acı bir ekmek

^{NINDA} EM-SÚ: ekşi ekmek

^{NINDA} *i-du-ri-iš*

^{NINDA} *zi-pí-in-ni-?nu-uš*

^{NINDA} *na-ah-hi-ti-in*

^{NINDA} *še-e-na-aš*

^{NINDA} *am-pu-u-ra-aš*

^{NINDA} *a-la-at-ta-ri-in*

¹²⁴ Ayrıca bkz.C. Burde, StBoT 19 s.9vd.

¹²⁵ NINDA yazılışı ve ekmek türleri hakkında bilgiler için bkz. Rüster-Neu, 1989, no.369; Hoffner, 1974, s.129 vd ve 213 vd.

¹²⁶ DUG *išpantuzzi*-libasyon kabıyla yan yana geçer. Bu ekmek ile ilgili bkz. *HWb*, s.288.

Hayvanlar; ¹²⁷

MUŠEN: kuş

UDU: koyun

SILA₄: kuzu

ANŠE.KUR₄.RA: at(lar) /arabalı savaşçılar

GU₄:sığır GIR₄: pişirme ocağı, pişmiş topraktan yapılmış eser

MUŠEN HUR-RI: kırmızı keklik (?), kuşaklı ördek (?), hurri kuşu

MUŠEN. GAL: büyük bir kuş, kaz? Ördek?

Kaplar;

DUG: kap ve kap isimleri önüne gelen determinatif.

DUG DÍLIM. GAL: çanak, kap

DUG GAL: büyük bir kap

Ú-NU-TE: ritüel aletleri

DUG *hu-u-up-par*:

DUG TU₇: çorba kasesi

DUG ÁBxA

DUG *pu-ul-lu-ri-ia*

DUG KU-KU-UB: güğüm, ibrik kabı

DUG *hu-pur-ni-iš*

DUG *hu-u-ut-ni-ik-ki-iš*

DUG UTÚL: çömlek, tencere

DUG HAB. HAB: güğüm, testi

¹²⁷ Konuyla ilgili bilgilenmek için bkz B. J. Collins, 'Animals in the Religions of Ancient Anatolia', *A History of the Animal World in the Ancient Near East*, B. J. Collins (ed.), Leiden. Boston, Köln, 2002 b, s.320.

DUG *pur-pu-ri-iš*

Yünler;

SÍG : kumaş , yün veya iplik önüne gelen determinatif

sÍG *ki-iš-ri-iš*

SÍG.SA₅:kırmızı yün

sÍG ZA. GÍN: lacivert yün

sÍG *SA-LI-IT-TA*

sÍG *šu-ú-ri-ta-ma-aš-ši-iš-ša-an*

Elbiseler;

TÚG: elbise, giysi, kumaş; elbise isimleri önüne gelen determinatif

TÚG *ku-ri-eš-šar*

TÚG SA₅: kırmızı elbise

TÚG. GÚ. È.A: elbise, gömlek, palto.

Ağaç, odun/tahtadan yapılmış eşyalar;

har-na-a-ú-i-doğum sandalyesi

KÁ: kapı

É *ka-ri-im-mi- ?*:tapınak

ši-na-ap-ši: iç oda

Ì.GIŠ: susam yağı, yağ

GIŠ BANŠUR: masa

GIŠ *i-ri-im-pí*

GIŠ KAK: kazık, çivi

GIŠ AB: pencere¹²⁸

GIŠ MA/ PEŠ: incir ağacı

GIŠ *zu-up-pa-a-ri*

GIŠ GA-AN-NU-UM: kamış

GIŠ MA. SÁ. AB: sepet

GIŠ IN-BÍ: meyve

GIŠ ERIN: sedir ağacı

GIŠ *a-ri-a-la*

GIŠ GIGIR: araba

GIŠ *tu-u-ri-ia-an-te-eš*

GIŠ BALAG: bir çeşit harpa veya rebaba benzer müzik aleti¹²⁹

GIŠ *pa-ah-hi-ša-ya-aš-ši*

Diğer ritüel malzemeleri;

UZU İ: nebati, hayvani yağ

KÙ. BABBAR: gümüş

Ì.DÜG.GA : güzel kokulu ince bir yağ

LÀL: bal

¹²⁸ GIŠ AB “Pencere” = h. *luttai*- tapındaki kutsal mekânlar arasında yer almaktadır. Bu hususta kral ve kraliçe tarafından pencereye “reverans” yapıldığına işaret eden referanslara rastlanmaktadır. Bkz. Mc Mahon, 1991: 263 vd.; Popko, 1978: 44 vd.
¹²⁹ de Martino, boynuz ifadesinin *huhupal* ve BALAG. DI gibi vurmali çalgılarla ilişkili kontekstlerde geçmiş olduğuna dikkat çekmektedir. Aynı de Martino, bu enstrümanın çıkardığı sesin monokramatik bir karaktere sahip olduğunu ve bu enstrümandan ritüel işlemlerin devamlılığını sağlamak ve seremoniler arasına şarkı ve haykırmaları sokmak maksadıyla faydalandığını ifade etmektedir (de Martino, 1997: 487). Boynuz adı verilen bu enstrüman ^{LÙ} BALAG. DI adı verilen kimseler tarafından çalındığı bilinmesine rağmen KUB II 3 II 28 vd. da ^{LÙ} ALAN. ZU, ’nun da bu enstrümanı çaldığı görülmektedir.

GEŠTIN: şarap

GADA: keten, kumaş, havlu

AD. KID: hasır

^{GI} *kur-ta-a-li:*

ZÍZ: kızılca buğday

GA. KIN. AG: peynir

UZU ŠÀ. BA: vücudun içi, cenin, kalp

TA-HA-AP-ŠÍ: kemer

^{KUŠ} E.SIR: ayakkabı

HAR. ŠU: bilezik

HAR. GİR: ayak halkası, halhal

SI. GAR: boyunluk, kolye, zincir

^{KAM} *ša-am-pu-uk-ki-ia-aš*

^{KAM} BA. BA. ZA: arpa ezmesi

UZU ÚR: uzuv, penis, kalça, uyluk, bel

^{UZU} ŠÀ: kalp

hu-u-up-ru-uš-hi-ia

wa-a-tar: su

KAxU: ağız

GİR: ayak, pençe

2.3. 6. Papanikri ritüeline ait metin yerleri:

KBo V I =Bo 2001

Öy.I

1 UM-MA^m Pa-a-pa-ni-ik-ri^{LÚ} Ha-at-ti-li ŠA KUR^{URU} Kum-ma-an-ni

2 ma-a-an MUNUS-za har-na-a-ú-i e-eš-zi nu^{DUG} DÍLIM. GAL

3 har-na-u-wa-aš hu-ni-ik-ta-ri na-aš-ma^{GIŠ} KAK

4 du-wa-ar-na-at-ta-ri nu-za ma-a-an MUNUS^{TUM} na-a-ú-i

5 ha-a-ši na-aš-kán a-pí-ia-pát an-da e-eš-zi nu^{GIŠ} AB^{HI. A}

6 EGIR-pa ha-aš-ša-an-zi nu nam-ma Ú-UL šu-up-pí

7 nu^{LÚ} pa-ti-li-iš har-na-a-ú ša-ra-a da-a-i

8 Ú-NU-TE^{MEŠ}-ia-kán ku-e an-da-an na-at ša-ra-a da-a-i

9 na-at-kán ma-ah-ha-an KÁ-aš pa[?]-ra-a ar-nu-zi nu KÁ-aš

10 pí-ra-an I MUŠEN A-NA^D A-li-ta-pa-ra wa-ar-nu-zi

11 I MUŠEN-ma A-NA DINGIR^{MEŠ} URU^{LIM} wa-ar-nu-zi

12 nam-ma har-na-a-ú Ú-NU-TE^{MEŠ}-ia ši-na-ap-ši-ia

13 pí-e-da-a-i na-at a-ra-ah-za dam-mi-li pí-di da-a-i

14 nu-za-kán MUNUS^{TUM} an-da-an-pát ha-a-ši^{LÚ} pa-ti-li-iš-ša

15 A-NA MUNUS^{TUM} ki-iš-ša-an te-iz-zi ar-ha-wa-za

16 a-ri-ia I-NA^É ka-ri-im-mi-wa-at-ták-kán ku-it

17 an-da ša-ta-a-iš ki-ša-at

18 nu-za ar-ha a-ri-ia-zi nu-uš-ši ma-a-an DINGIR^{LUM} ku-iš-ki

19 kar-tim-mi-ia-u-wa-an-za na-an-za ši-pa-an-ti nam-ma II^{DUG} DÍLIM. GAL

20 *har-na-a-ú-wa-aš i-ia-zi NA-AK-TAM-MA-ia-aš-ma-aš*

21 II ^{DUG} DÍLIM. GAL *i-ia-zi* IV ^{GIŠ} KAK ^{HI. A} -*ia i-ia-zi*

22 *nu* II ^{GIŠ} BANŠUR *da-a-i nu-uš-ša-an A-NA* I ^{GIŠ} BANŠUR

23 I ^{DUG} DÍLIM. GAL *har-na-a-ú-i* II ^{GIŠ} KAK-*ia da-a-i nam-ma-ia-aš-ša-an*

24 *A-NA* I ^{GIŠ} BANŠUR I ^{DUG} DÍLIM. GAL *har-na-a-ú-i* II ^{GIŠ} KAK-*ia da-a-i*

25 *nam-ma* IŠ-TU II MUŠEN *har-na-a-ú-i* ^{GIŠ} KAK ^{HI. A} -*ia ku-i-u-ša*

26 *ar-ha-ia-an iš-har-nu-ma-iz-zi BÜR-iz-zi-ia-ia har-na-a-ú*

27 *pí-ra-an* II-ŠU IŠ-TU II UDU IV MUŠEN-*ia ši-pa-an-ti*

28 *na-aš-ta* UDU ^{HI. A} MUNUS[?] *mar-kán-zi ma-ah-ha-an-ma* ^{UZU} Ì

29 *zé-e-a-ri nu zé-e-ia-an-te-it ši-pa-an-ti*

30 *nu* DINGIR ^{MEŠ} II *da-a-an ka-lu-te-iz-zi*

31 *nam-ma har-na-a-ú* ^{UZU} UDU NINDA ^{HI. A} -*ia ku-e-uš pár-ši-ia-an-ni-iš-ki-it*

32 *na-aš ša-ra-a da-a-i na-aš ši-na-ap-ši-ia pí-e-da-a-i*

33 *na-aš hu-u-up-ru-uš-hi-ia ZAG-az da-pu-ša da-a-i*

34 *nu ši-na-ap-ši-ia* II *ta-a-an BÜR -iz-zi-ia IŠ-TU* II UDU

35 IV MUŠEN-*ia ši-pa-an-ti na-aš-ta* UDU ^{HI. A} *mar-kán-zi*

36 *ma-ah-ha-an-ma* ^{UZU} IÀ *zé-e-a-ri ze-a-an-te-it*

37 *ši-pa-an-ti nu* DINGIR ^{MEŠ} II *da-a-an ka-lu-te-iz-zi*

38 nu ŠA IV UDU^{HI. A} UZU Ì NINDA^{HI. A} -ia ku-e-uš par-ši-ia-an-ni-iš-ki-it
 39 na-aš A-NA DINGIR^{LIM} EGIR-pa hi-in-ga-zi har-na-a-ú-wa
 40 A-NA DINGIR^{LIM} EGIR-pa hi-in-ga-zi nu ki-iš-ša-an me-ma-i
 41 ma-a-an-wa AMA-KA na-aš-ma A-BU-KA ap-pí-iz-zi-az
 42 ku-it-ki wa-aš-ta-nu-wa-an har-kán-zi na-aš-ma-wa zi-ik
 43 ka-a pa-ra-a ha-an-da-an-ni na-aš-ma za-aš-hi-it ku-it-ki
 44 wa-aš-ta-nu-wa-an har-ta nu har-na-a-uš hu-u-ni-ik-ta-at
 45^{GIŠ} KAK^{HI. A} -ma-wa du-wa-ar-na-ad-da-at ki-nu-na-wa
 46 ka-a-ša DINGIR^{LUM} II da-a-an šar-ni-ik-ta
 47 nu BE-EL SÍSKUR par-ku-uš nam-ma e-eš-du

48 ne-ku-uz me-hur-ma ši-na-ap-ši-ia-aš še-ir
 49 II še-hi-el-li-iš-ki-uš pa-a-i ŠA še-hi-el-li-iš-ki-ma
 50 ME-EL-KI-ZU ki-iš-ša-an II^{SÍG} ki-iš-ri-i
 51 IV^{TÚG} ku-ri-eš-šar II tar-pa-a-la-aš SÍG.SA₅ II tar-pa-a-la-aš^{SÍG} ZA.GÍN
 52 II-ŠU KÙ. BABBAR II za-ap-za-ga-i-ia na-at še-ir
 53 BE-EL SÍSKUR ši-ia-an har-zi II^{DUG} DÍLIM. GAL Ì.DÙG. GA
 54 II^{DUG} GAL Ì.GIŠ II^{DUG} GAL LÀL XL NINDA. SIG^{HI. A}
 55 II^{NINDA} a-a-an II^{DUG} hu-u-up-par GEŠTIN II^{DUG} TU₇ pá-r-šu-u-ur
 56 I-NA UD II^{KAM} -ma II tu-hal-zi ši-pa-an-da-an-zi
 57 na-aš-ta a-pa-a-aš UD-az iš-tar-na pa-iz-zi

58 I-NA UD III^{KAM} -ma ga-an-ga-ti pí-an-zi

Öy.I

1 Kummanni ülkesinin Hattili (patili) rahibi *Papanikri* şöyle söyler:

2 eğer (bir) kadın doğum sandalyesine oturursa ve doğum yapılacak yerin çanağı

3 kırılırsa yada sandalyenin bir bacağının kazığı?

4 kırılırsa ve eğer (bir) kadın henüz

5 doğurmamışsa ve o (kadın) o yerin içinde oturur ve pencereleri

6 tekrar açarlar ve ayrıca bu kadın artık temiz değildir.

7 ve Hattili (patili) rahibi doğum sandalyesini yukarı koyar.

8 ve (ritüel) malzemelerini (ve onları) yukarı koyar.

9 ve onları kapıya (şehrin dış kapısına) ileri sevk ettiğinde ve o kapının önünde

10 bir kuşu Tanrı Alitapara' ya kurban olarak yakar.

11 ama bir kuşu o şehrin tanrılarına yakar.

12 ve sonra o, doğum sandalyesini ve ritüel malzemelerini iç odaya

13 götürür ve onların etrafının diğer yerine koyar.

14 ve kadın onun içinde (orada) doğurur ve Hattili (patili) rahibi

15 kadına şöyle söyler: “tapınaktaki bozukluğun sebebini

16 kehanet sorusu sorarak öğren!”O (kadın), tapınağın

17 içinde uyumuş olur.

18 ve uzağı sorar ve ona eğer hangi bir tanrı

19 kızmışsa ve ona kurban sunar. Ayrıca iki çanak

20 doğum sandalyesini yapar ve onun kaplarını

21 iki çanak yapar ve dört (adet) iviye akar.

22 ve iki masayı alır ve ona 1 masa,

23 bir çanak, doğum sandalyesi ve iki çiviye alır ve ayrıca onun üzerine

24 bir masaya bir çanak ve bir doğum sandalyesi ve bir çiviye koyar.

25 ayrıca doğum sandalyesi iki kuğ ve çiviler ile

26 tamamen kanlanır ve kurban çukuru doğum sandalyesinin

27 nne iki kere iki koyun ve dört kuğ ile kurban sunar.

28 ve sonra koyunları kadın(lar) parçalara ayırır ve hayvani yağ

29 kızdığı zaman ,(kızgın) yağ ile kurban sunulur.

30 ve tanrılar iki kez (tören içinde) sıralanır.

31 ayrıca doğum sandalyesi, koyun yağı ve ekmekler parçalanır.

32 ve onu yukarı koyar ve i odaya götürür.

33 ve onu çorba ksesinin sağından yan tarafına doğru alır.

34 ve i odaya iki kez kurban çukuru ile iki koyun

35 ve dört kuğ kurban sunar ve sonra o koyunları parçalara ayırırlar.

36 yağ kızdığı zaman, (kızgın) yağ ile

37 kurban sunar ve tanrılar iki kez (tören içinde) sıralanır.

38 ve dört koyunu hayvani yağ ve ekmekleri sürekli olarak parçalarlar.

39 ve onlar tanrılara tekrar sunulur. Doğum sandalyesi

40 tanrılara geri sunulur ve şöyle söyler:

41 “eğer senin annen ya da baban orada

42 herhangi bir şekilde suç işlemişlerse (günaha girmişlerse)

43 bu (üstün) ilahi adaletin herhangi bir düş ile

44 suçlandı. Ve doğum sandalyesi parçalandı.

45 çiviler parçalandı. Ve şimdi

46 işte! tanrılara iki kez tazmin ettiler.

47 ve kurban beyi ayrıca temiz olsun.

48 Ancak akşam vakti olunca iç odanın üzerine

49 iki sepeti verir. Ama sapın

50 senin elinde şöyle iki yün ,

51 dört başörtüsü, iki kırmızı yünden elbise, iki lacivert yünden elbise

52 iki kere gümüş ve iki camdan kâseye ve onların üzerine

53 kurban beyi görünmüş olur. İki (adet) çömlek yağ

54 iki (adet) susam yağı, iki (adet) kupa bal, 40 (adet) ekmek,

55 iki arpa ekmeği, iki kâse şarap, iki kap sebzeli yemek

56 ve ikinci günde kurbanı sunarlar.

57 ve sonra o gün içinden gider.

58 Ve üçüncü günde sebze çorbası verirler.

II.

1 nu EN^{MEŠ} SÍSKUR ši-na-ap-ši-ia pa-a-an-zi

2 nu II MUŠEN ha-ra-at-ni wa-aš-du-li wa-ar-nu-wa-an-zi

3 I SILA₄ -ma e-nu-ma-aš-ši wa-ar-nu-wa-an-zi

4 ne-ku-uz me-hur-ma NINDA.KUR₄.RA šu-ni-ia-an-zi

5 DUMU-ia šu-up-pí-ia-ah-ha-an-zi

6 I-NA UD^{IV. KAM} -ma ši-na-ap-ši šu-up-pí-ia-ah-ha-an-zi

7 na-aš-ta I UDU ad-da-aš DINGIR^{MEŠ} -aš ši-pa-an-da-an-zi

8 ne-ku-uz me-hur-ma DINGIR^{LUM} an-da ú-da-an-zi

9 na-an ma-ah-ha-an KÁ É^{TIM} ar-nu-wa-an-zi

10 nu-za-an da-ma-i-iš^{LÚ} pa-ti-li-iš ku-pa-hi-in

11 tar-na-a-i nu A-NA DINGIR^{LIM} me-na-ah-ha-an-da

12 pu-u-ri-ia ši-pa-an-ti nu-uš-ši-kán DINGIR^{LAM}

13 ar-ha da-a-i na-an-kán É-ri an-da ú-da-a-i

14 nu II^{GIŠ} i-ri-im-pí SÍG.SA₅^{SÍG} ZA. GÍN

15^{SÍG} SA-LI-IT-TA ku-e an-da iš-hi-ia-an

16 nu II^{NINDA} zi-pí-in-ni-?nu-uš ŠA^D IM^D Hé-pát-ia

17 ša-ra-a a-še-ša-an-zi VII^{NINDA} i-du-ri-iš ki-it-ta iš-ki-ša-aš-ma-aš-ma

18 ku-e-da-ni-ia VII^{NINDA} i-du-ri-iš ki-it-ta iš-ki-ša-aš-ma-aš

19 EGIR-an ku-ud-da-az II^{NINDA} na-ah-hi-ti-in ki-an-ta

20 *nam-ma* I^{GIŠ} *i-ri-im-pí ŠA* ^DIM *zi-pí-in-ni*

21 ZAG-az *da-a-i* I^{GIŠ} *i-ri-im-pí-ma ŠA* ^DHé-pát

22 *zi-pí-in-ni* ZAG-az *da-a-i*

23 *nu-uš-ša-an A-NA* I^{GI} *kur-ta-a-li* ½ PA ZÍZ *iš-hu-u-wa-a*

24 *še-ir-ma-aš-ša-an* I GA. KIN. AG TUR^{GIŠ} MA *ta-an-ha-ri-eš-ša*

25 I^{SÍG} *ki-iš-ri-eš* I *tar-pa-a-la-aš* ^{SÍG}ZA. GÍN I *tar-pa-a-la-aš* SÍG.SA₅

26 I TU-TI-IT-TUM KÙ. BABBAR ŠA ½ ZU I^{TÚG} *ku-ri-eš-šar ki-it-ta-ri*

27 A-NA^{DUG} ÁBxA-ia *kat-ta-an* I^{SÍG} *ki-iš-ri-iš*

28 I GADA QA-TI ½ ZU KÙ. BABBAR I GA. KIN. AG TUR *ki-it-ta-ri*

29 XIV^{GIŠ} *zu-up-pa-a-ri na-at IŠ-TU* SÍG *an-da*

30 *iš-hi-ia-an na-at A-NA* ^DIM ZAG-az *da-a-i*

31 VII^{GIŠ} BANŠUR AD. KID *nu-uš-ša-an ku-wa-pí-it-ta*

32 I^{NINDA} EM-SÚ *ki-it-ta* ^{NINDA}IM-ZU-*ma-aš-ša-an*

33 *še-ir* I^{NINDA} *še-e-na-aš* I^{NIN[DA]} *am-pu-u-ra-aš ki-it-ta*

34 VII^{GIŠ} GA-AN-NU-UM AD. KID *še-ir-ma-aš-ša-an* VII^{GIŠ} MA. SÁ. AB

35 *ki-it-ta nu-uš-ša-an* ^{GIŠ}IN-BÍ^{HIA} *iš-hu-u-wa-an*

36 VII^{GIŠ} *a-ri-a-la* AD. KID-ia *na-at IŠ-TU* ^{GIŠ}IN-BÍ

37 *šu-u-wa-an*

38 VII ANŠE.KUR₄.RA GIR₄ VII GU₄ GIR₄ VII MUŠEN GIR₄ VII

DUG *pu-ul-lu-ri-ia*

39 *na-at IŠ-TU LĀL šu-u-wa-an še-ir-ma-at-kán*

40 *IŠ-TU^{GIŠ} MA iš-tap-pa-an VII^{DUG} KU-KU-UB GEŠTIN-ia šu-u-wa-an*

41 *še-ir-ma-at-kán IŠ-TU^{GIŠ} MA iš-tap-pa-an XIV^{DUG} pur-pu-ri-iš*

42 *ŠÀ. BA VII^{DUG} pur-pu-ri-iš-ma IŠ-TU Ì. DÙG. GA šu-u-wa-an*

43 *VII^{DUG} pur-pu-ri-iš-ma IŠ-TU IA GIŠ šu-u-wa-an*

44 *II^{DUG} hu-pur-ni-iš ŠÀ BA I EN Ì. DÙG. GA*

45 *I EN-ma ŠA Ì.GIŠ I^{DUG} hu-u-ut-ni-ik-ki-iš LĀL*

46 *VII^{NINDA} EM-SÚ ki-it-ta-ri nu-za ŠA^{LÚ. MEŠ} pa-ti-li-e-eš*

47 *hal-zi-iš-ša-an-zi I^{DUG} HAB. HAB GEŠTIN I^{GIŠ} GIGIR! TUR*

48 *ŠA ANŠE.KUR₄.RA^{GIŠ} tu-u-ri-ia-an-te-eš*

49 *še-ir-ra-aš-ša-an ŠA^{GIŠ} LÚ-iš ar-ta-ri*

50 *IV TÚG SA₅ TUR IV TÚG. GÚ. È.A SA₅ TUR*

51 *IV É^{TUM} TA-HA-AP-ŠI IV ku-pa-hi-uš SA₅ TUR*

52 *IV TA-PAL^{KUŠ} E.SIR SA₅ TUR ŠA LÙ^{LIM}*

53 *I HAR. ŠU KÙ. BABBAR TUR I HAR. GÌR KÙ. BABBAR TUR*

54 *I KI-LI-LU KÙ. BABBAR TUR I SI. GAR KÙ. BABBAR TUR*

55 *nu-za^{LÙ} pa-ti-li-iš^{MUŠEN} hur-r da-a-i*

56 *nu DINGIR^{MEŠ} ki-e-ia Ú-NU-TE^{MEŠ} IŠ-TU MUŠEN*

57 *wa-ah-nu-zi*

II.

1 Ve kurban beyleri iç odaya giderler.

2 ve iki kuşu günah adına yakarlar.

3 bir kuzuyu huzur bulmak için ona yakarlar.

4 Ancak akşam vakti kurban ekmeğini doldururlar.

5 ve çocuğu temizlerler.

6 IV. günde iç odayı temizlerler.

7 ve sonra 1 koyun tanrıların babasına kurban sunarlar.

8 ancak akşam vakti tanrıları içinde getirirler.

9 ve onu evin kapısına sevkettikleri zaman

10 ve onu başka *patili* rahibi kasketi

11 bırakır. Ve tanrıların huzuruna

12 dudağa kurban sunar ve tanrıları onun uzağına

13 tamamen uzağa alır. Ve onları evin içine getirir.

14 ve II sedir ağacını kırmızı yünü, lacivert yünü

15 siyah yünü içinde bağlamıştır.

16 ve iki ekmeği Fırtına tanrısını ve tanrı Hepat'ı

17 yukarı oturturlar .Yedi (adet) *iduri* ekmeği bulunur ve geriye doğru

18 herhangi bir *iduri* ekmeği bulunur ve geriye doğru

19 onun arkasından ise tahtadan iki *nahiti* ekmeği bulunmuştur.

20 daha sonra bir sedir ağacını , ekmeği fırtına tanrısının

21 sağından koyar ve bir sedir ağacını tanrı Hepat'ın

22 sağından ekmeği koyar.

23 ve o, kamıştan yapılmış bir *kurtalli* kabına ½ kızılca buğdayı döker.

24 onun üzerine 1 (adet) peynir, küçük incir ağacı ve *tanhari*-?

25 1 yünden eldiven??, 1 *tarपालa*- mavi yün ve 1 *tarपालadan* kırmızı yünü

26 1 gümüşten gerdanlık ½ , 1 (adet) baş örtüsü bulunur.

27 ve bir leğenin aşağısına 1 yünden eldiven?

28 1 havlu, ½ gümüş , 1 küçük peynir bulunur.

29 ve on dört (adet) meşale ile onlar yün içinde

30 bağlanmış. Ve onları fırtına tanrısının sağına koyar.

31 7 (adet) hasırdan kurban masasını onun üzerine her yerine

32 1(adet) ekşi ekmeğin bulunur. Ve ekşi ekmeğin

33 üzerine bir (adet) *sena* ekmeği ve bir (adet) *ampura* ekmeği bulunur.

34 yedi (adet) tahtadan (yapılmış) çerçeveyi sepetin üzerine yedi (adet) sepet

35 bulunur. Ve meyveler (yemişler) dökülmüş(tür.)

36 yedi (adet) *ariala*- aleti ve hasır (örgü) ve onlar ile meyve

37 dökülmüş(tür.)

38 yedi (adet) at pişmiş topraktan yapılmış, yedi (adet) sığır pişmiş topraktan yapılmış yedi (adet) kuş pişmiş topraktan yapılmış, yedi (adet) *pulluria* –kabı

39 ve onlar bal ile dökülmüş(tür) ve onların üzeri

40 incir ağacı ile örtülmüş(tür.)ve yedi (adet) *ku-ku-ub* kabına şarabı dökmüş(tür.)

41 ve onların üzeri incir ağacı ile örtülmüş , on dört (adet) *purpuri* kabının

42 içine ve yedi *purpuri* kabı ile hoş kokulu ince yağ dökülmüş(tür.)

43 yedi (adet) *purpuri kabı* ile yağ ağaca dökülmüş(tür.)

44 iki (adet) *hupurni* kabının içine hoş kokulu ince yağı

45 o, ayrıca susam yağının içinde bir (adet) *hutnuki* kabı, bal

46 yedi (adet) ekşi ekmeği bulunur. Ve *patili* rahipleri

47 bağırırlar. bir testi şarabı, bir (adet) araba! küçük

48 atlı savaşçıların koşum takımlarının

49 üzerine arabacı durur.

50 dört (adet) kırmızı elbise küçük, dört (adet) kırmızı gömlek küçük

51 dört (adet) *tahapsu* kemeri, dört (adet) Kırmızı kasket? küçük

52 dört çift kırmızı ayakkabı küçük, beyin

53 bir (adet) gümüş bilezik küçük, bir (adet) gümüş halhal (ayak halkası) küçük

54 bir (adet) gümüş çelenk küçük bir (adet) gümüşten bir zincir küçük

55 ve *hattili* beyler (*patili* rahipleri) hurri kuşunu alır.

56 ve tanrılara bu malzemeleri kuş ile

57 çevirir.

III.

1 *BE-EL SÍSKUR-ia IŠ-TU MUŠEN wa-ah-nu-zi*

2 *na-aš-ta EN^{MEŠ} SÍSKUR an-da pár-na pa-a-an-zi*

3 *nu ad-da-aš DINGIR^{MEŠ}-aš zé-e-ia-an-te-it*

4 ^{UZU} ĪA-it ši-pa-an-da-an-zi nu-za-an^{LÚ} pa-ti-li-iš

5 *ku-pa-hi-in tar-na-a-i nu II MUŠEN A-NA^D IM*

6 *am-ba-aš-ši ki-el-di-ia ku-un-za-ga-aš-ši-ia*

7 *ši-pa-an-ti na-aš-ta II^{UZU} ÚR ar-ha da-a-i*

8 *na-at hu-u-up-ru-uš-hi-ia da-a-i*

9 *MUŠEN^{HL A}-ma PA-NI^D IM da-a-i*

10 *EGIR-pa-ma-az^{LÚ} pa-ti-li-iš I MUŠEN. GAL I^{DUG} DÍLIM. GAL*

11 ^{KAM} ša-am-pu-uk-ki-ia-aš III NINDA.HAR^{???}-aš pa-u-wa-an-du-uš

12 ^{NINDA} la-ad-da-ri-in ŠA ½ UP-NI da-a-i

13 *nu A-NA^D IM ki-el-di-ia ku-un-za-ga-aš-ši-ia*

14 *ši-pa-an-ti na-aš-ta A-NA^{UZU} ŠÀ. BA ša-ra-a*

15 *da-a-i na-at-ša-an IZI pí-eš-ši-ia-zi*

16 *hu-ma-aš-ša-an EGIR-pa A-NA^D IM da-a-i*

17 *NINDA.HAR^{??}-aš pa-u-wa-an-du-uš-ša^{NINDA} a-la-at-ta-ri-in-na*

18 *pár-ši-ia na-aš-ta a-na-a-hi pí-ra-an ar-ha da-a-i*

19 IŠ-TU^{DUG} DÍLIM. GAL-ia^{KAM} ša-am-pu-uk-ki
20 a-na-a-hi da-a-i na-at-ša-an IZI pí-eš-ši-ia-zi
21 a-pí-e-ma-aš-ša EGIR-pa A-NA DINGIR^{LIM} da-a-i
22 nu DINGIR^{MEŠ} IŠ-TU NINDA. SIG ka-lu-ti-iz-zi GEŠTIN-ia
23 ši-pa-an-ti EGIR-an-da-ma ku-ri-im-pa-aš
24 da-ga-an ši-pa-an-ti nu-za-kán^{LÚ} pa-ti-li-iš
25 BE-EL SÍSKUR^{HI. A} -ŠU-NU a-ar-ra-an-zi

26 na-at ŠA^D Hé-pát A-NA SÍSKUR EGIR-an ti-en-zi
27 nu MUŠEN. GAL A-NA ki-el-di-ia ku-un-za-ga-aš-ši-ia
28 ši-pa-an-ti na-aš-ta A-NA MUŠEN^{UZU} ŠÀ ša-ra-a da-a-i
29 na-at-ša-an IZI pí-eš-ši-ia-zi hu-u-ma-aš-ša-an
30 EGIR-pa A-NA^D Hé-pát da-a-i nu V NINDA.HAR^{??} -aš pa-u-wa-an-du-uš
31 I^{NINDA} a-la-ad-da-ri-in I^{DUG} DÍLIM. GAL^{KAM} BA. BA. ZA
32 I^{DUG} DÍLIM. GAL^{KAM} ša-am-pu-uk-ki-ia-aš da-a-i

33 nu NINDA.MUR^{??} -aš pa-u-wa-an-du-uš^{NINDA} a-la-ad-da-ri-in-na
34 pár-ši-ia na-aš-ta a-na-hi-ta pí-ra-an ar-ha da-a-i
35 IŠ-TU^{DUG} DÍLIM. GAL^{KAM} BA. BA. ZA IŠ-TU^{DUG} DÍLIM. GAL
36^{KAM} ša-am-pu-uk-ki a-na-a-hi da-a-i na-at-ša-an
37 IZI pí-eš-ši-ia-an-zi a-pí-e-ma-aš-ša-an
38 EGIR-pa PA-NI DINGIR^{LIM} da-a-i nu GEŠTIN ši-pa-an-ti
39 nu EGIR-an-da NINDA. SIG^{HI. A} DINGIR^{MEŠ} -aš MUNUS^{MEŠ} ka-lu-te-iz-zi
40 ku-ri-im-pa-aš-ša ta-ga-an ši-pa-an-ti

41 nu^{DUG} ÁBxA ti-an-zi na-an IŠ-TU MUŠEN iš-har-nu-ma-an-zi

42 V NINDA. SIG^{HI. A} I GA. KIN. AG TUR pár-ši-ia

43 nu-za^{LÚ} pa-ti-li-iš I NINDA. SIG da-a-i še-ir-ra-aš-ša-an

44 hu-ul-li-iš da-a-i še-ir-ra-aš-ša-an

45^{GIŠ} ERIN.ÌA IN-BÍ-ia da-a-i na-aš-ta pa-ra-a

46 DINGIR LÚ^{MEŠ}-aš pí-e-da-i na-aš EGIR-pa ú-iz-zi

47 nu ki-el-di hal-za-a-

48 nu-za^{MUNUS} ka-at-ra-aš^{GIŠ} BALAG da-a-i na-aš-ta DINGIR^{MEŠ}

49 an-da hal-za-a-i nu-za EN SÍSKUR^{LU. MEŠ} pa-ti-li-e-eš

50 a-da-an-na e-ša-an-da-ri nu-za az-zi-kán-zi

51 ak-kuš-kán-zi ma-ah-ha-an-ma-aš-ša-an¹³⁰

52 VII^{DUG} DÍLIM. GAL a-ri nu^{MUNUS. MEŠ} ka-at-ri-e-eš

53 TÚG-an ša-ra-a-an-zi

54 ma-ah-ha-an-ma TÚG-an ša-ra-a-u-an-zi

55 zi-in-na-an-zi SÍG.SA₅ an-da

III.

1 Ve kurban beyi kuş ile çevirirler.

¹³⁰ Bu metnin III.51 vd satırları ve IV. bölümü , Beckman , 1983'den alınarak tamamlanmıştır. transkripsiyon ve tercümesi ve karşılaştırmalar için , Beckman, 1983 , s.118-119 vd

2 ve sonra kurban beyleri evin içine giderler.

3 ve tanrıların babası için pişirirler.

4 hayvani yağ ile kurban sunarlar. Ve onları *patili* rahipleri

5 kasketi? bırakır ve iki kuşu fırtına tanrısına

6 park ve ormanı ve *kunzagašši*

7 kurban sunar. Ve sonra iki organı uzağa alır.

8 ve onları altara koyar.

9 ve kuşları fırtına tanrısının huzuruna koyar.

10 ve sonradan *patili* rahibi büyük bir kuşu, bir çanağı

11 çanak yemek ve üç (adet) halka ekmeğini

12 *laddarin* ekmeğini ½ avuç ölçüsünde alır.

13 ve fırtına tanrısına kutsal ormanın sembolünü

14 kurban sunar. Ve sonra vücudun içerisindeki cenini (kalbi?)

15 alır ve onu ateşe fırlatır.

16 tümünü sonradan fırtına tanrısına alır.

17 halka bulgur ekmeğini ve *alattarin* ekmeğini

18 parçalar ve sonra yemeği önüne tamamen koyar.

19 ve çanak kap ile *şampukki* yemeğini

20 alır ve onu ateşe fırlatır.

21 ve daha sonra tanrıları için onu koyar.

22 ve tanrılar ince ekmek ile (tören içinde) sıralanır ve şarabı

23 kurban sunar(lar.) ve daha sonradan çökmüş (olan)

24 toprağa (yere) kurban sunar(lar) ve *patili* rahipleri

25 kurban beylerinin ellerini yıkarlar

26 ve onlar tanrı Hepat'a kurbanı sonradan koyarlar.

27 ve büyük bir kuşun kutsal sembolünü ormanda

28 kurban sunar ve sonra kuşun kalbinin içini alır.

29 ve onu ateşe fırlatır. Sığırı

30 daha sonradan tanrı Hepat için koyar ve beş (adet) halka bulgur ekmeğini

31 bir (adet) *aladdarin* ekmeğini ve bir (adet) arpa ezmesi çorbasını

32 (ve) bir (adet) çömlek *şampukkiyi* alır.

33 ve halka bulgur ekmeğini ve *aladdarin* ekmeğini

34 parçalar ve sonra yemeğin önüne tamamen koyar.

35 (bir) çanak arpa ezmesi çorbası ile (bir) çömlek

36 *şampukki* yemeğini alır ve onu

37 ateşe fırlatır ve onun

38 arkasından tanrıların önüne koyar ve şarabı kurban sunar.

39 ve daha sonra ince ekmekler, tanrılar (ve) kadınlar (tören içinde) sıralanırlar.

40 çöken toprağa kurban sunarlar.

41 ve su leğenini koyarlar ve onu kuş ile kanlandırırırlar.

42 beş (adet) ince ekmeği ve bir (adet) küçük peyniri parçalarlar.

43 ve *patili* rahibi bir ince ekmeği alır ve onun yukarisına

44 ipi alır ve onun üzerine

45 sedir ağacını, yağı ve meyveyi alır ve sonra yukarıya

46 O beyler tanrıyı götürür ve o geri gelir.

47 ve ormana (diye) seslenirler.

48 ve *katra* kadını harpa müzik aletini alır ve sonra tanrılar

49 içinde seslenir ve kurban beyleri, *patili* rahipleri

50 yemeğe otururlar. Yerler ve

51 içerler.

52 yedi (adet) çanak vardığında ve *katra* kadınları

53 giysiyi çözerler.

54 ve giysiyi çözmeleri

55 bitmiştir, daha sonra kırmızı yünün içinde

IV

1 *ta-ru-up-pa-an-zi na-at-ša-an A-NA TÚG še-ir*

2 *ti-an-zi šu-ri-ta-ia i-ia-an-zi nu-za^{LÚ} pa-ti-li-iš*

3 *wa-a-tar Ì.DÙG.GA da-a-i na-at-kán pa-ra-a pí-e-da-a-i*

4 *nu SILÁ ú-e-te-ni!-it kat-ta a-an-ša-an-zi KAxU-an*

5 *GÌR-ŠU ar-ha a-ar-ri nam-ma-an Ì.DÙG. GA-it*

6 *iš-ki-iz-zi nu-uš-ša-an SÍG.SA₅ A-NA GÌR^{MEŠ}-ŠU*

7 *ha-ma-an-ki^{SÍG} šu-ú-ri-ta-ma-aš-ši-iš-ša-an*

8 *A-NA SAG. DU-ŠU an-da hu-u-la-li-ia-an-zi*

9 *na-aš-ta^{LÚ} pa-ti-li-iš SILÁ an-da pí-e-da-a-i*

10 *na-an-kán A-NA 7 IZI 7-ŠU še-ir ar-ha wa-ah-nu-zi*

11 *na-an-ša-an^{MUNUS} ka-at-ri gi-e-nu-wa-aš da-a-i*

12 *da-ma-a-i-iš-ma^{LÚ} pa-ti-li-iš ŠA ME-E^{DUG} UTÚL*

13 *ša-ra-a kar-ap-zi na-at-kán A-NA^{DUG} ÁBxA*

14 *an-da la-a-hu-u-i*

15 *nu SILÁ a-ar-ra-an-zi nam-ma ar-ru-um-ma-aš*

16 *wa-a-tar PA-NI DINGIR^{LIM} la-a-hu-u-i SILÁ-ma ú-nu-wa-an-zi*

17 *nu-uš-ši TÚG^{HLA} SA₅ wa-aš-ša-an-zi*

18 *ku-ú-pa-hi-na-aš-ši-kán ši-ia-an-zi KI-LI-LU-ia-aš-ši-iš-ša-an*

19 *tar-na-an-zi HAR-ŠU^{HLA}-ŠU-ia-aš-si-kán*

20 *HAR.GÌR-ia A-NA GÌR^{HLA} ti-an-zi*

21 *na-an ši-na-ap-ši-ia pí-e-da-an-zi*

22 *BE-EL SÍSKUR EGIR-an i-ia-ad-da-a-ri*

23 *ma-ah-ha-an-ma-at KÁ^É ši-na-ap-ši a-ra-an-zi*

24 *nu-za EN SÍSKUR e-ša-ri nu-uš-ši-kán^{LÚ} pa-ti-li-iš*

25 *SILÁ ar-ha da-a-i na-an-kán šu-up-pa-i pí-di*

26 *an-da pí-e-da-i nu ki-el-di hal-za-a-i*

27 *na-aš-ta EN SÍSKUR I-NA^É ši-na-ap-ši-ia an-da*

28 *pa-a-an-zi nu IŠ-TU MUŠEN ur-na-az-hi-ia*

29 *ši-pa-an-ti 1 MUŠEN-ma ki-el-di-ia ši-pa-an-ti*

30 *nu-za EN^{MEŠ} SÍSKUR ar-ha I-NA É-ŠU-NU*

31 *pa-a-an-zi ma-ah-ha-an-ma lu-uk-kat-ta*

32 *na-aš-ta DUMU ša-an-ha-an-zi* ^{GIŠ} *pa-ah-hi-ša-ia-aš-ši*

33 *ša-ra-a wa-al-ha-an-zi*

34 *UD-az-ma-kán iš-tar-na pa-iz-zi*

35 *nu ši-ip-ta-mi-ia te-ri-ia-al-la*

36 *ši-pa-an-da*

IV

1 toplarlar ve onları giysinin üzerine

2 koyarlar, bir iplik yumağını? Biçimlendirirler. Sonra *patili*-rahibi

3 su ile hoş kokulu iyi bir yağı alır ve bu şeyleri o, (evden) dışarı götürür.

4 ve onlar bir koyunu silerler- (onun) ağzını,

5 (ve) ayağını, o (*patili* rahibi) tamamını yıkar. Bundan başka, hoş kokulu iyi yağ ile

6 onu kutsar ve kırmızı yüne ayağını

7 bağlar. Sonra iplik yumağını?

8 başının etrafına sararlar.

9 sonra *patili*-rahibi bir koyunu (evin içinden) içerden götürür.

10 ve onu 7 ateşi 7 kere üzerine tamamen çevirir.

11 sonra o, bir katra-kadınının dizleri üzerine onu koyar.

12 ama diğer *patili*-rahibi bir çömlek yıkama suyunu

13 kaldırır ve ve onları su leğeninin

14 içine döker.

15 ve koyunu yıkarlar. Daha sonra yıkama

16 suyunu tanrıların önüne döker. Ama onlar koyunu süslerler.

17 ve onun kırmızı giysilerini giyerler.

18 ve onlar miğferi? Bunun üzerine koyarlar ve çiçekten yapılmış tacı

19 bırakırlar. Ve onun bileziğini

20 ve halhalını (arka) ayaklarına koyarlar.

21 ve onlar bunu iç odaya götürürler.

22 kurban beyi arkadan yürür.

23 ama onlar iç odanın kapısına vardığında

24 ve kurban beyi oturur ve *patili-rahibi*

25 koyunu ondan alır ve temiz bir yere

26 uzağa götürür. Ve o “sağlığa!” diye seslenir.

27 ve sonra kurban beyi iç odanın içine

28 gider ve bir kuş ile *urnazhiya* için

29 kurban sunar. Ve bir kuşu o sağlığa kurban sunar.

30 ve kurban beyleri evlerinden uzağa

31 giderler. Sabah olduktan

32 sonra çocuğu temizlerler ve onu yukarıya bir baston?

33 ile (duvara?) vururlar.

34 bu sırada gün içinden geçer.

35 ve ona içkiyi

36 kurbanını sunarlar. (tanrıyı içerler.)

2.3.7. Papanikri ritüelinde yapılan majik işlemler:

Papanikri ritüelinde diğer ritüel metinlerinin çoğunda kullanılmış olan büyü metotlarından biri olan analogiye rastlamayız. Bu uygulama dışında bağlantı kurma ve aktarma yöntemine başvurulduğunu görmekteyiz.

Bağlantı kurma ve aktarma metodunda; kirlenmiş olan ritüel sahibi, üzerindeki pisliklerden ritüel malzemelerine yada günah keçisine aktararak kurtulmaktadır. Şöyle ki; ritüelde kullanılan malzemelere kurban sahibi dokunur, tükürür, ipler vücuduna dolanır ya da suyla temizlenir. Böylece lanetlenmiş olan kişinin tüm kötülüklerden arındığına inanılırdı.

Aşağıda örneklerini göreceğiniz yöntemler Papanikri ritüelinin kapsamında olup, bunun dışında da farklı uygulamalar bulunmaktadır.

Ritüelde uygulanan yöntemler aşağıda sıralanmıştır:

Kuş yakmak: *pí-ra-an I MUŠEN A-NA^D A-li-ta-pa-ra wa-ar-nu-zi*

Kehanet sorusu sormak: *a-ri-ia I-NA^E ka-ri-im-mi-wa-at-ták-kán ku-it an-da
ša-ta-a-iš ki-ša-at*

Üzerine koymak: *šer dai*

Parçalara ayırmak: *mar-kán-zi*

Tören içinde sıralanmak: *ka-lu-te-iz-zi*

Çivi koymak: ^{GIŠ} KAK-ia da-a-i
 Ekmek parçalamak: NINDA ^{HI.A}-ia ku-e-uš pár-ši-ia-an-ni-iš-ki-it
 Kızgın yağı dökmek: ^{UZU} IÀ zé-e-a-ri ze-a-an-te-it
 Ellerinini yıkamak: ŠU-NU a-ar-ra-an-zi
 İç odanın üzerine sepeti vermek: ši-na-ap-ši-ia-aš še-ir II še-hi-el-li-iš-ki-uš pa-a-i
 Çocuğu temizlemek: DUMU-ia šu-up-pí-ia-ah-ha-an-zi
 Çöken toprağa kurban sunmak: ku-ri-im-pa-aš-ša ta-ga-an ši-pa-an-ti
 Yün/ İp bağlamak: ^{SÍG} SA-LI-IT-TA ku-e an-da iš-hi-ia-an
 Giysi çözmek/parçalamak: TÚG-an ša-ra-a-an-zi
 Koyunun ağzını silmek: nu SILÁ ú-e-te-ni!-it kat-ta a-an-ša-an-zi KAxU-an
 Ayaklarını yıkamak: GİR-ŠU ar-ha a-ar-ri
 Yağ ile kutsamak: İ.DÜG. GA-it iš-ki-iz-zi
 Kuş çevirmek/yakmak: MUŠEN wa-ah-nu-zi
 Uzağa götürmek: ar-ha da-a-i
 Ateşe atmak: IZI pí-eš-ši-ia-zi
 Ekmek parçalamak: ^{NINDA} a-la-at-ta-ri-in-na pár-ši-ia
 Kurban sunmak/Libasyon yapmak: sipant
 Pencere açmak: ^{GIŠ} AB ^{HI.A} EGIR-pa ha-aš-ša-an-zi
 Koyunu yıkayıp süslemek SILÁ-ma ú-nu-wa-an-zi
 Suyu tanrıların önüne dökmek: wa-a-tar PA-NI DINGIR ^{LIM} la-a-hu-u-i
 Bastonla duvara vurmak: ^{GIŠ} pa-ah-hi-ša-ya-aš-šiša-ra-a wa-al-ha-an-zi
 Başının etrafına sarmak: SAG. DU-ŠU an-da hu-u-la-li-ya-an-zi
 Ateşin etrafında döndürmek IZI še-ir ar-ha wa-ah-nu-zi
 Dizlerine koymak: gi-e-nu-wa-aš da-a-i

Çocuğu temizlemek DUMU *ša-an-ha-an-zi*

Uzağa götürmek: *kat-ta/ar-ha a-an-ša-an-zi*

2.3. 8. Papanikri Ritüelinde Kullanılan Malzemelerin Ortadan Kaldırılması:

Lanetlenmiş olan doğum sandalyesi ve henüz doğmuş olan çocuk ve kurbanlık adaklar yıkanıp süslendikten sonra tapınaktan *šınapši-* iç odaya götürülürken bu sırada günler geçer ve son işlem olarak libas yon yapılır. Ritüelin sonunda içilen biralar adeta bir kutlama habercisi gibidir.

2.3.9. Papanikri Ritüelinde Adı Geçen Tanrılar Hakkında:

Alitarapa: Papanikri ritüelinde kendisi adına kuş yakılır ve metnin başlangıç bölümlerinde kendisinin adına rastlarız. Ritüelde tanrılar arasında yer alsa da diğer tanrılara göre karşılaştırıldığında çok fazla önem teşkil etmez.

Hannahanna: Papanikri ritüelinde adı geçmese de doğumla ilgili ritüellerde önemli bir yere sahip olup, büyük tanrıça olarak bilinir ve önerileri diğer tanrılar tarafından dinlenir ve en son başvurulacak kişi sıfatıyla önemli etkiye sahiptir. Dikkate değer rolü büyüsel ayinlerdedir, özellikle de hamilelik ve doğumla ilgili ritüeller onun fonksiyonuna ışık tutar. Kült çerçevesinden bakarsak bir rol oynamamış gibi görünüyor. Fırtına tanrısı Telipinu'nun babasıdır.

Mitlerin birinde (CTH 325)'de Fırtına tanrısının babası ve Fırtına tanrısının büyükbabası belirir. Şunu da ilave etmek gerekir ki Güneş'e bazen "tanrıların babası" denir. Yani burada temsil edilen tanrılar en az dört nesildir.

Fırtına tanrısı, Büyük Güneş ve tanrıçalar Hannahanna ve Kamruşepa'nın olduğu bu dörtlü ailede Hannahanna'nın konumu açık değildir; Galina Kellerman onu Fırtına Tanrısı'nın annesi olarak ele alsada bu kesin değildir.¹³¹

^DIM (Fırtına tanrısı): Papanikri ritüelinde sıklıkla adı geçer ve orada tanrıların babası sıfatıyla da kendisinden bahsedilir, metnin içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Hitit tarihinin başından itibaren Fırtına tanrısı, panteonun doruğunda, mülkün, ordunun ve halkın mutlak hâkimidir. Şehirlerin, dağların, denizlerin, çevrenin ve yaşamın her unsurunda vardır. V.Haas'ın derlediği tipler bu zenginliğe işaret eder. Tarlalar, çağırma, şimşek, gök gürültüsü, ateş, kır, barış, adalet, fırtına, bağların yeşilliği, iyilik, kafa, atalar evi, Ankuwa evi, ordugâh, gökyüzü, hayat, savaş, meclis, yağmur, virane, kapı mandalı, büyüme, ormana ağa dikme, bağlar, çayırlar, mutluluk, bulutlar, deniz ve dağların ve yirmi beşten fazla şehrin koruyucu tanrısıdır¹³² ve onun ya da yakınlarından birinin herhangi bir nedenle kaybolması, Telipinu efsanesinden de anlaşılacağı gibi büyük sıkıntılara yol açmaktadır.¹³³

Pan-Hurri ilahi varlıklar arasında hava tanrısı ve Urartularca da Teişaba dedikleri, tanrıların kralı Teşup sayılabilir. Eski tapınma merkezlerinden birisi Kumme (Kummiya) kenti olup, bu kent henüz bulunamamıştır ancak Irak-Türkiye

¹³¹ Bkz. Popko 1995.

¹³² V.Haas, 1994.

¹³³ Bkz. bu metin için; Goetze 1950:126, Güterbock 1961:144-145, Hoffner 1990: 14-15 ve Haas 1994. 708-709, N.Özgüç, Hatti efsanesi Yılan İlüyanka'nın Tasvir sanatında yorumu sf. 19.

sınırında Zaho olarak bilinen yerin civarlarındaki Kürt dağlarında bulunduğu düşünülmektedir. Mitte Teşup “Kummiya kralı” olarak geçer. Tüm öteki tanrılar arasındaki üstün konumu ki bu arada bu, Urartu panteondaki Teişaba'nın elinden alınmış bir onurdur. İkinci bin yılın ilk yarısına kadar gücüne erişilememiş olmasındandır. O sırada Verimli Hilal'deki bu ayrıcalığı çoktan tatmış olan hava tanrı figürleriyle tanımlanmıştır. Her halükarda, adının duyulması bu tarihlere kadar olmamıştır; ancak üçüncü bin yılda az duyulmaya başlanmıştır. Ancak M.Ö.15 ve 14.yüzyıllarından itibaren Teşup insan adlarının bir unsuru olarak en yaygın tanrı ismi haline gelmiştir.¹³⁴ Bunlardan başka bazı ritüel metinleri de Fırtına tanrısına yapılmıştır.

Şöyle ki; Lila bayramına ait KUB IX 15 (CTH 456) numaralı metinde Fırtına tanrısıyla ilgili başka bilgiler elde ederiz. Kentin içinde Fırtına tanrısının heykeli ya da Fırtına tanrısının oğlunun tapınağı varsa önce rahipler ve tanrı anaları yıkandıktan sonra, çelenkleri başlarından alırlar ve başlarını beyaz bir baş bağı ile bağlayıp, beyaz elbiseler giyerler. Tapınağı süpürüp, yerleri silip, tapınağın içi ile dışına su serperler ve damları sızıntıya karşı korurlardı.¹³⁵

Yine Tanrı Telipinu'ya ait bayram ritüelinin beşinci gününde, prens, Kaşha kentinin dört rahibi, Amama kadını ve Hanhana kentinin beyi, tapınağın kapısına gümüş kaplı kazma ve kürekle toprak dökmekte ve onu tapınağın damına dokuz kez götürmekte, böylece damı toprak ile örtmektedirler. Söz konusu bayramın sonbaharda kutlandığı bilinmektedir.¹³⁶

¹³⁴ V.Haas, *The Hurrians*.1994.

¹³⁵ Y.Arıkan, *Hittit çivi yazılı belgelerinde şuhha-dam, çatı ve onun dinsel hayattaki yeri*.,2003, sf.19.

¹³⁶Konuyla ilgili metin yerleri için bkz. KUB LIII 3, KUB LIII4, KUB LIII 6 (CTH 638), V.Haas/L.Jakob-Rost, *AOF II*,

Mitler onun hakkında hem tanrılar kralı olarak hem yağmur ve fırtına tanrısı yönleriyle net bir izlenim verirler. Teşup, tanrıların kralı olan babası Kumarbi'nin yerini alır, silahları ise fırtına, yağmur, rüzgâr ve şiddettir. Şerris ve Hurriş ya da başka kaynaklardaki adlarıyla Şerris ve Tilla olarak geçen boğalar tarafından çekilen dört tekerlekli bir arabayı sürmesi dışında bitkilerin büyümesini sağlayan yağmur, onun tanrılık doğasını yansıtır. Boğayla temsil edilmiş olan bu tanrısallık figürü Hitit İmparatorluğu'nun yıkılışından sonra bile bu şekilde yer almıştır. Bu öge Anadolu hava tanrısında daha belirgindir.

^D Hé-pát: Küçük Asya'daki Hurri tanrı ve tanrıçalarının ana grubu fırtına tanrısı Teşup ve onun eşlikçisi Hebat ve kız kardeşi Şauşka'dan oluşan üçlü panteonda yer almıştır. Batı Hurrileri arasında ise Hepat'a Teşup'un eşlikçisi sıfatıyla tapılmaktadır. Ebla'dan kalan üçüncü milenyum yazılarında zaten bilindiği gibi Eski Suriye'nin en büyük tanrıçaları arasında kabul edilmiştir. Anadolu'da başlığıyla beraber uzun bir pelerin giyiyor olarak bir aslanın üzerinde duran bir biçimde resmedilmiştir. Her ne kadar yazılarda "gökyüzünün kraliçesi" ya da "gökyüzünün hanım efendisi" lakabı ile anılsa da aslan onun karanlık güçleriyle olan ilişkisinin simgesidir. Birçok Suriye şehrinde ve Orta Hitit döneminden itibaren Anadolu'da, özellikle Luwilerin baskın olduğu doğu ve güneydoğu illerinde ona tapılmıştı. On üçüncü yüzyılda eski kuzey gelenekleri ile bağdaşık Zippalanda, Kataba ve Ankuwa gibi merkezlere de onun kültürünü tanıtmak için çaba sarf edildi. Bu, dini inanışların koalisyonu süreci ile ilişkili olarak gerçekleşmiş olabilir. Buna örnek

olarak III.Hattuşili'nin karısı kraliçe Puduhepa'nın bir duasında Hepat'ın Güneş tanrısı Arinna ile özdeşleştirilmesi verilebilir.¹³⁷

Kabartmalarda Hepat, Hititlerin baş tanrısı Teşup ile kutsanmıştır. Bu tanrı ve tanrıça Yazılıkaya'da olduğu gibi, kabartmaların en önemli sahnesini, başka bir deyişle odak noktasını oluşturmaktadır. Bu nedenle, yazılı kaynaklarda, öncelikle Teşup ve Arinna'nın Güneş Tanrıçası'nın onurlandırıldığı bir töreni saptamak gerekecektir.¹³⁸

Urnazhiya: Ritüelin sonlarına doğru adı geçer ve tıpkı tanrı Alitarapa gibi ona da kuş yakılır ve öfkesinin dinmesi için kendisine adaklar adanır ve seremoni onun gönlünün alınmasıyla son bulur.

2.4. Doğumla ilgili diğer metin yerleri

KUB VIII 35¹³⁹

Öy.I [ma-a-an IGI-zi ITU-mi DUMU-aš mi-ia-r]i a-pa-a-aš-za D[UMU-aš
a]t-ta-[aš]É-ir ar-ha BIR-ia-zi EGIR-pa UD. KAM-ti-ma-at an-da ar-nu-[z]i
2' [ma-a-an I-NA ITU.2.KAM DUMU-aš] mi-ia-ri a-pa-a-aš DUMU-aš ŠÀ-aš
hu-u-iš-wa-tar LÁ-zi I-NA ITU.3.KAM DUMU-aš mi-ia-ri aš-pa-a-aš DUMU-aš
NÍG.SI x SÁ-tar a-uš-zi
3' [I-NA IT]U.4.KAM DUMU-aš] mi-ia-ri a-pa-a-aš DUMU-aš GIG-ri ma-a-an
I-NA ITU.5.KAM DUMU-aš mi-ya-ri UD.KAM^{HI.A} -uš-ši
ma-ni-in-ku-e-eš-ša-an-zi

¹³⁷ M.Popko, *Religions of Asia Minor*, Warsaw 1995, sy.14.

¹³⁸ H.Baltacıoğlu, *Alacahöyük Sfenksli Kapı Kabartmalarında Tasvir Edilen Tören*, TTK, Ankara 1996.

¹³⁹ Transkripsiyon ve tercümelemlerin karşılaştırılması için bkz. Beckman, 1983, s.14-15.

4' [I-NA IT]U.6' KAM DUMU-aš mi-ia-ri a-pí-e-da-ni DUMU-li at-ta-aš
an-na-aš e-ku-ni-mi kat-ta-an GUB-an-zi a-pa-a-aš-kán DUMU-aš ÍD!-az

5' [hu²-w]a²-an-ta-za IZI-za la-ap-pa-za i-ia-at-ta-ri I-NA ITU.7.KAM DUMU-aš
mi-ia-ri a-pu-u-un DUMU-an DINGIR^{LIM} -iš ka-ni-eš-zi

6' I-NA ITU.8.KAM DUMU-aš mi-ia-ri a-pa-aš-za DUMU-aš hal-ki-in
KÙ.BABBAR -ya i-ia-zi I-NA ITU.9.KAM DUMU-aš mi-ia-ri a-pa-a-aš DUMU-
aš a-ki

7' ma-a-na-aš Ú-UL-ma a-ki nu a-pí-e-el A-BU-ŠU AMA-ŠU pít-tu-li-ia-aš
ú-e-mi-ia-zi

8' I-NA ITU.10.KAM DUMU-aš mi-ya-ri É-ri-aš-kán ku-e-da-ni EGIR-an mi-ya-ri
nu-kán É-ir dan-na-at-te-eš-zi

9' I-NA ITU.11.KAM DUMU-aš mi-ia-ri a-pa-a-aš DUMU-aš in-na-ra-a-u-eš-zi I-
NA ITU.12.KAM DUMU-aš mi-ia-ri a-pa-aš DUMU-aš LÚŠU.GI-eš-zi

10' [nu-za] DUMU^{MEŠ} me-ik-ki i-ia-zi I-NA ITU.13.KAM DUMU-aš mi-ia-ri
NU.GÁL ku-it-ki

KUB VIII 35

Öy.I [eğer bir çocuk ilk ayda doğarsa] , o ço[cuk babasının evini dağıtacak] , ama
gelecek günde (sonraki günde) o bunu yeniden düzeltecek

2' [eğer ikinci ayda bir çocuk doğarsa],o çocuğun yaşamı içinde yokluk
olacak.(eğer) üçüncü ay içinde bir çocuk doğarsa, bu çocuk doğru (adil) yaşayacak.

3' [(eğer) dördüncü ay içinde bir çocuk] doğarsa, bu çocuk hasta olacak.(eğer)
beşinci ay içinde bir çocuk doğarsa, onun günleri kısa olacak.

4' [(eğer altıncı ay içinde bir çocuk doğarsa, babası ve annesi (birbirlerine) soğuk olucak ; bu çocuk (kendisi)

5'nehirden, rüzgârdan, ateşten (ve) sıcak demirden?(cehennem azabından?)

kurtulacak.(eğer) yedinci ay içinde bir çocuk doğarsa, bu çocuğu bir tanrı lütuflandıracak

6' (eğer) sekizinci ay içinde bir çocuk doğarsa, bu çocuk tahılı ve gümüşü kazanacak (eğer) dokuzuncu ay içinde bir çocuk doğarsa, bu çocuk ölür.

7' eğer o ölmezse ve babası (ve) annesi endişe (korku) duyacak (korkacak)

8' (eğer) onuncu ay içinde bir çocuk doğarsa, (o çocuk) herhangi bir ev içinde doğarsa, ev boşalacak

9' (eğer) onbirinci ay içinde bir çocuk doğarsa, bu çocuk güçlü (sağlam)

olacak.(eğer) onikinci ay içinde bir çocuk doğarsa, bu çocuk yaşlı (deneyimli) olacak.

10' [ve] çok çocuklar doğacak.(eğer) onüçüncü ay içinde bir çocuk doğarsa, orada hiç (alamet) olmayacak.

KUB XXX 29 (CTH 430.1)¹⁴⁰

Öy. I [ma-a-an-za] MUNUS-an-za ha-a-ši nu ha-aš-nu-pa-al-la-aš ki-i ha-an-da-a[iz-]zi

2 [2^{GIŠ} ku-up-p]i-iš-šar 3^{KUŠ} šar-pa-aš-ši-iš nu-uš-ša-an ku-e-da-ni-ia

3 [A-NA] 1^{EN GIŠ} ku-up -pí-iš-ni 1^{EN GIŠ} (šar-pa-aš-ši-iš ki-it-ta

¹⁴⁰ Bkz.transkripsiyon, tercüme ve karş. için, Beckman, 1938, s.22-23.

KUB XXX 29

Öy. I bir kadın doğur[duğu zaman] ve ebe bunları hazırlar:

2 [iki adet tab]ure (ve) üç (adet) minderi (yastığı) herbir

3 taburenin üzerine bir yastık bulunur.

4 ve taburelerin arasına [bir adet]

5 yerin üzerine bir (adet) sererler. Çocuk ne zaman aşağı (doğru) düşerse (yani doğarsa)

6 [ve o zaman] kadın taburelerin üzerine oturur. ve ebeler

7 [eli ile] battaniyeyi tutar.

8 [ve şöyle] büyülü sözleri söyler:

9 [tanrılara] tahsisat verirler. Ve Arinna'nın Güneş Tanrıçası

10 [otur]du, ve Harpişa şehrinin Halmaşuitte aynı şekilde (=oturdu)

11 ve Maliluha şehrinden Hatepi da aynı şekilde, Karahna şehrinin ^D LAMASI da (aynı şekilde)

12 *Tawiniya* şehrinin korku veren tanrı Telipinu aynı şekilde

13 Hakmiş şehrinden tanrı Huzziya aynı şekilde

14 [ama Hannahanna için orada bir yer hiç olmadı. (hiç yer kalmadı.); ve onun İnsanlık gibi

15 [bir yer]i oldu.(kaldı)

16 [] merkeze yerleş(tirilmiş)? Ve bu (o)

17 [] yoktur.] orada pencere yoktur.

- 18 [] bir [süt]un yeri
 19[] oraya
 20[] yerleştirilmiştir.
-

KBo XVII 61 ¹⁴¹(CTH 430.3.B)

Öy. 1 [*ha-aš-š]a-an-na-aš-ša-aš*

2 []x ŠÀ. BA 1 GIŠ [

3 [] x x [š]e-e-ir ki-x [

4 [*nu-u]š-ša^{1?}-an ka-a-ia 1 EM-ŠÚ ki-it-ta*

5 [] *ta-ra-ša-aš hu-iš-wa-an-za*

6 [] 1 GİR TUR ZABAR 4 KAK ZABAR x?

7 [DUMU(-an ku]-wa-pí an-da-an ša-al-la-nu-uš-ki-mi ?

8 []x ^{LÚ}A.ZU Û ^{LÚ}MUŠEN. DÙ pí-an-zi

9 [] *hu-u-uš-ta-an še-e-ir ar-ha wa-ah-nu-uš-ki-iz-zi*

10 [] *nu-mu-kán* ^{MUNUS} *ha-aš-nu-pa-al-la-aš*

11 [*ki-iš-ša-an te-iz-zi? DUMU?-a]n?-wa-az* ^{MUNUS} *ha-aš-nu-up-pa-al-la-aš ha-aš-hu-un*

12 [*-š/t]a-at nu-mu ma-a-an DUMU-an pa-ra-a pí-an-zi*

¹⁴¹ Karş.Beckman, 1983, s.42-43.

KBo XVII61

Öy. 1 [] onun rahiminin?

2 [] içinde 1 tahta[...]

3 [] üzerinde [...]

4 [] ve burada hem de bir ekşi yoğurt mayası koyulmuştur.

5 [] *taze tarasa*

6 [] bir küçük tunç hançer ve dört tunç çivi

7 [] çocuğu ne zaman içinde büyütürüm

8 [] hekim ve kuş yakalayıcıya (onu) verirler.

9 [] *huştuyu* üzerine tamamen çevirir.

10 [] ve bana ebe

11 [şöyle söyler: ‘’ çocu]ğu, ebe ile ben dünyaya getirdik.

12 [...] ve bana onu verdikleri zaman,

13 [ve bunu yaparım:] Onun ağzını temizlediğimde ve o

14 [yaşamaya gider, sonra] ben [onun sağlığını?] veririm. Eğer o yaşamıyorsa

15 [ve onun üzerine ...] ve saray oğlanı üzerime oturur, ben onun ağzını temizlediğim zaman

16 [ve tara]sayı götürürüm ve kurtalla kaplarını koyarım.

17 [ve] ağ serilmiştir ve sonra çocuğu *kurtalla* kapları

18 ile [...] arındırırım ve *tarasayı* onun üzerine tamamen çeviririm .

19 [ve sonra] bir kurdun [baş]ının tamamını yakarım.

20 [ve] ben [yaşlı] kadın? Onun başını yıkarım ve onu kraliçe için

21 [] giydirim(im.) Ama onun (kıyafetlerini) uzağa götürürüm.

22 [ve] onun dizlerine çocuğu koyarım.

23 [...ve] ona taze ilacı önceden vermişim ama ilaç...

24 [...] o [...] ve ona gelirim (ve) bundan başka, bakır? Bir kap? (ve?) ayrıca ilacı ona veririm.

25 [...] alırım: çiğ[dem?] ,salata

26 [...] (ve) ucuz bira ile doldurulmuş bir kap içmek için.

KBo XVII 61

Ay.

1' []-š*i-it n[a²*-

2' []x-*an pár-ah-du ša-*[

3' [*ma-ni-in-k]u-an-du-uš* MU^{H¹A}-*uš* KI.3 (=pár-ah-du) [

K]I.4

4' [*A-NA DUMU. NAM. L]Ú.U₁₉.LU-ma ta-lu-ga-uš* MU^{H¹A}-*uš pí-iš-ki²*-

ijd?-du

5' [-d]u[?] ták-na-ša-at-za^D UTU-uš^{NA4} pa-aš-ši-lu-uš i-e-id-du

6' [na-at-ši-kán ar-ha[?]] da-a-ú[!]

7' []-mi nu ki-iš-ša-an hu-ik-mi ne-pí-ša-az-kán kat-ta ši-i-e-eš-šar
ši-ya-ti

8' [ši[?]-i]a-ti nu I-NA TÙR pa-a-un na-aš-ta^D Im-mar-ni-i MÀŠ. GAL ú-
ik-ku-un

9' [] x a-uš-ta ú-ga^{MUNUS} ha-a-ša-ú-wa-aš IŠ-TU 10 ŠU. SI pa-
ra-a

10 '[e-ip-mi nu? MÀŠ. GAL-a]n an-da A-NA DUMU. NAM. LÚ.U19.LU I-NA 9^{UZU}
ÚR ap-pí-iš-ki-mi?

11' [IG]I^{HI. A-}kán A-NA IGI^{HI. A-}-ŠU ha-an-da-a-an i-ni-ra-aš-kán i-ni-
ri KI. MIN (=ha-an-da-a-an)

12' [KI.3] GEŠTU^{HI. A-}kán A-NA GEŠTU^{HI. A-}-ŠU KI.4 KA_XU^{HI. A-}
kán A-NA KA_XU -ŠU KI.5[!]

13' [^{UZU} NÍG. GIG-kán A-NA^{UZU}] NÍG. GIG KI.6 ZÉ[!]-kán A-NA ZÉ KI.7 gi-en-zu-
kán

14' [gi-en-zu-i]x-ti KI.8 za-aš-ga-ra-iš-kán za-aš-ga-ri-iš-ši KI.9[!]

15' [] X-da-an-ni KI.10 ar-ki-i-e-eš-kán

16' [ar-ki-ia-aš KI.11 gi-e-]nu-kán A-NA gi-nu-wa-aš KI-MIN GÌR-kán A-NA GÌR
KI-MIN

17' [-r]a-a-aš-ši-e![!]-kán[!] zu-un-ti-iš-ta hu-ur-ta-li-iš-ša

18'[]pár-ga-u-wa-aš HUR. SAG^{HI. A}-aš pí-hu-te-iz-zi
19'[]ták-na-aš[?] DUT]U-wa-aš ú-el-ku-wa pí-hu-te-iz-zi
20'[]x-id-du nu pa-id-du MÁŠ. GAL-aš ták-na-aš^DUTU-i
21'[]ták-n]a-aš[!]? DUTU-i^{GIŠ} zu-up-pa-ri lu-uk-kán har-du

22'[] MÁŠ. GAL-ma ar-ha ha-ap-pí-iš-na-mi?
23'[]za[?]-n]u-mi Û ALAM GIŠ
24 '[]ki-]e ar-ha wa-ar-nu-mi?

25'[]x NÍ[?]

Ay.

1 ()

2 [“’ ...]izin ver onu kovalasın! [...]

3 [...k]ısa yıllar, aynı şekilde 3 , (kovalasın) [...] [... Aynı şekilde] 4

4 [ama insan]oğluna uzun yıllar verilsin!

5 [...] (eğer) Yeryüzünün Güneş Tanrıçası çakıldaşlarını onlara çevirsin!

6 [ve ondan uzağa] [onları] alsın!”

7 [sonra] ben [...] ve şöyle büyülü sözleri söylerim: “Gökyüzünden aşağıya bu aktı.

8 [...bu ak]tı.” Ve hayvan çiftliğine gittim, ve sonra Tanrı İmmarni’den bir erkek

keçi istedim

9 [...] o? Gördü. Ama ben, yaşlı kadın, 10 parmak ile ileri

10 [tuttum (uzandım) ve ke]çiyi insanoğluna karşı (her birinin) vücudunun 9 bölümünü tekrar tekrar tuttum.

11 [...göz]ler, gözlere karşı düzenlenmiştir, kaş kaşa doğru, yine;

12[... Yine 3;] kulaklar onun kulağına, yine 4; ağızlar onun ağzına, aynı şekilde 5;

13 [karaciğer] karaciğere, aynı şekilde 6; safra kesesi safra kesesine, 7 aynı şekilde;

leğen

14 [leğene ...] aynı şekilde 8; anüs? Anüse, aynı şekilde 9;

15 [...]...aynı şekilde 10; testisler

16 [testislere, aynı şekilde 11; di]z dizlere, aynı şekilde; ayak ayağa, aynı şekilde.

17[...].*zuntista* ve lanet?.

18 [] yüksek dağları o götürür.

19 [] [Yeryüzünün Güneş Tanrı]çası'nın çimenini

Götürür.

20 [] onu [götürü]rüm?. Ve erkek keçi Yeryüzünün Güneş

Tanrıçası'na gitsin!

21 [Yer]yüzünün Güneş Tanrıçası gün ışığı Ona bir meşale tutsun!"

22 [] ve keçiyi tamamen keserim

23 [pişi]riri. Ve bir tahtanın figürünü (heykelini)

24 [bu]nları tamamen yakarım.

25 () Kehanet terimi?

KUB XXXIII 67 (CTH 333.A)¹⁴²

1' []x ZI x x[

2' *nam-ma* DUG. KA. GAG. A NAG[

3'^{GIŠ} LAM. GAL! *gul-aš-zi n[a-at*²

4' *nu*^{GI} A.DA. GUR^{HI. A} *tar-n[a-i*

5' *an-da iš-hi-i-e-iz-zi n[a-at?*

6'^{GIŠ} *wa-ar-du-li-in pa[-*

7' *na-aš-ta*^{DUG} *hu-u-up-pár šu-u[n-na-i?*

8' *hu-u-ma-an-da an-da iš-hu-u-w[a-a-i*

9' *ka-ri-ia-an-zi na-at A-NA[*

10' *na-at a-ap*² *-pí-iz-zi UD-ti[*

11' EGIR-ŠÚ-*ma* 1^{DUG} *KU-KU-UB ME-E* 1 [^{DUG} *KU-KU-UB KAŠ*[?]]

12' 1^{DUG} *KU-KU-UB wa-al-hi* 1^{DUG} *KU-K[U-UB mar-nu-wa-an*² *da-a-i*[?]]

13' *me-na-ah-ha-an-da-ma-kán* DINGIR^{LIM}

14' *da-ga-a-an e-eš-zi nu má*² *-[*

15' *ha-ma-an-kán nam-ma-aš-ša-an [*

¹⁴² Krş. İçin, bkz. Beckman, 1983, s.72-78vd.

16 'nu-uš-ši [] x x-iz'-zi' e'-[

17'x [] x x[

18'[i]š-ki-ša-aš-ma-aš-ši EGIR-a[n'

19'[1] DUG ME-E-ia-aš-ši a-wa-an[

20' nu ma-ah-ha-an ki-iš-ša-an x [

21' nam-ma-aš-ša-an ^{MUNUS} ŠÀ. ZU ga-[

22' nu-uš-ša-an ša-ne-iz-zi kfi-na-an-ta

23' Ì.DÙG. GA-ia-aš-ša-an la-hu-u-wa-i[

24' ^{MUNUS} ŠÀ. ZU-ma ki-iš-ša-an me-m[a-i]

25' ša-ne-iz-zi-iš-ša-an pí-eš-š[i-ia-mi?

26' ^DAn-zi-li-iš-za ša-a-it ^D[Zu-uk-ki-iš-za ša-a-it']

27' GÙB-la-an-za ^{KUŠ} E.SIR ZAG-na-az [šar-ku-ut-ta ZAG-na-an-za-ma ^{KUŠ} E.SIR]

28' GÙB-la-az šar-ku-ut-ta TÚG-za m[a' -

29' TÚG. DINGIR ^{LIM}-wa-aš-za-kán TU-DI-IT-TI ^{HI. A} EGIR-[(pa pa-aš-ki-it)]

30' nu-uš-ši ^{TÚG} hu-u-bi-ki a-ap-pí-iz-zi [(pí-ra-an hu-i-nu-ut)]

31' ha-an-te-iz-zi-ma-za ap-pí-iz-zi-az [(hu-i-nu-ut ša-ra-a-aš ti-ia-a)]t

32' na-aš-kán i-ia-an-ni-iš IŠ-TU É.ŠA [(ta-pí-na-ma-az)]

33' [É-ir kam-ma-ra-aš IŠ-]BAT ^{GIŠ} AB ^{HI. A} tuh-hu-iš IŠ-BAT

34' [is-ta-na-ni-iš-ša-an DINGIR ^{MEŠ} ú-i-š]u-ri-ia-an-ta-at A-NA GUNNI-ša-an

35' [^{GIŠ} kal-mi-ša-ni-iš ú-i-š-ri-i]a-an-da-at I-NA TÙR-kán UDU^{! HI. A}

36' [ú-i-šu-ri-ia-an-da-at I-NA] É.GU₄-kán GU₄^{HI. A} ú-i-šu-ri-an-da-at

37' [AMA-ŠU DUMU-ŠU-ia ú-i-šu-ri-a]n-da-at DAM-ZU-kán

38' [LÚ MU-DU-ŠU-ia ú-i-šu-ri-ia-an-d]a-at

39' [GAL-iš-za DUTU-uš EZEN-an? hal-z]a-iš nu-za DINGIR^{MES} GAL hal-za-iš

40' [] x-iz-zi e-du-un

41' [] x-un Ú-UL

KUB XXX III 67

1 ()

2 Daha çok ,içmek için ucuz bir testi bira [o boşaltır....]

3 şam fıstığı, odun keser niceliğini azaltır v[e o...]

4 ve bir kamyş içmeye o k[oyar

5 o bağlar [ve onu

6 *wardulli* bitkisi []

7 ve şişeyi doldurdu []

8 ve onların hepsini içine attı [....] ve onlar kapladılar ve onlara [.....]

10 ve onlar hamileliğin son gününde

11 ondan sonra bir kupa su [bir kupa bira]

12 bir kadeh *walhi* ve bir kadeh *marnuwant* o alır.

13 ve karşıda, tanrı, ilah [...]

14 yerdedir ve [...]

15 sıçradı ve daha çok [...]

16 ve ona[...]

17 ()

18 ancak onun arkasında, tersinde

19 bir kadeh su, ona, uzağa,

20 ve aşağıdaki gibi olduğunda [...]

21 daha çok, ebe [...]

22 ve zerafetini ezdi

23 ve sade yağ döker[...]

24 ancak ebe aşağıdaki gibi konuşur

25 zerafeti bir yere bıraktım

26 Anzili sinirlendi; [Zukki sinirlendi]

27 sağ ayağındaki sol yerdeki ayakkabıyı [giydi; sağ yanındaki ayakkabı]

28 sol ayağına giydi .giysi parçası [.....]

29 ‘‘ O, tanrısal kıyafetlerinin arkasına kutsal eşyalarını göğsüne iliştiirdi.(getirdi.)

30 önüne düşen peçesini yerden alarak ayağa kalktı

32 ve o tapınama odasından dışarı çıktı (yürüdü.)

33 ‘‘ pencerenin önünde sisli havanın dumanını içine çekti.

34 altarın üzerindeki tanrılar boğulmuştu. Ocağın üzerine
35 kütükler yığılmıştı.(bastırılmıştı.) hayvan çiftliğinin içindeki koyunlar
36 zapt edildi. Ahırdaki büyükbaş hayvanlar (sığır) dizilmişti
37 annesinin çocuğu zapt edilmiştir. Eşi
38 ve onun kocası boğulmuştu.

39 ‘‘ büyük güneş tanrısı bayramına (şölenine) çağırdı ve o büyük tanrıları çağırdı
(davet eti.)
40 şöyle söyledi: ben yedim
41 [...]değil.

IV ŠA EN SÍSKUR-iš-ša-an É-[ri an-da^{GIŠ} SE₂₀-ER-DUM²]

2 wa-ra-mi^{GIŠ} ša-hi-iš wa-ra-n[i

3^{GIŠ!} pá-r-nu-ul-li wa-ra-n[i

4^{GIŠ} ERIN wa-ra-a-ni nu [

5 e-hu EGIR-an i-ia-a[d-du-ma-at[?]

6 EGIR-an^{GIŠ} pá-r-nu-ul-li-m[a[?]

7 an-da-ma-aš-kán ti-ia-a[t^DAn-z(i-li-iš^DZu-uk-ki-iš)]

8 ŠA EN SÍSKUR É-ri g[(a[?]-ka!-eš-ni^{GIŠ} hu-in-pa-an)]

9 kam-ma-ra-aš tar-na-aš^{GIŠ!}[AB^{HI. A} (tuh-hu-iš tar-na-aš)]

10 iš-ta-na-ni-iš-ša-an[DINGIR^{MEŠ} S(IG₅- ia-an-ta-at)]

11 A-NA GUN[NI-iš-]ša-[a(n^{GIŠ} kal-mi-ša-ni-)eš SIG₅-(ia-an-ta-at)]

12 TÙR-kán UDU ^{HI. A} SIG₅-an-t[a-at I-NA É.GU₄-kán GU₄ ^{HI. A} SIG₅-an-ta-at]

13 AMA-ŠU DUMU-ŠU-ia SIG₅-an-ta[-at DAM-ZU ^{LÚ} MU-DI-ŠU-ia?]

14 SIG₅-an-ta-[at]

15 ^DUTU-i ha-lu-ga-aš pa-it ú-[it-wa-ra-aš ^DAn-zi-li-iš]

16 ú-it-wa-ra-aš ^DZu-ik-k[i]-i[š]

17 ki-nu-un-za e-it-mi e-ku-mi[?]

18 ki-nu-un-za hu-u-up-am-mi ki-nu-u[n-za]

19 ^DAn-zi-li-iš wa-ah-nu-ut [na-aš-za (e-ša-at)]

20 na-aš-za kat-ta-an ú-nu-wa-an-[ta-aš (^{GIŠ} ha-tal-ki-eš-na-aš e-š)a-at]

21 na-aš-za še-ir GUL-aš-sa-an-ti A-[(NA e-x) e-ša-at]

22 ZAG-an-ma-an-za-an ŠU-an pa-ra-a e' [ip-ta' (NINDA[!].KAxUD)]

23 ka-du-pa-a-it nu-uš-ša-an ku[-it-ta' A-N(A ^{GIŠ} BANŠUR ki-it-ta-r)i]

24 nu hu-u-ma-an ka-du-pa-a-it[EGI(R-ŠU-ma MUN ŠA Ú.SAL u-wa-ni-i)a-az]

25 ka-du-pa-a-it Ú.SAL ^{LUM} u-w[(a-ni-ia-az-kán ma-ah-ha-an x)

26 Ú-UL zi-in-na-at-ta-ri [EGIR-Š(U KUR-an-za da-an-ku-ki-eš-na-aš D)UMU-an)

27 [uš[?]]-ki-iz-zi a-pa-a-ša [(EGIR-an-da EGIR-an-d)a]

28 [Š(A E)N SÍSKUR-ia-kán TI-tar [(a)-

29]x-ia-wa-la KUR-az li-e zi-i[n-na-at-ta-ri]

30 [Š]A EN SÍSKUR-ia-(at)-kán T[I-tar URU-az [?] li-e]

31 [z]i-in-na-at-ta-ri ŠA E[N SÍSKUR-ia-kán TI-tar]

32 É.ŠÀ-az li-e zi-in-n[a-at-ta-ri]

33 [na-]at uk-tu-u-ri e-eš-[t/du]

34 [nu-]za BAPPIR ša-[]-x()-in-ti-x [

35 [] x x [

IV ‘ Evinin içinde kurbanın [zeytin ağacını]

2 yakar. Sahi odununu (tahtası, ağacı) yakar

3 *parnulli* tahtasını yakar

4 cedarı yakar ve söyler:

5 hey! Geri gel

6 geri dön! Ama *parnulli* tahtasına

7 ‘ama o oturdu, Anzili ve Zukki

8 kurban beyinin evinin içindeki

9 sisi pencereden kayboldu (bırakıldı.) Duman [pencerelerden] kayboldu.

10 altarn üzerindeki [Tanrılar iyidir.]

11 Oca[ğın] üzerindeki kütük[ler] iyidir.

12 Hayvan çiftliğinin içindeki koyunlar iyi[dir. Sığır ahırının içindeki sığırlar

(büyükbaş hayvanlar) iyidir.]

13 Annesi ve onun çocuğu iyi[dir. Eş ve onun kocası]

14 iyi[dir.]

15 Haber Güneş Tanrsı’na gitti :’ [O gelmişti, Anzili!]

16 O gelmişti, Zuk[ki! ‘ o zaman Güneş Tanrsı yanıtladı?:]

17 ‘ Şimdi yer ve içerim![...]

18 Şimdi (bir arpa unu)? Hazırlarım! Şimdi [...]

19 ‘ Anzili döndü (çevirdi.) , [ve üzerine...] O [oturdu.]

20 ve o süslenmiş hatalkesna ağacının altına oturdu.

21 ve onun üzerine oyulmuşa [oturdu.] [...]

22 Ama o, sağ elini yukarıya kaldırdı [...] bir diş ekmeği!

23 O yedi içti? .ve [her hangi bir ...] kurban masasının üzerine

24 ve tümünü (her şeyi) yedi içti? .[Sonra]dan , tuzun çayırından tuzu yaladı.]

25 o yedi içti? . Çayırdan tuzu yaladığında

26 bitmedi – [sonradan] ülke [gözden] geçirilir çocuğu (ölümlü)

27 bu sonradan sonraya [bitirmemiştir.]

28 ‘ ve kurban beyinin yaşamından [...]

29... ülkeden bit[mesin (son vermesin!)]

30 kurban beyinin ya[şamı şehirden?]

31 [bitme]sin! [kurban beyinin yaşamı]

32 kutsal odadan (iç odadan) bit[mesin!]

33 [ama] o sonsuz olsun!’’

34 [ve] ‘bira ekmeği’...[...]

KUB XVII 28 II 1–32 (CTH 730)¹⁴³

II ŠI-PÁT e-eš-ha-na-aš ma-a-an-za MUNUS-za h[a-a-ši]

2 nu e-eš-ha-ar-še-it a-ri-it-ta n[a-an kiš-an]

3 hu-uk-mi ta-ha-aš-tu-hu-uš-tu tu-u-m[i-el]

4 ka-a-ap-tu-u ^DTa-ru pat-ta-pí-eš-x[

5 tu-ut-ha-aš-šu-u-ul li-e-ti-it[

6 li-e tu-u-mi-el 5-ŠU te-x[

7 ŠI-PÁT hu-wa-an-da-aš ma-a-an-za ha-a-ši na-aš Ú[-UL]

8 hu-un-ta-riiya-it-ta na-an kiš-an hu-u[k-mi]?

KUB XVII 28 II 1–32 (Kanın Büyüsü Ritüelinden)

1 ‘‘Kanın büyüü’’- bir kadın doğurdu[ğu zaman]

2 ve onun kanı yasaklanmıştır, sonra [onun için şöyle]

3 -6 hokkabazlık yaparım: (Hattice)

7 ‘‘ Rüzgârın büyüü’’-(bir kadın) doğurduğu zaman ve o de[ğildir].

8 kırık rüzgâr, daha sonra onun için şöyle hokkabazlık [yaparım.]

9–32 (Hattice.)

¹⁴³ Kanın büyüü olarak adlandırabileceğimiz bu ritüel metni, Luwi ritüellerine benzerliği nedeniyle diğerlerinden ayrılır.bkz. transkripsiyon, tercüme ve gerekli bilgi için , Beckman, 1983, s.84-85.

KUB IX 22 ¹⁴⁴(CTH 477.1.A)

1' [] *hal-hal-tu-u?-ma-ri(-)x[*

2' [^{GIŠ} GAG^{HI. A} -ia še-ir[

3 '[nu t]a²-ma-in^{DUG} DÍLIM. GAL da-a-[i

4' [] x ^{GIŠ} GAG^{HI. A} še-ir IŠ-TU[

5' na-aš-ta har-na-a-iš ku[-iš

6' na-aš-ta a-pí-e-el[*ki-e-iz]*

7' ki-e-iz-zi-ia ^{GIŠ} GA[G

8' an-da ki-e-iz ki-e-i[z-zi-ia ^{GIŠ} ÉRIN ^{GIŠ} pa-a-i-ni]

9' ^{GIŠ} SE₂₀-ER-TUM i[š-ha-a-i]

10' [nu?] 2^{DUG} KU'-KU'-UB GEŠTIN da-a-i še-[ra-aš-ša-an? ^{GIŠ} ÉRIN]

11' [^{GIŠ} pa-a-i-ni ^{GIŠ} SE₂₀-ER-TUM [an-da iš-hi-ia-an? (nu 1^{EN} ki-e-iz)]

12' 1^{EN} -ma ki-e-iz ga-an-k[(i)]

13' [(MUNUS-ia-kán ku-e-da-ni A-NA É.ŠA)] an-da-an e-eš-zi

14' [(nu a-pí-e-da-ni A-NA É.ŠA a-r)] a-ah-za 2 ^{GIŠ} GAG^{HI. A}

15' [(ki-e-iz 1 ^{GIŠ} GAG ki-e-)] iz-zi-ia 1^{EN}

16' [(wa-al-a)] h-zi (nam-ma-aš-ša-an A-N)] A ^{GIŠ} GAG^{HI. A}

¹⁴⁴ Krš. Beckman, 1983, s.88-91.

17' *an-da* [(^{GIŠ} ÉRIN ^{GIŠ} *pa-i-ni* ^{GIŠ} *S*)]E₂₀-ER-TUM-*ia iš-ha-a-i*

18' ^{DUG} *KU-KU-UB im-[(4[?] mu-ri-ia-)]li-iš'*

19' *kat-ta ga-a[(n-k)]án-te-eš (^{SÍG} šu-ri)]ta-ia-kán*

20' *pí-ra-an a[(r-ha k)u?-r]a?-an-zi*

21' *nu ŠA MUNUS* [^{GIŠ} ŠÚ. A ^{GIŠ} BANŠUR *ša-aš-]du'-uš*

22' ^{GIŠ} *GA-GA-AN-NU-U[M (har-na-ú-un MUNUS-ya) LÚ p]a-a-ti-li-iš*

23' *IŠ-TU MUŠEN [(HUR-RI wa-ah-nu)-uz-zi]*

24' *nu-za-kán [(MUNUS É.)Š(À an-da zu)]-úr-ki-ia*

25' *ši-pa-an-t[(i nu-za)-kán (ŠU ^{MEŠ} -ŠU)] a-ar-ri*

26' *na-an [(har-na-ú-i pí-ra-an)]an-da pí-hu-da-an-zi*

27' *nu 1 MUŠEN.[(GAL ha-a-ri-ia ši-pa-an-t)]i 1MUŠEN.GAL-ma*

28' *ha-a-pí-[(ia it-kal-zi-ia k)]u-la-mu-ši-ia*

29' *ši-pa-a[(n-ti nu har-)]na-a-i-in ^{GIŠ}GAG^{HI. A.} -ia*

30' *iš-h[i-ia-a]n-zi*

31' *nu ^{GIŠ} ÉRIN ^{GIŠ} pa-i-ni ^{GIŠ} SE₂₀-ER-TUM IŠ-TU SÍG.SA₅*

32' *an-da iš-hi-ia-an na-at ^{LÚ} pa-ti-li-iš*

33' *da-a-i na-at-kán A-NA MUNUS i-pu-ul-li-ia-aš*

34' *an-da da-a-i Ì.DÙG. GA-ia-aš-ši-iš-ša-an*

35' *SAG. DU-ŠU la-hu-i A-NA QA-TI-ŠU-ia-aš-ši-iš-ša-an*

36' *SÍG.SA₅ ha-ma-an-ki*

37' *nam-ma-kán* ^{LÚ} *pa-ti-li-iš har-na-a-i-in IŠ-TU* ^{DUG} DÍLIM. GAL

38' *IŠ-TU* (GIŠ) ^{GIŠ} ÉRIN ^{GIŠ} *pa-i-ni* ^{GIŠ} *SE₂₀-ER-TUM da-a-i*

39' *nu* MUNUS KA_xU-ŠU *šu-up-pí-ia-ah-hi*

40' *nu-uš-ša-an* ^{LÚ} *pa-ti-liš* ^{DUG} DÍLIM. GAL *har-na-in*

41' *A-NA* ^{GIŠ} GAG ^{HI. A} *še-ir da-a-i na-an-kán*

42' *še-ir iš-da-pí nu* MUNUS [*p*] *a-iz-zi har-na-a-ú-i*

43' *UŠ-KE-EN nam-ma-aš-ša-a[n] QA-TAM har-na-a-ú-i*

44' *pa-ra-a da-a-i nam-[ma]-aš-za e-ša-ri nu* ^{LÚ} *MU-ZA-ŠU*

45' ^{LÚ. MEŠ} *pa-ti-li-e-[e]š* ^{MUNUS. MEŠ} *ka-at-ri-eš-ša*

46' *pa-a-an-zi na-a[t] A-NA* MUNUS *UŠ-KE-EN-NU*

47' *nu* ^{LÚ} *pa-ti-li-iš har-na-a-ú-i*

48' *pí-ra-an ši-ia-[iz-zi]* ^{DUG} *kap-pí-ma-aš-ša-an ku-iš*

49' *har-na-a-ú-uš la-hu-an-zi nu ŠA É.ŠÀ KÁ-aš ku-i-uš*

50' *a-ra-ah-za pí-ra-an 2* ^{GIŠ} GAG ^{HI. A} *wa-al-ah-zi*

51' *nu-uš-ša-an* ^{DUG} *kap-pí-in ša-ra-a da-a-i*

52' *še-ir-ma-an-kán iš-da-a-pí*

53' *nu A-NA* ^{LÚ. MEŠ} *pa-ti-li-e-eš* ^{MUNUS. MEŠ} *ka-at-ra-aš-sa*

54' *a-da-an-na pí-ia-an-zi n[a-a]t-za*

55' *ar-ha pa-a-an-zi ma-ah-ha-an-ma'*

56' *ne-ku-uz me-hur ki-ša-ri* MU[L] *wa-at-ku-zi*

57' *na-aš-ta* ^{LÚ} *pa-ti-li-iš an-da p[a-i]z-zi*

58' *nu h[ar-n]a-a-ú-i [p]i-ra-an ki-nu-u[z-z]i*

KUB IX 22

1' [...] köşesinde [

2' [...] ve çivilerin (kazıkların) yukarısında

3' [ve] başka çanağı (yuvarlak kâseyi) o al[ır.

4 [...] kazıkların üstüne ile [

5 ve öy[le] *harnai* (doğum sandalyesi)[gibi

6 ve sonra onun [... Bu yanından]

7 ve diğer yanından, bir ka[zık ...]

8 - bir diğer yanından [ve] diğer yanının [üzerinden –sedir ağacı, ılgın?]

9 (ve) zeytin ağacını o bağlar.

10 [ve] iki testi şarabı o alır (ve) yukarı[sına sedir ağacını]

11 ılgın? (ve) zeytin ağaçlarıyla [bağlamıştır]. Ve bunun bir yanına,

12 diğer bir yanına, o asar.

13 ve kadın herhangi bir iç odanın içindedir.

14 ve dışarıdaki bu iç odanın etrafına iki kazık (çivi)

15 bu yandan bir çivi ve diğer bir yandan biri

16 o içine vurur (çarpar.) Bundan başka (ayrıca) , çivilerin üzerine

17 sedir ağacı, ılgın? ve zeytin ağaçlarını bağlar.

18 bir testi [...] (ve) dört? Üzüm (şeklinde) –ekmekler

19 asılmıştır ve iplik yumağı?

20 önünden birini tamamen keserler.

21 ve sandalye, kurban masası, yatak

22... sehpa (ve) kadının doğum taburesi-ve kadının kendisi-*patili* rahibi

23 bir kuşaklı ördeği?(kırmızı keklik?) (üzerine) sallar.(çevirir.)

24 ve kadın iç odadan

25 bizzat kendisi zurginin tarafı için kurban sunar ve o ellerini yıkar.

26 ve onu doğum sandalyesinin önünden götürür.

27 ve büyük bir kuş?(kaz, ördek) yoluna kurban sunar. Ama bir ördek?

28 *hapiya*, *itkalziya* (ve) *kulamusiya* için

29 o kurban sunar. Ve doğum taburesi ve çivilerin

30 birini (hep birlikte) b[ağ]lar.

31 ve sedir ağacı, ılgın? (ve) zeytin ağacı ile kırmızı yün

32 bağlanmış ve *patili* rahibi

33 onları alır ve onların üzerinden kadını, kayışı?(atkıyı)

34 o yerleştirir.(alır.) güzel kokulu iyi ince bir yağı,

35 başının üzerine döker ve ona eli ile

36 o, kırmızı yünü bağlar.

37 Ayrıca, *patili* rahibi doğum sandalyesi ile yuvarlak kâseyi

38 birlikte sedir ağacını, ılgını? (ve) zeytin ağaç(larını) alır.

39 ve kadının ağzını temizler.(arındırır.)

40 sonra *patili* rahibi kâseyi ve doğum sandalyesini

41 kazıkların (çivilerin) üzerine ve onu (kâseyi) koyar.

42 o, üzerini örter. Sonra kadın gelir ve doğum sandalyesine

43 reverans yapar. Bundan başka, onun eline doğru doğum sandalyesini

44 kaldırır.(tutar.) ayrıca, o bizzat kendisi oturur ve kocası

45 *patili* rahipleri ve *katra* kadınları

46 giderler ve onlar kadına reverans yaparlar.

47 ve *patili* rahibi doğum sandalyesinin

48 önüne bir boşluk ölçüsünde (oda)hazırlar. Ama herhangi bir doğum sandalyesi

için bir *kappi*-ölçüsünde kaba

49 dökülmüştür. Ve herhangi iki kazık etrafında, önüne

50 kapının iç odasına o, vurur-(bu şeyleri o alır ve)

51 o *kappi* ölçüsünde kaba (doğum sandalyesinin) tepesinin üzerine

52 ve bunu örter.

53 ve *patili* rahipleri ve *katra* kadınları

54 yemeği verirler. Ve onlar

55 uzağa giderler. Ama

56 bu gece olur (ve) bir yıldız parıldar.

57 ve sonra *patili* rahipleri içine g[id]er.

58 ve bir doğum sandalyesinin önüne (bir ritüel odası) açılır.

III.1 *na-aš-ta* MUNUS *an-da pí-e-hu-te-[iz-zi]*

2 *na-aš har-na-a-ú-i UŠ-KE-E[N nam-m]a-aš-ša-an*

3 *QA-TAM pa-ra-a da-a-i n[a-aš-ta I]Š-TU É.ŠÀ*

4 *pa-ra-a ú-iz-zi nu* ^{LÚ} *pa-ti-l]i-iš É.ŠÀ*

5 *pí-ra-an ši-ia-i[z-z]i*

6 [*nu-za-a*]n MUNUS ^{GIŠ} N[^{HI A} *Á* -a]š *e-ša-ri nu-uš-ši*

7 [*ki-i]t-kar* 1 ^{GIŠ} BANŠUR AD. KID *da-a-i*

8 [*nam-]ma-aš-ša-an* ^{NINDA} *na-hi-ti-in da-a-i*

9 [^{NINDA} *n]a-hi-ti-ma-a[š-š]a-an še-ir* ^DSIN ^DUTU

10 ^ÙMUL *i-ia-an-te-eš*

11 [*n]a-aš-ta* ^{LÚ} *pa-t[i]-li-iš ku-it* ^{GIŠ} ÉRIN

12 [^{GIŠ} *pa-i-ni* ^{GIŠ} *SE₂₀-E[R-T]UM IŠ-TU SÍG.SA₅*

13 [*a]n-da iš-hi-ia-an A-NA* MUNUS *i-pu-ul-li-ia-aš*

14 [*a]n-da da-iš na-at-ši-kán ar-ha da-a-i*

15 [*n]a-at-ša-an* ^{NINDA} *na-hi-ti-i kat-ta da-a-i*

16[*nu*] ^{LÚ} *pa-ti-li-iš* ^{DUG} *K[U-K]U-UB GEŠTIN A-NA MUNUS pa-a-i*

17 [*a*] *pa-a-ša-aš-ši* 2 MÁŠ. TUR *pa-[r]a-a e-ip-zi*

18[*n*] *a-aš-kán* MUNUS *IŠ-TU GEŠTIN [š]i-pa-an-ti*

19[*n*] *a-aš-kán* ^{LÚ} *pa-ti-li-iš pa-ra-a pí-en-na-i*

20[*n*] *a-aš-ša-an ma-ah-ha-an KASKAL-ša-a[š h]a-at-ri-eš-na-aš*

21 [*pa-r*] *a-a a-ri nu* 1 MÁŠ. TUR *A-NA [DINGIR.]LÚ* ^{MEŠ} *ši-na-ap-ši-ia-aš*

22 [*ši-p*] *a-an-ti* 1 MÁŠ. TUR-*ma A-NA DINGIR. LÚ* ^{MEŠ} *URU* ^{LIM}

23 [*ši-pa-a*] *n-ti*

24[*nu*] ^{LÚ} *pa-t]i-li-iš EGIR-pa ú-iz-zi*

25 [*na-aš PA-N]I É.ŠÀ UŠ-KE-EN A-NA MUNUS-ia-aš*

26 [*UŠ-KE-]EN nu ki-el-di hal-za-a-i*

27 [(*nu-uš*)]-*ši a-ku-wa-an-na pí-ia-an-zi*

28[(*na-(aš)*)]-*za ar-ha pa-iz-zi*

29 [(*lu-u*)]*k-kat-ta-ma nu-za MUNUS a-ar-ri*

30[(*nu*)] *ma-a-an MUNUS te-eš-ha-az pár-ku-i-iš*

31 [(*na-an-kán* ^{LÚ} *pa-ti-li-iš har-na-a-ú-i*

32 [(*a*)]*n-da pí-e-hu-te-iz-zi*

33 *na-aš UŠ-KE-EN har-na-a-ú-i-i[a-(aš-ša-an)]*

34 *QA-TAM da-a-i [()]*

35 *ma-a-na-aš te-eš-ha-az Ú-ÚL pár-ku-iš n[(a-aš PA-N)]I KÁ É.ŠÀ*

36 *UŠ-KE-EN nam-ma-aš-ša-an a-ra-[ah-za]*

37 *har-na-a-ú-i QA-TAM pa-ra-a [(da-a-i)]*

38 *ma-ah-ha-an-ma ne-ku-uz MU[L wa-]at-ku-zi*

39 *na-aš-ta MUNUS har-na-a-ú-i an-d[a pí-]e-hu-te-iz-zi*

40 *na-aš har-na-a-ú-i UŠ-KE-EN Q[A-TAM-i]a-aš-sa-an*

41 *pa-ra-a da-a-i na-aš-kán pa-ra-a ú-iz-zi*

42 *[nu]^{LÚ} pa-ti-li-iš É.ŠÀ [pí-ra-an ši-ia-i]z-zi*

43 *[nu MUŠ]EN^{LÚ} pa-ti-li-iš [pa-ra]-a da-a-i*

44 [] *KASKAL-ši ha-at-ri-[eš-ša[?]-n]a[?]-aš*

45[] *LA? x NI? x [-z/i*

46[] *É.ŠÀ*

47[] *U]Š-KE-EN*

III

1 Ve sonra o, kadını içeriye geti[rir.]

2 ve o doğum sandalyesinin önüne reverans yapar.[Bundan] başka

3 o elini kaldırır. Sonra iç odadan o,

4 dışarıya gelir ve *patili* rahibi iç odanın

5 önünde kendini gösterir.

6 [ve] kadın yatağa oturur ve

7 yanına başını, o hasırdan bir kurban masasını koyar.

8 [ayrı]ca, o bir *nahiti* ekmeğini (bunun üzerine) yerleştirir.

9 ve *nahiti* [ekmeğinin] ay, güneş,

10 ve yıldız(lar) örnek olmuştur.

11 ve sonra sedir ağacı

12 ılgın? (ve) zeytin ağaç(ları) kırmızı yün ile

13 bağlanmıştı, *patili* rahibi kadının üzerine

14 yerleştirilmiştir, atkının? Üzerine

15 (şimdi) o, onları *nahiti* ekmeği ile yerleştirir.

16 [ve] *patili* rahibi bir testi şarabı kadına verir.

17 o,onun üzerine 2 genç keçi koyar

18 ve onları kadına şarap ile kurban sunar.

19 ve *patili* rahibi onları uzağa götürür.

20 ve yolun geçitine

21 o varır, sonra bir genç keçi erkek [tanrıların] *şinapşisi* için

22 o kurban sunar ve (diğer) genç keçi erkek tanrıların şehri için

23 o kurban sunar.

24 [ve] *patili* rahibi geri gelir.

25 [ve onun (kapısının?) önüne] iç odaya reverans yapar (ve) kadına

26 o [reverans] yapar ve o ağlar ‘‘sağlığa!’’

27 ve onlar ona içmeye gelirler.

28 [ve] o dışarı gider.(çıkır.)

29 [ertesi sabah] kadın yıkanır

30 ve ona (kadın) eğer rüya tarafından gösterilmişse temiz (olduğu)

31 sonra *patili* rahibi doğum sandalyesini

32 ona götürür.

33 ve o reverans yapar ve doğum sandalyesinin üzerine

34 elini koyar

35 ama eğer o, (gösterilmiş) rüyadan temiz (olmuşsa, değilse) , o zaman o, kapının önüne iç odaya

36 reverans yapar. Daha sonra, dış[arı]

37 o elini doğum sandalyesine doğru dışarı koyar.

38 ama gece olduğu zaman bir yıldız [parıl]dar

39 sonra o (*patili* rahibi) kadını doğum sandalyesine götürür.

40 ve o doğum sandalyesine reverans yapar [ve eliyle]

41 o (bunun üzerine) dışarı koyar. Ve o dışarı gider.(çıkır.)

42 [ve] *patili* rahibi iç odanın [önüne] yapar.

43 [ve bir kuş] *patili-* rahibini [dışarı] alır.

44 [...] yol üzerinde, geçide

45 [...]... O [...]

46 [...] iç odaya

47 [...] o reverans yapar.

KBo XVII 68¹⁴⁵(CTH 477.4.B)

Ay..1'-2'

3' [^{GIŠ} p]a-a-ah-hi-ša Ú-UL wa-al-ah-[zi (kán' x)]

4' []nu-uš-ša-an 1 ^{GIŠ} pa-ah-hi-ša x [(x x-an-zi)]

5' [(ma-ah-ha-)ma-aš'] pár-ku-iš-zi ^{GIŠ} pa-ah-hi-ša da-a-an wa-al-[(ha-an)-zi]

6' [ma-ah-ha-an-ma] DUMU^{??}-aš ha-ra-a-ú-ni an-da a-ki nu DUMU-an ^{LÚ.MEŠ} p[a-
a-ti-li-iš]

7' [ša-ra-a' da-an-z]i na-an dam-me-li pí-e-di pí-e-da-an-zi nu [ma-ah-ha-an]

8' [(ut-tar-)ša-mi]-it na-an QA-TAM-MA i-ya-an-zi ha-ra-a-ú-ni-in-na [(da-an-zi)]

9' [nu ma-ah-ha]-an ut-tar-ša-mi-it nu QA-TAM-MA i-ia-an-[(zi)]

10' [n]am-ma-kán ^{LÚ} pa-a-ti-li-iš DUMU. NITA pa-ra-a da-a-i I-NA [()]

11' [UD.(N.KAM-m)a]x-e ti-an-zi nam-ma a-pí-e-da-ni UD. KAM-ti u-uz-z[i-
i(a)]

12' [(zu-ur-)]ki-ia-ši ši-pa-an-ti nu-za ar-na-am-mi-it-ti

13' [še-hi-li]-iš-ki-in-na pa-a-i

¹⁴⁵ Krş.Beckman, 1983, Bu metni Text J=Bo 4951 olarak göstermiştir, transkripsiyon ve tercüme için bkz. .s.124-127.

14' [ku-un-]za-ga-an-na-hi-ša i-ia-an-zi nu SILÁ pu-u-hu-ga-ri-in [()]

15' []3-ia-al-la 7-mi-ia ši-pa-an-ta-an-zi MUNUS-za-ma-za [()]

16' [ha-ra-a?-]ú-ni da-a-an pár-ku-nu-zi

17' [ma-ah-ha-an DUMU-aš²] KASKAL-ši-ma a-ki nu DUMU. NITA Ú-NU-
TE²[HIJA GIR₄²-ia ku-e IT-T[I-ŠU²]

18' [] LÚ. MEŠ ha-ti-li-e-eš a-da-an-zi-pát ma-ah-ha-an-[ma ut-tar-ša-mi-it]

19' [na-an] QA-TAM-MA i-ia-an-zi I-NA UD.7.KAM-ma-kán LÚ?

20' [] x^{MEŠ} pa-ra-a [()]

21' []-ša-an pa-ra-a hu-uš-ki-iz-zi[

22' [ku-un-z]i-ga-na-hi-ša i-ia-z[i

23' []É ši-nap-ši x [

24' []x-da-iz-z[i

Ay. 1–2

3 [...] bastonu? Vur[maz.]

4 [...] ve bir değneği? Onlar [...]

5 [ama o? temizlen]diğinde, iki zaman için bir sopayı? Vurur[lar.]

6 [eğer] çocuk?? Doğum sandalyesinde? Ölürse, o zaman p[atili-rahipleri]

7 çocuğu [yukarı kaldırır]lar? ve onlar ona farklı bir yer verirler. Ve

8 [onlar]ın [talimatlarını] ona yöneltirler. Ve doğum sandalyesini? Alırlar.

9 [ve] talimatlarını aynı şekilde yaparlar.

10 [...ay]rıca, *patili*-rahibi bir erkek çocuğu (oğlanı) dışarı götürür.

11 günde...[...] yerleşirler-bundan başka, bu günde *uzzi*-kurbanı.

12 *zurgi* için o kurban sunar. ve o...

13 ve o [*šehel*]*iřkiyi* verir.

14 [...*kun*]*zagannahiti* hazırlarlar. Ve bir koyunu yerine

15 [...] üç-sert ve yedi-sert birayı? libasyon yaparlar. Ama kadın

16 [...doğum] sandalyesinde? İkinci zamanda temizlenir.

17 [ve eğer çocuk?] yolda ölürse, sonra erkek çocuğu ve aletleri pişmiş? Topraktan ocağı onun ile]

18 [...] *patili*-rahipleri yer.[ama onların talimatları]

19 [ve ona] aynı şekilde yaparlar. Ancak yedinci günde ,[...]

20 [...] dışarı.

21 [...] o uzunca? Bir süre bekler.[...]

22 [...*kunz*]*igannahiti* hazır[lar...]

23 [...] *şinapşi* evine [...]

24[...] o...[...]

KBo XV II 65(CTH 489.A)¹⁴⁶

¹⁴⁶ Krş. için, Beckman, 1983, s.132-133.Beckman, bu metni , K yazıtı olarak göstererek bu metnin, Tanrı anaları için düzenlenen ritüel olduğunu söylemiştir.

Öy. 1 [UM-MA^{??} m]a-a-an-za MUNUS-za ar-ma-ah-hi É-ri-ia-aš-za-kán

x [

2 [har-n]u-u-i-aš-za Ú-UL e-ša-ri EGIR-pa ki-nu-wa-an[

3 []x-za-kán ú-iz-zi ku-un-zi-ga-an-na-hi-ta-az ša-an-h[a-zi]

4 []-zi [()]

5 [ma-ah-ha-an ITU.7[?].KAM ti-ia-a]z-zi nu nam-ma^{LÚ} MU-ZA-ŠU IT-TI DAM-ŠU
Ú-UL ti-i[a-az-zi]

6 nu-[za I-]NA ITU.7.KAM ar-ma-ah-hu-uš ma-a-la ši-pa-an-ti [(
)]

7 nam-m[a]-ra-ia SÍSKUR^{MEŠ} pí-ra-an na-at-za-kán pí-ra-an
ar-h[a]

8 ši-pa-a[n-ti -m]a[?] nu-za ma-a-la-pát ši-pa-an-ti nam-ma-za u-zi-
ia zu-úr-ki-[ia]

9 ši-pa-an-[ti še-hi-el-l]i-i[n-]na pa-a-i [()]

10 lu-uk-kat-t[a-ma-kán^{LÚ} A. ZU KA_xU-Š]U pa-ra-a ki-iš-ša-an šu-up-pí-ia-ah-hi
^{LÚ}A. ZU-ša-an [()]

11 A-NA GAL. GI[R₄ la-ah-hu-u-i[?] an-d]a-ma-kán har-na-a-in pí-eš-ši-iz-zi^{GIŠ}
ERIN-ia-ká[n]

12^{GIŠ} SE₂₀-ER-T[UM^{GIŠ} pa-a-i-ni an-d]a da-a-i nu-za-kán KA_xU-ŠU pa-ra-a šu-up-
pí-ah-hi [()]

13 hur-li-li-ma-k[án ma-ah-ha-an an-d]a me-ma-i na-at ha-an-ti tup-pí [()]

14 *nam-ma-aš-ši EGIR-pa [pa-a-u-an-zi[?] Ú-UL] a-a-ra ma-a-na-an-za hal-za-a-i-ia*
ku-iš-ki [()]

15 *na-aš^É kal-li-i[š-tar-wa-ni[?] an-da pa-i]z-zi har-nu-wa-aš-ma ma-ah-ha-an šu-*
[up]-pí-i[a-ah-hu-wa-aš]

16 *pár-ku-ia-an-na-aš-ša i[š-hi-ú-ul nu a-pí-]e-ia QA-TAM-MA-pát [()]*

17 *a-aš-ta-u-wa-ar-ši a-d[a-an-na] Ú-UL a-a-ra tap-pí-i[n-na[?] Ú-U]L e-iz-*
za-[zi]

18 *ZÀ. AH. LI <^{SAR}> ku-uš-ku-u[š-ša-an-ta-an[?] Ú-UL e-i]z!-za-zi SAR-[aš Z]À.AH.*
LI az-zi-ki-i[z-zi]

19 *MUNUS-aš aš-ta-u-wa-ar^{LÚ} M[U-ZA-ŠU az-zi-ki-iz-zi aš-t]a-u-wa-[a]r*
MUNUS-za Ú-UL e-iz-za-zi

20 *[ma-a-a]n^{LÚ} M[U-ZA-ŠU-i[a[?] kat-(ti-iš-ši nu a-pa-)a-š]a šu-up-pa wa-ar-pu-un*
nu ma-a-an

21 *[(a-da-a)]n-na ku-w[a-pí]e-eš-zi^{GÍŠ} BANŠUR-ma-kán*
A-NA

^{LÚ} MU-TI-ŠU-ia

22 *[tu-ug-g]a-a-ri [A-N(A DAM-ŠU-ia-at-kán)] tu-ug-ga-a-ri^{DUG} DÍLIM. GAL-ia-*
aš-ma-aš-kán tu-ug-ga-a-ri

23 *[kat-(ti-iš-ši-i)]a-a[(š im-ma e-eš-zi ka)]t-ti-iš-ši-ma MUNUS[!]-za Ú-UL e-iz-za-zi*

24 [Ú-NU-U(T GIŠ-ia Ú-NU-UT GIR₄-ia GIŠ ha-a)]š-ša-al-li GIŠ NÁ HI. A-ia hu-u-ma-an GIBIL ^{TIM}

25 [(da-an-na-ra-an-da) (d)a-an-z]i Ú-NU-UT ZABAR-ma ku-e na-aš-ta an-da wa-ar-nu-wa-an-zi

26 [na-at EGIR-pa da-aš-kán-zi² nu² hu-u-m(a-an-da-pát)] da-aš-kán-zi NU. GÁL ku-it-ki ut-tar

27 [(MUNUS-an-z(a-ma-za ha-))a-[(ši nu ku-i)]t-ma-an UD.7.KAM pa-iz-zi na-aš-ta ha-aš-ša-an-t[(a-aš)]

28 [(ma-a-la)]x [(a-pí-e-d)a-ni U]D.7.KAM an-da ši-pa-an-da-an-zi nam-ma [(ma)]-a-[(an)]

29 [DUMU.NITA mi-i-ya-r]i [na-aš mi-i-i]a-ri¹ [(ku-)]e-da-ni ITU. KAM nu-kán ma-a-a[n]

30 [UD.1.KAM na-aš-ma UD.]3.KAM [] a-aš-ša-an-za

31 [na-aš-ta a-pí-e-]iz ITU-[(az ar-ha kap-p)]u-u-uš-kán-zi nu ma-ah-ha-an [ITU.3.KAM ti-ia-az-zi]

32 [na-aš-ta DUMU.(NITA¹ ku-u)]n-zi-[(ga-an-na-hi-ta-az)] ša-an-ha-an-zi ku-un-zi-ga-an-[(na-hi-ta-ma-az)]

33 [^{LÚ. MEŠ} A.ZU (še-i)]k-ká[(n-zi) na-at A-NA a-p]í-e ši-pa-an-da-an-zi [()]

34 [ma-a-an-(na DUMU. MUNUS-ma)] mi-[(i-ia--ri) na-aš-ta (a-)]-pí-e-iz ITU-az ar-ha kap-pu-[u]š-kán-[(zi)]

35 [(ma-ah-ha-an-)ma] IT(U).4.KAM ti-ia-a]z-zi na-aš-ta DUMU. MUNUS ku-un-
zi-ga-an-na¹-hi-ti

36 [(ša)-an-ha-an]-zi

37[ha-aš-š(a-an-na-aš-ma ma)]-ah-ha-an EZEN ha-aš-ši-za ku-wa-pí nu EZEN ma-
ah-ha-an i-en-zi

38 [(n)a-aš^{GIŠ} kur-ta-aš i-i]a-an-za na-aš^{URU} Ki-iz-zu-wa-at-na nu-mu-kán EZEN
KAxU-it

39 [Ú-UL kar-ta n]a-an a-pí-e-iz up-pa-ah-hi

40[ku-it²-(ma-an-n)]a-kán kar-ap-ta-ri na-aš-ta ha-at-ta-an-zi za-ah-ha-an-zi-
ia

41[(Ú-UL ku-in-k)i n]u wa-aš-du-la-an-zi-ia Ú-UL ku-in-ki ma-an-kán k[(ar-)]tim-
mi-ia-ah-hi

42[ku-in-ki²] EGIR-pa (pa-iz-zi) ma-ah-ha-an-ma-kán pa-ra-a ti-ia-az-zi na-
[a]n ú-wa-an-zi

43 [pu²-n]u-uš-ša-an-zi

44 [MUNUS-an-za-ma-za] ku-wa-pí ar-ma-ah-hi nu-za-an tu-e-ig-ga-aš DINGIR.
MAH^{MEŠ} EGIR-pa

45 [KASKAL-az hu-it-ti-ia-an-z]i^{1?} nu-uš-ma-aš EZEN ma-ah-ha-an a-pí-ia i-en-zi
na-at ha-an-ti tup-pí

46 [-m]a-aš-ša-an UD^{HI. A}-aš ma-ah-ha-an ti-ia-a-an nu a-pa-
a-at-ta ha-an-ti tup-pí

47 [ku-it-ma-an-za MU]NUS-za ar-ma-u-wa-an-za nu A-NA DINGIR. MAH^{HI. A} tu-
e-ig-ga-aš EZEN ITU

48 [eš-ša-an-zi nu-uš-ma-aš p]í-eš-kan-zi-pát EGIR. KASKAL-ia-aš pí-e-pát har-
kán-zi ma-ah-ha-an-ma-aš

49 [ú-da-an[?]-]zi na-aš-kán har-nu-wa-aš-ši-aš É-aš an-da a-še-ša-an-
zi

50 [x-da^{LÚ. MEŠ} A.ZU QA-TAM-MA pí-eš-kán-zi

51 [ma-a-an-za MUNUS-za ha-a-ši] nu-za ha-a-ši ku-e-da[?]-ni UD-ti nu A-NA
DINGIR. MAH^{HI. A}

52 [(tu-e-ig-ga-aš[?] D)Hé-pát-ia[?] a-p]í-e-da-ni UD-ti EZEN ha-ša-an-ta-ra-al-li-ia-
aš

53[i-en-zi nu-uš-m]a-aš-kán EZEN ar-ha a-pí-e-iz-za i-en-
zi

54 [M]EŠ[?] ar-ha up-pí-an-zi A-NA DINGIR.
MAH^{HI. A D} Hé-bat-ya-kán

55 [ši-pa-an-da-an-zi nu A-NA ši-pa-an]-da-an-zi ma-ši-wa-an A-NA EN SÍSKUR a-
aš-šu

KBo XV II 65

Öy. 1 [şöyle söyler: eğ]er bir kadın gebe kalırsa ve evinde o [...]

2 [...] (ama) o (henüz) oturmazsa [doğum] sandalyesinin üzerine...

3 [...] o gelir ve *kunzigannahit* ile kendisini temizler.

4 O[?] [...]

5 [yedinci? Ayında (gebeliği) vardığın]da, kocası ile karısı artık “(cinsel ilişkiye) gire[mez.]”

6 ve [...]yedinci ay içinde *malanın*-(kurbana) gebeliğini kurban sunarlar.

7 bundan baş[ka,]...-kurbanlar [onun] önüne-onlara

8 o tamamen kurban sunar.[...] ve gerçekten o *mala*-kurbanını sunar, ayrıca, *uzi* ve *zurgi* (kurbanlarını)

9 o, kurban sunar. Ve o (bunu) [tem]iz verir.

10 ertesi sabah ol[unca kâhin] [onun] [ağızı]nı şöyle temizler: kâhin

11 pişmiş topraktan yapılmış büyük bardağın içine [...döker?] ama [için]e o, *harnaiyi* atar. ve sedir ağacı,

12 zeytin [ve ılgın? (ağaçları) içine] yerleştirir. Ve o kendi ağızını temizler.

13 ama o [bu sırada] Hurrice konuşur-bu (maddelerin içeriğini anlatan) bir tablet ayrılmıştır.

14 bundan başka, onun evinden geriye [gitmesi]için izle[mez]ler. Eğer herhangi bir kimse onu çağırırsa,

15 o zaman o, *kalli[štarwana-]* evine gider. Ama doğum sandalyesinin temizlen[mesinin] düzenlen[mesi]

16 ve arındırılması, hatta [bu gibi] şeyler aynı şekildedir.

17 onun için, yeme[ğe] *aštauwar* (kadınına) [bu zamanda?] izin verilmez.[ve] o *tappi* ye[mez.]

18 yerde[ki] tereyi ye[mez.] (ama daha doğrusu) bahçe teresini sürekli ye[r.]

19 *Aštauwar* kadınının koca[sı sürekli yer.] (ama) [*ašta*]*uwatar* kadını yemez.

20 [eğer] kocası [ile] ona, sonra o çok temiz yıkanmıştır. Ve

21 bu za[man] yemeğe geldiğinde [...] kocasına bir kurban masası

22 [is]tedi. Ve karısına da bir tane istedi. Ve onların (herbiri) için bir çanak istedi.

23 hatta o, ona hazır bulunur, ama kadın onun [ile] yemez.

24 her iki [aletler]in odunu ve pişmiş topraktan yapılmış aletler, tabure ve yatak –her yeni şey

25 [onlar] boş alır[lar.] ama tunçtan yapılmış aletleri-yakarlar.

26 [ve onlar, onları geri alırlar. Ve tüm bu şeyleri alırlar. Orada büyü (meselesi) yoktur.

27 ama [kadın] doğurdu[ğu zaman] ,ve yedinci gün (doğumdan sonra) geçer, sonra yerine getirirler.

28 *mala*-kurbanının yeni doğmuşu [...] bu yedinci gündedir. Bundan başka, e[ğ]er]

29 [bir erkek çocuk doğar]sa, herhangi bir ay içinde [o doğarsa]

30 [bir gün yada] üç [gün] de [...] kalmıştır.

31 [ve sonra bu] aydan sayarlar. Ve [üçüncü ay vardığında

32 [sonra] erkek [çocuğu] ile kunzigannahiti temizlerler.

33 [kâhinler için] kunzigannahit ile uzmandır [ve buna... On]lar kurban sunarlar.

34 ama [eğer] bir kız çocuk doğarsa , [sonra] bu aydan sayarlar.

35 [ama] [dördüncü] ay [vardığın]da, sonra kız çocuğu ile *kunzigannahiti*

36 [onlar] te[mizler]ler.

37 ama (bu zaman için) [rahim]in festivali –(bu) zamandadır.

38 [bu] bir kurta tabletine yazılmıştır. Ve bu (tablet) Kizzuwatna’ dandır ve bu festival sözden [bilinmez.]

39 [kalp tarafından. a]madır (daha doğrusu) bunu oradan gidip getirdim.

40 sonuna getir[diğimde], çarpışma yâda savaş olmaz.

41 herhangi bir kimse yapmaz yâda onlar herhangi bir kimseye karşı günah işlemez.

Birisinin gazabı (öfkesi)

42 [birisi?...] <o geri gelecek?> ama o yürüdüğünde, onu görecekler.

43 [...] [sorar]lar.?

44 [ama] bu zamanda [kadın] gebe kalırsa ve tanrı analarının vücudu geri

45 [yoldan izler]ler.! Ve onlar için bayramı orada nasıl yaparlar-bu (özelliklerin içerikleri) bir tablet ayrılmıştır.

46 [...] ama nasıl günlerin? [...] geçmiştir- bu (maddenin özelliklerine ait) bir tablet ayrılmıştır.

47 [kadın] gebe kaldığında, tanrıların anasının vücudunun ayda bir festivalini

7 [ši-pa-an-ti[?] na]m-ma-za E[GI]R-an-da ŠA^{LÚ} A.ZU m[ar-
]ša-ia SÍSKUR^{MEŠ} ši-pa-an-ti

8 [ma-ah-ha-an-ma-as ŠA]^{LÚ} A.ZU mar-ša-ia SÍSKUR^{MEŠ} aš-nu-zi

9 [nu-za a-pí-e-da-ni u]d-da-ni-i u-zi-ia pí-ra-an ar-ha ši-pa-an-ti še-hi-el-li-in-na
pí-an-zi

10 [h]a-ni-iš-ša-an-[t]a hur-nu-an-ta an-da-ia-at ka-ru-ú iš-tap-pa-an-
ta

11 [a-pa-]a-aš MUNUS-za SÍSKUR^{MEŠ} aš-nu-zi ku-it-ši im-ma ku-it pí-
ra-an

12 [] x [-z]i[?] a-da-an-na-ia-aš-ši pí-an-zi ma-a-na-aš ŠA

DINGIR.GE₆-ia

13 [ma-a-na-aš Š]A [^D] SÍSKUR aš-nu-uz-zi

14 [ma-ah-ha-an[?] m]a-aš-ši [a-pí-e-e]l ŠA DINGIR^{LIM} šar-la-at-ta ki-el-di-ia-[i]a
pí-ra-an

15 nu-za-kán [h]u-u-ma-an [i-ia-z]i ma-a-aš-si ŠA^É ši-na-ap-ši-aš-ša ku-it [()]

16 SÍSKUR kal-la-a[r ha-an-da[?] a]n e-eš-zi nu-za-kán a-pa-a-at-ta [i-ia-]zi

17 ma-ah-ha-an-ma-za-kán MUŠ[EN^{HI. A} wa-a]r-nu-zi nu-za-kán ku-it ku-it ŠA^É
[ši-na-a]p-ši

18 ut-tar te-eš-hi-it ú-wa-an-[na pa-iz-z]i[?] ku-i-ta-aš-ši-kán ma-ah-ha-an ZI-ni an-
d[a]

19 nu-za a-pí-e-d[a]-ni ud-da-n[i-i] I-[NA]^É ši-nap-ši MUŠEN^{HI. A} pí-ra-an ar-ha

[wa-a]r-nu-zi

20 nam-ma-za I-NA^É ši-na-ap-ši[ki-el-d]i-ia ši-pa-an-ti nu-za I-NA^É ši-na-ap-
[ši] e-ez-za-zi

21 na-aš-ta MUNUS-za I[Š]-TU É.DINGIR^{LIM} p[a-ra-a ú-i]z-zi pí-ra-an-ma a-aš-ki
NINDA a-a-an-ta pár-ši-[i]a-an

22 na-at^{NINDA} pár-šu-u[l]-li-e-eš i-en-[zi na-]aš-ta ma-ah-ha-an MUNUS-za pa-ra-
a a-ri 1^{NINDA} ša[?]-n[i[?]-i]d-du

23 ga-az-mi-in p[i-an-z]i^{LÚ. MEŠ} pa-a-[ti-li-i]a-aš-ša^{MUNUS. MEŠ} kat-ra-aš^{LÚ. MEŠ} zu-
up-pa-ri-ia-la-aš

24^{NINDA} ga-az-za-mi-u[š] pí-an-[zi]

25 nu-za MUNUS-za ar-ha^É ar-za-na-aš pa-i[z-zi n]u šu-up-pa wa-a[r-p]a-an-za e-
eš-zi A-NA^{LÚ} M[U-D]I-ŠU-ma

26 ma-a-an a-aš-šu n[a-aš-z]a kat-ti-iš-ši [e-iz-za-zi[?]] ku-wa-pí-ma a-[aš-šu[?] n]u a-
pád-da pí-en-na-i m[a-ah-h]a-an-ma

27 ITU.8.KAM ti-ia-az-z[i] na-aš-ta ma-[ah-ha-an UD.2.]KAM a-aš-ša-an-zi
MUNUS-za wa-ar-ap-zi [()]

28 lu-uk-kat-ta-[ma KAxU-Š]U wa-ar-[pa-an-zi nu Ú-N]U-TE^{MEŠ} GIR₄
Ú-NU-TE^{MEŠ} GIŠ-ia hu-u-ma-an da-a[n-n]a-ra-an-da-an

29 da-a[š-kán-zi Ú-NU-UT ZABA]R-m[a ku-e na-aš-ta a]n-da wa-ar-nu-an-zi na-at
EGIR-pa da-aš-ki-i[t]-ta-ri

30 [nu[?] hu-u-ma-an-da-pát da-aš-ká]n-z[i NU. G]ÁL ku-it-ki ut-tar

31 [*n]a-aš-ta MUNUS-za a-pí-e-da-aš pár-na-aš an-da
pa-iz-zi har-nu-u-i-m[a[?]]x-wa-aš [()]*

32 [*a-pí-]e -da-aš pár-na-aš a[n-d]a zu-úr-ki-ta-a-iz-zi nam-
ma-aš-ša-a[n] x [*

33 [*har-na-a-i]n[?] an-da pí-eš-ši-e-i[z-z]i^{GIŠ} ERIN-ia-kán^{GIŠ} SE₂₀-ER-
TUM [()]*

34 [^{GIŠ}*pa-a-i-ni a]n-da Ú-UL da-a-[i]*

35 [*nu-za-kán KA_xU-ŠU pa-ra-a šu-up-pí-]ya-ah-hi hur-li-li-ma-ká[n m]a-ah-ha-an
an-da me-ma-i na-at h[a]-an-ti t[up-pí]*

36 [*-z]i an-da-ia-ša -an ha-an-zi [n]a-aš-ta nam-ma
MUNUS-za pa-ra-a Ú-[U]L u-iz-zi*

37 [*-u]š-zi*

38 [MUNUS-an-za-ma-za ha-a-ši nu ku-it-ma-a]n UD.7.KAM pa-iz-zi na-aš-ta ha-
aš-š[a-a]n-ta-aš ma-a-la a-pí-e-da-ni UD.7.KAM an-da

39 [š*i-pa-an-da-an-zi nu ma-a-an DUMU.NITA mi-i]a-ti na-as mi-ia-ti ku-e-da-ni
[ITU-]mi na-aš-ta U[D.]1.KAM na-aš-ma UD.2.KAM*

40 [*a-aš-ša-]an-za na-aš-ta [a-pí-e-iz ITU-z]a ar-ha kap-pu-u-uš-kán-zi [()]*

41 *ma-ah-ha-an-ma ITU.3.KAM t[i-ia-az-zi n]a-aš-ta DUMU. NITA ku-un-zi-ga-zi-
an-na-[hi-ta-az ša-]an-ha-an-zi*

42 *ku-un-zi-ga-an-na-hi-ša-m[a-az^{LÚ].MEŠ} A.ZU še-ik-kán-zi na-at A-N[A š*i-pa-a]n-**

da-an-zi

43 ma-a-an DUMU. MUNUS-ma mi-ia-ti [na-aš-ta[?] a-p]í-e-iz ITU-za ar-ha kap-
pu-u-u[š-kán-zi ma-]ah-ha-an-ma ITU.4.KAM

44 ti-ia-az-zi na-aš-ta DUMU. MU[NUS ku-un-zi-]ga-an-na-hi-ta!-az
ša-an-ha-an[-zi]

45 ha-aš-ša-an-na-aš-ma ma-ah-ha-a[n EZEN ha]-a-ši-za ku-wa-pí nu EZEN ma-
ah-ha-a[n i-en-]zi na-aš^{GIŠ} kur-ta-aš i-an-za

46 na-aš^{URU} Ki-iz-zu-wa-at-n[a nu-mu-kán] EZEN KA_xU-it Ú-UL kar-ta na-[an]
x a-pí-e-iz ú-da-an-zi

47 ma-a-an A-NA^D Hé-pát [ši-pa-an-da-an-]zi nu ki-i da-a-an-zi 1 MUŠEN. GAL [
NINDA_A] mu-la-a-ti-iš ZÍD. DA ½ UP-NI

48 5 NINDA. SIG^{MESŠ} Ī.GIŠ^{GIŠ} [] x te-pu 1^{DUG} KU-KU-UB GEŠTIN-i[a
] -ši ul-mu-ri-ul-zi-iz(-) [ʔ]

49 ši-pa-an-ti nam-ma [] x šu-un-na-i [()]

50 nam-ma^{LÚ} A.ZU 2[?] [GAD[?] da-a-i na-aš-šu n]a-aš-ma TÚG. GÚ. È.A na-aš-
m[a

na-aš-m]a^{KUŠ} NÍG.[BÀR[?]]

51 nu-uš-ša-an E[N.SÍSKUR še-ir da-a-i A-N]A ŠA-PAL ŠU^{HL}. A-ŠU-ma-aš-ši 2
NINDA.GUR4.R[A BA.BA.ZA UP-NI da-a-i]

52 A-NA ŠA-PAL [GÌR^{MEŠ}-ŠU-ma-aš-ši 2 NINDA.GUR₄.RA] [KAM] BA. BA. ZA

UP-NI da-a-i A-NA GÚ-ŠU-ma-aš-ši-iš-[ša-an še-ir]

53 i-ú!-ga-an [da-a-i] kat-ta-ma-aš-ši-iš-ša-an 2^{SÍG} ki-iš-ri-iš

54 2 tar-pa-l[a-aš da-a-i nu-za-a]n^{LÚ} A.ZU iš-ki-ša-aš še-ir e-ša-ri iš-x[

55 ša-x[nu-uš-š]a-an la-ak-ša-iš KÙ. BABBAR TUR KI. LAL-ŠU 1

tar-na-aš[

56 pa-aš-k[án-za[?]]x a-wa-an kat-ta da-a-i [()]

57 [nu-uš-ši^{LÚ} A.ZU te-iz-zi^{??} zi-ik-wa-a]z A-NA^DHé-bat GEMÉ ki-iš-ta-at nu-wa-
aš-ši-za GEMÉ[

58 [n]u-wa É iš-hi-ú-ul ša-ak-la-in-na pa-ah-ši [()]

59 [A-N]A DINGIR^{LIM} UŠ-KI-EN ku-i-ta ku-it

ME-EL-QA--TUM na-at [pa-a-i[?]]

60 [()] QA-TI[()]

61 []-an-za ki-iš-ša-an ši-pa-an-ti 1^{SÍG} ki-iš-ri-iš 2 tar-
pa-la-aš [

62[-u]š[?] ZÍD. DA ŠA-A-TI 1 NINDA mu-u-la-ti-iš ZÍD. DA 1/2

UP- NI 4 NINDA. SIG^{MEŠ} [

63 [Ì.]GIŠ te-pu 1^{DUG} KU-KU-UB GEŠTIN-ia da-an-zi nu-
uš-ši^{GIŠ} ir-hu-i-t[a(-)

64 [ši-pa-a]n-ti ku-iš na-an EN. SÍSKUR pí-ia-na-a-iz-zi ku-it-ši
a-aš-šu x [

65 [*ši-pa-an-d]a-an-zi 1 MUŠEN. GAL 1^{NINDA} ša-ni-wa-li-iš BA.*

B[A.ZA UJP-NI 5 NINDA. SIG 1^{GIŠ} ga!-a-ar-kar^{1 GIŠ} IN-BI [()]

66 [^{DJUG} KU-KU-UB GEŠTIN-ia na-at-ši i-ya-la-a-[

] NU. GÁL ku-it-ki [()]

67 [A-NA] ^D Hé-bat a-pa-a-at ši-pa-an-ti nam-ma PA-NI DINGIR ^{LIM} x

[^D Hé-bat DINGIR ^{MEŠ} a-

ku-wa-an-na

ir-ha-an-zi ma-ah-ha-an-ma-kán aš-x[

68 [-i]z[?] pa-iz-zi [()]

69 []x-an-da-at na-aš-za DUMU. MUNUS EGIR-an I-NA É-ŠU[

] a-ku-an-na pa-a-i nam-ma-aš 3 BAL pí-ya-na-iz-

zi ku-it-k[i]

70 [ma-a-na-aš[?] a]n-tu-wa-ah-ha-aš SIG₅-an-za hal-zi-ia-u-a[n-zi

N]U.GÁL[!] ku-it-ki ut-tar ma-

a-na-an-za hal-zi-ia-u-an[-zi

71 [] x-wa-pát pí-ia-na-a-iz-zi [

]ri-aš^{LÚ} NAR-ya I-NA É-ŠU EGIR-an-pát pí-e-[en-na-i

72[da-]a-i nam-ma-aš pí-ia-n[a-a-iz-zi

Ay.1 [şöyle söyler:] eğer bir kadın gebe] kalırsa, ama (henüz) doğum sandalyesine oturmamışsa,

2 [...] anlaşma şöyledir:

3 [...onun] altıncı ayından iki gün kalırsa,

4 [ve ayrıca kocası ile karısı geçem]ez.

5 [...] *marşaya* kurbanlarının yaşlı kadını

6 [kurban sunar...] *mala* (kurbanının) Aprittasına çok

7 [kurban sunar?...bundan] başka , sonra[dan] kahinin *marşaya* kurbanlarını kurban sunar.

8 [ama] *marşaya* kurbanlarının kâhinini o tamamlar.

9 [daha sonra] [bu] mesele bir *uzi* (kurbanı) o tamamen kurban sunar ve onlar (bunu) temiz verirler.

10 [...] badanalanmış (ve) serpilmiştir. Ve bu (ev) önceden kapatılmıştır.

11 [...bu] kadın kurbanları tamamlar. Herhangi birinden önce

12 [...] ve ona yemek verirler. Eğer o kara tanrıçanın

13 [ya da] [...] kurbanları tamamlar

14 [a]ma [onu]n kara tanrıçanın şükranlığı (övgüsü) [v]e sağlığı (-kurbanlar) onun önüne

15 sonra [tü]m (bu)nu yapar. Ve onun için kesinlikle

16 kurbanları *šinapši* evine kalları (düzenler.) [kur]ar (kehanet ile) , bu şeyleri de o [yap]ar.

17 ama o kuşla[rı] [yak]tığı zaman, herhangi bir meseleyi [*šinap*]ši evine

18 bir düşde görere[k] [gel]ir?-herhangi bir şey aklında (göründüğünde)

19 daha sonra bu meseleye bakar [...]šinapši evinde o, kuşları tamamen [yak]ar.

20 ayrıca, *šinapši* evinde [...sağlık] için o kurban sunar ve o, *šinapš* ievinde yer.

21 ve kadın tapınaktan dışa[rı] gelir. Ama onun önünde, kapıda, sıcak ekmekleri koparmıştır.(parçalamıştır.)

22 ve onlara ekmek kırıntısını yapar[lar.] [ve] kadın dışarı gelir, bir *san[i]ddu* ekmeği

23 (ve bir tane) *gaz(za)mi*-ekmeği ver[ir]ler. ve *pa[tili]* rahiplerine, *katra* kadınları (ve) meşale taşıyan adamlar

24 *gazzami* ekmeklerini verirler.

25 ve kadın hana gi[der.] ve kadın temizlenmek için yıkanır. Ama

26 eğer bu kocasına iyi (görünmek için) olduğunda, sonra [o] onun ile [yer?] ama nereye [doğru?] (görünürse)-oraya yürür. Ama

27 sekizinci ay vardığında ve [iki gün] kaldığı zaman kadın kendisini yıkar.

28 [fakat] ertesi sabah olunca [ağzını, tahta kapları ve ateşlenmiş kilden kapları –boş olanların herbirini yıka[r]lar].

29 alır[lar].a[ma bu aletler (kaplar) bronzdan]dır -onlar [orada] yakarlar.ve onlar geri alır[lar]

30 [ve tüm bunları (bu şeyleri) alır]lar. Orada (herhangi bir söz) büyü [yoktur.]

31 [...v]e kadın oraya evine gider. A[ma?] doğum sandalyesinin? Üzerine...

32 [...orada]ki evlerin (odaların) içinde *zurgi* kurbanını icra eder. Bundan başka, o [...]

33 [...] [*harna*]iyi?(doğum sandalyesini) içine fırlatır. Ve sedir ağacı, zeytin ağacı

34 [(ve) ılgın? (-ağaçları) ...] (o) içi[ne yerleştirmez]

35 [ve bizzat kendi ağzını arındır]ır. Ama o aynı zamanda Hurrice konuşuy[orken]-bunu (malzemenin özelliklerini) bir [tablet] ayrılmıştır.

36 [...] ve içini temizlerler.[v]e sonra kadın tekrar ileri (dışarı) gelmez.

37 [...] (o) [...]

38 [ama kadın doğurduğu zaman ve] yedinci gün (sonra doğum) geçerken-ve daha sonra *mala*-(kurbanının) yeni doğumunun yedinci günü içinde

39 [icra ederler. Ve eğer bir erkek çocuğu doğmuş]sa, ve o hangi [ay]da doğmuşsa-ve sonra birinci gün ya da ikinci gün

40 [kalmış]tır-daha sonra [bu ayda]n sayılmışlardır.

41 ama üçüncü ay ge[lirse], ve daha sonra erkek çocuk ile *kunziganna*[hiti]

[temiz]lerler.

42 *kunzigannahit* ile kahinler uzmandı ve [o,kurban sunar]lar.

43 ama eğer bir kız çocuğu doğarsa [ve daha sonra? o] aydan sa[yılır]lar. Ama [ne zaman]Dördüncü ay

44 varırsa, daha sonra kız çocuğunu [*kunzi*]gannahit ile temiz[lerler]

45 ama ne zaman (bu zaman için) doğumun (rahimin) [bayramı], (o budur,) bu zamanda o doğurduğu zaman –nasıl bayramı icra ederler-ve o bir *kurta* tabletine yazılmıştır.

46 ve o Kizzuwatna'dandır.[ve ben] bayramı, kalp aracılığıyla, ağızdan (sözlü olarak) bilmem, ama (daha doğrusu) oradan...[onu] getirirler.

47 Hepat'a kurban sundukları zaman ve bu şeyleri (bunları) alırlar;1 ördek, [...] (her biri)1/2 avuç dolusu unlu *mulati*- ekmekleri

48 beş ince ekmek, yağ, bir tahtadan [...] küçük, 1 testi şarapın [...]

49 kurban sunar. Ayrıca [...] (o) doldurur.

50 bundan başka, kâhin, 2?[kıyafet (kumaş) parçasını-ya...] ya da bir gömlek, ya da [...ya]da Bir per[de?]

51 ve [kurban beyi (onların) üzerine yerleştirir.(koyar.)] ama altına ellerini 2 kalın ekmeği (her biri) bir avuç dolusu arpa ezmesini [koyar].

52 [ama] altına [ayağını 2 kalın ekmeği] (her biri) bir avuç dolusu arpa ezmesi koyar. Ama onun boyunu[nun üzerine]

53 bir bağ (boyunduruk) [...koyar]. Onun altına iki kisti [...]

54 iki *tarpal*[a...-renginde yünü? Koyar. Ve] kâhin (onun) üzerine geri oturur. [...]

55...[... Ve] bir küçük *laksai* gümüşü –bu bir *tarna*-[...] ağırlığındadır.

56 sıkıştı[rılmıştır....](saplanmışır.?) o götürür.(uzağa aşağı alır.)

57 [ve ona? kahin şöyle söyler:” Sen] Hebat’tan cariye geldin, ve onun cariyesi (hizmetçi kadın)[kalacaksın?!]

58 [...] ve (Hepat’ın) tapınağı, emir (antlaşma) ve töre (geleneği) korusun!”

59 [...ta]nrıya reverans yapar-her türlü malzemeleri (ritüel için) ve [o verir?.]

60 bitti.

61 [...] o şöyle kurban sunar: bir kisri, iki *tarपालa*[...-renginde yün?]

62 [...] (bir) sutu unu, bir malati-ekmeğinin ½ avuç dolusu unu, 4 ince ekmek [...]

63 [...] yağ, bir küçük ve bir testi şarabı alırlar. Ve ona/onun sepet[lerine...]

64 [...] her kim kurban sunarsa-ve ona kurban beyi bir ücret öder-herhangi bir şey

(her kim) ona iyi (görünürse) [...]

65 [...] [kurb]an sunarlar-bir ördek, bir *şaniwali*-ekmeğinin la[pası... av]uç dolusu, beş ince ekmek, bir sepet? Meyve

66 [...] ve bir testi şarap ve onlara onu[...] orada hiçbir şey yoktur

67 [...] Hepat bu şeyleri (onları) kurban sunar. Bundan başka, tanrı [...]'nın önüne Hepat (ve) (diğer) tanrılara içmeye vererek etrafını hazırlarlar. Ama ne zaman [...]

68 giderse...

69[...] ...ve o kız çocuğu evinden geri [alır.][ve o...] içmeye verir. Ayrıca , (o) 3
kurban ve bir[şey ...] ile onları mükâfatlandırır .(gönüllerini okşar.)

70 [eğer o] bir sağlıklı insan ise, çağ[rırlar..orada] büyü yoktur. Eğer onu
çağırılırsa [...]

71 [...] o bir ücret öder [...] ve şarkıcının... Onun evine geri götür[rür.]

72 [...] (o) [al]ır? Bundan başka, o [bir ücret verir/öder...]

KUB XLIV 4+KBo XIII 241 (CTH 520)¹⁴⁷

Ay.[UM-MA[?]]f Pít-te-i ma-a-an DUMU-an ar-ma-iz-zi

2[ne-p]í-ša-aš-za GE₆ wa-aš-ši-ia-at nu-za du[?]-wi-ip wa-aš-ši-ia-at ^DSIN-aš-ma-za
e-eš-ha-ni-ia wa-aš-ši-ia-at

3 [nu[?]] ÚŠ-aš KUŠ^{HI. A} pa-tal-li-it-ta nu-za ÚŠ-aš ^{GI}KAK. Ú.TAG. GA ME-aš nu-
za ÚŠ-aš ^{GIŠ}BAN ME-aš x[?] x[?]

4 [Š]U-za wa-ri-wa-ra-an pa-ah-hur har-ta ŠU-az-ma dan-na-am-ma GÍR^{HI. A} har-ta

5 [n]a-aš-kán an-da-an za-al-la-u-wa-ra i-ia-an-ni-iš nu-kán a-aš-ki-uš mu-ut-ti-ia-
an-za [N]A[?] EL

6 nu-uš-ši-kan IGI-an-da mi-e-eš-ta za-am-ma-an-ti-iš DUMU-iš ŠA LÍL. GUL pu-
ut-[] x

7 na-aš HUŠ-ri-ia-ad-da-at ú-e-ri-te-eš-ta nu-uš-ši-kán KA_xU-iš-ta-pu-ša
pa-it

¹⁴⁷ Krş ve transkripsiyon , tercümeleler için. Bkz. Beckman, 1983, s.176-178.

8 IGI^{HLA}-wa KI.MIN (=ta-pu-ša pa-it) 9^{UZU} ÛR^{HLA} KI.MIN na-an-za-an SAG¹·DU

DÚ-at na-an UGU ši-ia-eš-ki¹-iz-zi

9 AMA DUMU. NITA tàš-ku-pa-it nu-uš-ša-an GAM AN-za^{DU}-aš a-uš-ta e-ni-ma-
wa ku-it

10 nu GIM-an UL ku-it-ki na-at da-pí-an EGIR-pa QA-TAM-MA zu²-wa-iz-zi

11 nu-wa-kán a-pád-da-ma ku-e-da-ni-ik-ki tu₄-um-me-ni pa-a-an-du-wa

DINGIR.MAH^{MEŠ} nu-uš-ši pí-ra^{1?}-an^{1?} MUNUS. MEŠ ŠÀ. ZU

12 kar-ši kar-ši har-ša-a-ni-in ME-an-du TA KASKAL^{NI} ku-wa-ri-in ME-an-d[u

] x [-a]r²-di-ma [SAH]AR²·HLA^A-uš ME-an-du

13 tu-li-ia-aš NA₄-an ME-]an-du^{NA₄} pí-ru-na-aš GURUN ME-an-du IGI²-ya-aš² [

-š]a²-aš²-wa² []x [ME-a]n-du

14 TI-an NA₄-an ME-an-du na-at ku-wa-aš-ku-wa-aš-ša-an-du na-at Ì.[N]UN IGI-
an-d[a im-mi-ia-an-du²]

15 nu-kán A-NA DUMU. NITA du-ma-an-ti-ia-la-aš an-da i-ia-an-du an-na-an-ma

GAM wa-a[r-pa-an-du²]

16 a-wa-an ar-ha ti-i-ia zu-un-ni-mi-iš-ti ma-an-na-i-mi-iš ki-i-ma-[] x-ki²

17 na-at e-eš-ta SIG₅-in pa-id-du-wa-at SIG₅-in na-at nam-ma S[AG. DU-ŠÚ²] x

me-ma-i

18 2-ŠÚ hu-uk-zi

19–21¹⁴⁸

¹⁴⁸ Tabletın bu kısımları için bkz. Otten, ZA 64, 1975, 47.

22 EME^{HI. A} EME^{HI. A} *ku-wa-pí-wa pa-it-te-[ni]*^{NA}₄ *pí-ru-ni pal-hu-na pa-a-i-u-e-ni*

A GAM AG NI

23 A-NA^{NA4} KA *du-wa-ar-nu-ma-a[n-zi p]a-a-i-u-e-ni* UR. MAH GIŠ-*ru-an-zi* KI.

MIN (=pa-a-i-u-e-ni)

24 UR. BAR. RA *pa-tal-ha-ú-na* KI. MIN *za-am-ma-an-ti* DUMU. NITA *la-la-u-na*^l

KI. MIN

25 *na-at* EGIR-*pa wa-ah-nu-zi a-aš-ma-wa-ra-[a]t ú-wa-an-zi* UHX^{HI. A}-*uš* MUNUS
MEŠ^{MEŠ}-*iš*

26 *hu-u-wa-an-da-za*^{NA4} KA-*in*[?] x[?][*d]a*^{l?}-*a-i* GIŠ *tág-an-za* KI. MIN (= *da-a-i*)*ši-*
wa-al har-zi

27 IGI-*an-da-za-aš-kán šar-hi-ia-at-[ta m]a*[?]-*an-ni-iš* MUNUS-*iš*^{MUNUS} ŠÀ. ZU^{NA4}

KA[?]-*ša-aš-kán* EME-*an*

28 *ku-e-ir*^l-*du šu-wa-la*^l-*za-an* IG[I^{H]I.A}-*wa ta-aš-wa-ah-ha-an-du*^{GIŠ} HAŠHUR-*lu-*
wa-an-za-ma-aš-kán

29 KA^xUD-*uš da-an-du wa-ah-nu-ut* HUL-*lu-uš* EME-*aš* MUNUS-*za* EN-ŠÚ *ar-ha*
e-iz-za

30 *ku-iš-wa-kán ki-e-da-ni* DUMU-*l[i]* HUL-*lu [tá]k-ki-iš-iz-zi* AN-*iš pal-ha-*
am-ma a-uš-du

31 KI-*an gi-nu-wa-an-da-an a-uš-d[u]* DINGIR. GAL DINGIR^{L[IM]} *pal-pa-da-mi-*
in

KI. MIN (=a-uš-du)^D IŠTAR-*an pa-pa-ar-ta-ma*

32 *a-uš-du* ÛŠ-*an za-ap-pí-a[n]* KI. MIN UR. MAH-*an GIŠ-ru-an-da-an* KI. MIN

UR. BAR. RA *pa*^l-*tal-ha-an-da-an* KI. MIN

33 MUŠ-[aš[?]] GİR^{MEŠ} KI. MIN *ku-iš-wa ku-u-un¹* DUMU!*-an da-wa-al-li-it-ti ku-
uš-wa-aš-ši-kán HUL-lu ták-ki-eš-iz-zi*
34 *nu ki-i EGIR-pa wa-ah-nu-zi*

KUB XLIV 4+KBo XIII 241

Ay.1 Pittei [şöyle söyler?]: (bir kadın) çocuğa gebe kalırsa

2 gökyüzü siyahı giyinmiştir; Duwip? Giyinmiştir. Ama Ay tanrısı kan kırmızısı giyinmiştir.

3 [ve?] derisinin kanı ölmüştür? (bağlanmıştı?), ve o, kendisi için kanlı bir ok aldı ve o kendisi için kanlı bir ok yayı aldı.

4 o, yanan ateşi eli ile tuttu;(diğer) elinde tüm hançerleri tuttu.

5 daha sonra o, içine girdi..., ve onlara, *muttiya* , kapısında

6 ve onun gözleri önünde o, doğmuştu, ölümlü (insanğolu)...

7 ve o korkmuştu; o korku aldı. Ve onun ağzı yana gitti (işlevini yitirdi.)

8 aynı şekilde (onun) gözleri de; aynı şekilde (onun) vücudunun 9 bölümü. Ve (o) , ona davrandı (yaptı.) , (onun) başını, yukarıya defalarca bastırdı.(sıkıştırdı.)

9 annesinin erkek çocuğu bağırdı ve fırtına tanrısı cennetten baktı (söylüyor :) ”ama bu nedir?”

10 ve orada hiçbirşey olmadığında (yanıt yoktu), daha sonradan tüm bu aynı şekilde o...

11 (söylüyor:) ‘ ve biz o suretle birinden (kötülüğü?) alıyoruz (öyle yâda böyle)!

Bırak onlar gitsin, Tanrı anaları ve onun önüne ebeleri bırak.

12 başı için merhemi alsınlar! Yoldan *kuwariyi* bırak alsınlar! ..[toz]ları?bırak onları alsınlar!

13 meclis (toplantı) taşını bırak alsınlar! Meyvenin taşını bırak alsınlar! İlk olarak... İzin ver onları alsınlar!

14 yaşam taşını izin ver alsınlar ve izin ver onları çeksinler ve izin ver onları eritilmiş tereyağı ile [karıştırırsınlar?]

15 ve bırak onları yapsınlar (merhem ile) erkek çocuğun kulak kanallarını? ! Ama anne onları yı[kasın?] (yıkayıp temizlesin)

16 (söylüyor:) ‘‘ Uzaklaş!birini ?cinlerden dualarla defetti (cinlerden kurtardı)...ama bunlar?...’’

17 ve bu (gibi) şeyler (ve onlar) iyi oldu (iyileşti)., (böylece) ve onlardan başka (ayrıca) [onun ? Başı? Üzerine?] o (doktor/hekim) konuşur.

18 iki kere büyü (yoluyla cin çağırır.) yapar.

19–21 (metnin bu bölümü için otten bkz.)

22 ‘‘diller, diller, siz nereye gidiyorsu[nuz] ?’’ – biz taşı (kayayı) germek için gidiyoruz?...

23 çakmak taşını kır[ma]k için [gi]diyoruz; aslan(a) kırmak için aynı şekilde;

24 kurd(a) için pıranga vurmaya (bağlamaya) aynı şekilde; insanoğlunu (ölümlüyü) tutmak için?(kavramak) aynı şekilde.’’

25 ve onlara geri çevirir(i.e, dilleri) (söyler:) ‘‘bak! Onlar geliyor, kadın büyücüler!’’

26 huwandadan çakmak taşını? [al]ır; tahtayı yeryüzünden?? Aynı şekilde. O hançeri? Tutar.

27 o bizzat onlara karşı sıkıştırır?,kadın , ebe (söyler:) ‘‘çakmak taşı?

28 (onun) dilini kesmiş olmalı! Onlar, onun gözlerini çakmaktaşı? İle körleştirmiş olmalı! Ve elma ağacı ile

29 (onun) dişlerini götürmüş olmalılar! Dön, o kötü dil, o kadın! Sen beyimi (efendimi) yiyip bitirmelisin!’’

30 ‘‘ her kim bu çocuğa kötülük hazırlamışsa, izin ver ona sınırsız cennet görsün!

31 bırak onu yeryüzünün boşluğu? Görsün! Büyük tanrı, palpadami tanrısı aynı şekilde! Papartama İstar

32 bırak onu görsün! Bir... Kader (ölüm) aynı şekilde! Doldurma aslan aynı şekilde! Zincire vurulmuş kurt aynı şekilde!

33 yılanların ayakları aynı şekilde!(izin ver ona bu şeyleri görsün) , her kim ise kötü gözle bu çocuğa bakarsa (verirse) , her kim onun için kötülük hazırlarsa !’’

34 ve (ona) bunlar (diller) geri döner. (çevrilir.)

KUB XII 62 Öy.10’- Ay.6¹⁴⁹(CTH 478)

Öy.10’ EME-aš EN-aš *ku-wa-pí pa-a-ši KASKAL-ši ka-ri-pu-wa-an-[zi pa-a-i-mi]?*

11’ UR. MAH *tar-wa-u-wa-an-zi pa-a-i-mi a-li-li wa-ar-šu-wa-an-zi pa-a-i-mi?*

12’ DUMU. NAM.LU₁₉.LU *la-la-u-wa-an-zi pa-a-i-mi KASKAL-aš-za ka-ri-pu-wa-an-zi Ú-UL*

¹⁴⁹ Krş için, Beckman, 1983, s.192-193, Riemschneider, 1970, StBoT 9.

13' *me-im-ma-i UR. MAH-aš-za tar-wa-u-wa-an-zi UL me-im-ma-i a-li-la-aš-za*

14' *wa-ar-šu-wa-an-zi Ú-UL me-im-ma-i ^DUTU-uš-za HUL-mu-uš EME ^{HI. A}*

15' *UL me-im-ma-i*

16' *[a]l-ta-an-ni-iš ar-ta an-da-na-aš-ta GIŠ-ru ar-ta GAM-an-ma UR. MAH ha-aš-ša-an-za*

17' *še-eš-zi DARÀ. MAŠ ú-e-da-an-za še-eš-zi al-ta-an-ni-iš ha-az-za-aš-ta*

Ay.1 *an-da-kán GIŠ-ru ha-az-za-aš-ta UR-MAH-aš ha-a-ša-an-za ha-az-za-aš-ta*

2 *ú-it-ta-an-za DARÀ. MAŠ-aš ha-az-za-aš-ta HUL-u-wa-aš UH_X EME ha-za-aš-ta*

3 *EME EN-aš ku-wa-pí pa-a-ši HUR. SAG-i a-ra-u-wa-an-zi pa-a-i-mi ha-a-ri-ia ap-pa-an-na*

4 *pa-a-i-mi KASKAL-ši ka-ri-pu-wa-an-zi pa-a-i-mi HUR. SAG-aš-za a-ra-u-wa-an-zi*

5 *me-im-ma-i ha-ri-ia-aš-za ap-pa-a-an-na me-im-ma-i KASKAL-ša-aš-za ka-ri-pu-wa-an-zi*

6 *me-im-ma-i HUL-u-wa-aš-ma-za UH_X-aš EME-aš HUL-u me-im-ma-i*

Öy.

10' ''efendimin (beyimin) dili, sen nereye gidiyorsun?''-''yolu bitir[mek için giderim],

11' aslana saldırmaya (üstüne atılmaya) gidiyorum. *Alili*-(kuşunu?) tüylerini koparmak için gidiyorum.

12' insanoğluy(la) konuşmak için giderim/gidiyorum.''yol bitirmeyi kabul etmeyecek.

13' aslan saldırmayı kabul etmeyecek. *Alili*(-kuş)

14' tüylerini koparmayı kabul etmeyecek. Güneş tanrı(ça)sı kötü dilleri

15' kabul etmeyecek.

16' orada bir pınar (kaynak) ayakta durur. Orada bir ağaç duruyor.(bunun)aşağısında yeni doğmuş aslan

17'uyur, bir yaşındaki yavru geyik uyur.(ama) pınar kurumuştur.(kurudu.)

Ay.1 içinde ağaç kurudu. Yeni doğmuş aslan kurudu.

2 bir yaşındaki yavru geyik kurudu. Kötü dilin sihiri kurudu.

3 ''efendimin dili, sen nereye gidiyorsun?''-''dağı yeniden eğitmek (yetiştirmek)için giderim (gidiyorum) ''vadiyi yakalamak (kapmak) için

4 giderim. Dağ yeniden yetiştirilmeyi kabul etmeyecek

5 vadi zaptedilmeyi kabul etmeyecek. Yol yok edilmeyi kabul etmeyecek.

6 kötü dilin büyüü kötülüğü kabul etmeyecek

KUB XXX 30¹⁵⁰

Öy. [] x x[

¹⁵⁰ Bu metni Beckman, 1983'de Tanrıça Hannahanna'ya yakarış ritüeli olarak vermiş, transkripsiyon ve tercüme için, bkz. Beckman, 1983'de s.200-201

2' [nu²¹] DINGIR. MAH Z[I[?]

3' *la-lu-uk-ki-i[š-nu-ud-du*

4' *ma-a-an* DUMU. NITA-[*aš... mi-ia-ri[?]*]

5' *na-aš wa-l[i-wa-la-id-du[?]*

6' *ma-a-an* DUMU. MUNUS-*a[š... mi-ia-ri[?]*

7' *na-aš-ha-[*

8' *i-ia-at-t[a-(ar[?])*

9' *na-at [*

10' *a-aš-š-u-u[l[?]*

11 [] A[?][

Ay. 1' *UM[?]-MA^{m!} x[*

2' *ka-a-aš ha-an-[da-a-iz-zi*

3' *ma-a-an-za* MUNUS-*za ú-i-ú-[i-iš-ki-u-wa-an da-a-i]*

4' *nu* MUNUS *ha-aš-nu-pa-al-l[a-aš hu-uk-ki-iš-ki-iz-zi[?]*

KUB XXX 30

Öy. [] x x [

2 [ve?] Hannahanna'nın ru[hu ?(canı?)...]

3 aydınlan[sın

4 eğer bir erkek çocuğu [...doğduğu zaman]

5 sonra Onu Hannahanna güçlü yapsın(şiddetlendirsin.)

6 eğer bir kız çocuğu [doğarsa]

7 sonra (Hannahanna) onu [...]

8 bolluk, bereket [...]

9 ve o [...]

10 onun iyiliği

Ay. 1 ve şöyle söyler: [...]

2 bak bunu düzenlerl[er...]

3 kadın [yüksek sesle ağlamaya başladığı zaman]

4 ve ebe büyülü sözler söyler.

KBo VIII 130(CTH 470)¹⁵¹

II. [-a]h²-ša-an MUŠ²-x[

2 []ki-e wa-aš-ša^{HI.A} da-aš-kar-hi-x[

3 []ú-i-te-ni-it a-ku-wa-an-na [

4 [] a-pu-u-un an-tu-uh-ša-an wa-x[

5 []^{LÚ} A.ZU ku-e-ir-zi na-at-ši-k[án

6 []x-kán-na-li²-ša šur-ki-in ku-wa-aš-ku-zi n[a-an

7 [da-]a-i wa-kán-na pí-e-da-an ku-e-[ir-zi

8 [-r]i² tar-na-i hu-uk-ki-iš-ki-iz-zi-p[át²]

9 [-i]š-ša^{1?}-aš ha-an-ti-il-za pal-za[

10 []-i(n-zi ma-aš-ša-ni-in[-zi

III [] x [

2²[]lu-ri-e-x[

3²[]-še²la a-pa-ti ga²-[

4 [za-a-aš-pa] u-na-at-ti-iš pu-ú-w[a ku-wa-ti a-aš-ta]

5²[na-nu-]un-ha-aš a-pa-ti a-ia-ru an²-[

6²[hu-uš-]ti-in-zi wa-ia-am-na ú-l[i-ip-na-aš-ša-an-za]

¹⁵¹ Bu metinde Luwi ritüellerine benzeyen özellikler bulunmaktadır. krş. için, Beckman, 1983, s.210-211.

7' *ki-i ŠI-PÁT ma-a-an MUNUS-za ar-ma-[iz-zi]?*

8' *a-uš-zi na-an^{LÚ} A.ZU ki-iš-ša-[an hu*

KBo VIII 130

II I. [...] bir yılan?[...]

2 [...] bu ilaçlar ...[...]

3 [...] içmek için su ile [...]

4 [...] o insanı [...]

5 [...] hekim (doktor) keser. Ve onu ona?[...]

6 [...] ...kökü o ezer (öğütür.) ve bu[nu...]

7 [...o yer]leştirir ve tatmak için, bir yeri ke[ser...]

8 [...] o ayrılır (ve) büyüü tekrarlar:

9 [...] ... İlk zaman için? [...]

10 [...] [...] tanrı[lar?...]

III. 1'-3'

4' kadın eskiden [bu gibiydi.]

5' ona izin ver [şim]di böyle olsun![...]

6' ..

7' "bu büyüü sözlerdir:" bir kadın ge[be olduğu zaman"...]

8 görür. Ve hekimin ona [şöyle büyüdü sözler] söylemesi [izl]er:

KBo XXVII 67

Öy. 2' [2 *tar-pa-a-la-aš²*] SIG. S[A₅

3' []-a-pár-ku-e-eš-[

4' []I-NA^É ši-*nap*-[ši

5' [*ne-ku-u*]z *me-hur ši-hi-el-l[i-iš-ki-ia²-aš²* EGIR-*an-da*]

6' [*tu-hal-z*]i-in SUM-*an-zi*[

7' []ap-*pa-an-zi nam-m*[a²

8' [*da*]m¹²-*me-li pí-di-ša*-[

9' IŠ-TU MUŠEN BAL-*an-z*[i

10' ši-*pa-an-ta-an-zi nu* [(-)

11' *ti-an-zi ŠA* x [¹⁵²

12' *ne-ku-uz m[e-hur ši-hi-el-li-iš-ki-ia²-aš²* EGIR-*an-da*]

13' *tu-hal-zi-i*[n SUM-*an-zi*

14' []x [

Ay. 1 *ma-a-an* MUNUS-*za-ma har-na-a-ú-i e-eš-zi nu-z*[a] x x[

2 ITU^{HI.A}-*ia ka-ru-ú ša-ra-a ti-it-ta-nu-z*[i nu' *ma-a-an* DUMU. NITA nu
SISKUR]

¹⁵² Krş için.,Bkz.Beckman, 1983, s.220vd.

3 I-NA ITU.3.KAM DÛ-an-zi ma-a-an DUMU. MUNUS-ma nu SISKUR I-[NA
ITU.4.KAM]
4 DÛ-an-zi nu-uš-ša-an ma-a-an SÍSKUR pí-di ka-ru-ú[
5 MUNUS ^{TUM} EN. SISKUR-ma ša-ak-ni-eš-zi nu ma-a-an DUMU ^{RU} I-NA
[ITU.4.KAM[?]]
6 ka-ru-ú pa-a-an-za nu-uš-ša-an ITU.4.KAM-ia UD^{1?}.10.KAM Ú[?]-[UL[?]]
7 ma-a-na-aš DUMU. MUNUS-ma ka-ru-ú-uš-ši ITU.4.KAM pa-a-an-za [()]
8 nu-uš-ša-an ITU.5.KAM na-a-wi ap-pa-an-zi ma-a-na-[
9 ITU.10.KAM-ya EGIR-an pa-iz-zi a-pa-a-aš-ma x x [
10 Ú-UL GAR-ri na-aš-ma-kán ku-it-k[i[?]
11 [a]n-da DÛ-ri nu a-pa-a-at[
12 [n]a-at Ú-UL DÛ-r[i
13 [DÚ-r]i ma-a-an-kán[
14 [(-)a]n-da x [

KBo XXVII 67

Öy. 2' [2 (adet) *tarpala?*]dan kır[mızı] yün [...]
3' [...] temizlenmiş olur [...]
4' [...] *šinapši* evinin içine[...]
5' gece zaman]ında, [arkasında] *šehell*[*kiški*]
6' (bir) *tuhalziyi* kurban sunarlar.[...]
7' [...] yukarı kaldırırlar.Ayrı[ca?...]
8' [fark]lı bir yerde [...]
9' bir kuş vasıtasıyla kurban sunarlar [...]

10' kurban sunarlar. Ve[...]

11' geçerler (yürürler.)[...]

12' ge[ce zamanı, *şhellikinin* arkasından]

13' bir *tuhazı* [kurban sunarlar] [...]

14' [] x []

Ay. 1 bir kadın doğum sandalyesine oturursa ve [...]

2 ve ayları önceden yukarı yerleştirir (yığar.)[eğer bu bir erkek çocuksa, öyleyse bir ritüel]

3 üçüncü ayda yaparlar (doğumdan sonra). Ama eğer bu bir kız çocuksa, o zaman bir ritüel[dördüncü ay içinde]

4 [yaparlar.] ve eğer ritüelin yerin önceden [...]

5 kadın, kurban beyi kirli olacaktır. Ve eğer (erkek) çocuk [dördüncü ay] içinde

6 önceden girmiştir ve dördüncü ayın onuncu gününde de[ğildir.]

7 ama eğer bu bir kız çocuk ise ve onun için dördüncü ay henüz (önceden) geçmiştir.

8 ama onlar beşinci ay içinde henüz giderler (ulaşırlar)-eğer[...]

9 ve onuncu ay sonradan gider.(geçer), fakat bu[...]

10 henüz geçmez yâda herhangi bir ş[ey...]

11[için]de [orada]olur. Ve bu [...]

12 [ve] o ol[maz...]

13 [olabil]ir. Eğer [...]

14–15 [içinde x [

KBo XXIV 5¹⁵³

II [] EN. SISKUR[

2'[]x-an^{LÚ} HAL pa^{ʔ-l}

3'[]^ʔ da-a-[i^ʔ]

4'[na-aš-t]a EN. SISKUR 3 BI-IB-RU [

5'[(šu-)]un-na-i nu-uš-ša-an 3 x [

6' EGIR-pa da-a-i 1 BI-IB-RU PA-NI [(^D Gul-ša-aš)]

7' DINGIR. MAH^{MEŠ}-aš da-a-i [()]

8' UD.2.KAM tuh-hu-uš-t[a]

9' nu-za I-NA UD.2.KAM ap-pí-iz-zi-ia-aš ha-a-l[ia-aš^ʔ ^DMUNUS. GAL^ʔ]

10' DINGIR^{LAM}-an-ku ú-e-u-iš-ki-u-wa-an da-a-i [()]

11' nu MUNUS. GAL an-da har-kán-zi na-an EN. DINGIR^{MEŠ}[

12' wa-ah-nu-uš-kán-zi^{LÚ} NAR-ma-aš-ši^{MUNUS. MEŠ} kat-ri-[eš-ša]

13' EGIR-an ŠÌR^{RU} nu GE₆-an la-ak-nu-wa-an-zi[

14' []^ʔš]a-ša-an-ni-iš-ša-an ki-ya-[]x [

15' []-š/t]a-na-aš-ma 1 NAM-MA-T[UM (Ì)]

¹⁵³ Bkz. Beckman, 1983, s.224-225.

KBo XXIV 5

II [...] Kurban beyi [...]

2' [...] kâhin [...]

3' [...?] al[ır?.]

4'[ve son]ra kurban beyi üç bibru (kabı)doldurur.[...]

5 've üç [...]

6' o geri yerleştirir. Bir riton kader tanrılarının önüne

7' (ve) tanrı analarına koyar.(yerleştirir.)

8'ikinci gün bitmiştir.

9' ve ikinci günü izleyen son esnada, ['büyük kadın']

10'tanrıdan dolayı gerçekten bağırmaya başlar.

11' ve 'büyük kadın' için tutarlar ve onu 'tanrıların efendisi(beyi)' [ve?...]

12' sallarlar.(üzerine çevirirler.) ama onun için şarkıcı ve katra-kadınları

13' sonradan şarkı söylerler. Ve onlar geceyi geçerler [....]

14' kandil içinde[...]

15'...bir ölçü kabı yağ [...]

X+1 nu wa-aš-ta nu e-ir na-an har-na-a-i(-)x[

2' nu DUMU. MUNUS ku-iš mi-ia-ri nu e-ku[?]-zi a-pí-e[?]-ia[?]

3' SAG. DU-az pa-a-i pa-a-i-ma-at ku-e-da-ni [pí-dí[?]]

4' na-at-za a-ri-ia-še-eš-šar i-ia-mi nu ma-a-an[

5' ^Éši-nap-ši DÜ-mi na-aš ma-a-an a-pí-ia SİxSÁ-r[i

6' ma-a-na-aš I-NA^{URU} Qa-ti-ia-ma SİxSÁ-ri

7' na-an I-NA^{URU} Qa-ti-ia pa-a-i

8' UM-MA^D UTU^{ŠI} MA ku-u-un-wa INIM^f Hi-li-eš-du[(-)

9' nu-wa AMA-ŠU ku-wa-pí ar-ma-ah-ha-an-za e-eš-ta nu-[wa(-)

10' DUMU. MUNUS-ia-wa-kán SAG. DU-an za-az-zi-ta-az ša-an-ha-an-[zi

11' ^{LÚ. MEŠ} pu-ra-ap-ši-iš da-pí-an-te-eš an-da a-ra-an-zi [

12' ta-pár-ri-ia-u-e-ni EGIR-an-da-an ha-an-da-an-zi

13' A-BU-IA-ia-za ku-it DUMU. MUNUS-ZU A-NA x x-IA[?] MUNUS tap-ri-ta-[aš-ši-
ia[?]]

14' ti-ia-an har-ta nam-ma me-mi-x x x a-pí-ia-pát x [

15' ku-iš me-ma-a-i A-NA DINGIR-wa-ra-aš^f Da-ni-ti-iš e-eš-ta

16' ku-iš-ma-wa me-ma-i A-NA DINGIR LUGAL-ma-wa-ra-aš^f Da-ni-ti-iš e-eš-[ta

¹⁵⁴ Bu metin, H.Otten, tarafından 1981'de ZA 71'de , s.116, n.5çözölmüştür. Transkripsiyon ve tercümesi için bkz.Beckman, 1983, a.256-257.

Bo 2469

1' ve onlar günah işlediler (suçladılar) ve onu doğum taburesine [...]

2've kız çocuğu doğar-ve o içer?(emzirilecek?) B[u kurbanlar?...]

3 ' o (anne) baştan bizzat verir. Ama herhan gibi bir [yere?]o, onları vericek-

4've onu bir kehanet soruşturmasının (nesnesi/eşyası) yapacağım. Ve eğer [...]

5' sinapsi-evini yaparım. Ve eğer o kehanet ile talimat verirse orada [...]

6' eğer o kehanet ile Qatiya şehrinin içinde talimat verirse

7' ve (daha sonra)o, onu Qatiya şehrinde verir.

8' Majeste şöyle der:''Hilesdu'nun bu sözünü [ben işittim?.]

9'onun annesi hamile iken, daha sonra [...]

10' ve onlar kız çocuğunun başını zaazzitaz ile temizlerler (arındırırlar) [...'']

11'kahinlerin? Tümü girerler, [onun yazgısını?]

12' belirleyeceğiz. Daha sonra onu sırayla koyacaklar.

13' çünkü benim babam, kızımı bir tapritassiya gibi yerleştirmişti.

14' ayrıca.....

15' biri söylemeli''O, Daniti bir tanrıya aitti.(bir tanrı idi)

16'ama bir başkası söyleyecek.''O, Daniti, Sarruma'ya aitti.'

3. HİTİTLERDE DOĞUMLA İLGİLİ KEHANETLER

Bilindiği gibi eğer bir tanrıya gereken özen gösterilmezse artık dünyanın refahı kalmazdı. Bunu tanrıya tapanlar psikolojik olarak öfke ile açıklamışlardır. Bundan sonra tanrı insanoğlunu her şekilde cezalandırmaya hazırdır. Anadolu

kaynaklarında sıklıkla ortaya çıkan tanrının öfkesine karşı bir çözüm getirilmelidir. Bazen bu kutsal imalarla, bazen törenlerle bazen de bu kehanetle olur. Her türlü afet, tanrının gazabı olarak görülmüştür. Mesela, güneş ve ay tutulması hava tanrısının bir özür beklediğini çağrıştırabilir. Bu tür olaylar kehanetler olarak bilinirken, bu doğal olarak ortaya çıkan işaretlerle kehanetler de ortaya çıkmıştır.

A.Ünal ise, “Dünyada falcılığı kullanmayan ne bir toplum, ne de bir kral vardır diyen Cicero’nun, falcılığın temelinde insanların, tanrıların kendi aralarında insanlarla ilgili olaral aldıkları olumsuz kararları önceden öğrenme ve bunlara karşı gerekli önlemleri alma tutkusu yatar”,¹⁵⁵ sözlerine katıldığını belirterek, iki tür falcılık olduğunu söylemiş ve bunlardan birincisine kehanet adını vererek, bunu, tanrıların kendiliklerinden , gönüllü olarak verdikleri karmaşık işaretlerin yorumuyla uğraştığını açıklayarak, Hattuşa’ya tümüyle Babil’den getirilen bu falcılık türünde, eksik (anormal) doğumlar, yer ve gökyüzündeki astrolojik gelişmeler, hayvanların iç organları, ay tutulması , şekil değiştirmesi, güneş tutulması veya yıldızların aldıkları biçimler,yaratıkların doğdukları ay ve güneşe bakarak gelecekte haber verme, tıbbi olaylar, fizyonomik olaylar, rüyalar, takvime dayalı fal işaretleri, hayvanların uzuvlarını hareket ettirme biçimleri, kurbanların iç organları, ciğer, mide, bağırsak ve ödlerinin durumu, ciğer modelleri gözlenir ve bunlarla ilgili kanonik¹⁵⁶ fal sonuçları çıkarıldığını belirtmiştir.

¹⁵⁵ Bkz. Falcılıkla ilgili bilgi için; A.Ünal, *Arkeo atlas dergisi*, 2004, Sayı 3, s.45

¹⁵⁶ Kanonik kelimesi, Yunanca kanon "yasa, kanun, kural" kökünden türemiş bir sıfattır. "genel olarak kabul edilen" veya "otoritelerce doğrulanmış" anlamlarında kullanılır. Teolojiden matematiğe kadar çok geniş bir kullanım alanı vardır Zamanın sabit, yazılıp söyleneceklerin artması sonunda doğmuş gibi görünen bu sıkışmanın esas nedeni bir başka gerçekte saklıdır: sözcüklerin, ne anlattıkları üzerinde fazlaca düşünmeden kullanımınıdır. Bu, ifade edilmek istenilenlerin bir türlü anlatılamayışına, o da dönerek sözlerin uzatılmasına yol açmaktadır. Aynen, işlevini yapamayan organların giderek irileşip hastalanması gibi, sözler de giderek uzamakta, uzadıkça da anlam yüklemeye zorunluluğu azalmakta, bir yandan da anlam yüklemek zorlaşmaktadır Bir cümleyi en kısa şekilde ifade etme kabiliyetine denir.

T.Bryce¹⁵⁷ ise, krallığın işlerinin düzgün yürümesinin kral ve görevlileri arasındaki etkili iletişime bağlı olması gibi, ülkenin selameti de kralın efendileriyle kurduğu iletişimde aldığı tavsiyelere ve rehberliğe bağlı olduğunu söyleyerek, yukarıdan gelen hava olaylarının alamet sayıldığını, ayın biçiminin ve renginin de kutsal bir mesajı iletebileceğini , semavi ve doğanın alametlerinin Hitit kehanet metinlerinde ağırlıklı olarak yer aldığını ve bunların başka türleri de olduğunu; doğduğu zaman gözlemlenen ve çocuğun yıldız falı için bir temel sağlayan alametlerin ki buna erken doğumunda dahil olduğunu , doğumun gerçekleşeceği ayın da¹⁵⁸ çok önemli olduğunu söylemiştir.

Bu nedenlerden bazen bir kuşun serbest bırakılıp uçuş yorumlaması (auspicium) ya da bir koyunun kurban edilip iç organlarının durumundan sonuçlar çıkarılması (haruspicium) kehanet sayılırken, bazen de beklenmeyen bir anda olan olaylar da kehanet sayıldığından kehanetler, doğal ve yapay olarak ayrılmışlardır. Beklenmeyen bir anda gelen düşle tapınakta bir gece geçirip bir kehanet düşünene yatmak (incubation-tasarlamak) gibi.

Hurriler çoğunlukla eski Yakın Doğu kehanet teorileri ve pratiklerinde aracı rolü oynamış gibi görünmüşlerdir. Babil kehanet derlemelerini kendi dillerine çevirmişler ve bir Mezopotamya geleneği olan iç organların veya extispicy'nin incelenmesini kendilerine uyarlarken, Hititler bu tür sanatları doğrudan Hurrilerden öğrenmişlerdir.

¹⁵⁷ Bkz. Bu konuyla ilgili T.Bryce, *Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum*, Ankara, 2003, s.166.

¹⁵⁸ KUB VIII 35'de, çocuğun doğduğu ayda neler yaşayabileceği şöyle anlatılmıştır: "Çocuk, yılın ilk ayında doğarsa, bu çocuk kendi ocağını tarumar edecektir.Çocuk , ikinci ayda doğarsa , kalbi sağlam olacaktır.Çocuk, dördüncü ayda doğarsa, hastalıklı olacaktır.Çocuk beşinci ayda doğarsa , bu çocuğun günleri kısa olacaktır.Çocuk yedinci ayda doğarsa o , tanrı tarafından korunacaktır.Çocuk sekizinci ayda doğarsa , bu çocuk ölecektir, eğer ölmezse , çocuğun annesi ve babası büyük acılar çekecektir.

Bir kehanete varmak için Hurriler extipicy ve iç organların yorumlanmasını özel bir durumla bağlantılı olarak bir kombinasyonunu yani hepatoskopiye¹⁵⁹ (ciğerlerin incelenmesini) tercih ediyorlardı ve bu hepatoskopi ve kehanet araştırmaları kombinasyonu da geniş Hitit SU kehanetleri grubunun bir özelliği olup, bunların terminolojisi, Babil kökenli hepatoskopiye ve aynı açıklıkla Hurri aracılığını inkâr eder. Bu yöntemler dışında Hattuşa'da aşamaları hala belirsiz de olsa bir kuş kâhin formu yani MUŞEN HURRİ vardır. Akadça'da tam olarak mağara kuşu- suna ya da kınalı keklik? Olarak bilinen bu gelenekler Hitit ritüellerinde de yerini almıştır.¹⁶⁰

Hattuşa'da yazılmış en eski Hurrice metinlerde bile kehanet derlemeleri vardır. Extispicy "*baratu serisi*", hilkat garibesi olarak doğmuş bir bebeğin bozukluklarını yorumlanması "*şumma izbu serisi*" ve astroloji "*enuma Anu Enlil*" serisi ya da başka bir deyişle herhangi bir pratik amaçtan çok akademik amaçlı olarak derlenmiştir.¹⁶¹

Hititler, doğum sırasında yaşanacak herhangi bir eksiklik ya da başka bir deyişle ortaya çıkacak herhangi bir problem sırasında kehanete başvurmuşlar ve

¹⁵⁹ Karaciğer bakıcılığı, Mezopotamya'da teşhis ve tedavide kullanılan metotlardan biridir. Kehanetle hastalık teşhisi amacıyla yapılan karaciğer müşahedeleri Mezopotamya'da çok eski olup, Akadlardan da önce Sümerler de mevcuttu. Bir yoruma göre, hasta kimsenin kurban olarak tanrıya sunduğu hayvanın karaciğeri, kendisine kurban sunulan ve hastalıklarla ilgili olarak başvuru tanrının karaciğerini temsil eder. Böylece kurban edilen hayvanın karaciğerine bakılarak, tanrının önceden tespit etmiş olduğu hasta kişi ile ilgili olayları okumak mümkün olur. Bir başka yoruma göre ise; kurban hayvanı tanrıyı değil, kurban sunan kişiyi; kurbanın karaciğeri de o kişinin karaciğerini temsil eder. Böylece kurban olarak sunulan hayvanın karaciğerine bakılarak, hasta kişinin hastalığı hakkında tanrının iradesinin anlaşılması mümkün olur. Mezopotamya'da kurban olarak sunulan hayvanın genellikle koyun ya da keçi olduğu görülmektedir.(Sayılı 1982:427-428)

¹⁶⁰ Bkz. M. Dinçol, *Hititler, Geç Hititler, Anadolu uygarlıkları* I:18-137

¹⁶¹ Wilhelm, *The Hurrians.*, 1994.

gelecekle ilgili tahminlerde bulunmuşlardır. İkiz, üçüz doğumlarda yaşanacak yanlış doğumların ülkenin geleceğini etkilediğine inanmışlar ve hatta doğacak çocuk üzerinden yargılara varmışlardır. Bu nedenle onlar için; sakat çocuklar, her türlü belanın habercisi sayılmıştır. Zıtların birliği yani kötülük kötülüğü getirir felsefesinden yola çıkarak, eğer bir çocuk sakat doğmuşsa o hem garabet hem de ülkenin kaderi felaket olacak şeklinde söz konusu durumlar için kendilerince önsezi yapmışlardır ki bu da bize Hititlerin tıp konusunda çaresiz kaldığını ve kendilerince anlam veremedikleri durumlarda büyüye ve fallara başvurduklarının kanıtı olabilir.

Kehanet metinlerinin eksik ve kırıklar halinde olması tercümelere ve anlaşılmayı zorlaştırmış da olsa dili basit ve anlatımı tekerrürden ibaret bir yığın benzer söz öbeklerini içerir ki; bu da bizim farklı metinlerdeki benzer ifadeleri yakalamamızı kolaylaştırır. Bu nedenlerden kehanet metinleri bize doğum sırasında yaptıklarını değil, olumsuz durumlarda çocukları gerekirse ortadan kaldırmayı planladıklarını gösteren sözde fal metinlerinden ibaret olup, sadece doğum sırasında yaşanan aksaklıkları anlatması açısından güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Aşağıda okuyacağınız olan Mezopotamya okul geleneğine bağlı kalınarak Hititçe ve Akadça aktarılan ve “Anormal doğumları anlatan *Şumma İzbu*¹⁶²” serisine ait olan bu parçalar, doğumla ilgili kehanetleri ve bir hilkat garibesinin ülkeyi nasıl bir kayboluşa sürüklediğini anlatır. Ülkenin başına, kötü giden yahut aksayan her abnormal durumda bir felaket gelir, kralın ölmesi, kıtlığın olması, çocukların

¹⁶² IZBU Akadça bir kelime olup “kötü, anormal doğum” manasına gelir. Tüm *ŞUMMA IZBU* serisi şekil ve muhteva bakımından birbirinden farklı iki grup ominadan meydana gelir. Bu serinin ilk dört tableti insanlardaki kötü doğumdan bahseder ve *šumma šinni štu* (...)ulid (-ma-) “eğer bir kadın doğurursa ...” ifadesi ile başlarken, geri kalan tabletlerdeki ominalar ise hayvanlardaki kötü ya da sakat doğumdan bahseder ve *šumma izbu* ... “eğer bir sakat doğum... İfadesiyle başlar. (Riemschneider 1970:2)

yaşayamaması, ikiz ve üçüz doğumların, organlarındaki eksiklik ve anormalliklerin ayrı ayrı manalar taşıması gibi. Bu felaketlerin birbiri ardına anlatılan olaylar serisi şöyle başlar:

“eğer (bir) kadın doğurursa...”

3.1. Kehanet İle İlgili Metinlerde Geçen Tanrılar Ve Şahıslar Hakkında:

Adad: Hava tanrısıdır ve kehanet metinlerinde ülkeyi herhangi bir kızgınlığında vuracağı söylenir. Kültte önemli tanrılar arasındadır.

Tanrı Ninga ve Tanrı Agni: Kehanetle ilgili metinlerde bir arada ve sıklıkla yemek yerlerken ve kendileri adına ziyafet verilirken geçmişlerdir. Orta Hitit, Babil döneminde ve Hurri inanç sisteminde bu tanrılara rastlanmıştır.

Koruyucu Tanrı: Resmi panteonun ilk üç tanrı ve tanrıçası arasında listelenir ve çoğu zaman ideogram olarak ^d LAMMA şekliyle yer alır. Geyik sembolü ile tasvir edilmiştir. Luwi, Hurri inanışlarında görülür ve pek çok isimlerle anılır. Özellikle Orta Hitit döneminde ana tanrılardan biri olarak yerini almış, bazen Kurunta olarak karşımıza çıkmıştır. Doğası itibariyle savaş tanrısına benzeyen bu tanrının rolü tam anlamıyla koruyucu sayılır.¹⁶³

İyi korunmamış KUB VII 40 numaralı metin de, Koruyucu tanrı için yapılmış bir bayram fragmanıdır. Metnin üçüncü satırında, muhtemelen tanrıça İnara'nın ideografik yazımını ^d LAMMA –ri olarak geçmektedir. Devlet kültürüne ait bayram, kral ve kraliçenin iştirakleriyle icra edilmektedir. Önce ^d LAMMA için üç adet çeşidi

¹⁶³ Bkz. ayrıntılı bilgi için Popko 1995.

bilinmeyen ekmek parçalanmakta ve daha sonra da iki kez libas yon yapılmaktadır. Metnin devamında kraliyet çifti tören sırasında bir yerden aşağı inmektedirler. Bu esnada bir koç da kesilmektedir.¹⁶⁴

Kurban beyi: EN SISKUR. SISKUR şekliyle de metinlerde yer alan bu kült hizmetkarlarına tüm ritüel metinlerinde rastlanır. İkinci sınıf kült hizmetkârlarından sayılan ve ritüeli icra eden bu görevliler, bir törenin başından sonuna kadar yer alır ve tanrılara kurban sunmadan ve kesilmesinden başlayarak çok çeşitli faaliyetlerde bulunurlar. Kehanet metinlerinde de isimlerinin geçmesine belki de bu yüzden şaşırırız.

Gılgamış:Kehanet metinlerinde ' eğer (bir) kadın doğurursa ve onun başı yılanbaşı gibi olacak ve Tanrı Gılgamış 'ın işareti'' deyimiyle geçen anlatım biçemlerine rastlarız. Gılgamış, metinlerde genellikle yarı insan yarı tanrı olarak tasvir edilir.Bazı tarihçiler Gılgamış'ın, 126 yıl yaşamış olan Sümerli bir kral olduğunu ve Babil'i almak amacıyla , sonradan Babil'e gelerek oraya yerleştiğini söylemişlerdir.Kendisinin adıyla anılan destan¹⁶⁵, Asur devletinin başkenti Ninova'da imparator Asurbanipal'in kütüphanesinde bulunmuştur ve 12 tabletin herbirinde ayrı bir hikaye anlatılır. Destanı yazanların, Güneş'in yıllık faaliyetlerini

¹⁶⁴ Metin için bkz. KUB VII 40 (CTH 685) ;Y.Ankan, Hitit çivi yazılı belgelerinde suhha-düz, dam, çatı ve onun dinsel ve sosyal hayattaki yeri,2003, sf.32

¹⁶⁵ Destan kısaca, Gılgamış'ın başından geçen şu olayları anlatır: Gılgamış gayet çalışkan, akıllı, fakat o kadar da zalim bir kraldır. Memleketin dört yanını duvarla çevirtmek için bütün erkekleri iş başına çağırır ve kadınlar, kocalarını; kızlar sevgililerini göremez olurlar. Erkekler, hep bu işle meşgul olduklarından geçim yükü kadınların üzerinde toplanır. Bu nedenle birg ün kadınlar, Gılgamış'tan erkeklerini alabilmek için Tanrıça Arura'ya dertlerini anlatırlar. O da, yarı boğa , yarı insan garip bir mahlukat olan Enkidu'yu yaratır.Düşman yerine çok iyi dost olurlar.Enkidu'nun bilinmeyen bir şekilde ölmesiyle üzüntüye kapılan Gılgamış, bunun üzerine ölümsüzlüğün sırrını bulmaya çalışır.Ölümsüzlük otunu bulur fakat bu kamışı bir yılana kaptırır.Ülkesine gider ve ölümü bekler. Ayrıca bkz. Bu konuyla ilgili olarak, M.Ramazanoğlu, *Gılgamesh Destanı*, Ankara, 1944; Gılgamış'ın sevgili dostu Enkidu ile konuşması ve Enkidu'nun yeraltına iniş ve çıkış öyküsü için S.Kramer, *Tarih Sümer'de Başlar*, (çev. Muzaffer İlmiye Çiğ), Ankara 1988, s.170vd.;Jacson P., *Gılgamış Destanı*, Ankara, 2005.

göz önünde bulundurarak eseri on iki bölüm halinde aktardıkları ve bu çağlarda astronomi biliminin oldukça ilerlemiş bulunduğu göstergesi olup, Hititler zamanında da bilinmektedir.

Hititlerle Gilgamiş'in diğer bağlantılarına bakıldığında ise , tanrıça İştar'ın Gilgamiş'a aşık olmasını görürüz.İştar, Gilgamiş'tan herşeyi bırakıp kendisiyle evlenmesini ister.Ancak , Gilgamiş, İştar'ın daha önceki aşk maceralarını bildiği ve sevdiği erkekleri mahvettiğini bildiğinden bu teklifi kabul etmez.

Bo 5033=KUB XXVI 88¹⁶⁶

Öy. I

1 [*ták-ku-za* MUNUS-*z*]a 2 DUMU. NITA *h[a-a-ři]* a-pu-u-un MUNUS-an

2[*i-da-l*]u-uç GIG-an-za *ú-e-mi-ia-zi*

3 [*na-ař*] a-ki ma-a-an A-BU-şU-NU-ma[?] ha-ap-pí-na-a[n-za]

4 [*na-ař*] a-ři-wa-an-te-eş-zi ma-a-na-ař

5 [*a-ř*]i-wa-an-za-ma na-ař ha-ap-pí-ni-eş-zi

6 [DU]MU ^{MEş}-ia SIG₅-an-ta-r[i]

7 [*ták-k*]u-za MUNUS-za 2 DUMU. MUNUS ^{MEş} ha-a-ř[i]

8 [a-]ki BE-EL É^{TI}-ia x [

9 [*nu*[?]] É-ir ta-an-na-te-[eş-zi]

10 [*ták-ku-za* MU]NUS-za 1 DUMU. NITA 1 DUMU. MU[NUS[?] ha-a-ři

¹⁶⁶ Bu metin, StBoT 9'da Kaspar Klaus Riemschneider tarafından 1970'de yayınlanmıştır. Bkz. Transkripsiyon ve tercüme için , Riemschneider,1970, s.18-19.

KUB XXVI 88

Öy.

1 [eğer (bir) kadın] 2 erkek çocuğu doğ[urursa] o kadın

2 [kö]tü hastalığı getirir.

3 [ve o](kadın) ölür. Eğer çocuklarının babası (zengin ise)

4 [ve o] (baba) fakir olur. Eğer o (baba)

5 [fak]ir ise ve o (baba) zengin olur.

6 ve [çocuk]ları iyi ols[un.]

7 [eğer]r (bir) kadın 2 kız çocuğu doğurur[sa

8 [(ve o kadın) ölür]se ve evin beyi x [olur.

9 [ve?] (o) evi boşal[ır].

10 [eğer (bir) ka]dın 1 erkek çocuğu (ve) 1 k[z[?] çocuğu doğurursa

KBo VI 25 +KBo XIII 35¹⁶⁷

Öy. II

x+3

SA]G.DU^{MEŠ}

4[?]

]x DÛ-zi

5[?] [*ták-ku* MUNUS-za ha-a-]š*i*

6[?]

SAG[?]].DU

¹⁶⁷ Riemschneider, 1970, StBoT, Ss.22-23vd.

KBo VI 25 +KBo XIII 35

Öy..II

x+3

baş]lar

4'

]x yapar.

5' [eğer (bir) kadın doğuru]rsa

6'

baş]?

Öy. III

x+2 ^{MUNUS} É.[GE₄-a]š x x [

3' *ták-ku* MUNUS-za ha-a-ši na-aš ta-aš-wa-an-za

4' EN É [A-N]A' ZAG-aš-ta Ú-UL a-ri

5' *ták-ku* MUNUS[-za h]a-a-ši nu an-na-az-pát

6' ŠÀ-az [a²]i-iš ar-ha ha-a-ši

7' nu me-ma-[-]i ^DU-aš KUR-e za-a-hi

8' *ták-ku* MUNUS[-za h]a-a-ši

9' nu-u[š-ši] SAG. D]U-ZU ŠA UR. MAH

10' [ki-ša x-x-]x-aš LUGAL-uš

11' [ud-ni-i' an-da'] ki-ša

Öy..III

X+2 o ge[lin] x x [

3' eğer (bir) kadın doğurursa ve yeni doğan çocuk kör olmuşsa ,

4' evin beyi: başarıya ulaşamayacak. ona (verim) hiç ulaşmaz.

5' eğer (bir) kadın [doğu]rursa ve o

6' (yeni doğmuş olan çocuk) ana rahminden dışarıya çıkar çıkmaz tamamen ağzını açar.

7' ve (o) şöyle söyler: Hava tanrısı (Adad) ülkeyi vuracak.

8' eğer (bir) kad[ın doğu]rursa

9' ve[onun (yeni doğan çocuğun) baş]ı bir aslanın kafası gibi

10' [olur x x ve] o kral

11' [ülkenin içinde] olur.

Ay. IV

x+1 [x x x x x]-zi

2' [x x x x x] x lu-ke-e-eš-zi

3' [I-NA[?] É? LÚ[?]-ká]n an-da

4' [x x x x k]i-ša-ri

5' [ták-ku MUNUS-za] ha-a-ši nu-uš-ši-iš-ša-an

6' [x x-še]-et ma-ni-in-ku-wa-an

7' [na-aš²-x-x] SIG₅-ta-ri

8' [ták-ku MUNUS-za ha-a-ši n]u-uš-ši-ša-[an]

Ay.IV

x+1 [x x x x x] x

2' [x x x x x] gün doğar.

3' [evin beyi] (ülke)içinde

4' [x x x x o]lur.

5' [eğer (bir) kadın] doğurursa ve onun

6' [diş]eti kısa (olursa)

7' [ve o] şanslı olacak.

8' [eğer kadın doğurursa v]e ona

KBo XIII 34¹⁶⁸

Öy.III

x+1 [ták-ku MUNUS-za ha-a-š]i² l

2' [nu-uš-ši SA]G.DU-ZU [ŠA

3' [ki-ša] na-at Ú-UL

4' [x-] x nu LUGAL-iz-zi a-p[a-a-aš² e-ep-zi²]

¹⁶⁸ Bkz. Riemschneider, 1970, s.26-27.

5' [ták-k]u MUNUS-za ha-[a]-ši nu-uš-š[i SAG.DU-ZU]

6' [Š]A UR.GI₇ k[i-š]a KUR-e-k[án an-da[?]]

7' [da]m-me-eš-ha-a-u-wa-ar k[i-ša]

8' ták-ku MUNUS-za ha-a-ši nu-uš-ši [

9' SAG.DU-ZU ŠA ŠAH ki-ša[

10' šu-up-pa-la-aš Ú-UL SIG₅-in [

11' ták-ku MUNUS-za ha-a-ši nu-u[š-š]i

12' SAG.DU-ZU ŠA MUŠ ki-ša [

13' Š[A^D GI]Š. GIM MAŠ ša-ga-iš

14' [x x KUR[?]K]UR^{MEŠ}-ia-aš ku-e-x [

15' x[-x-x-]x

16' tá[k-k]u MUNUS-za ha-[a]-ši [n]u-uš-ši

17' ^{UZU} KIRI₁₄-ŠU ŠA MUŠEN ki-ša

18' a-pa-at KUR-e ta-na-an-te-ez-z[i]

19' t[ák-k]u MUNUS-z[a h]a-a-ši nu-uš-ši ^{UZU} K[IR₁₄[?]-ŠU]

20' ŠA PI-R[I-IM[?] ki-š]a[?] ti-ia-x [

21' [k]i-ša-ri a[-pa-a-a]t KUR-e

22' [k]u-na-an-na-an [ú[?]-]e?-mi-i[a-zi[?]]

23' [n]a-at-kán [x-x-z]i

24' [ták-k]u MUNUS-za ha-a-ši nu-uš-ši [

25' [] x x x-mi ma-ah-ha-[an

26' [UR]U²-az [

KBo XIII 3

Öy.III

x+1 [eğer (bir) kadın doğurur]sa² [

2' [ve onun ba]şı[nın x

3'[olur] ve o değildir.[

4'[]x ve kralı [o² tutar.]

5' [eğer] (bir) kadın do[ğurur]sa ve onu[n başı]

6' köpek [gibi] ol[acak.] Ve (O) Ülkenin [içinde²]

7' şiddet hâkim olacak.

8' eğer (bir) kadın doğurursa ve [onun]

9' başı domuzun başı gibi olacak.[

10' sığırlar iyi olmayacak.(büyümeyecek)[

11' eğer (bir) kadın doğurursa ve [onun]

12' başı yılanın başı gibi olacak.[

13' Tanrı Gılgamış 'ın işareti

14' [ve o ülkeler²]

15'

16' e[ğ]e[r (bir) kadın do[ğ]urur]sa [ve] onun

17' burnu kuşun burnu (gagası) gibi olur.

18' ve o, ülkeyi mahvedecek.

19' e[ğ]e[r (bir) kadın [do]ğurursa ve onun burnu

20' bir filin (hortumu) gibi olacak² (0) geç[er]. [

21' olur. O ülke(ye)

22' değerli taş gelecek.

23' ve onu

24' [eğ]e[r (bir)kadın doğurursa ve onun

25' []...ne zaman [

26' []şehir]den? [

Ay.IV ¹⁶⁹

x+1 [x x]-ta x [

2' [l]am²-na-aš LUGAL-uš[,

3' [t]ák-ku MUNUS-za h[a]-a-ši na-aš² []

4' hu-wa-al-pa-an-za

¹⁶⁹ Riemschneider, 1970, s.28-29vd.

5' É LÚ^{LIM} a-ši-wa-an-te-e[š-zi]

6' *ták-ku* MUNUS-za ha-a-ši nu-uš-š[i GEŠTU^{HI. A. ŠU}]

7' *pár-ši-ni-ši ki-it-ta-r[i]*

8' nu-za KUR-an-za aš-šu-ul a[n-da' da-la']-i

9' na-at ar-ha ša-ak-ku-r[i-ia-at-t]a-r[i']

10' [t]ák-ku MUNUS-za ha-a-ši nu-uš-ši-i[š-ša-an']

11' GEŠTU-ŠU NU.GÁL KUR-e-kán an-d[a]

12' ha-tu-ga ku-it-ki ut-tar [ki-ša-r]i'

13' nu KUR-e ta-na-at-eš-z[i]

14' *ták-ku* MUNUS-za ha-a-ši nu-uš-ši [ZA]G-an

15' GEŠTU-ŠU *pár-še-nu-šu-uš*

16' [m]a-an-ni-in-ku-wa-an ki-i[t-ta-ri]

17' [I-N]A É LÚ-kán an-da []

18' *mar-la-an-da-an*

19' *ha-aš-ša-an-zi*

20' *ták-ku* MUNUS-za ha-a-ši nu-uš-ši []

21' GÜB-la-an GEŠTU-ŠU *pár-še-e-n[u-šu-uš]*

22' *ma-an-ni-in-ku-wa-an ki-it-t[a-r]i*

23' I-NA É LÚ -kán ha-at-ta[-an-t]a-an

24' *ha-aš-ša-an-zi*

25' *ták-ku* MUNUS-za [ha-a-ši nu-uš-ši]

26' [Z]AG-an GEŠT[U-Š]U [

Ay.IV ?

x+1

2' o kralın ismi [

3' [eğ]er (bir) kadın doğurursa ve o []

4'.....(olacak)

5' evin beyi oturacak.

6' eğer (bir) kadın doğurursa ve o[nun kulakları]

7' (ve onun yanakları (bulunacak[?])

8' ve (o) ülke iyilik içi[nde olacak.]

9' ve onları tamamen uzağa (gitmeye[?]) z[orlayacaklar]

10' [e]ğer (bir) kadın doğurursa ve o[nun]

11' kulakları olmayacak ve (O) Ülke içi[nde]

12' herhangi bir korkunç mesele [olacak.]

13' ve (o) ülke boşaltı[lacak] (mahvolacak)

14' eğer(bir) kadın doğurursa ve onun sağ tarafının

15' kulaklarının (ve) yanaklarının (boyu)

16' kısa (olacak)

AnAr 10753 II.=CTH 540¹⁷⁰

X+1 *ták-ku* MUNUS-za *ha-a-ši nu(-)x* [

2' 2 SAG. DU-ŠU 2 PA-AG-RI-Š[U

3' ^{UZU} ZAG. UDU-*ma-kán A-NA* UZU x [

4' *an-da ta-me-in-kán-za* KUR x [

5' *ták-ku-za* MUNUS-za *ha-a-ši nu-uš-š[i*

6' 2 SAG. DU-ŠU 2 ŠU ^{MEŠ}-ŠU x [

7' [x-] *pa-an-da-at-ti* x [

AnAr 10753 II.=CTH 540

x+1 eğer (bir) kadın doğurursa ve [

2' 2 başının 2 bedeninin

3' ve omuzuna uzvu x [

4' içinde bağlanmış olacak. Ülke x [

5' eğer (bir) kadın doğurursa ve o[na

6' 2 başı 2 ellerine

7'

¹⁷⁰ Krş. için, Riemschneider, 1970, s.39vd.

Bo 5306 ¹⁷¹

x+1 [*ták-ku* MUNUS-za *ha-a-ši nu-uš-š*] *i-e[š-ša-an* 2 SAG.DU-ŠU[?]

2' [4 ŠU ^{MEŠ}-ŠU] 4 GÌR ^{MEŠ}-Š[U

3' [] x *a-ra-a-i na-aš-ma*[

4' [-r] *i-i-e-ez-* [zi]

5' [*ták-ku* MUNUS-za] *ha-a-ši nu-uš-š*-eš-ša-a[n 2 SAG.DU-ŠU[?]

6' [2 KA_xU-ŠU[?] 2[?]] GÚ-ŠU 4 ŠU ^{MEŠ}-ŠU [4 GÌR ^{MEŠ}-ŠU

7' [] x KUR-e-aš [*har-ga-aš*[?]]

8' [*ták-ku* MUNUS-za *ha-a-ši*] *nu-uš-š*-e[š-ša-an

9' [^{UZU}? ZAG.[UDU[?]

Bo 5306 I

x+1 [eğer (bir) kadın doğurursa ve onun] 2 başının

2' [4 ellerinin] 4 ayaklarının

3' [] o kaldıracak ya da [

4' []

5' [eğer (bir) kadın] doğurursa ve o[nun 2 başının

6' [2 ağzının 2]boynunun 4 ellerinin [4 ayaklarının

7' [] ülke [harabe[?] olacak]

¹⁷¹ Bkz. Riemschneider, 1970, s.41 vd.

8' [eğer (bir) kadın doğurursa] ve onu[n

9' [omu]zu

KUB VIII 42¹⁷²

Öy. I[?]

x+1 [] x

2' [a-p]a-a-at

3' [KUR-e[?]] ar-ha

KUB VIII 42

Öy. I[?]

x+1 [] x

2' []o

3' [ülke[?]]uzağa

Öy.II[?]

x+1 UZ[U

2' an-da ta-m[e

3' *ták-ku-za* MUNUS-za h[a-a-ši nu-uš-ši (-)

4' 2 SAG.DU-ŠU [

¹⁷² Krş. için, StBoT 9, Riemschneider, 1970, s.42-43.

5' GİR-ŠU-ma-aš-š[i]

6' HU²-ni² ta-a[k-

7' NU.GÁL^D A-a[k-ni-iš² ka-a-ra-p[i²]

8' ták-ku-za MUNUS-za [ha-a-š[i]

9' nu-uš-š[i (-)

II²

2' [(bağlanmışsa

3' eğer (bir) kadın doğ[urursa ve onun

4' 2 başının [

5' ve onun ayaklarının

6'[

7' olmayacak. Tanrı Ag[ni yemek yer²]

8' eğer (bir) kadın [doğurursa]

9' ve ona [

KUB VIII 28 Öy.14-16¹⁷³

14 ták-ku I-NA ITU¹ 9^{KAM} AN-ni-in-ga-aš ni-ni[-ik-zi]

15 [KU]R-e ku-it!² Ú-UL za-ah-hi-ia-at-ta-ri []

¹⁷³ Riemschneider, 1970, s.44-45.

16 *na-at*^D *A-ak-ni-iš ka-ra-a-pí*

KUB VIII 28 Öy. 14-16

14 eğer 9.aydagörünür[?] Tanrı Ninga[?] vur[acak]

15 ki o [ül]ke hiç savaşamaz.

16 ve onlar Tanrı Agni ile (beraber) yemek yerler.

Ay. 6f

6 *ták-ku-za I-NA* ITU10^{KAM} [AN-..... *ša-ki-ia-ah-zi*]

7^D *A-ak-ni-iš k[a-ra-a-pí]*

Ay. 6f

6 eğer 10.ayda [gök-.....işaret verir.]

7 Tanrı Agni ye[mek yer.]

KBo VIII 44¹⁷⁴

x+2 [k]i-it-ta [

3' *ták-ku* MUNUS-za ha[-a-ši

4' *a-pa-a-at-kán* [KUR-e[?]

5' *ták-ku* MUNUS-za [ha-a-ši

¹⁷⁴ Bkz.Riemschneider, 1970,s.49vd.

6' NU.GÁL K[UR[?]-ŠU[?]

7' *ták-ku* MUNUS-za h[a-a-ši

8' [NU.GÁ]L KUR-Š[U

KBo VIII 44

x+2 [(buluna)cak)

3' eğer (bir) kadın do[ğurursa

4' o [ülke[?]

5' eğer (bir) kadın [doğurursa

6' olmayacak. Ül[kesinin[?]

7' eğer (bir) kadın [doğurusa

8' [olmaya]cak. Ülkesinin

KBo II 35 ¹⁷⁵

Öy.V[?]

x+1 x x [

¹⁷⁵ Riemschneider, 1970, s.49-50vd.

2' *ták-ku* MUNU[S-*za ha-a-ši*

3' *i-da²-a[-lu*

4' *ták-ku* MUNUS-z[*a ha-a-ši*

5' NU.GÁL x [

6' *ták-ku* MUNUS-*za [ha-a-ši*

7' *pur-ga-aš*

8' *ták-ku* M[UNUS]-*za [ha-a-ši*

9' *mi-ia-r[i²*

10' [*tá]k-k[u* MUNU]S-z[*a ha-a-ši*

KBo II 35

Öy. V²

x+1 x x [

2' eğer (bir) kad[ın doğurursa

3' kö[tü²lüğü

4' eğer (bir) kadın [doğurursa

5' olmayacak x[

6' eğer (bir) kadın [doğurursa

7'[

8' eğer (bir) kadın [doğurursa

9' büy[üyecek . ?

10' [eğ]e[r bir kadı]n doğurursa

Ay.¹⁷⁶

x+2 *ták-ku I[Z-BU*

3' *ša-ku-u[š²-*

4' *nu KUR x [*

5' *ták-ku IZ-B[U*

6' 6 GİR^{MEŠ}-š[U²

7' *ták-ku IZ-B[U*

8' LUGAL x [

9' *ták-k[u IZ-BU*

10' LÚ[KÚR?

Ay.

¹⁷⁶ Riemschneider, 1970, s.51-52vd.

x+2 eğer (bir) hil[kat garibesi

3'.....[

4' ve o ülke x [

5' eğer (bir) hil[kat garibesi

6' 6 ayakları[nın]?

7' eğer (bir) hilka[t garibesi

8' o kral x [

9' eğ[er (bir) hilkat garibesi

10' düş[man]?

Bo 1488

Öy.II

x+2

-]e-eš-[z]i

3'

] x x [x x] ki-it-ta

4'

]x x x x i-ia-at-[t]a

5'

n]a-ak-ki-i ut-tar

6'

ták-k]u? IZ-BU-aš ŠI^{H.L.A}

7'

k]i-i[t-t]a^D LAMA-aš

8'

] x-ta

9'

]x-z[i

Bo 1488

x+2

] oturacak

-
- 3']x x [x x] olacak.
- 4']x x x x yürüyecek.(gider.)
- 5'] (önemli) bir mesele
- 6' eĝe]r² (bir) Hilkat garibesinin boynuzları
- 7' o][lu]rsa . Koruyucu Tanrı
- 8'
- 9'

Ay. III

- 1]x [
- 2] x u-x [.] x x[. . . . -]at²
- 3 k]a²-aš-za KUR-ni-i[(-) a]n-da k[i-i-ša²]
- 4 ták-k]u² IZ-BU-aš KA_xU-ŠU GÜB-la-aš [
- 5] x-aš² ki-it-ta na-ak-ki-[iš²]-kán
- 6]I-NA² KUR^{LÚ} KUR ki-i-ša
-

7 [ták-ku² IZ-BU(-) K]A_xU-it UR.MAH8 -š]i-iš na-ku-uš-[š²]-e-iz-z[i²]

¹⁷⁷ Riemschneider, 1970,s.52-53vd.

9 [*ták-ku*[?] *IZ-BU-aš*[?] -*ŠJU*[?] NU.GÁL

10 *ták-k]u*[?] *IZ-BU-aš* [

Ay. III

3 İşte ülk[e için]de kıtlık [olacak]

4 eğe]r (bir) hilkat garibesinin ağzının sol [(tarafi)

5] olacak; ağır

6] düşman memleketinde olacak.

7 [eğr[?] bir Hilkat garibesi] ağzı ile (bir) aslan

8].....ağırlaştırarak[?]

9 [eğr[?] bir hilkat garibesinin.....] olmayacak.

10 ege]r[?] (bir) Hilkat garibesi

KUB XXXIV 19¹⁷⁸

Öy.I

x+1 *ták-ku* [*IZ-BU*

2' LUGAL-*i a-r[i*[?]

3' *ták-ku IZ-BU GÙB-la*[-(-)

4' *a-ri-ia-u-wa-ar* x [

5' *ták-ku IZ-BU lu-un-tar-ni-iš* [-

¹⁷⁸ Riemschneider, 1970,s.54-55vd.

6' *ták-ku IZ-BU IGI^{HI.A}-ŠU UR.MAH-aš GIM-an*[

7' *ták-ku IZ-BU^{UZU} TI^{HI.A}-ŠU ma-ni-in-ku-w[a-an-*

8' *na-ak-ki-i-e-eš pí-di ta-ru-up-pa-an[-ta-ri[?]*

9' *ták-ku IZ-BU SAG-ZU ZAG-na mu-um-mi-e-e[z-zi*

10' ^{LÚ} KÚR *e-ep-zi na-aš-ma^{LÚ.MEŠ} MAŠ.EN.[KAK*

11' *ták-ku IZ-BU^{UZU} LI.DUR-in x* [

12' [x x x -aš] *a-aš-šu* [

KUB XXXIV 19

Öy.I

x+1 eğer (bir) [hilkat garibesi

2' kral va[rır(sa)[?] (ulaşacak)

3' eğer hilkat garibesi solundan

4' kehanet sorarsa x[

5' eğer (bir) hilkat garibesi.....[

6' eğer (bir)hilkat garibesinin gözleri aslanın(gözleri) gibi (ise) [

7' eğer (bir) hilkat garibesinin kaburgaları k[sa ise

8' önemli yere toplanacaklar.

9' eğer (bir) hilkat garibesinin başının sağına dü[şerse.

10' düşman onu yakalayacak ya da muškēnū [beyleri

11' eğer (bir) hilkat garibesi göbeğini [

12' [x x x onun] malı[

Ay.IV ¹⁷⁹

x+1 *ták-ku I[Z-BU LUGAL-wa-aš²]*

2' UD ^{HLA} *zi[in-na-an-te-eš*

3' *Ú-UL i-ia-zi [*

4' *ŠA^{LÚ} KÚR LUGAL-uš LU[GAL*

5' *ták-ku IZ-BU la-a-lu-uš-še-et [*

6' *SIG₅-an-te-et me-mi-ia-ni-i[t*

7' *da-a-lu-ke-eš-zi nu ku-i[t² (-)*

8' *at-ta-aš-ši-in ku-na-a[n-zi*

9' *wa-al-la-nu-an-za KUR [*

10' *ták-ku IZ-BU x [*

Ay.IV

¹⁷⁹ Riemschneider, 1970,s.56-57vd.

x+1 eğer (bir) hil[kat garibesi.....kralının?]

2' günleri bi[tmişse

3' hiç yapmayacak.[

4' eğer düşman ülkenin kralı, kr[ala

5' eğer (bir) hilkat garibesi onun penisinin [

6' iyi olmasını sözü [ile

7' uzun olacak.ve o.....[

8' babasını [öldürec]ekler.

9' vurulmuş ülke [

10' eğer (bir) hilkat garibesi x [

KUB VIII 83¹⁸⁰

x+2 *ga-ri[?]-ia-an har-kán-zi* LU[GAL

3' *a-ra-ah-zé-ni-eš ku-na-an-zi x* [ták-ku IZ-BU]

4' *ZAG-an GEŠTU-an NU.GÁL^{LÚ} KÚR KUR LUGAL* [e-ep-zi[?]]

5' *ták-ku IZ-BU GÜB-la-an GEŠTU-an NU.*[GÁL]

6' *LUGAL KUR^{LÚ} KÚR e-ep-zi*

7' *ták-ku IZ-BU GEŠ[TU^{HJLA}-ŠU GÚ-ši ki-i[a-an-ta-ri[?]]*

¹⁸⁰ Riemschneider, 1970,s.57-8vd.

8' É LÚ *h[ar-a]k-zi na-aš-ma-kán* LUGAL [

9' LÚ. MEŠ *Ha-pí-ri-[i]a-aš an-da i-ia-an-[da-ri]*

10' *ták-ku IZ-BU* GEŠ[TU^{HI.A}-ŠU *kap-pa-an[-da[?] x] x x-za*

11' *Ú-UL iš-ta-m[a-a]š-ša-an ut-tar iš[-ta-m]a-aš-ši*

12' *ták-ku IZ-BU* GEŠTU^{HI.A}-ŠU *NU.GÁL* LUGAL-*w[a-aš]*

13' UD^{HI.A}] *zi-in-n[a-a]n-[t]e-eš na-aš-[ma*

14' LUGAL-*uš*^{LÚ. MEŠ} *ha-a[?] [-x x] x-uš-šu-uš[?] [*

15' *[tá]k-ku IZ-BU [*

16' *[EGI]R[?]-an [*

KUB VIII 83

x+2 gizli tutarlar. kra[l

3' etrafındaki düşmanları öldürecek.[eğer bir hilkat garibesi]

4' sağ kulağı olmayacak. Düşman memleketin kralı [tutacak[?]]

5' eğer (bir) hilkat garibesinin sol kulağını olmazsa (yoksa)

6' kral düşman memleketini yakalayacak.

7' eğer (bir) hilkat garibesinin ku[laklar]ı boynuna [kadar olursa[?]]

8' evin beyini [(yakalaya)cak] ya da kral [

9' Habiru adamları içeri girecekler.

9' [ták-ku IZ-BU x x x x-Š]U NU.GÁL LUGAL-uš ŠA^{LÚ} KÚR-ŠU

10' [x x x x x x x] na-aš-ma É^{LÚ} KÚR-ŠU har-ak-zi

11' [na-aš-ma KUR^{LÚ} KÚR[?] ta]-an-na-at-te-ez-zi

12' [ták-ku IZ-BU x x-ŠU[?] UZ]U šar-nu-um-ni-iš-ši

13' [ki-it-ta-ri[?] x x] x-e-ez-zi a-an-za-a[š-š]i-iš na-ak-ku-uš-ši-e-zi

14' [ták-ku IZ-BU x x x] x-ši LUGAL-uš na-ak-ke-e-eš-zi

15' [ták-ku IZ-BU 2[?] SAG.DU[?]-]ŠU 2 KUN-ŠU 1^{UZU} GABA-ŠU

16' [x x x x x x x GIR^{HIJA}-ŠU ŠA^{UZU} ZAG.LU

17' [x x x x x x x x]x-ke-e-eš ki-ša-an-da

18' [ták-ku IZ-BU x x x x x x x x x] x LUG[AL[?]-u]š[?]

19' [x x x x x x x x x x x x]-e-zi

KBo XIII 13

Öy.

3' [eğer (bir) hilkat garibesi] onun delikleri

4' [] (biri) ona sürekli vuracak.[]

5' [eğer (bir) hilkat garibesi (ama) (biri)[?]] [] olacak.

6' []

7' [eđer (bir) hilkat garibesi] kralın dűşman memleketinin

8' []

9' [eđer (bir) hilkat garibesinin] olmayacak. Kral dűşman memleketinin

10' [] ya da dűşman memleketinin evini mahvedecek.

11' [ya da dűşman memleketini mahvedecek.

12' [eğer (bir) hilkat garibesinin] onun organı (uzvu)

13' [olur?] ağırlaştıracak

14' [eğer (bir) hilkat garibesi] kralı ağırlaştıracak. (önemi olur.)

15' [eğer (bir) hilkat garibesinin 2 başının] 2 kuyruğunun 1 göğüs kafesinin

16' [ayaklarının] omzunun

17' [] onun olacak.

18' [eğer (bir) hilkat garibesi] [kralı]

19' [olacak.]

Ay.¹⁸²

x+1 [*ták-ku IZ-BU* x x x x x] *ha-am-ma-ra-a-eš*

2' [x x x x x *ta-na-at-²*] *te-ez-zi*

¹⁸² Riemschneider, 1970, s.62-3vd.

3' [ták-ku IZ-BU x x x x -n]i-iš-ši ha-pa-a-ti-an-te-eš

4' [x x x x x x x] Ú-UL ma-ni-ia-ah-ha-aš

5' [x x x x x x]

6' [ták-ku IZ-BU x x x (-)t]i-an-te-eš nu-uš-ša-an ku-un-na-aš

7' [x x x x x x LU]GAL-uš^{LÚ} KÚR-ni a-ra-a-i x

8' [ták-ku IZ-BU ha-an-te-iz-zi-i]š GÌR^{HI.A}-ŠU ták-ša-an ki-an-ta

9' [x x x x x x S]IG₅-at-ta

10' [ták-ku IZ-BU x x x LUGA]L[?] Û DUMU^{MEŠ}-ŠU KUR-ni-i aš-ša-nu-an-zi

11' [ták-ku IZ-BU x x x x] x LUGAL-uš na-ak-ke-eš-zi

12' [na-aš-ma x x x x x-z]i

13' [ták-ku IZ-BU x x x x LUGAL[?]-]uš na-at-ta

14' [x x x x x x x x I]Š-ŠA-BAT[?]

15' [ták-ku IZ-BU x x x x x] ú-wa-an-ta

16' [x x x x x x x hu[?]]iš-nu-zi

17' [ták-ku IZ-BU x x x x x x -š]i[?]-it LUGAL-wa-aš

18' [x x x x x x x x x] x

Ay.

x+1 [eğer (bir) hilkat garibesi]

2' [] boşaltacak?

3' [eğer (bir) hilkat garibesi] onun

4' [] hiçbir saltanatını

5' []

6' [eğer bir hilkat garibesi ve o] nun sağ

7' [kral düşman memleketine varacak .

8' [eğer (bir) hilkat garibesinin önden ilk] ayakları bir arada birleşirse

9' [] gelişecek

10'[eğer (bir) hilkat garibesi kral] ve oğullarının ülkesine iyi bakar(sa

11' [eğer (bir) hilkat garibesi] kralı

12' [ya da]

13' [eğer (bir) hilkat garibesi kralı] değildir.

14' []

15' [eğer (bir) hilkat garibesi] geldi.

Öy. II²

x+1 [x x x x (-)]an-t[u-

2' [x x x-]ia-aš x [

3' [ták-ku IZ-]BU an-na-az Š[À-az

4' [du²-uq²-q]a-a-ri KUR-ia-ká[n

5' [x x]KI.LAM pí-e-da [-

6' [nu-u]š-ši-iš-ša-an x [

7' [h]a-an-za i-da-a-lu ha[-

8' [t]ák-ku IZ-BU ŠÀ-ŠU ki-x[

9' KUR-ia-aš har-ga-aš x ták-ku [IZ-BU ŠÀ-ŠU

10' URU-ŠU-ma har-ak-zi x [

11' an-dur-za ^{UZU} HAR NU.GÁ[L

12' nu an-dur-za-še-et x

KUB XXXIV 18

Öy. II²

3' [eğer (bir) hilka]t garibesi annesinin kar[nının içinden

4' [görün]ür(se) ve ülke

5' bayramı.....[

6' [ve] onun üzerine [

7' [ön]de, kötü [

8' [eğ]er (bir) hilkat garibesi günahkârının ? karnının içinden [

9' ve ülke harabe (halinde) ise ,eğer [(bir) hilkat garibesi (günahkârın) karnının
içinden

10' fakat onun şehri mahvedecek.[

11' içinde akciğer yok[tur.

12' ve onun içinde x [

Ay.III²¹⁸⁴

1 [ták-ku] IZ-BU NÍ.TE[

2

3 *ták-ku IZ-BU GU₄-aš SA[G.DU*

4 *ták-ku IZ-BU 1 SAG.DU x [*

5 EGIR-še-et ki-it-t[a-ri

6 ZAG-na-ma-aš-ši-iš-ša[-an

7 ŠÀ-ŠU-ma-aš-ši-kán UZU [

8 *ku-úr-ku-ra-aš ma-ah-h[a-an*

9 Û 7^{UZU} TE-RA-NU [

¹⁸⁴ Riemschneider, 1970,s.68-9vd.

Ay.III[?]

1 [eğer] (bir) hilkat garibesi(nin) vücudu[

2

3 eğer (bir) hilkat garibesi sığır kaf[asının derisi]

4 eğer (bir) hilkat garibesi 1 baş x [

5 onun arkasında bulun[acaklar].

6 onun sağı[nı

7 onun (günahkârın karnının)içinin (sakatatının) uzvu [

8 kûrkura gibi (nasıl)

9 ve 7 (adet) bağırsak bükümü[

KUB XXXIV 18

.II[?] 9'-11' KUB IV 67 II 2'-7'

2' x x x x x] x ša' (ta)-ah-lu-u-t[i māti ^{ii?}]

3' šumma (UD) iz-bu libbi-šu un-nu-ut ù kar-ša la-a [i-š]u

4' hu-ša-ah-hu šarru i-ma-at-ma āl ^{KI}-šu

5' in-na-aq-qá-ar ù šumma bīt amīli ^{li}

6' is-sà-ap-pa-ah

7' *šumma iz-bu ha-ši-i la i-šu-ú hu-ša-ah-hu*

8' *da-an-nu-un i-ma-qú-ut ù šum-ma māt^{at} šari i-hal-li-i[q]*

9' *[šum]ma iz-bu er-ri-šu i-na qa-qa-di-šu na-ši šarru x-x-x-šu*

10' *[a-n]a nakrī-šu ú-še-es-sé . . .*

KUB XXXIV 18

.II[?] 9'-11' KUB IV 67 II 2'-7'

2' [] ülkeleri harap edecekler.

3' eğer (o günde) (bir) hilkat garibesinin karnının içinde

x? ve

4' kıtlık (olacak) ve kral şehrinde ölecek.

5' harap olacak ve eğer evi beyi

6' dağıtacak

7' eğer (bir) hilkat garibesi doğurursa akciğeri olmayacak. Bir şiddetli

8' kıtlık başlayacak ve eğer (kehanet sorulursa) ülkenin kralları yok

olacak.(mahvolacak)

9' eğer (bir) hilkat garibesinin bağırsak bükümü (ve) onların başı üstüne olacaklar.

Ve onun kralı

10' düşmanı[nı] püskürtecek.(koyalayacak.)

KBo XIII 31¹⁸⁵

Öy.[?]I

X+1 [] x x x x x x-ah[?]-zi

2' []

3' [*ták-ku ša-ki-aš*] *a-aš-šu ki-i-ša ták-ku*

4' [] *I]Z²-BU-U² ha-a-ši LUGAL-wa-aš*

5' [] *-]zi*

6' [*ták-ku ša-ki-aš*] *h]u-ul-pa-an-za-ni ki-it-ta*

7' [] *-]li-an-zi*

8' [*ták-ku ša-ki-aš*] *-a]z e-eš-har ar-aš-zi*

9' [] *]x-e-ez-zi*

10' [*ták-ku ša-ki-aš*] *KUR^{LÚ}] KÚR[?] ša-ak-ku-ri-at-ta*

11' [] *]x (-) wa-al-ga-nu-uz-zi*

12' [*ták-ku ša-ki-aš*] *]x (-) lu-wa-nu-uš-šu-uš*

13' []

KBo XIII 31

Öy.[?]I

3' [eğer (bir) belirti] *iyi olursa eğer*

¹⁸⁵ Riemschneider, 1970, s. 74-5vd.

4' [hil]kat garibesi[?] doğurur(sa) kral[ın ülkesi
kuvvetlenecek[?]]

5' eğer (bir) belirti onun (bir) gözü....[

6' [eğer (bir) belirti]toka[?] (süs düğmesi[?]) bulunur(sa).

7' []olacak.[]

8' [eğer (bir) belirti]kan akacak.

9' []

10' [eğer (bir) belirti düşman]ülkeyi[?] uyku bastırarak.(yenecek.)

11' [] olacak.....

12' [eğer (bir) belirti] onun.....

Öy.[?] II

x+1 *tá[k-ku ša-ki-aš GÙ]B IGI[?]-ŠU NU.[GÁL[?]*

2' *ú-e-mi-iz-zi ták-ku 1^{EN} IGI-[ŠU*

3' *ki-it-ta LUGAL-uš šar-ku-e-e[š-zi KUR[?]-ZU[?]]*

4' *SIG₅-at-ta*

5' *ták-ku ša-ki-aš IGI^{HI. A}-ŠU uk[?]-t[u[?]-*

6' *ha-an-di-iš-ši^{GIŠ} GU. ZA LUGAL [e-ep-zi[?]]*

7' *ták-ku ša-ki-aš* 2 SAG. DU 4 [*iš-ta-ma-ni-eš*']

8' 4 GİR^{HI.A-ŠU} 1 KUN-ZU *wa*' [-

9' LUGAL-*ša-an-kán ku-en-[- zi]*

10' *ták-ku ša-ki-aš* 2 SAG.D[U-ŠU

11' 4 *iš-ta-ma-ni-eš* 8 G[İR^{HI.A-ŠU} 2' KUN^{2-ŠU}

12' *I-NA KUR-TI*'

13' LU]GAL² [

Öy.² II

x+1 eğer [er (bir) belirti so]l gözünü yoksa [yoktur²

2' bulacak. Eğer [onun] bir gözünü[n

3' olacak. Kral kuvvetlenecek.[ülkesinin²

4' büyüyecek.

5' eğer (bir) belirti gözlerinin

6' onun alınına tahtı kral [tutacak²]

7' eğer (bir) belirti 2 başı 4 [kulağı²]

8' 4 ayaklarının 1 kuyruğunun

9' kralı öldürecek[ler]

10' eğer (bir) belirti 2 başı[nın

11' 4 kulağının 8 a[yağının 2? kuyruğunun

12' ülkesinde [

13' kr[al

Ay.[?] III¹⁸⁶

x+1 [ták-k]u š[a-ki-a]š KU[Š[?]-ŠU[?]

2' *ták-ku ša-ki-aš* x [ʔ¹

3' *ták-ku ša-ki-aš* S[I-ŠU

4' *ták-ku ša-ki-aš* SI-ŠU x [

5' LUGAL-uš KUR^{LÚ} KÚR-ŠU ki-iš[-šar-ta[?] e-ep-zi[?]]

6' *ták-ku ša-ki-aš* GÙB IGI-Š[U

7' *ták-ku ša-ki-aš* 2 KUN-ZU[

8' *ták-ku ša-ki-aš* GÙB^{UZU} ZA[G.UDU-ŠU

9' *ut-ta-na-a-aš iš-ha-a-an ku[?]* [-

10' *ták-ku ša-ki-aš ša-an-ku-wa-a[-iš[?]*

11' DUMU. LUGAL^{GIŠ} GU. ZA A-BI-ŠU e-e[p-zi]

¹⁸⁶ Riemschneider, 1970, s. 76-77vd.

12' *ták-ku ša-ki-aš ha-an-te-ez-zi[-iš]*²

13' *ap-pí-iz-zi e-ša* [(-)] x x x x x[

14' *ták-ku ša-ki-aš a-iš*[

15' [*ták-ku š*]a-[*ki-aš*

Ay.III

x+1 [eğe]r (bir) belirti boy[nuzunun derisinin²

2' eğer (bir) belirti boynuzunun.....[

3' eğer (bir) belirti boy[nuzunun x [

4' eğer (bir) belirti boynuzunun x [

5' kral düşman memleketinin elin[den tutacak.(yakalar.)²]

6' eğer (bir) belirti sol gözü[nün

7' eğer (bir) belirti 2 kuyruğunun[

8' eğer (bir)belirti sol om[zunun

9' meselenin o beyini[

10' eğer (bir) belirti tırnağının?

11' kız çocuğu babasının tahtını tu[tacak]

12' eğer (bir) belirti ilk (önce gelen)'²[

13' arkasına oturacak [

14' eğer (bir) belirti ağzının[

15' [eğer (bir) be]lirti[nin

Ay.² IV¹⁸⁷

3' [ták-ku ša-ki-aš ki?]-it-ta

4' [LUGAL²]u-e-zi-še-et

5' [ták-ku² k]i-an-ta KUR^{LÚ} KÚR-ŠU

6' []

7' [ták-ku ša-ki-aš M]UŠ-aš LUGAL-uš-za

8' []

9' [ták-ku ša-ki-aš ha-an-te-ez-ze²-e]š 4 GÌR^{HIA}-ŠU

10' []šar-di-ia-aš-ši-iš ki-ša

11' [ták-ku ša-ki-aš]x-u²-ri-iš

Ay.² IV

3' [eğer (bir) belirtinin olu²]rsa

4' [kral?]lığım

¹⁸⁷ Riemschneider, 1970, s. 77-78vd.

5' [eğer? olu]rlar(sa). Düşman ülkesinin

6' []

7' [eğer (bir) belirtinin yıl]an kral

8' []

9' [eğer (bir) belirtinin önde gelen]i?(ilki) 4 ayaklarının

10' []onun yardımcısı olacak.

11'[eğer (bir) belirti]

KBo VI 23¹⁸⁸

Öy. II?

x+1 [tá]k-ku ša-[ki-aš]

2' ták-ku ša-ki[-aš]

3' hu-wa-a-i na-aš-m[a]

4' ták-ku š[a-k]i-[aš] da[m-

KBo VI 23

Öy. II?

¹⁸⁸ Riemschneider, 1970,s.82vd.

10' [-]za²-zi [SÍS]KUR-ma [Q]A-T[AM-MA-pát]

KBo XIII 29

Ay. III

x+1 [eğer (bir kadın) doğurursa v]e onun üzerine[?]

2' [evin] beyin[in?

3' [eğer (bir kadın)] doğurursa [

4' [ya] da erkek kardeşinin ya[da-

5' [eğer (bir kadın)] doğurursa ve [onun üzerine[?]

6' [] onun ailesinin, erkek kardeşlerinin (ve) kız kardeşlerinin

7' [ve ritüeli (kurbanı)] aynı şekilde (yapacak.)

8' [eğer (bir kadın) doğurur]sa ve onun üzerine ailesinin

9 [] x [] x lerinin ve onlar ölü[r]ler(ölecekler)

10' [] ve [ritü]eli aynı şekilde [icra ederler[?](yapacaklar)

Bo 7961 ¹⁹⁰

x+2]-ša-an ha-a-ši [

3' i-d]a-a-lu ut-tar k[i-ša-ri

¹⁹⁰ Riemschneider, 1970, s.85vd.

4' -]ta-ra-a-aš-ši-iš ki-nu-an[-zi²

5' U]R.²BAR.RA ha-a-ši LUGAL-aš-kán [

6' -i]n² ha-a-ši LÚ-aš-kán É-i[r

7']ha-a-ši LUGAL-uš ud-ni[-i²

8'] x-un ha-a-ši LUGAL [

9' ha-]a-ši LUGA[L

Bo 7961

x+2] doğurusa

3' kötülük meselesi ol]acak.

4' onun..... [olur].kırarl[ar².(kıracaklar)

5' kurt doğuracak o kral(ın)

6'] doğuracak. o evin beyi

7'] doğuracak. Kralın ülkesine

8'] doğuracak. Kral [

9' doğu]racak. Kra[l

SONUÇ

Hititlere ait ritüel metinlerini incelerken; öncelikle ritüelleri sınıflandırarak bunların arasından Hititlerde doğum ritüellerini esas alarak çalışmaya başladık. Doğum söz konusu olduğunda, Hititlerin bu olaya nasıl baktıklarını, kendi dillerine göre, doğum, gebelik, loğusalık gibi kavramları nasıl yorumladıklarını ve daha sonra bu konuyla ilgili mitolojik, tarihi, legal, büyü ve kehanetle ilgili metinlerde doğum olgusunu nereye koyduklarını inceledik. Geçirilmiş zor günlere, Orta Hitit dönemi büyü özelliklerine, ritüel malzemelerine, ritüel görevlilerine ve Hititleri hem cezalandıran hem de onları koruyan tanrıları hakkında bilgiler vermeyi doğru bulduk. Ancak doğum metinlerini öncelikli olarak ele aldığımızdan, bu konulara sadece kısaca değinmeyi esas aldık.

Bunları yaparken, G. Beckman, A. Goetze, F. Sommer ve Riemschneider'in daha önceden çalışmış olduğu doğum metinlerine yer vererek, bunlar arasında ortak özellikler bulmaya çalışırken; diğer ritüel metinlerinden de gerektiği zamanlarda yararlanmayı da ihmal etmedik. Bunun nedeni ise, ayrıldıkları noktalar, konu ve sunuluş tarzları farklı olsa da yapısal açıdan hepsinin benzer olmasından kaynaklanıyordu.

Legal, mitolojik, tarihi, büyü ya da kehanet metinleri olsun hepsinin yapılış nedeni, bir talihsizlik sonucu başlasa ve ritüellerin kökeni, neresi olursa olsun, onların hepsinin tanrıların gazabı sonucunda olmasıdır. Eğer bir tanrı kızarsa sonunda bir felaketin olması kaçınılmaz olacağı gibi aslında tüm bu felaketler de birbirini zincirleyen olayların devamını da göstermektedir.

Söz konusu durumları daha net bir şekilde anlatacak olursak, Tunnawi ritüeli, özünde kirlilik nedeni olsa da aslında bir doğum ritüelidir. Kirlilik sonucunda üreme gücü kaybolur, nesillerin devamının sağlanması için ülkeden kirlilik kovulmalıdır; ne de olsa tanrılar kırgındır ve çocuksuzluk bir lanetlenmedir. Kısır olan karı koca mutlaka günah işlemiştir. Kirlilik ve kara büyü sonucunda cinsel faaliyetlerini yerine getiremeyen başka bir deyişle kısır (iktidarsız) olan bir adamın ve bunun sonucunda eşini hamile bırakamamasının anlatıldığı bu ayin metni, diğer Hitit ritüellerinden konusu itibariyle bu noktada farklılık gösterir. Çünkü temelinde, kirliliğe dayansa da kısırlıktan ve çocuksuzluk kalan bir çiftten söz edilir. Büyüye dayalı tedaviye dayanan metotla bu durumun yarattığı kaygılara son verilir. Ne var ki, burada kastedilen büyü, sadece büyüsel anlamda değil; tam tersi belirli bir alanda kutsal anlamda olup, büyü ve kültle ilişkili bölümler arasında bir düzen mevcuttur. Luwice söylenmiş büyü sözler, negatiften pozitive giden düşünce dizilerinin işlendiği bir çeşit pozitif etki yaratma çabası içerisinde olup, büyü; Tunnawiya ritüelinde dini düşüncelerin karşısında yer almaz ve dinle bütünleştirilen büyü, çeşitli ritüel malzemeleri ve açılan fallarla metin büyüsel bir şölene dönüştürür, belki de bu ritüeli bu yönlerden farklı kılar ve konusu nedeniyle de sık sık Luwice geçen üremeye ilgili kelimelerle onu, doğum ritüelleri arasında farklı bir yere koyar.

Papanikri ritüeline bakıldığında, bu sefer tanrının gazabı doğum sandalyesinin kırılması sonucunda baş gösterir. Yine doğum yapacak kadın günah işlemiş sayılır, çocuğun lanetli doğmaması adına bu sefer doğum yapılacak olan yer değiştirilmelidir. Hurri etkisinde kalmış ve Hattuşa'da elimize geçmiş olan Papanikri ritüeli de, tıpkı diğer Hitit ritüellerindeki gibi, kirlilik ve lanetlemeye dayalı olarak başlamıştır. Çocuk doğuracak olan anne, doğum sırasında sandalyeyi kırar ve bunun

sonucunda anne ve baba tanrıların gazabına uğrar; Hititlerin deyimiyle artık onlar kültik açıdan temiz değildir Anne ve babanın başına gelen bu talihsiz olayın esas suçlusunun kim olduğunun öğrenilmesi için fallara başvurulur. Çünkü hangi tanrı onlara kızmışsa ritüeli onun adına yapmaları gereklidir. Bunlar dışında da önemli olan ve diğer ritüellerden farklı olan bir unsur da kadının tapınaktan alınarak doğumu şınapşi'de yapması ve doğumun tapınakta değil, başka bir yerde gerçekleşmesidir. Bu durum bize eski toplumların bir çoğunda doğum sırasında vücuttan kan çıktığı için, doğum yapacak olan kadını ve doğumda bulunanları kirli hale getirildiğine inanıldığından, doğum yapan kadının ve doğumda bulunanları özel doğum mekanlarına götürülmesini çağırır. Çünkü doğum, kutsal bir olay olarak önemli görülmektedir ve bu durum Hititler de farklı değildir. Bu nedenlerden onların huzura kavuşması ve çocuğun geleceğinin kötü olmaması adına yapılmış olan bu seremoni, kızmış olan tanrılara (Hepat'a, Alitarapa'ya ve Fırtına tanrısına) kurban sunulmasıyla, onlar için gerçekleştirilen ziyafetle son bulur.

Ritüelde kullanılmış olan malzemeler tıpkı ülke içindeki her türlü felaket gibi ülke dışına atılır. Bireysel bir lanetin toplumsal bir olay gibi kabul edilmesi neticesinde yapılan tüm ritüel işlemlerinin temelinde ise, gelecekteki kötülöklere sebebiyet vermemek vardır, bu da diğer Hitit ritüellerini özelden genele giden bir atmosfer içinden kurtaramasa da; gerek Hitit toplumundaki gelenekleri, gerekse diğer eski toplumların doğuma bakışını yansıtır.

Doğum metinlerini şimdilik bir kenara bırakır ve efsanelerden söz edecek olursak, Appu, çocuksuzluktan yoksundur ve tek isteği sadece çocuktur. Çocuğunun

olmamasını kör talih olarak değerlendirirken; Güneş tanrısının sayesinde çocuk sahibi olur ve doğmuş olan iki çocuğun adlarını da ona göre koyar.

Balıkçı hikâyesinde ise, terkedilmiş bir çocuğu bir balıkçı dolaşırken bulur ve o da Appu gibi çocuksuzdur. Güneş Tanrısının sayesinde bu çocuğu bulduğuna inanan balıkçı, eşinden sözde bir doğum yapıyormuş gibi davranmasını ister. Hititli bir prens olan Kantuzili de Güneş'e yakaranlar arasında olup, burada prens suçsuzluğundan yakınıp, ricalar da bulunur. Appu ya da balıkçının öyküsüyle karşımıza çıkan Güneş tanrısı, Hitit dua metinlerinde de varlığını gösterir.

M.Ö.16.yy'dan, Kaneş kraliçesine ait başka bir metinde ise, kraliçe bir seferde 30 erkek çocuk doğuracak, ne tesadüftür ki, Hititli bir kraliçe olan Puduhepa ise birçok çocukla kutsandığından ve olağanüstü enerjisinden söz ederek, kendisinden sonra gelen saraylı kadınların enerjilerinin arttığından ve doğum olaylarının Hattuşa'da artmasıyla övünecektir.

Kaybolan tanrı Telipinu'ya ait mitosta ise tanrı gider ve ülkede verimsizlik baş gösterir ve bu bize Hitit toplumunda insanoğlunun aktivitelerinin doğadaki düzenle var olduğunu anlatır. Doğadaki verimsizlik kısırlıktan farklı sayılmaz bu nedenle, Anna ritüelinde verimsiz bir asma ağacına da yeniden üretkenlik kazandırmak amacıyla çalışmalar yapılır.

İster doğa üremesi, ister insan üremesi olsun hepsi nesillerini idame ettirebilmeleri için gerekli olan bu ritüellerden, EZEN *haššumaš*-dölleme bayramı, Hititli bir prens adına yapılmış olsa da, insan üremesinin Hititlerdeki önemine işaret etmesi adına güzel bir festival niteliğini taşır.

Boğazköy arşivlerinde çıkmış olan Paşkuwatti ritüelinde, Paraşa'da oturan Arzawalı kadın Pişşuwatti'nin, üreme gücü olmayan bir adamın kadınlara karşı isteksizliğinin anlatmasıyla başlar. Ritüelde, adama erkekliğin kazandırıldığı yay ve okla anlatılırken, kadınlık simgesi ayna ve iğ ile anlatılır. Görünen o ki, ritüellerde kullanılan malzemelerin cinsi, sayısı ve nerde kullanıldığı da oldukça önemlidir. Ne de olsa tüm bu ritüel malzemeleri, tören sırasında yaşlı kadınlar, kahinler ve kurban beyleri vb. kişiler tarafından kullanılacaktır.

Kehanetle ilgili doğum metinlerine bakıldığında ise, bir hilkat garibesi ülkeyi yok oluşa sürükler ve ülkenin başına artık her türlü felaket gelebilir. Gelecekte haberdar etme niteliğini taşıyan bu kehanet metinleri Babil kökenli olup, orta Hitit dönemi hakkında Hititlerin, Hurri, Babil ve Luwilerden etkilendiğini ve kendilerine uygun bir gelenekle bağlantılı bir kombinasyon yaptıklarını göstermesi bakımından güzel bir örnek teşkil eder. Kehanetle doğumun iç içe geçmiş olduğu bu metinler, KUB VIII 35'deki doğum metniyle paralellik göstermesi bakımından ilginçtir.

Şöyle ki; KUB VIII 35'de; her ay için ayrı bir olay olacaktır. İlk ayda doğacak çocuk babasının evini dağıtacaktır, ikinci ayda doğarsa o çocuğun yaşamında yoksulluk olacaktır, üçüncü ayda doğarsa çocuk adil olacaktır vb. Kehanet metinlerinde ise; eğer sol gözü yoksa ülkede kötü olaylar olacaktır gibi anlatımlar mevcuttur.

Hititlerde ritüel dışında, doğumla ilgili bilgilerini inceleyecek olursak, doğuma yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilen işlemler ön plana çıkar ve bu etkinliklerin çoğuna bakıldığında tıbbi bir yaklaşımdan çok dinsel ve büyüsel yapılan işlemler bulunmaktadır. Her ne kadar sihirselsel, dinsel olaylar içerse de yapılan merhemler, ilaçlar, fitiller vb. ilaçların hazırlanmasından uygulanışına kadar anlatılan durumlar

burada olsa da tıbbi yaklaşımın hemen hemen olmadığı bu devirde sihirselsel ve dinsel sözlerle dolu metinlerle ve Mezopotamya materyalleri ile zıt görünümde dir.

Beckman, burada bizim için önemli olan şeyin; Hititlerin konuya olan yaklaşımı olduğunu ve Hattuşili'nin kız kardeşinin doğurganlığının kaybolduğu sırada firavuna yazmış olduğu mektuba da dayanarak; Hitit içerisinde jinekolojik problemlerin tedavisi işinin üstesinden gelebilecek bir uzman olsaydı , Hattuşili, kız kardeşinin doğurganlığının kaybolduğunu öğrenebileceğini söylemiştir. Beckman, kuşkusuz Hititleri aşağılamak için böyle dememiş, bu olayı Hititlerde jinekolojide ilaç kullanımı hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığını, Hititlerin özellikle insan üremesi konusunda yoğunlaştığını ve da belirtmiştir.

Özetleyecek olursak, Anadolu insanının sahip olduğu biyolojik uygulamaları anlaşılır kılan ritüellerin pek çok ortak özelliklere sahip olduğunu bu metinler yoluyla anlıyoruz. Şöyle ki; kirlilik-temizlik, verimsizlik-bereketlilik, uğursuzluk-iyi şans, hastalık-sağlık, normal doğum- anormal doğum, erkeklik -kadınlık, tanrının iyiliği – tanrının gazabı, ak büyü-kara büyü, iyilik-kötülük gibi tezatlıklar, ritüellerin vazgeçilmez unsurlarından olup, ister doğum ritüellerinde olsun, isterse kehanet metinlerinde, hepsi birbirine benzer konularda olsa da kendi içinde özgünlükler barındırdığını, Hitit toplumunu da hem doğulu, hem batılı, hem taklitçi hem de kendine özgün bir medeniyet olarak gösterdiğini „Beckman'ın da dediği gibi, Hititler'in bu çalışmaları yapmasının nedeninin, yeni doğanın mutlu bir kadere sahip olması yoluyla toplumsal mutluluk sağlamak ve kişilerin yaşamını büyüsel ve dinsel yaklaşımlarla ritüel entegrasyonu içerisinde garanti altına almak fikrini kabul etmemiz yanlış olmaz.Çünkü bu ritüeller, Hititler'i Anadolu lu özelliklere sahip bir

medeniyet yerine koyar ve doğum olayını kişisel meselelerden toplumsala götürerek, doğumun zaman içerisindeki kutsallığının devam ettiğini anlamamızı sağlar.

ÖZET

Doğum, geleceğin annesi için son derece önemli bir beden çalışması, yeni doğan çocuk için ise, yaşam koşullarında kökten bir değişiklik demektir.

Hititlerde doğum, doğaüstü güçlerin ve tanrıların yardımıyla olabilen, nesillerinin devamını bu kutsal olayla gerçekleştirdiklerine ve böylece tanrılarıyla bütünleşebildiklerine inanılan bir durumdur.

Doğumdaki herhangi bir aksaklığı, tanrının gazabı sayan Hitit insanı, başına gelen her tür felaketin devamının geleceğine inanır ve bu anlayamadıkları karmaşık durumların olmasını istemez. Bu nedenlerden, doğumla seremonileri birbirinden ayrı tutmaz ve ritüeller düzenleyerek, sevgili tanrılarının gönlünü alma çabasına gider. Hititlerde aynı amaçla tanrılarına ve geleceğin insanların refahı için, kurbanlar sunulur, büyüler ve dualar törenler sırasında birbirini izler.

Hitit çağı Anadolu'suna bakıldığında ise, onların, anlayamadıkları durumlar karşısında savaşmak için, etkilendiği medeniyetlerin izlenimlerini görmemize, belki de, bu nedenlerden pek de şaşırmayız ve onların, felaket felaketi doğurur, inancını anlayabiliriz.

Bu tez içerisinde ele alınan konular, ritüellerle doğum ve büyü, tanrı inançlarıyla paralel gittiğinden doğum, sadece tek başına ele alınmamış olup, yeraltı tanrılarına ve diğer tanrılarına da göndermeler yapılmıştır. Bu amaçla, büyüün, pozitif ve negatif etkisine ve büyü yöntemlerine değinilmiştir.

Doğumla ilgili ritüeller, büyü ritüelleri çerçevesinde tutularak, Hititlerdeki doğum düşüncesini sorgulamak ve bu metinlerdeki paralel anlatımlardan doğumu

anlamak adına dualara, mitolojik, kehanet ve legal metinlerin temalarına da yer verilmiştir.

Hititlerin, doğumu hiçbir zaman tek başına düşünmediklerinden, nesillerinin devamının mutlu bir kadere sahip olmasını sağlayarak, bu olayın, ritüel entegrasyonu içerisinde ele alınması çabasına gittikleri, bu metinler aracılığıyla gösterilmiştir.

ABSTRACT

The birth means an important body practice for woman, and a fundamental alteration of life conditions for infant baby.

In Hittite contexts, the birth is a situation that is able to materialize by assisting the gods and the supernatural things, and that is believed to carry out the continuity of generations by that sacred incident, and also to get together peoples with gods under a whole structure.

The Hittites, who believed that any kind of problem in the birth process originated from the wrath of gods, believe that the disasters would keep on at the following process. And they didn't want to happen such as complicated incomprehensible things. For that reason they didn't discriminate the birth rituals with each other, prepared religious ceremonies and strove to please their gods. For the same reason, the Hittites performed sacrificial ceremonies in which the incantations and prayers followed each other, for the Gods and the prosperity of future generations.

In this thesis, the topics such as the ritual, the birth and incantation, are treated as a whole part for the parallelism between religion and them, and so it also indicated to the underground gods and the other ones. It is for this that it mentioned the positive and the negative effects of the incantation and the methods of sorcery.

The birth rituals was treated into the sorcery rituals in Hittite contexts, and in order to interrogate the birth idea for Hittites and to understand that fact by using the parallel expressions in those texts, it is also mentioned the prayers and themes of mythological-, legal- and prediction texts.

BİBLİYOGRAFYA

- AKURGAL E., (1993), *Anadolu Uygarlıkları*, İzmir.
- ALP S., (1947), *Hitit kanunları hakkında*, Ankara, TTK, s.445–482.
- ARCHI A. (1990), “The Names of the Primeval Gods!”, *Orientalia*, Nova Series 59, Rome, s.114-129.
- ARIKAN Y. (2003), “Hitit Çivi Yazılı Belgelerinde *šuhha*- ‘(Düz) Dam, Çatı’ ve Onun Dinsel ve Sosyal Hayattaki Yeri”, *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)*, C. VI, sayı: 1, Ankara, s. 11-58.
- ARISAN K., (1992), “Geçen yüzyılda İstanbul’da Ebeler ve Doğum”, *I. Türk Tıp Tarihi Kongresi (Kongreye sunulan bildiriler)*, TTK yay., VII. Dizi/131, s. 253–259.
- ASTOUR M.C., (1989), *Hittite History and Absolute Chronology of the Bronze Age*, edit by Paul Aström, Partille.
- BALTACIOĞLU H., (1995), “Alaca Höyük Sfenksli Kapıya Ait Tanrıçaya Tapınma Konulu Kabartmaya İlişkin Gözlemler”, *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)*, Ankara.
- _____ (1995a), “Alaca Höyük Sfenksli Kapıya Ait Müzisyen Ve Bir Görevli Kabartmasına İlişkin Gözlemler”, *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)*, Ankara.
- _____ (1996), “Alacahöyük Sfenksli Kapı Kabartmalarında Tasvir Edilen Tören”, *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)*, TTK, Ankara.
- BECKMAN G., (1978), *Hittite Birth Rituals*, Malibu.
- _____ (1983), *Hittite Birth Rituals*, *StBoT 29*, Wiesbaden.

- _____ (1990), *Medizin bei den Hethitern*, RIA.
- _____,(1990), “OX ritual”, *Orientalia*, (CTH 760.I s.2–3).
- BIN-NUN S.R., (1975), *The Tawananna in the Hittite Kingdom, Texte der Hethiter*, 5, Heidelberg.
- BOSSERT H.Th.,(1982), *Eski ve Yeni Çağlarda Akdeniz Havzasında Doğum ve Vasıtaları*, çev. U.Alkım, Ankara Halkevi Neşriyatı, no.19, İstanbul.
- BRYCE T., (1999 *The Kingdom of the Hittites*.
- _____, (2003) *Hitit Dünyasında Yaşam ve Toplum*, (Çev.Müfit Günay Ankara.
- BURDE C., (1974), “Hethitische medizinische Texte”, *StBoT*, 19, Wiesbaden.
- CARRUBA O., (1974), “*Tahurwaili von Hatti*”, *Anatolian Studies presented to H.G.Güterbock*, İstanbul, s. 73-93.
- COLLINS B.J., (2002a), “Necromancy, Fertility and the Dark Earth: The Use of Ritual Pits in Hittite Cult”, *Magie and Ritual in the Ancient World*, P.Mirecki-Marwin Meyer (eds.), Leiden, Boston, Köln, s.224-241.
- _____, (2002b) , “Animals in the Religions of Ancient Anatolia”, *A History of the Animal World in the Ancient Near East* ,B. J.Collins (ed.), Leiden, Boston, Köln, s. 309-334.
- COŞKUN Y., (1969), “Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları”, *AÜDTCF Dergisi*, c. XXVII / 3-4, s.1-61.
- _____, (1979),“ Boğazköy Metinlerinde Geçen Bazı Seçme Kap İsimleri ”, *AÜDTCF Yayınları*: s.285.
- _____, (1992) , “Hitit Kap İsimleri”, *Anadolu Medeniyetleri 1991 Yılı Müze Konferansları*, s. 29-34.

- DADDI F. P., (1982), *Mestieri, Professioni e Dignità Nell'anatolia Ittita*, Roma.
- DARGA M., (1974), "Hititlerin Kült Törenlerinde Kadınların Yeri ve Görevleri", *Tarih Enstitü Dergisi*, İstanbul, s. 231-245.
- _____, (1984), *Eski Anadolu'da Kadın*, İstanbul.
- DİNÇOL M., (1982), "Hititler, Geç Hititler", *Anadolu Uygarlıkları*, Görsel Yayınlar, c.1, Ankara, s. 17-120.
- _____, (1985), "Aşhella Ritüeli (CTH 394) ve Hititlerde Salgın Hastalıklara Karşı Yapılan Majik işlemlere toplu bir bakış", *Belleten*, cilt XLIX/193, s. 1-40.
- DİNÇOL B., (1979), "Hititlerde Fal ve Kehanet", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, cilt 1-2
- ERGİNÖZ G., (2002), *Hititlerde Anatomi ve Tıp*, İstanbul.
- ERKUT S. (1992), "Hitit Çağının Önemli Kült Kenti Arinna'nın Yeri", *Hittite and Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of Sedat Alp*, H.Otten et al.(eds.), Ankara, s.159-165.
- _____, (1998), "Hititlerde AN.TAH.ŞUM^{ŞAR} Bitkisi ve Bayramı Üzerine Bir İnceleme", *III.Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri (Çorum 16-22 Eylül 1996)*, Ankara, s.189-196.
- FRANTZ-SZABÓ G. (1971), *Ein hethitisches Entsühnungsritual für das Königspaar Tuthaliya und Nikalmati*, Heidelberg.
- _____, (1995), "Hittite Witchcraft, Magic and Divination", J.M.Sasson (ed.), *Civilizations of the Ancient Near East III*, s. 2007-2019.
- FRIEDRICH J. (1952), *Hethitisches Wörterbuch*, Heidelberg.

- _____,(1957), “Invocation of the Sun-goddess of the Netherworld against Slander,” *CTH 371*
- FRIEDRICH J. — KAMMENHUBER A. ,(1975), *Hethitisches Wörterbuch I*, Heidelberg.
- GOETZE A., (1938) “Hittite Ritual of Tunnawi,” (*AOS 14*), New Haven .
- _____, (1955a) “Hittite Rituals, Incantations and Description of Festivals” *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, J.B.Pritchard (ed.), New Jersey.
- _____, (1957a), *Kulturgeschichte Kleinasiens*, München.
- _____, (1958), “A Hittite Myth: The Telepinus Myth”, *The Ancient Near East : An Anthology of Texts and Pictures*, J.B.Pritchard (ed.), Oxford, s.87-91.
- GURNEY O. R., (1977), *Some Aspects of Hittite Religion*, Oxford, London .
- _____, (1990), *The Hittites*, London.
- GÜTERBOCK H. G.,(1945), *Kumarbi Efsanesi* (çev. Sedat ALP) , Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- _____, 1946) , Kumarbi. Mythen vom churritischen Kronos aus den hethitischen Fragmenten zusammengestellt, übersetzt und erklärt, *Istanbuler Schriften Nr. 16*, Zurich.-New York.
- _____, (1949),“Hittite Religion”, *Forgotten Religions*, ed. Vergilius Ferm, *Journal of the American Oriental Society* 78, New York.
- _____, (1959) , “Gedanken über das Wesen des Gottes Telipinu” *Fs Friedrich* , s.207–211.
- _____, (1961a), *Hittite Mythology*, S.N.Kramer (ed.) *Mythologies of*

- the Ancient World*, New York-Chicago.
- _____ (1962), Rituale für die Göttin Huwaššana, *Oriens 15*, Leiden, s. 345-351.
- _____ (1978), Hethitische Literatur, *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft; Orientalische Literatur* (ed.W. Röllig).
- _____ (1995), "Reflections on the Musical Instruments *arkammi, galgalturi* and *huhupal* in the Hittite", *Studio Historiae Ardens: Ancient Near Eastern Studies Presented to Philo H. J. Houwink ten Cate on the Occasion of his 65th Birthday*, İstanbul, s. 57-72.
- GÜTERBOCK H. G. - HOFFNER H.A.,(1980 -1994-1997) , *The Hittite Dictionary*, (Vol. 3-P, Fasc. 1), Chicago.
- _____ (1949) , Hittite Religion , *Forgetting Religions ed.by V.Ferm, Journal of the American Oriental Society* 78, s. 83–109 New York .
- HAAS V., (1987-1990) , 'Magie und Zauberei ' , *Reallexikon der Assyriologie und vorderatischen Archäologie* 7, Berlin.New York,s.234-255.
- _____ (1994) , *Geschichte der Hethitischen Religion*, Leiden, New York, Köln.
- HOFFNER H.A.,(1964), *The Laws of the Hittites* , Michigan.
- _____ (1974), *Alimenta Hethaeorum :Food Production in Hittite Asia Minor*, New Haven, s.129-213 vd.
- _____ (1975), "Hittite Mythological Texts: A Survey " , *Unity and Diversity :Essays in the History, Literature and the Religion of the Ancient Near* (eds.)H.Goedicke-J.J.M.Roberts, Baltimore,s.136-45.

- _____ (1990) *Hittite Myths*, Chicago.
- HOOKE S. (1995), *Ortadoğu Mitolojisi: Mezopotamya, Mısır, Filistin, Hitit, Musevi Hristiyan Mitosları*, (çev.Alaeddin Şenel), Ankara.
- HUTTER M., (1998-1997) ,“Magie und Religion in Tunnawiya Ritual ”, KBo XXII- KUB IX 34-KBo XX1 6, XXXIV.*Assiriyoloji Kongresi bildirileri*, 2-10 Temmuz 1987 ,İstanbul,TTK yy. , s.79-92.
- IMPARATI F., (1992) , *Hitit Yasaları*,(çev.E.Özbayoğlu), İtalyan Kültür Heyeti Arkeoloji Araştırmaları Bölümü, Ankara.
- JACKSON P.D.,(2005), *Gılgamış Destanı*, Arkadaş yayınları, Ankara .
- KAMMENHUBER A., (1968), *Kizzuwatna/Kilikien, Die Arier im Vorderen Orient*, Heidelberg , s.102 vd.
- KAPELRUD A.S., (1959), ‘The Interrelationship Between Religion and Magic in Hittite Religion ‘, *Numen* 6 , Oslo,s.32-50.
- KARAUĞUZ G., (2001) , *Hitit Mitolojisi*, Çizgi yayınları, Konya .
- KELLERMAN G., (1986), “The Telipinu Myth ’’Reconsidered, Kaniššuar. *A Tribute to Hans G.Güterbock on his seventy-fifth Birthday*, H.A.Hoffner-G.Beckman (eds.), Chicago,s.115-125.
- _____ (1987),KUB XVII 8 IV: “Un Mythe Du FEU”, *Hethitica VIII*, s. 215–235
- KINAL F., (1956),“Eski Anadolu’da Kadının Mevki” , *BELLETTEN XX*, Ank., s. 355-366.
- KLENGEL H., (1999), *Geschichte des Hethitischen Reichs* , Brill Academic Publishers

- KÜMMEL H. M., (1973), “Gesang und Gesanglosigkeit in der Hethitischen ”
Kultmusik, *Festschrift Heinrich Otten*, Wiesbaden, s. 169-178.
- _____ (1967), *Ersatzrituale für den hethitischen König (Studien zu den Boğazköy-Texten 3)*, Wiesbaden.
- KRAMER N., (1990), *Tarih Sümer’de Başlar*, (çev.Muzaffer İlmiye Çığ), TTK yay. X.dizi/11, Ankara
- LAROCHE E., (1947), “Recherches sur les noms des dieux hittites”, *Revue d’Assyriologie et d’Assyriologie orientale* 43, Paris, s.67-98.
- _____ (1968), “Textes mythologiques hittites en transcription 2.Mythologie d’origine étrangère”, *Revue Hittite et Asianique* 26/82, Paris.
- _____ (1971), *Catalogue des Textes Hittites*, Paris.
- LEBRUN R., (1980), *Hymnes et Prières Hittites*, Louvain-La-Neuve.
- MACQUEEN J.G., (2001), *Hititler ve Hitit Çağında Anadolu*, (çev.Esra Davutoğlu), Ankara, s.165 vd.
- McMAHON G., (1991), *The Hittite State Cult of the Tutelary Deities*, Chicago.
- MASSON O., (1950), *À propos d’un rituel hittite pour la lustration d’une armée*
Revue de l’Histoire des Religions, c. 137, s.5-25.
- MERIGGI P., (1953), “I miti dib Kumarpi, il Kronos currico”, *Athenaeum* 3,
s.110-111.
- MILLER JARED L., (2004), *Studies in the origins , development and interpretation of the Kizzuwatna rituals*, Wiesbaden , Harrasowitz ,
StBoT XV (Studien zu den Boğazköy-Texten)

- de MARTINO S., (1995), "Music, Dance and Processions in Hittite Anatolia",
Civilizations of Ancient Near East, J. Sasson, New York, s. 2661-2669.
- _____ (1997) "Musik. A. Bei den Hethitern", *Reallexikon der Assyriologie*,
Band 8, Lfg. 7/8. s: 483-488.
- McMAHON E., (1991), "Sumerian – ^{GIŠ}AB, The Hittite Stale Cult of the Tutelary
 Deities", *Assyriological Studies 25*, Chicago. s. 263-264.
- MELCHERT H.C., (1981), "God-Drinking: A Syntactic Transformation in Hittite",
Journal of Indo-European Studies 9, s.245-254.
- OTTEN H., (1958a), *Hethitische Totenrituale*, Berlin.
- _____ (1962), "Zu den Hethitischen Totenritualen", *OLZ 57*, s. 229-233.
- _____, (1969-1970), "Zu einem hethitischen Baeterminus: ^(GIŠ)šarhuli-" *IM*
 19/20, s. 85 vd.
- _____, (1971), *Ein hethitisches Festrival*, (*KBo XIX 128*), *StBoT 13*,
 Wiesbaden.
- _____, (1950), *Mythen vom Gotte Kumarbi* (Deutsche Akademie der
 Wissenschaften zu Berlin, Institut für Orientforschung,
 Veröffentlichung Nr.3)-Berlin.
- _____, (1942), *Die Überlieferungen des Telipinu-Mythus (MVAeG 46,1)*
 Leipzig.
- OTTEN H.-SOUČEK V., (1969), *Ein althethitisches Ritual für das Königspaar*,
StBoT 8, Wiesbaden.
- ÖZGÜÇ T., (2005), *Kültepe Kaniş/Neša*, İstanbul.

- PIERI F.G., (1982), *L'edificio 'Sinapsi' Nei Rituali Ittiti'*, *Atti Acc Toscana* 47, s: 3-37.
- POLVANI A. M., (1988), "Appunti per una stroia Della Musica Cultuale Ittita, Lo Strumento *Huhupal'*", *Hethitica IX*, s. 171-179.
- POPKO M., (1978), *Kultobjekte in der Hethitischen Religion*, Warsawskiego.
- _____, (1995), *Religions of Asia Minor*, Warşaw.
- PRITCHARD J.B., (1969), *Ancient Near Eastern Texts relating to the Old Testament*, .Princeton University Press, 3.baskı, (Çev.A.Goetze
- PUHVEL J., (1984-1991-1997), *Hittite Etymological Dictionary*, Vol. 1-3-4, Words beginning with A, Vol.2, Words beginning with E , H, I, and K., Berlin, New York, Amsterdam.
- RAMAZANOĞLU M., (1944), *Gilgameş Destanı*, Ankara.
- REYHAN E., (2003), Hitit Büyü Ritüellerinin Uygulama Şekilleri Üzerine Bir İnceleme, *Archivum Anatolicum (Anadolu Arşivleri)*, cilt. VI. sayı.2, Ankara, s.111-142.
- RIEMSCHEIDER K.,(1970), *Babylonische Geburtsomina in hethitischer Übersetzung StBoT 9* , Wiesbaden
- RÜSTER C.-NEU E., (1989), *Hethitischen Zeichenlexikon (Studien zu den Boğazköy-Texten 2)*, Wiesbaden.
- SAYILI A., (1982), *Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp*, 2.b., TTK yay.VII.Dizi/52^a , Ankara.
- Von SCHULER., (1965), *Die Kařkäer (CTH 375)*, Berlin.
- SINGER I., (2002), *Hittite Prayers* , edit by H.A. Hoffner , Leiden

- SOMMER F.-FALKENSTEIN A., (1938), *Die hethitische-akkadische Bilingue des Hattusili I (Labarna II)*, München.
- SOMMER F.-HEHELOLF.,(1924), *Das Hethitische Ritual des Papanikri von Komana (KBo V I =Bo 2001)*, Leipzig
- STARKE F., (1924), *Untersuchungen zur Stammbildung des Keilschrift Luwischen Nomens, StBoT 31* Wiesbaden.
- TARACHA P., (1990), “More About the *taknaz da* Rituals ”, *Hethitica X*, Louvain-La Neuve , s.171-184.
- TISCHLER J., (1977-1994), *Hethitisches Etymologisches Glossar*, (1/4, A-K and 10 T, D/3), Innsbruck.
- ÜNAL A., (1974), *Hattusili III:Hattusili bis zu seiner Thronbesteigung (Band I-II) (Texte der Hethiter 3)*,Heidelberg.
- _____, (1980a) , *Hitit Tıbbının Ana Hatları, Belleten c. XLIV*, TTK Basımevi , Ankara, s.475-495.
- _____, (1983), *Hitit Sarayındaki Entrikalar Hakkında Bir Fal Metni (KUB XXII 70=Bo 2011)*, *AÜDTCF yay. No.343* Ankara.
- _____, (1988), *The Role of Magic in the Ancient Anatolian Religions According to the Cuneiform Texts from Boğazköy-Hattuša’*, *Essays on Anatolian Studies in the Second Millennium B.C. III.*, H.I.H .Prince Takahito Mikasa (ed.) ,Wiesbaden , 52-85.
- _____, (1996), *The Hittite Ritual of Hantitaššu From the City of Hurma Against Troublesome Years*, Ankara.

- _____, (2003), *Hititler Devrinde Anadolu 2*, İstanbul
- _____, (2003), *Elemterefiş, Anadolu'da Büyü ve İnanışlar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- _____ (2004), "Hititlerde Büyü," *Arkeoatlas dergisi*, S.3, Ankara, s.42.
- _____, (2004), Hititlerde Fal, *Arkeoatlas dergisi*, S.3, Ankara, s.45.
- van BROCK N., (1962), "Dérivés Nominaux en L Du Hittite et du Louvite"
_____, *RHA XX 71*, Paris, s. 69-168.
- WILHELM G., (1994), *The Hurrians*, (translated from German by J. Barnes),
Warminster.
- YOSHIDA D., (1996), "Zur Kultmusik beim "Trankopfer" (Gott NN *eku*- "trinken")
in Festen hattisch-hethitischer Kultschicht", *Priests and Officials in
the Ancient Near East*, Heidelberg, s. 239-252.
- _____ (1996a), *Untersuchungen zu den Sonnengottheiten bei den Hethitern*,
Schwurgötterliste hilfe Götter Feste, Heidelberg.
- ZINKO C., (1995), *'Hethitische Geburtsrituale im Vergleich mit altindischen
Ritualen'*, *O Carruba -M. Giorgiery - C. Mora (a cura di) Atti del
II Congresso Internazionale di Hittitologia*, Pavia, s. 388 -400.

DOĞUM RİTÜEL METİNLERİNE AİT KATALOG NUMARALARI

Doğumla ilgili metinlere ait katalog numaralarını Beckman, 1983 yılında aşağıdaki gibi göstermiştir:¹⁹¹

A KUB XXX 29	CTH 430.1
B KBo XVII 62+63	CTH 478
C KBo XVII 61	CTH 430.3.B
D KBo XVII 60	CTH 430.3.A
E KBo XII 112	CTH 470
Fa KUB XXXIII 67	CTH 333.A
Fb KUB XXXIII 36	CTH 333.B
Fc Bo 4861	
G KUB XVII 28 II	CTH 730
Ha KUB IX 22	CTH 477.1.A
Hb ABoT 17	CTH 477.2
Hc KUB VII 39	CTH 477.1.B
Hd KBo XVII 64	CTH 477.3
He 464/w=KBo XXX1	
Hf Bo 4876	
Ja Bo 4951	CTH 477.4.A
Jb KBo XVII 68	CTH 477.4.B
Jc VAT 6212	CTH 477.4.C

¹⁹¹ Bkz.G.Beckman;1983.

Ka KBo XVII 65	CTH 489.A
Kb KUB XLIV 59	CTH 489.B
L KUB XLIV 4+ KBo XIII 241	CTH 520
M KUB XXX 30	CTH 430.2
Na KBo XXVI 17	
Nb KUB XXX 43-111	CTH 276.2
O KBo XXV 45	CTH 500
P KBo VIII 130	CTH 770
Q 1502/u=KBo XXX2	
R 1265/v=KBo XXX3	
S KBo XVII 72	CTH 430.3C
T KUB XLIV 58	
U KBo XXVII 67	
W KBo XIV 23	CTH 477.3
Ya KBo VII	CTH 277.4B.
Yb Hsm 3644	CTH 277.4.A
Za KBo XXIV 5	
Zb KBo XXVI 6	

Doğumla ilgili bizim verdiğimiz metin numaraları,

Tunnawi ritüeline ait metin numaraları,

Bo 2062 =KUB VII 53

Bo 2589=KUB XII 58

KBo XVII 62+63

KBo XXI+XXII

Bo 68/57=KBo XXII.111

Bo 7475.n.65=KUB XXXIX

Bo 5393=KUB XII 20

Bo 3326=KUB VII 39 ve 44

Bo 2924=KUB VII 44

Papanikri ritüeline ait metin yerleri,

Bo 2001=KBo V I-4.

Doğumla ilgili kehanet metinlerinin yerleri-(StBoT 9)

KUB 8.83 CTH 538.1

KUB 34.18 CTH 34.18

KUB 34.19 CTH 34.19

KUB 34.20 CTH 34.20

KUB 43.7 CTH 538.5

KUB 43.7 CTH 538.6

KBo 6.23 CTH 539.1

KBo 13.31 CTH 539.2

KBo 13.13 CTH 536.04